

SECUNDVS

Operum M. Hugonis a Sancto Victore Tomus.

In quo contenta hac sequentur serie.

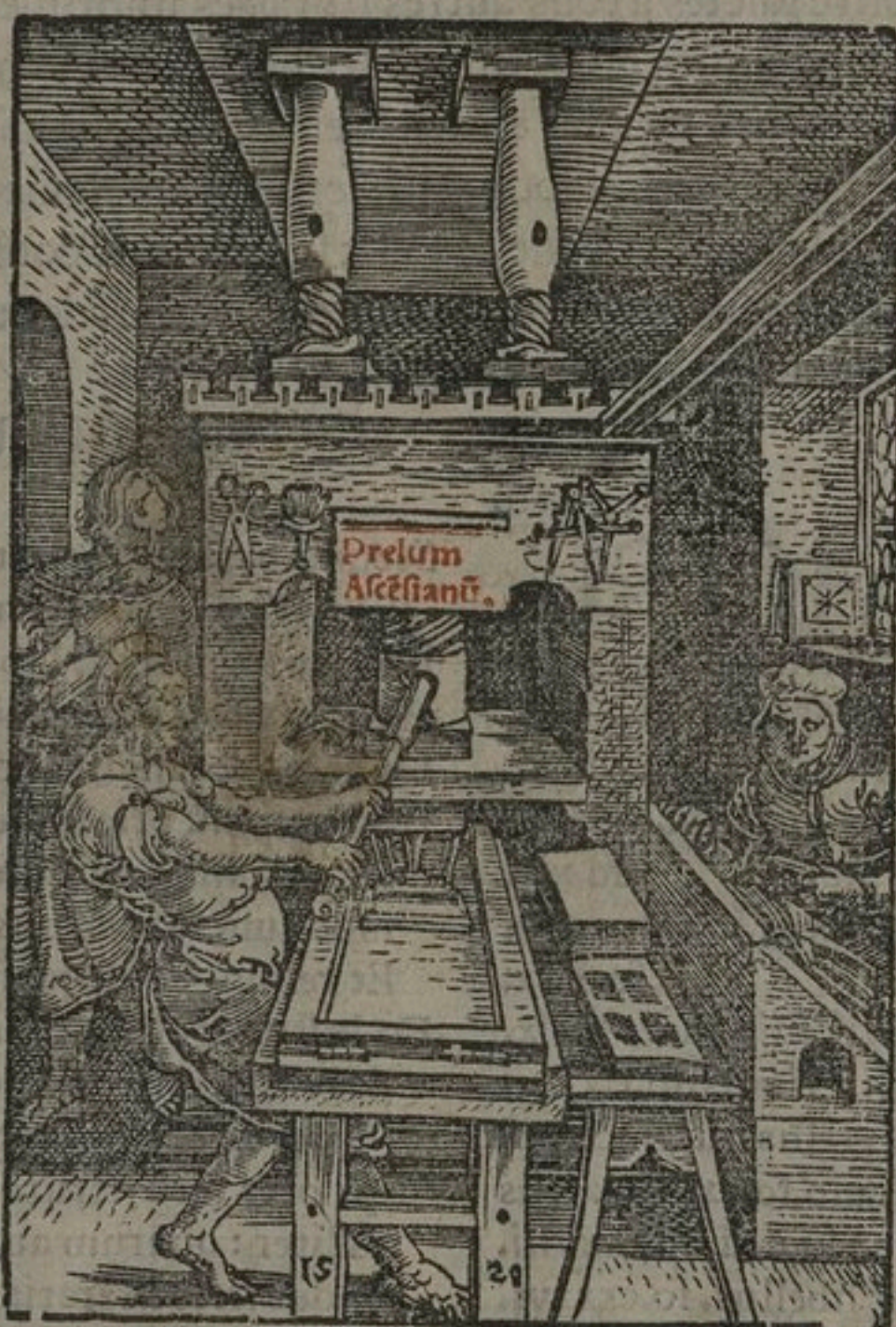
Priuegium & opera Tomi a tergo huius.

Tabula serie literaria in Tomum hunc. Fo. II.

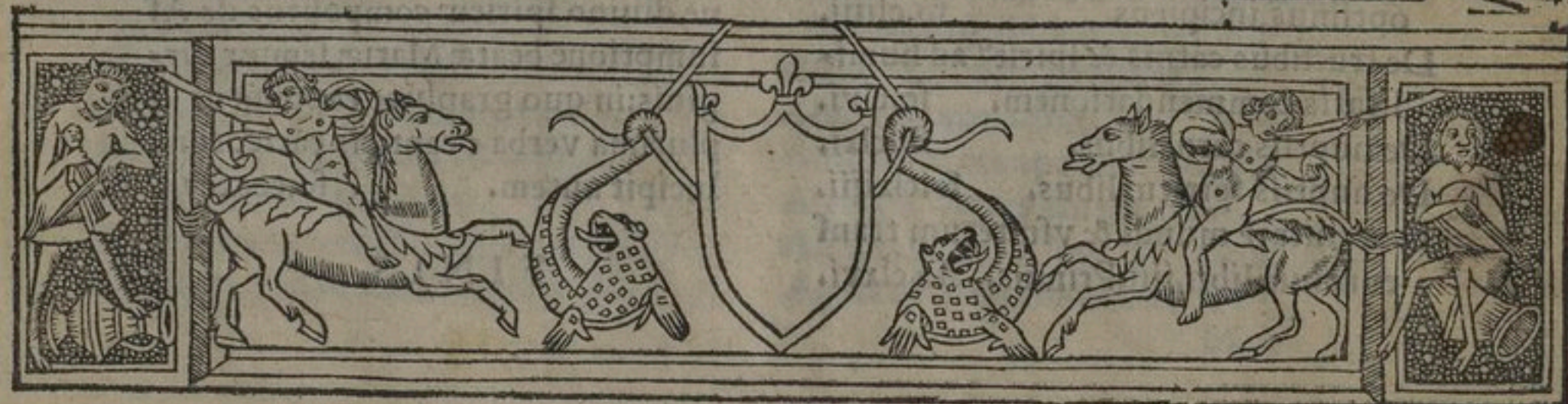
Deinde post erratula & eius nominis studiosorū

Epigrammata, ipsa ponentur opera.

Jacobus & c. 1570 29 April. m. 17

Quæ omnia venundantur sub prædicto priuilegio Iodoco Badio Ascensio & Ioanni Paruo. 1526.

*Com. Casim. f. m. s. Honorat. X
D. vol. 22*

Primo hoc tomo Operum M.
Hugonis a S. Victore contenta
: Epistola nuncupatoria et
epigrammata, fo. II ; opera
tribus [...]

Hugues de Saint-Victor (1096?-1141). Auteur du texte. Primo hoc tomo Operum M. Hugonis a S. Victore contenta : Epistola nuncupatoria et epigrammata, fo. II ; opera tribus tomis hactenus impressa, fo. III ; loca Bibliorum sacrorum ab Hugone exposita, fo. IIII ; deinde primi tomi tabula et post erratula. [Secundus (et tertius) operum Hugonis a S. Victore tomus.] Quae omnia vaenundantur... Jodoco Badio Ascensio et Joanni Parvo. - "A la fin du T. III" : Quae omnia... impressa sunt typis et industria Jodoci Badii Ascensii, suppeditantibus archetypos et coadjuvantibus religiosus... patribus domus Sancti Victoris in Pomoerio Parisino. Finem autem optatum acceperunt ad idus octob. anno 1526.... 1526.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :

- La réutilisation non commerciale de ces contenus ou dans le cadre d'une publication académique ou scientifique est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source des contenus telle que précisée ci-après : « Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France » ou « Source gallica.bnf.fr / BnF ».

- La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service ou toute autre réutilisation des contenus générant directement des revenus : publication vendue (à l'exception des ouvrages académiques ou scientifiques), une exposition, une production audiovisuelle, un service ou un produit payant, un support à vocation promotionnelle etc.

[CLIQUER ICI POUR ACCÉDER AUX TARIFS ET À LA LICENCE](#)

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

- des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.

- des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter utilisation.commerciale@bnf.fr.

About this Text

This text is one of at least seven early print (16th century or later) of the *De bestiis et aliis rebus* (On beasts and other things), incorrectly attributed to Hugh of St Victor. It is in four books: Book I is the *De avibus*, a moralized text on birds by [Hugh of Fouilloy](#). Books II and III are versions of the Latin *Physiologus*. Book IV is an alphabetic dictionary of Latin terms, many relating to animals.

The extract is taken from a much larger work (over 2000 pages), with the title *Operum M. Hugonis a S. Victore*, published in 1526 in Paris by Jodoco Badio Ascensio and Joanni Parvo. It is in three volumes; the extract is from Volume 2, pages marked Fo.CCXXI to Fo.CCXCIV. The full text of Volume 2 is available from the Bibliothèque nationale de France (Volumes 1 and 3 are also available):

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k8707391b>

This extract was created by David Badke in 2024, and is available from the *Medieval Bestiary: Animals in the Middle Ages* web site, in the Digital Text library:

<https://bestiary.ca/etexts/etext113642.htm>

Copyright

The text as published in 1526 is in the public domain. See above for licence terms of the source library (Bibliothèque nationale de France). This extract edition was created by David Badke in 2024 and is also in the public domain.

Related Items in the Digital Text library

Another early edition of the text, published in 1648:

<https://bestiary.ca/etexts/etext113643.htm>

Commentary on the early printed editions of the text (B. Hauréu, 1886):

<https://bestiary.ca/etexts/etext113644.htm>

The 1854 edition by Jacques-Paul Migne in *Patrologiae Cursus Completus, Series Latina*:

<https://bestiary.ca/etexts/etext113638.htm>

Normā nus extēdere conati sunt. Guillelm⁹ si
norū ex quidē nothus dux Normāniæ Angliā
cursiōes sibi subiugauit. Alii autē pgressi, Apuli
am, Calabriā, Siciliāq; occupauere. Ca
Rober rolo deniq; simplici successit Robert⁹,
tus rex. q fuit alien⁹ a regno: regnauitq; annis
duobus & Roberto successit Radulfus
alienus: regnauitq; tredecī annis. Post
Ludo. si hoc reductū est regnū regnauitq; Ludo
lius Ca uicus filiū Caroli, cui successit Lotha
rolī & rius: & Lothario Ludouic⁹: & Ludouic⁹
ei⁹ suc co Carolus frater eius q regnauit āno
cessores dimidiato. Post hoc translatū est regnū
ad Hugonē. Porro Hugōi successit Ro
bertus. Iste Robert⁹ fuit vir bon⁹ & fī
de catholicus, q sanctā ecclīam & eccle
siasticos viros semp studuit honorare
& exaltare. Hic etiā cōdidit ecclīam p
cipuo Christi cōfessori quē multū dili
gebat, & sūmo venerabat honore Auia
no in ciuitatis Aurelianēsis suburbio.
Post hūc fuerūt isti Hēricus, Philipp⁹,
Ludouicus grossus, Ludouicus iunior,
& Philippus.

Fīnis Libri decimi & vltimi prioris
ptis excerptiōnū siue excerptorū. M.
Hugonis de sctō Victore, vt pleriq;
credūt: mihi tñ ob phrasim, & loqndi
de gēte sua formam, aliter citra asser
tionē visum est. Scda aut ps in prio
rōmo Operū. M. Hugonis īpressa est.

SEQUI

ur vt a plerisq; credit epistola Hugōis
de sctō Victore, ad Rainerū cōuersum,
in librū cui ga de aīalib⁹ mysticis tra
ctat: Bestiario īscriptio est: veri⁹ tñ de
pprietatib⁹ rerū mysticarū inscribere
ga de variis reb⁹ tractat, tā in hoc q in
seqnti ope de qb⁹ hūc collegi indicem.
C Sequit Tabula triū librorū seqntium
de naturali historia siue de pprietatib⁹
rerum, q Bestiarioe noīe vulgo inscri
bunt: qrti aut q de pprietatibus & epī
theris rerū est, qa serie literaria script⁹
est nō collegim⁹ tabellā. Horū aut triū
tabella scdm lras collecta est sub dupli
ci numero, quorū prior est libri, poste
rior capitū: hoc modo.

A Bies lib. iiii. Cap. lvi. S.

Accipiter. lib. i. in plogo & c. xlii.
Accipitrū species. i. xliii. Curatio. i. xv.

In leua gestatio. i. xvi. Pertica. i. xvii.
Pedice. i. xviii. lora & corriga. i. xix.
Adamas. ii. xxxiiii. Adolescēs. iiii. lxi. Sf.
Aetates hoīs. iiii. lxi. Pp. Agn⁹. iiii. xv.
Ale & axille. 3. lx. in. Alcīon vide halcīo
Alci⁹. iiii. lvi. X. Aluus. in. lx. Hh.
Amethysth⁹. iiii. 58. P. Amigdala. 3. lvi. A
Anas. i. 36. Anguilla. 3. lv. V. Anser. i. 46
Anima. iiii. lix. R. Aīaliū nature. iiii. xii.
Antula siue antus siue antolops. ii. ii.
Anus. iiii. lxi. Vu. Apr. iiii. xvii.
Apes. iiii. xxxviii. Aqricul⁹. iiii. lx. Hh.
Aquatiliū genera. iiii. lv. D. Agla. i. lvi.
Aquila ventus. i. xii. Aranea. iiii. liii.
Arbor indica. iiii. xxxix.
Arborum species. iiii. lvi. E
Arca. iiii. lx. O. Ardea. i. xlvii.
Arimuspi. iiii. lviii. F.
Amphisibena. iiii. xliiii.
Arterie. iiii. lx. k. Art⁹ articuli. iiii. lx. R.
Aruina. iiii. lx. Q.
Asinus & Asellus. iiii. xxii.
Aspis. ii. xviii. & xxx.
Aspidochelone. ii. xxxvi.
Aues generatī siue in genere. iiii. xxvii.
Aues hercinie. iiii. xxxi. Auster. i. xii.
B Allenē. iiii. lv. Barba. iiii. lx. F.
Basiliscus. iiii. xli. Batracha. iiii. l.
Beryllus. iiii. lviii. k. Boa. iiii. xlv.
Bombyx. iiii. liii. Bonasus. iiii. v.
Bos. iiii. xix. Brachia. iiii. lx. M.
Bubo. i. xliiii. Bubulus. iiii. xix.
Buxus arbor. iiii. lvi. Z
C Adauer. iiii. lxi. Zz.
Cecum intestinum. iiii. lx. Gg.
Caladrius seu Caladrus. i. xviii. & ii.
xxxii.
Calcedoni⁹ seu carchedoni⁹. 3. lviii. D.
Cales. iiii. lx. Aa. Camelus. iiii. xx.
Cancer. iiii. lv. X & B.
Canes. ii. xvii. & iiii. xi.
Canities. iiii. lxi. Vv. Caper. ii. xiii.
Caput. iiii. lx. A. Caro. iiii. lix. V.
Cartilagines. iiii. lx. Castanea. iiii. lvi. P
Castor. ii. ix. Catus murileg⁹. iiii. xliiii.
Cedrus. i. xxvi. Cedri. ii. xliii.
Ceruix. iiii. lx. L.
Caradrius. i. xlviii. & lib. ii. cap. xxxi.
Chrysolithus. iiii. lviii. I.
Chrysopassus & c. Ibidem. M. N.
Ciconia. i. xlii. Cygnus. i. liii.
Cilla. iiii. lx. E. Cime & cima. 3. lvi. H.

Circi. iiii. lx. A. Classis Salomōis. i. llii.
 Clunes. iiii. lx. X. Cinamulg⁹. iiii. xxx.
 Cypressus. iiii. lvi. T.
 Cocrodiillus. ii. viii. & iterū. iiii. lv.
 Collū. iiii. lx. L. Colūba. i. in prologo.
 Colūbe tres, & earum penne. i. i.
 Colūbe dorsū ibi. ca. ii. Oclī & alē. ca. 3.
 Columbam respicientia vide lib. i. vsq^{ue}
 ad cap. xi.
 Come. iiii. lx. A. Compagia. iiii. lx. R.
 Concha margaritefera. ii. xxxv.
 Conchæ & cocleæ & earū gñā. iiii. lv. B.
 Cor. iiii. lx. Cc. Coruū. iiii. lx. Q.
 Cornix. iiii. xxxv.
 Corpus. iiii. lx. V.
 Corpis hūani rō. iiii. lx. Oo. & lx. Zz.
 Cortex. iiii. lxv. B.
 Coturnix. i. l.
 Coruus. i. xxxv. Coste. iiii. lx. T.
 Coxæ. iiii. lx. Y. Crines. iiii. lx. A.
 Crura. iiii. lx. Aa.
 Cubitus. iiii. lx. M.
 Cutis. iiii. lx. Q.
Defunct⁹. 3. lx. Zz. Delphini. 3. lv.
 Dētes & eorū species. iiii. lx. &.
 Dexterā, leua & sinistra. iiii. lx. N.
 Digitus. iiii. lx. N. Dypsas. iiii. xlix.
 Dissepitū. iiii. lx. Gg. Dorsum. iiii. lx. V.
 Draco maximus. ii. xxiiii.
 Dromedarius. iiii. xxi.
Ealē. iiii. X. Echineis. iiii. lv. T.
 Echinus. iiii. lv. Z.
 Elephas. ii. xxv. & iterū. xxvi.
 Equus. iiii. xxiii. Equi dotes. iiii. lv. A.
 Erinace⁹. ii. iiii. Eruca. iiii. llii.
Facies. iiii. lx. B. Fauces. iiii. lx. K.
 Fel. iiii. lx. Gg. Femora. iiii. lx. Y.
 Fiber. ii. ix. Fibre. iiii. lx. Ff.
 Ficus. iiii. lvi. N. Flores. iiii. lvi. H.
 Femina. iiii. lx. Y. & lx. Tr.
 Flagella. iiii. lvi. h.
 Folia. iiii. lvi. H. Formice. ii. xxix.
 Formica & eius proprietates. ii. xxix.
 Fraxinus. iiii. lvi. V. Frons. iiii. lx. B.
 Fructus, fruges. iiii. lvi. I. Fruges. ibi. F.
 Fulica. i. lvi. Funnus. iiii. lx. Yy.
Gallus gallinace⁹. i. auis. i. xxxvi.
 Genitalia. 3. lx. Y. Genua. iiii. lx. Z.
 Genus. iiii. lx. Q. Germen. iiii. lvi. I.
 Gingiue. iiii. lx. Y.
 Gladii. iiii. lv.
 Graculus. i. xlv. Gryphes. iiii. iiii.

Grues. i. xxxix. Gula. iiii. lx. L.
 Gurgulio pars gutturis. iiii. lx. K.
HAla. iiii. lx. L. Halcion. iiii. xxix.
 Hercinie aues. iiii. xxxi.
 Hericius seu herinaceus. ii. iiii.
 Hyacinthus. iiii. lvi. O.
 Hydra & Hydrus. ii. vii.
 Hiena. ii. x. Hirundines. i. xli.
 Hircus. iiii. xvi. Hoedus. iiii. xvi.
 Holor. i. llii. Homo. iiii. lx. Q.
 Hominis impudicitia in mulorum cu-
 ratione. iiii. lv.
 Hominis formandi ordo. iiii. lx. Mm.
 Humeri. iiii. lx. Hupupa. i. llii.
Iaculus serpentis species. iiii. xlv.
 Iaspis. iiii. lvi. B. Iecur. iiii. lx. Ee.
 Ieiunum intestinum. iiii. lx. Gg.
 Ibis auis. i. lvi. Ibis fera. ii. xv.
 Igniferi lapides. ii. xix. Ilex. iiii. lvi. Q.
 Ilia. iiii. lx. X. Incisio. iiii. lvi. F.
 Indica arbor. iiii. xxxix.
 Infans. ii. lx. Qq.
 Intestina. iiii. lx. Qq.
 Iuniperus. iiii. lvi. T.
 Iuencus. iiii. xviii. Iuuenes. iiii. lx. Ss.
LAbia. iiii. lx. H. Lac. iiii. lx. P.
 Lacertus & lacerta. ii. xxviii.
 Lacertus & eius genera. iiii. l.
 Lachrymæ. iiii. lx. D.
 Lapides igniferi. ii. xix.
 Laquei venantium tres. i. xxx.
 Latus. iiii. lx. T.
 Laurus. iiii. lvi. M.
 Leo. ii. i. Leopardus & pardus. iiii. ii.
 Leucrocota. iiii. vii. Libanus. i. xxvi.
 Liber cortex. iiii. lvi. G. Lucus. iiii. lvi. F.
 Lumbi. iiii. lx. X. Lumbricus. iiii. llii.
 Lumina. iiii. lx. C.
 Lupi. ii. xx. Lupi aquatiles. iiii. lv.
 Lucinia. iiii. xxxiii.
MAlē, maxille, mandibule. iiii. lx. E.
 Malus & malū puniceū. 3. lvi. M.
 Mamille. 3. lx. P. Manticora. 3. viii.
 Manus. iiii. lx. M.
 Margaritifera concha. ii. xxxv.
 Margaritarum inuentio. iiii. lvi. A.
 Matrix. iiii. lx. Ii.
 Matrum crudelitas in natos suos vt i
 captione Hierusalem. iiii. lv.
 Meatus. iiii. lx. Y.
 Medulle. iiii. lx. S.
 Mēbra hoīs. iiii. lx. A. quę sint. iiii. lx. R.
 Hh ii

Mens.iii.lxx.T. Menstruum.iii.lxx.Ll.
 Mentum.iii.lxx.k. Merula.i.xliii.
 Miluus.i.xl. Monoceros.ii.vi.
 Morus.iii.lvi.O. Mors.iii.lxi.Yy.
 Mortis genera.ibidem. Mugilis.iii.lv.
 Mulier.iii.lxi. Tr.
 Mulorum generatio impudēt ab ho-
 mine excogitata.iii.lv.
 Mullus.iii.lv. Multipes.iii.liiii.
 Murena.iii.lv. V. Murex.iii.lv.B.
 Mus.iii.xxv. Musculi.iii.lxx.Bb.
 Musio.iii.xxiiii. Mustela.ii.xviii.
N Ares.iii.lxx.G. Nates.iii.lxx.X.
 Natura in cōmuni.iii.lxx.Q.
 Nemus.iii.lvi.E. Nerui.iii.lxx.R.
 Nycticorax.i.xxxiiii.
 Nidus turturis.i.xxv. Nux.iii.lvi.P.
O Ccipitium.iii.lxx.A. Oculi.ibi.C.
 Omentū.iii.lxx.G. Onager.ii.xi.
 Onocentaurus.ii.iii.& xxxiii.
 Organa sensuum nostrorum.iii.lxx.Z.
 Orphani.iii.lxi. Rr.
 Ossa.iii.lxx.S. Os.iii.lxx.H.
 Oua & inde nata.iii.xxxvii.
 Ouis.iii.xlii.
P Ale.iii.lxx.V. Palatum.iii.lxx.k.
 Palmę arbori cōparat⁹ iust⁹.i.xxi.
 Ecclesia & anima fidelis eidē.i.xxii.
 Palma rursus.iii.lvi.k.& lxx.N.
 Palpebre.iii.lxx.D. Panthera.ii.xxiii.
 Pardus & leopardus lib.iii.cap.ii.
 Parētum vnde cum prole similitudo.
 iii.lxx.Nn.
 Passer.lib.i.cap.ii.xx.
 In ramis cedri.lib.i.cap.xxvi.
 Passer mystice lib.i.cap.xxvii. Eius do-
 mus & mores.xxviii. Vigilia lib. eo-
 dem cap.xxix. Ad animam compa-
 ratio ibidem cap.xxx.
 Passerū p̄cia.i.xxxi. Immolatio.i.xxxii.
 Pavo seu pau⁹ anis.i.lv. Pec⁹.iii.lxx.P.
 Pecora. Pecus. Pecudes.iii.xlii.
 Pedes.iii.lxx.Aa. Pediculi.lib.iii.ca.liiii.
 Pelicanus.li.i.c.xxxiii.& li.iii.ca.xxvii.
 Pellis.lib.iii.cap.lxx.Q.
 Perdix.i.l. Phagnus.iii.lvi.Q.
 Phoenix.lib.i.cap.xlix.
 Pica & Picus.lib.iii.cap.xxxii.
 Picea.lib.iii.cap.lvi.R.
 Pinnula.lib.iii.cap.lxx.G.l.iii.
 Pinus.lib.iii.cap.lvi.R.
 Pistacea.lib.iii.cap.lvi.R.

Piscium diuersorum naturæ.lib.iii.ca.
 pite.lv.per totum.
 Pisces amphibii seu amphiuuii.Ibidem.
 Piscium varia g̃na, & in fœt⁹ amor. Ibi.
 Piscium castitas & victus & pisces den-
 tati.Ibidem.
 Plantę & plantaria.iii.lvi.G. & lxx.Aa.
 Platanus.iii.lvi.V. Polypus.iii.lv.V.
 Pp̄s arbor.iii.lvi.X. Porci marini.3.lv.
 Pori.iii.lxx.Q. Posteriora bonis.iii.lxx.Y.
 Precordia.iii.lxx.Cc. Psittac⁹.iii.xxviii.
 Puberes lib.iii.cap.lxi.Rr.
 Puer & puella.Ibidem.
 Puerperę.ibidē. Pugnus.iii.lxx.N.
 Pulices.iii.liiii. Pulmo.iii.lxx.Ee.
 Pulpa.iii.lxx.Q. Pupilla.iii.lxx.C.
 Pupilli & orphani.iii.lxi.Rr.
Q Vercus aut q̃rn⁹ seu q̃rna arbor
 & eius annositas.iii.lvi.V.
 Qualea auis q̃ & coturnix & oryx di-
 citur.lib.i.cap.li.
 Quadrupedia animalia. lib.iii. cap.xii.
R Adix & ramus.iii.lvi.G.H.
 Ranę.iii.lv. Renes.iii.lxx.X.
 Ricynus.iii.liiii. Rumen.3.lxx.k.
S Alamandra.ii.xviii. Salix.iii.lvi.Y.
 Salrus.lib.iii.cap.lvi.F.
 Sanguisuga. lib.iii.cap.liiii.
 Sanguis.iii.lxx.Dd. Sapphir⁹.iii.lviii.C.
 Sapphirin⁹ color i alis colūbe.3. vii.
 Sardonyx seu Sardonychus.3. lvi. G.
 Sardus.3. lvi. H. Sarra.3. lv.
 Saura.3. li. Scapula.3. lxx. V.
 Scarus.3. lv. S. T. Sitalis.3. xliiii.
 Scorpis.3. liii. Scorpis marin⁹.3. lv.
 Scrotum.lib.3. cap.lxx.Y.
 Semen.libro.lxx.kk. vide sperma.
 Senectutis bona & mala.3. lxi. Vv.
 Senes. Ibi. Sensus hoīs.3. lxx. X.
 Sepultus.lib.3. cap.lxi. Zz.
 Serpentum genera.lib.3. cap.xi.
 Serpentes fireni.lib.3. cap.xliii.
 Serpentum naturæ.lib.3. cap.lii.& liii.
 Serra belua.ii.xxii. Seps serpēs.3. xlviii.
 Sibilus serpēs.3. xlii. Sycomor⁹.3. lvi. O.
 Simię vel simi.ii. xii. Sinistra.ii. lxx. N.
 Syrenę.ii. xxii. Sireni serpētes.3. xlviii.
 Smaragdus.3. lvi. E. Solim.iii.lxx. Aa.
 Sorex.3. xxv. Sortes quatuor.iii.
 Spermatum differentia.iii.lxx.Ll.
 Spina & spina sacra.iii.lxx.V.
 Spiritus.iii.lxx.S. Splen.iii.lxx.Ef.

Spondilia. iiii. lx. V.

Stellio. ii. xvi. & xxviii. & lib. iiii. cap. lii.

Stomachus. iiii. lx. Gg.

Struthio & eius pene atq; nature. i. 37.

Sublinguium. iiii. lx. K.

Succinum. iiii. lvi. S.

Suffragines. iiii. lx. Y.

Supercilia. iiii. lx. E.

Surculus. iiii. lvi. H.

TAlpa. iiii. xxvi. Talus. iiii. lx. Aa.

Tarmi. iiii. liiii.

Taurus. iiii. xviii.

Tempora capitis. iiii. lx. A.

Teredo. iiii. liiii.

Terga. iiii. lx. V. Testiculi. iiii. lx. X.

Testudo. iiii. lv. C.

Tharandus. iiii. ix.

Thorax. iiii. lx. O. Tibie. iiii. lx. Aa.

Tigris. iiii. i. Tinea. iiii. liiii. O.

Topacius vel Topazius vel Topantius. iiii. lviii. L.

Tori. iiii. lx. M. Torpedo. iiii. lv. x.

Truncus. iiii. lvi. G. & lx. O.

Turtur. i. xx. xxiii. xxiiii. & xxv.

VAcca. iiii. xix. Vbera. iiii. lx. P.

Venę. iiii. lx. Dd. Veter. iiii. lx. Hh.

Vermes & vermes carniū. iiii. liiii.

Veretrū. iiii. lx. Y. Vertex. iiii. lx. A.

Vertibula. iiii. lx. S. Veruex. iiii. xiiii.

Vespertilio. iiii. xxxiiii.

Vesica. iiii. lx. Ii.

Vimen. iiii. lvi. Y. Vipera. ii. xxi.

Vir, vira, Virago, Virgo. iiii. lxi. Tr.

Virga. iiii. lvi. H. Virgultū. Ibidem.

Virus. iiii. lx. Y.

Viscera. iiii. lx. Bb.

Vita. iiii. lix. Q. Vitul⁹. iiii. xix.

Vlmus. iiii. lvi. X. Vlna. iiii. lx. M.

Vmbilicus. iiii. lx. X.

Vngues. iiii. lx. N.

Vnicornis. ii. vi.

Vniones. ii. xxxv.

Vpupa. i. lii. Vrina. iiii. lx. Ii.

Vrsus. iiii. vi. Vrus. iiii. xix.

Vstula. iiii. liiii. Vterus. iiii. lx. Hh.

Vulpes. ii. v. Vultur. i. xxxviii.

Vultus. iiii. lx. B. Vulua. iiii. lx. Ff.

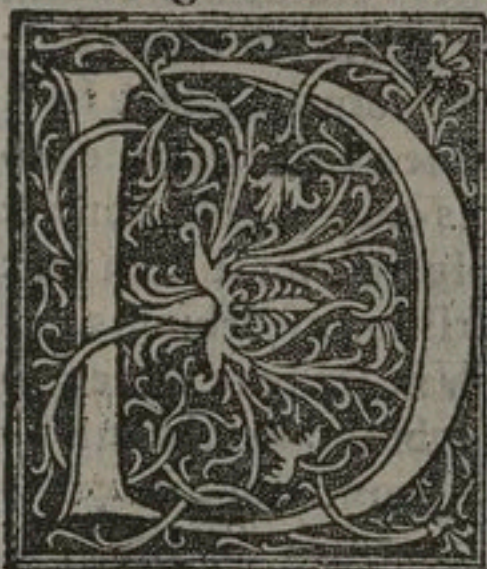
XYlycon quæ vulgo forte perperam dicitur filiqua. iiii. lvi. R.

Finis Indicis serie literaria.

Sequitur Prologus.

Hugo Rainero suo Salutem.

A

Esiderii tui pe
titiōib⁹ carissi
me, satissacere
cupiēs, colūbā
cui⁹ pēnæ sūt Colūba.
deargentata,
& posteriora
dorsi ei⁹ i pal
lore auri, pin
gere, & per pi

cturam mētes ædificare decreui: vt qđ
simplicium animus intelligibili oculo
capere vix poterat, saltem carnali dis
cernat: & quod vix concipere poterat
auditus, percipiat visus. Nec tm volui
columbam formando pingere, sed etiā
am dictando describere: & per scriptu
ram, demonstrare picturam: vt cui nō
placuerit simplicitas picturæ, placeat
saltem moralitas scripturę. Tibi ergo,
cui datae sunt pennæ columbæ, qui
elongasti fugiens, vt in solitudine ma
neres, & requiesceres: qui non qua
ris dilationem in voce coruina, cras,
cras ingeminante, sed contritionem in
gemitu columbino. Tibi inquam non
tm ad præsens columbam, sed etiam ac
cipitrem pingam. Ecce in eadem perti
ca sedent accipiter & columba. Ego
enim de clero, tu de militia ad conuer
sionem venimus: vt in regulari vita qđ
si in pertica sedeamus: & qui rapere cō
sueueras domesticas aues, nunc bonæ
operationis manu siluestres ad conuer
sionem trahas, id est seculares. Ge
mat igitur columba, gemit & accipi
ter: vocēq; doloris emittat. Vox enim
columbę, gemitus: vox accipitrīs, que
stus. In principio huius operis idcirco
praposui columbā: quia spūs sancti grā
semp preparat pœnitenti: nec nisi per
grām puenit ad veniā. De accipitre ve
ro post colūbam subiūgitur, per quem
nobilium personæ designantur. Cum
enim aliquis nobilium cōuertitur: per
exemplum bonę operationis pauperib⁹
presentatur. De quibusdam vero tā vo
lucris qđ animalibus qđ ad exemplum
morum diuina scriptura cōmemorat
qđto citius potero breuiter assignare
tentabo

Hh iiii

B
AccipitColūba
cur priāAccipit
scds.

Præfatio altera eiusdem in eūdem libellum: per quam innuit author quisquis est, se animalia ipsa & lapillos depinxisse: sed quia imprimendo non possumus colores obseruare: & animalium plurima per se nota sunt eorum picturis supersedebimus.

C

Vm scribere illiterato debeam: nō miretur diligens lector si ad edificationem illiterati, de subtilibus simplicia dicam. Nec imputet leuitati, q̄ accipitrem vel columbā pingā: cum beatus Iob, & propheta Dauid huiusmodi volucres nobis reliquerint ad doctrinam. Quod enī doctioribus inuit scriptura: hoc simplicibus pictura. Sicut enī sapiens delectatur de subtilitate scripturę: sic simpliciū animus detinet simplicitate picturę. Ego autē plus laboro vt simplicib⁹ placeā, q̄ vt doctioribus loquat: & quasi vasculo pleno latices infundā. Qui enī sapiētē verbis instruit: q̄si plenovasculo latices ifundit.

De tribus columbis quarum scriptura meminit.

D

Psal. 67

I dormiat inter medios cleros, pēne colūbē deargentatę: & posteriora dorsi ei⁹ in pallore auri. In sacra scriptura, frater, tres co-

Colūbæ tres.

Ecclesi. 21.

Gene. 8.

Colūba

Noe.

lūbas legēdo reperī. Ex qb⁹, si attēte cōsiderent, simpliciū mentes ad pfectionē poterūt edocerī. Colūbā. f. Noe: colūbā Dauid: colūbā Iesu Christi. Noe reges: Dauid manu fortis: Iesus saluator iter pratur. Peccatori autem dicitur: Peccasti, quiesce. Si igitur vis esse Noe: quiesce a peccatis. Vt Dauid esse possis: operare fortia. Si saluari desideras: a Salvatore salutem postula. Diuerte igitur a malo, & fac bonum: inquire pacē. Diuerte ad arcam Noe. Præliare cum Dauid prælia domini. Inquire pacem cum Iesu in Hierusalem. Diuerte ad quietē mentis: resiste tentationibus: Expecta patienter salutis beneficium. De colūbā vero Noe dicitur: Reuersa est colūbā ad vespēram ferens in ore ramū virentis oliuę. Ad arcam Noe colūba re-

uertitur, cum ad quietem mētis ab exterioribus animus reuocatur. Reuertitur ad vespēram, cum deficiente luce mundanę felicitatis, vanę glorię fugit pompam, timēs ne incurrat obscuritatem mentis, id est profunditatem perpetuę damnationis. Oliuam gerit, q̄a misericordiam q̄rit. Oliuam ī ore portat: dum indulgeri sibi quod deliquit, precibus exorat. De columba vero Dauid dicitur: Et posteriora dorsi eius in pallore auri. In posteriorib⁹ dorsi aurū habetur: quia bene operanti, in futuro venia promittitur. Similiter & de Salua Colūbā tore legitur q̄ in descensu columbę su dñi. per eum hęc vox audiretur: Hic est fili Mat. 3. us meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui. Columba est spiritus sancti gratia: quę super Iesum in Iordane descendisse cernit, quia cuiuslibet humili a peccatis mundato, gratia præparatur. Penitentī igitur fit mīa, operanti pmittitur venia, diligenti datur gratia.

De colūbē ad eccliam collatiōe. C. II.

I dormiat inter medios cleros pēne colūbā deargentatę: & posteriora dorsi eius in pallore auri. Colūbā deargentata est eccle-

sia doctrina diuini eloquiū erudita: quę p similitudinē fert hęc p̄dicatiōis rostrū: rōne diuīsi: quo grana cōgregat hordei & frumenti: snias. f. veteris & noui testamēti: Habet dextrū & sinistrū oculū: moralē & mysticū sensū. Seipam respicit sinistro: deū vero cōtemplat dextro. Duas alas hēt: actiuā & cōtēplatiuā vitā: his duab⁹ alis sedēs regit. His duab⁹ volās ad celestia subleuat. Volamus cū mēte excedim⁹. Sedem⁹ cū īter frēs sobrii sum⁹. In his siqdē alis pēne sūt. Pēne vero sūt doctores alis rectę actiōis & diuīę cōtēplationis iherētes. Pēnæ co Cleros vero sortes vocam⁹ latine. Duę lumbæ. sortes, duo sūt testamēta. Int q̄s sortes Cleri dormiūt, q̄ auctoritatib⁹ vetis & noui duo. testa. cōcordāt & acquiescūt. Et posteriora dorsi ei⁹ ī pallore auri. Dorsū colūbē illā pte corpis eē dicūt cui radices alarū sese iuicē naturalr cōiungūt. Ibid cor pōit: qd dorso pximū, auro ppetuę bñ-

rudinis in futuro operietur. Sicut aurum preciosius est argento: sic & beatitudo futuri seculi preciosior est felicitate presentis. Posteriora igitur dorsi columbae in pallore auri erunt, quia iusti in aeterna beatitudine nimia claritate fulgebunt.

De columbae ad fidelem animam comparatione. Cap. III.

G
Psal. 67

Si dormiat inter medios cleros, pennae columbae deargentatae: & posteriora dorsi eius in pallore auri. Columba est qualibet fidelis

& simplex anima. Deargentata in peninis, declarata in virtutibus per famam bonae opinionis: quae tot in cibum colligit seminum grana, quot ad bene operandum assumit sibi iustorum exempla.

Colubae oculi.

Duos habet oculos, dextrum, & sinistrum: memoriam, scilicet & intellectum. In hoc futura prouidet: in illo transacta deflet. Hos oculos clausit in Aegypto praesens noster: quoniam non intellexerunt opera dei, nec fuerunt maiores multitudinis nostrae eius.

Columbae alae.

Duas vero alas habet, amoris proximi, & amoris dei. Una extendit per compassionem ad proximum: altera erigitur per contemplationem ad Deum. Ex his alis procedunt pennae, id est virtutes animae. Haec pennae argenteae claritate resplendent, quando per famam bonae opinionis audientibus argenti more dulcem tinnitum praebent.

Pennae deargentatae.

Cleros vero graece, sortes dicimus latine. Quatuor autem sunt sortes: timor, & spes: amor, & desiderium. Sortes sunt, quia paterne hereditatis locum nobis distribuunt. Timor & desiderium sortes sunt extremae: spes & amor mediae.

Sortes.

Timor animum conturbat: desiderium mentem cruciat: & nisi aliquid medium interuenierit, animus a quiete recedit. Oportet igitur ut inter desiderium & timorem, spem ponamus & amoris: spes igitur timorem recreat: amor desiderium temperat. Inter spem igitur & amorem, quasi inter medias sortes quietus dormit, qui inter extremas, scilicet timorem & desiderium vigilat & obstupescit. Si igitur es columba, vel columbae penna: dum times & desideras, iter extremas

sortes vigilas. Dum speras & diligis, iter medias quietus dormis. Et posteriora dorsi eius in pallore auri. In dorso solent onera portari. Et per haec eadem possunt operum labores designari. Per posteriora vero dorsi denotatur expectatio praemii. Post tolerantiam siquidem praesentium laborum, in futuro subsequemur credimus iustis meritorum praemia. Reddet enim deus sanctis mercedem laborum suorum, & deducet eos in viam mirabilem. Et hoc in pallore auri esse credimus, quia preciosa est in conspectu domini mors sanctorum eius. In penis igitur argenti, quia in linguis eloquii. In posterioribus vero aurum, id est post labores praemium.

De columbae ad praelatum comparatione. Cap. IIII.

Si dormiat inter medios cleros, pennae columbae deargentatae: & posteriora dorsi eius in pallore auri. Colubae deargentata est absque felle malitiae, quaelibet adhuc viuens praetor persona: quae inter medios cleros dormit. Cleros graece, latine fors. Vnde & cleronomia proprie vocatur hereditas quae defertur ex testamento. Inde contingit ut filii Leui, inter filios Israel non haberent sortem, id est hereditatis partem, sed ex decimis viuerent. Duae autem sunt hereditates, terrena veteris testamenti, & aeterna noui. In medio igitur istarum dormit, qui in contemptu terrenorum, & spe celestium, vitam finit: dum nec nimis ardentem praesentibus inhiet, & futura patienter expectat. Et posteriora dorsi eius in pallore auri. Oculi enim iustorum videbunt regem

in decore suo. Tunc enim aurum in posterioribus habebis, cum apparuerit in futuro gloria diuinae maiestatis. Corona siquidem regum, ex auro purissimo fabricantur: ex argento vero monetae fiunt, quibus imagines regum imprimuntur. In moneta notatur imitatio formae: in corona signum victoriae. Moeta siquidem diuini eloqui docet imitationem vitae Christi: corona vero victoriae. Post labores praesentis seculi fiunt pugnae. Ibi igitur quasi in posterioribus aurum, hic in penis praedicatio.

Hh iiii

H
Posteriora dorsi.

Psal. 115.

I
Psal. 67

K

nis argentum : quia cum ad illa dona columba peruenerit , iam prædicationis eloquio non indigebit, sed in eo quod pro retributione percipiet, in puritate perfectionis sine fine uiuet.

De columbæ habentis pedes rubros ad ecclesiâ comparatione. Cap. V.

L E qua colūba hic agitur, rubros pedes habere perhibetur. Hæc columba est Ecclesia: quæ pedes habuit quibus totius mundi spatium perambulauit. Pedes sunt martyres: qui tot passibus terram perambulant, quot bonorum operum exemplis viam iustitiæ sequentibus se demonstrant. Terram tangunt, cum dignis increpationibus actus & voluntates terrenas reprehendunt. Sed dum terra premittitur: asperitate terre, id est terrenorum crudelitate, pedes vulnerantur: & sic pedes ecclesiæ rubri facti sunt: quia sanguinem suum pro Christi nomine martyres effuderunt. Rubor igitur pedum, est cruor martyrum.

De pennis deargentatis columbæ, ad prædicatores collatis. Cap. VI.

M Væ columba pedes rubros habere dicitur, pennas deargentatas habuisse verbis propheticiis demonstratur. Pennæ (inquit Dauid) columbæ deargentatæ. Pennæ columbæ deargentatæ sunt prædicatores ecclesiæ. Est autem argentum, diuinum eloquium: tñitus argenti, dulcedo verbi: color, candor. Candorem vero argentum retinet, dum quilibet doctor munditiæ am verbis prædicat, & munditiæ in se habet: dum quod docet, diligit: & quod intus amat, foris operibus ostendit. Hæc sunt eloquia domini casta, argentum igne examinatum. Eloquia domini casta, quia nulla sunt simulatione corrupta, nullo sunt semine cupiditatis impregnata. Argentum examinatum igne, solidatum, in qualibet perturbatione. Candor igitur argenteus in pennis, est in linguis docentium lene blandimentum sermonis.

De sapphirino colore alarum columbæ ad contemplatiuos collato.

Caput. VII.

A larum colorem non reperi scriptum, sed ex similitudine materialis colūbæ potest assignari: ut si columbam pictam respicias, colorem materialis columbæ eam habere non contradicas. Alarum enim superficies sapphirino colore superfunditur: quia cæli speciem animus contemplantis imitatur. Sed color sapphirinus, candidis lineis distinguitur, ut sapphirino colore niueus misceatur. Color enim niueus sapphirino mixtus, designat munditiæ carnis, & amoris contemplatiui.

De coloribus columbæ ad mores collatis. Cap. VIII.

D osteriora dorsi colūbæ deargentatæ propheta commemorat, & postea finem vite præsentis in quolibet homine moraliter demonstrat. In auro puritatem mentis, in pallore vero auri designat mortificationem carnis. Est enim pallor animi patientis & mortificationis carnis innatus color. Posteriora igitur colūbæ deargentatæ in pallore auri erunt, dum puritas mentis, & mortificatio carnis finem cuiuslibet morientis obtinebunt. Sed & ideo color aureus in posterioribus dorsi colūbæ color sapphirino iungitur, quia contemplatiui animi future beatitudinis gloria subsequatur. Color igitur aureus in posterioribus designat eterne retributionis munus.

De oculis croceis & cautione colūbæ ad ecclesiæ cautionem comparatis. Cap. IX.

C uli tui colubarum. Colūba super aquas sedere sapientissime solet: ut cum viderit umbram supuenientis accipitris fugiens declinet. Ecclesia vero scripturis se munit, ut insidiantis diaboli fraudes euitare possit. Hæc igitur colūba croceos oculos habet, quia ecclesia matura consideratione futuros casus ostendit & prouidet. Color itaque croceus in oculis, dis-

cretionē designat maturæ cōsiderationis: Dū enī aliq̄s qd agat v̄l qd cogitet, mature cōsiderat: q̄si croco spūales oculos adornat. Habet eī croc⁹ colorē maturi fructus. Croce⁹ igit̄ oculus ē maturitas sensus.

De colore reliquo columbæ mutabili ad mare turbatū & de mari ad carnem comparato. Ca.X.

Q

Olor reliqui corporis imitatur colorem turbati maris. Mare motu fluctuum sauiēs ebullit. Caro motu sensu ebulliens sequit̄. Mare perturbationib⁹ suis arenas mouet & subleuat. Caro delectationibus suis animi leuitatem pulsat. Mare terminos suos egrediens, aquis dulcibus occurrit. Caro lasciuens lachrymarū dulces riuulos obtundit. Mare diuersis procellarū turbinibus, nauigantium cursus impedit. Caro pcellosa recte viuentium mores in profundum mergit. Dum tantis mare tempestatib⁹ agitur: vndarum collisione terra fluctibus immisceat: & sic ex collisione maris & terræ, colorem mixtum recipit mare. Similiter dū caro suggerit, & aīus non consentit: quasi ex nigro & niueo quidam in corpore color efficitur: qui ex diuersis fact⁹ color medius appellatur. Marinus igit̄ color in pectore columbæ, tribulationem designat in humana mente.

De diuersis columbæ proprietatibus. Cap.XI.

R

Proprietates. x. colūbæ.

Prima.

In diuersis locis diuersis columbæ proprietates reperi: quas inferēs huic operi, tibi frater annotare curauī. Prima vero columbæ proprietas est, q̄ pro cantu gemitū profert. Secunda, q̄ felle caret. Tertia q̄ osculis instat. Quarta, q̄ gregatim volat. Quinta, q̄ ex raptu nō viuīt. Sexta, q̄ grana meliora colligit. Septima, q̄ non vescitur cadauere. Octaua, q̄ nidificat in petrae foraminibus. Nona, q̄ super fluēta aquarū residet, vt visa accipitrīs vmbra, veniētem citius deuīt. Decima, q̄ geminos nutrit pullos. Columba pro cantu

vititur gemitu: quia qd libens fecit, plā gendo gemit. Caret felle. i. irascibilitatis amaritudine. Instat osculis, quia delectatur in multitudine pacis. Gregatim volat, quia conuentus amat. Non viuīt ex raptu, quia non detrahit proximo. Colligit grana meliora. i. meliora dicta. Non vescit̄ cadaueribus. i. desideris carnalibus. Nidificat in foraminibus petrae, quia spem ponit in Christi passione. Super fluēta aquarum residet, vt visa accipitrīs vmbra, veniētem citius deuīt: quia in scripturis studet vt superuenientis diaboli fraudem decinet. Geminos nutrit pullos. i. amorē dei, & amorē pximi. Qui igitur has naturas habet, assumat sibi contemplationis alas, quibus ad cælum volet.

De Aglone & Austro vēris. Ca. XII. Cant. 4.

Virge Aquilo, & veni Auster &c. Aquilo frigidissimus ventus est. Ab aglone (inqt Hieremias) pandet̄ omne malū. Ibi sedes Sathana. Inde ruinæ principium. Vent⁹ agilo, grauis est tēratio. Flatus aquilonis, suggestio tentationis: frigus, negligentia torpor. Aquilo igitur venit, quando grauis tentatio mentē cuiuslibet inuadit. Aquilo vero surgit, quando ab animo tēratio recedit. Ab aquilone (inquit) venient & mari. Aquilo, tēratio: mare, mundus. Ab aquilone igit̄ & mari Christi⁹ suos congregat, cum a tumultu tentationū nō tm̄ iustos, sed & peccatores sequestrat. Ponam (inquit) sedem meam ad aquilonem, & ero similis altissimo. Sedem ad aquilonem ponere desiderat, quem penna superbiē sursum leuat. Esse similis altissimo cōcupiscit, cum illi cui subesse debet, per arrogantia spiritum se equalē facit: & (vt plus dicam) nō tm̄ se magistro suo equiparat, sed etiā se illo meliorem esse putat. Cecidit diabolus cū se exaltare voluit. Humiliaf̄ hō cū se exaltare cōcupiscit. Auster calidissimus ventus est. De⁹ (inquit) ab Austro veniet. Ibi sedes altissimi: ibi dilectionis ardor. Inde synceritas veritatis. Auster a serena regiōe pcedit: quia deus in serenitate morū re-

Scda.
Tertia.
Quarta.
Quinta.
Sexta.
Septima
Octaua.
Nona.

Decima.

S

Hiere. 1.

Esa. 49.

Esa. 14.

T
Auster.
Abac. 3.

Hh v

quiescit: ibi pascit, ibi cubat, ibi ges me-
tis, ibi refectio contemplationis. Auster
spiritus sancti gratiam designat: flatus
austri, benignitatem spiritus sancti. Ca-
lor, amor. Auster igitur venit, quotiens
gratia spiritus sancti mentem cuiusli-
bet accendit. Surgit quotiens a mente
gratia recedit. Deus, inquit, ab austro ve-
niet. Ab aglone diabolus, ab austro deus.
Ille ignorantiae tenebras inhabitat: iste
serenitatem caritatis amat. Frigus aqua-
lonis, poros carnis stringit: calor austri
clausos aperit. Quod enim frigus avaritiae
stringendo retinet: apertis eleemosynae
manibus caritas larga praebet. Penna si-
quidem vetus in infernum mergit: noua
vero animam ad celestia desideria sustol-
lit. Peccata enim grauatur, virtutes vero
subleuant.

De accipitre quod plumescat expan-
dens alas suas ad Austrum. Ca. XIII.

V
Iob, 39.

Nunquid per sapientiam
tuam plumescit acci-
piter, expandens alas su-
as ad austrum? Vnde beatus
Gregorius: Agrestibus
accipitribus moris est
ut flante Austro alas expandat, quatinus
eorum membra ad laxandam pennam ve-
terem venti tepore concalescant. Cum
vero ventus deest: alis contra radium so-
lis expansis atque percussis, tepentem sibi
auram faciunt: sicque apertis poris vel ve-
teres penae exiliunt, vel novae succrescunt.
Quid est ergo accipitrem in Austro plu-
mescere? nisi quod unusquisque sanctorum ta-
ctus flatu sancti spiritus concalescit: &
usum vetustae conversationis abiiciens, no-
ui hominis formam sumit? Quod sanctus Paulus
apostolus admonet, dicens. Expoliates vos
veterem hominem cum actibus suis, & in-
duentes novum. Et rursus: Licet is qui for-
is est noster homo corrumpatur: tamen
is qui intus est renouatur de die in diem.
Veterem autem pennam proicere, est
inueterata studia dolosae actionis amit-
tere. Et novam pennam sumere, est mi-
tem & simplicem bene viuendi sensum
tenere. Pena namque veteris conversationis
grauatur, Et pluma novae immutationis
subleuat: & ad volatum tanto leuiorem, quanto
nouiorem reddit. Et bene ait, Expandens

Colos. 3.

X

alas suas ad austrum. Alas quippe no-
stras ad Austrum expandere, est per ad-
uentum sancti spiritus nostras confite-
do cogitationes aperire: ut iam non li-
beat defendendo nos regere, sed accusan-
do publicare. Tunc ergo accipiter plu-
mescit, cum ad Austrum alas expandit: quia
tunc se unusquisque virtutum pennis in-
duit, cum sancto spiritui cogitationes
suas confitendo subternit. Qui enim confi-
tendo vetera non detegit, novae vitae
opera minime producit. Qui nescit lu-
gere quod grauat, non valet proferre quod
subleuat. Ipsa namque confectio poros cor-
dis aperit, & plumas virtutum fundit.
Cumque se studiose mens de pigra vetusta-
te redarguit, aliqua nouitate iuuenes-
cit. Dicatur ergo cum beato Iob. Nunquid
per sapientiam tuam plumescit accipi-
ter, expandens alas suas ad Austrum? Id est
Nunquid cuilibet electo tu intelligen-
tiam contulisti, ut flante spiritu, sancto
cogitationum alas expandat, quatinus
pondera vetustae conversationis abiiciat,
& virtutum plumas in usum noui vo-
latusumat: ut hinc videlicet colligat
quod vigilantiam sensus in semetipso ex
se non habet, quod hanc ex se conferre aliis
nequaquam valet.

De duabus accipitrum speciebus. Ca. XIII

Y
Vae sunt species accipi-
trium, domesticus, scilicet &
syluester: iidem tamen sunt.
Sed diuersis temporibus
potest esse syluester & domesticus. Syl-
uester rapere consuevit domesticas vo-
lucres, & domesticus syluestres. Sylue-
ster quas rapit, continuo deuorat: dome-
sticus captas domino suo relinquendas ser-
uat. Porro dominus eius captarum volucrum
ventres aperit, & eorum corda accipitri in
cibum tribuenda sumit. Interiora ven-
tris cum fimo eiicit, qui intus remanens
putredinem carnum cum foetore gignit.
Moraliter, syluester accipiter captas vo-
lucres & rapit & deuorat, quia quilibet
peruersus actus & cogitationes simpli-
cium dissipare non cessat. Domesticus
vero accipiter est quilibet spiritalis pa-
ter: qui totiens syluestres volucres ra-
pit, quotiens seculares ad conuersionem

prædicando trahit. Captas occidit, dum
seculares mundo mori per carnis mor-
tificationem cogit. Dñs aut eius & oī-
potens deus ventres earū aperit, quādo
mollitiē carnaliū per scripturas incre-
pādo soluit. Corda vero extrahit, dum
cogitationes secularium per confes-
sionem manifestas facit. Interiora ventris
cū fimo eiicit, quā memoriā peccati fo-
tentem reddit. Ad mensam itaq; domi-
ni captæ volucres veniunt, dum in cor-
pus ecclesiæ peccatores doctorum den-
tibus masticati sese conuertunt.

De domesticorum accipitrū cu-
ratione. Cap.XV.

Z OMEsticis accipitribus
quo melius plumescere
debeant, munita ac repē-
tia requiruntur loca. Lo-
ca munita sunt claustra:
in quibus dum syluester
accipiter ponitur, vt domesticus fiat:
clausus tenetur. Ibi veteres pēnas emit-
tit, & nouas assumit: quā quilibet clau-
stralīs quī pristinis vitiis spoliatur, no-
uū hominis virtutibus adornatur: nec
inde extrahitur nisi prius eiectis vete-
ribus pennis, nouæ solident. Sed cū fir-
mus ī volatu fuerit, ad manum venit.
Similiter si aliquis cōuersus de claustro
exeat: necesse est vt ad manū bonę ope-
rationis accedat, & inde emissus volat:
vt ad desideranda caelestia toto adnū
mentis seipsum leuet.

De accipitris in leua gestatiōe.
Cap.XVI.

A Ccipiter in sinistra ma-
nu gestari solet, vt ī de-
xtram ad aliqd capien-
dum emissus volat. Le-
ua (inquit) eius sub ca-
pite meo: & dextera il-
lius amplexabitur me. Laeva sunt bona
temporalia: dextera vero sunt æterna.
In leua igitur sedet, quī bonis tempora-
libus præsidet. In dexteram vero volat,
quī toto mentis affectu æterna deside-
rat. Ibi capit accipiter columbā, id est
quilibet mutatus in melius, sancti spiri-
tus gratiam recipit.

De pertica super quam stat aut
sedet Accipiter. Cap.XVII.

B ertica accipitris desi-
gnat nobis rectitudinē
vitæ regularis: quā a ter-
ra longe suspendit: quā
a terrenis desideriis hu-
iusmodi vita separat.

In hac pertica ligatus sedet: quī regula-
ris vitæ statuta firmiter tenet. Duobus
parietibus inherere dicit, a quib⁹ ex vtra-
que parte sustentat. Duo parietes quī per-
ticā sustentat, sunt actiua & cōtemplatiua
vitæ, quæ pie viuētū rectitudinē portant.

De accipitrum pedicis seu com-
pedibus. Cap.XVIII.

C Vasi compedes in pedi-
bus accipiter habere cō-
suevit: ne cū voluerit,
exorta qualibet occasio-
ne volare possit. Pedes
accipitris quasi compe-

dibus stringit, quī timore iudicii, & do-
lore supplicii, mentis affectus pmit. Et
humiliauerūt (inquit Psalmista) in cō-
pedibus pedes eius. Pedes Ioseph in cō-
pedibus humiliat, quī ad memoriā re-
ducens presentem & æternam poenam,
ne ad optata pgregiantur affectus ani-
mi ligat.

De loro seu corrigia & ligamē-
ne accipitris. Cap.XIX.

D Orrigia per quā accipi-
ter ligat in pertica, est
mortificatio carnis per
quā quilibet cōuersus
tenetur in regulari vi-
ta. Corrigia siquidē quā

fit de corio mortui animalis, designat
mortificationem carnis. Nō rumpitur
hec corrigia, sed soluitur, cum ad capiē-
dū aliquid accipiter impellit. Similiter
si quilibet frater ad aliquid temporale ex-
eat, nō rumpitur propositum, sed cum
reuertitur, eadē corrigia, qua prius, se-
ipsum firmius ligat.

De Turture & Passere. Ca.XX.

E Ost colūbe gemitū, & ac-
cipitris questū, rogas Ca-
rissime ne diutius diffe-
ram, sed planctum turtu-
ris, & clamorem passeris
tibi velocius scribā: nec
tū scribā, sed etiā pingam qualiter tur-

tur eremi secretū diligat, & passer solitarius in tecto clamare non desinat: ut sub exēplo turturis teneas mūditiā castitatis: & sub exēplo passeris ames custodiā cautē circūspēctionis: ut & viuas caste, & ambules caute.

F **De palma quō ei cōparet iust⁹. XXI.**
Iob. 29.

Sicut palma multiplicat dies, Palma multiplicat dies, quā tarde proficit priusq̃ in altū crescat. Similiter iust⁹ tarde proficit priusq̃ ad hoc pueniat ad qd̃ rēdit. Est em̃ iusti desideriū ut pueniat ad celeste regnū. Sed hoc desideriū mūd⁹ impedit, ne ad optata nisi tarde puenire possit. Palma dies multiplicat, nec tñ eam frigus hyemis vel nimius calor estatis impediūt, quin semper viridescat. Similiter iust⁹ viuit, nec ab aliquo impedit quin in proposito bonę operationis perseueret. Frigus hyemis est torpor vel negligētia refrigeratē mentis. Nimius calor estatis, est calor libidinis vel iracūdiā flāma, seu icēdiū cupiditatis. Sicut igit̃ palma nec marcescit hyemis frigore, nec nimio estatis vris calore: sic iustus nō perimit qualicūq̃ p̃spēritatis ṽl aduersitatis tēratione. Aliter, Palma dies multiplicat quia iustus dies antiquos ad memoriā reducit, & annos eternos in mente tractat. Paucitatem em̃ dierū suorū nūciat sibi: & ex alia parte lōgitudinē dierum in futuro sperat. Qui hac igit̃ intra se colligit, multiplicādo dies sicut palma vincendo mūdū in altum crescit.

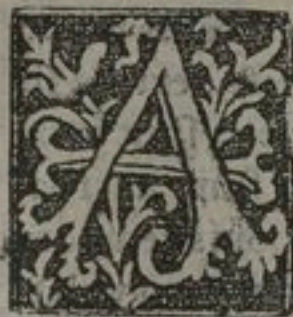
G **Quō ei cōpent ecclia & aīa fidelis. 22.**
Cant. 7.

Statura tua assimilata est palmæ. Statura ecclie vel cuiuslibet fidelis aīę assimilata palmæ. In statura cuiuslibet hominis notat paruitas vel magnitudo in mēbris p̃ lineamenta corporis. Habet aut̃ staturā palmæ iustus, si apud se est modicus, apud deum magn⁹: in se humilis, coram deo sublimis. Hęc palma est Christus: cui assimilatur iust⁹. Dū em̃ tribulationes q̃s passus est christ⁹, parit̃: staturæ palmæ iustus assimilatur. Vñ apl⁹. Qui erūt

participes tribulationū, erūt p̃icipes & glorię. Qui igit̃ mēbrū corporis ē: quæ sunt capitis, sentire debet. Iā palma creuit in altū. Iam cacumē illius penetrauit celū. Iam cū capite sunt capitis comē, q̃ sunt elatę palmarū. i. electę aīarū. Adhuc stipes rigoso cortice. i. ecclia circūdata tribulationū asperitate, in terra figitur, & rami. i. sancti in eterna felicitate gloriānt̃. Iust⁹ em̃ ut palma florēbit. Iustus plātat, floret, & fert fructū, plantat⁹ in domo dñi, in atriis domus dei nostri. Domus dei nostri est domus cōuersiōis. Est aut̃ atriū añ īteriorē domū. Ante domū siquidē cōuersiōis est atrium renūciationis. Qui enim mūdo renūciat: palmā victorię qua mundū vicit, in atriis domus dñi plātat. Plātat igit̃ in domo cōuersiōis: floret p̃ famā bonę opinionis: fert fructū bonę opationis. Sed quorsum figit radicē: quō crescit: quō roborat⁹? Radicat⁹ p̃ fidē: crescit p̃ spem: roborat⁹ per caritatē. Mirū est tñ qd̃ de iustis dicit̃: Plantati ī domo dñi, in atriis domus dei nostri florebit. Mirū est q̃ plantant̃ in domo, & florent in atrio. Sed fortasse per fidem plantātur intus: p̃ exemplū boni operis florent exterius: & sic p̃ famā bonę opinionis, foras exit odor floris. vel aliter, Plantantur in domo, florent in atrio: quia iusti plantant̃ in p̃senti ecclia, & flore immarcescibili florebit in eterna vita. Ibi em̃ cum flore recipient fructū. i. cū mūditiā carnis & aīę, futurę retributiōis prēmium.

De nido turturis. i. fidelis aīę in palma. i. arbore crucis p̃fidē passionis. Et quomodo palma portetur in manu victoris. Cap. XXIII.

Ascendam in palmam: & apprehendam fruct⁹ ei⁹. Palma iuxta terram est gracilis & aspera: versus calū grossior & pulchra. Est igit̃ ascēsus difficilis, sed fructus dulcis. Minuitur ascendētis labor, dum fructus in arbore sentitur odor. difficultatem ascēsus aufert dulcedo gustus. Palma est Christus: fructus eius, salus. Dic (inquit) Dauid animæ meæ, salus tua, ego sum.

H
Psal. 91.

Psal. 91.

I
Cāt. 7.

Psal. 34.

Psal. 33. & gustate & videte quoniam suavis est dominus. Spes salutis in ligno crucis. Ascende igitur in palmam, id est attende crucis victoriam. Per scalam siquidem crucis ascendes ad solium victoris. Tolle & tu crucem tuam, & sequere eum. Qui affligit carnem suam, tollit crucem suam.

K Palma manum victoris ornat: & iustus palmam victoriae in manu bene operantis do portat. Tria dicuntur esse de quibus iustus victoriam debet acquirere. scilicet mundus, caro, diabolus. Iustus mundum vincit, cum eum cum suis oblationibus contemnit. Carnem superat, dum eam per abstinentiam domat. Diabolo dominatur, & eum subiicit, cum eum a suis fluminibus expellit. Palmam igitur in manu gestat, qui de his tribus bene operando triumphat.

De voce turturis ad animam comparata: & de terra nostra & aliena. Cap. XXIII.

L
Cant. 2. Ox turturis audita est in terra nostra. Vox turturis est dolor laesae mentis. Vox turturis gemitum designat cuiuslibet animae poenitentis.

M Terra de qua hic agitur, est animus: qui terrenae fragilitatis occupationibus irretitur. Est autem terra nostra, & terra aliena. Terra aliena est mens diaboli dominio subiugata. Unde: Alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quassaverunt animam meam. Terra aliena est Babylonia: terra nostra Hierusalem. Babylonia, confusio: Hierusalem, visio pacis interpretatur. Terram nostram alieni devorant, quando demones suis incursionibus mentem vastant. In Babylonia tenemur captivi. In Hierusalem sumus liberi. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? Terra esse nostra dicitur, dum nihil in mente nostra proprium reperitur. Terram nostram esse dicimus, dum mentem nostram cum magistro & fratribus possidemus: ut animus deo devotus, serviat per dilectionem fratribus, per compassionem proximo, per modestiam sibi: & sic communis fiat. In terra igitur nostra vox turturis auditur, dum ad poenitentiam auris interior humiliter inclinatur.

Psal. 136. De turture ecclesiae & fidelis anime comparata, & de nido eius: & de Christo marito talis turturis. Cap. XXV.

comparata, & de nido eius: & de Christo marito talis turturis. Cap. XXV.

N Virtus secreti deserti diligit: quoniam tamen ad hortulos pauperum & agros cultorum descendit, ut grana seminum colligat, unde vivat. Turtur est ecclesia vel quilibet fidelis anima. Secretum deserti, solitudo claustrum. Grana seminum sententiae doctorum. Hortuli vel agri sunt doctorum libri. Ex his animus reficitur. In iis vita spiritus. Sic enim vivit: & in talibus vita spiritus mei. In locis tutissimis & delectabilibus invenit turtur sibi nidum, ubi reponat pullos suos. Inter ramos arboris condit: nidum collocat, ova ponit, unde suo tempore procreent pullos. Per arborem intelligimus crucem: per nidum salutem: per ova spem: per pullos geminam caritatem, amorem. scilicet dei, & proximi. Queramus igitur nidum turturis: quaramus ovum in nido, nidum in arbore. id est spem salutis in ligno crucis. Notum etiam compluribus esse reor, naturam turturis esse talem, ut si semel socium amiserit, absque socio semper eat: Christus est sponsus ecclesiae, vel cuiuslibet fidelis anima. Ascendens Christus in arborem crucis: undique nidum contraxit. Ascendens, inquit in palmam, id est crucem: & cum exaltatus fuero omnia traham ad meipsum. Mortuus est Christus: expectat eum ecclesia, vel quilibet fidelis anima, donec redeat: & castae societatis interim legem servat. Rediit sapiens ad arborem: frequenter nidum videt effusionem sanguinis: iudicium videlicet mortis, dum haec attrahit, gemit. Silenter quilibet anima fidelis sepius ad memoriam reducit mysterium crucis: attrahit precium sanguinis: quod dum attente considerat, multiplicatis gemitibus mentem ad lamenta vocat.

De Libano & Cedro mysticis. Et de passeribus in ramis cedri nidificantibus. Cap. XXVI.

Quoniam bona significatione Libanus & cedrus quoniam ponunt, sicut in Cantico Cantico per Salomonem dicitur. Species eius ut libani: electus ut cedri. Libanus est mons Phoeniciae terminus Iudee contra septentrionem. Arbores illius

proceritate, specie & robore ceterarum sylvarum ligna precellunt. Per montem Libani sane intelligere possumus eminentiam virtutum. Terminus est Iudee contra septrionem, ne diabolus mentes vere confitentium intret per tentationem. Arbores illius proceritate, specie & robore alias arbores precellunt, dum quilibet fideles animæ, proceritate desiderii, specie castitatis, robore perseverantie, alias antecedit. Per Cedrus, cedrum intelligimus Christum. Hec est cedrus alta Libani: conformata hyssopo: quia cum esset sublimis, factus est humilis. De his dictum est per prophetam. Saturabunt ligna campi, & cedri libani quas plantavit: illic passeret nidificabunt. Passeres sunt predicatorum. Pulli sunt illi qui verbo predicationis sunt procreati. Nidus, quiete mentis locus. In hac ergo cedro nidificant, qui tranquille vivendo, de eterna beatitudine non desperant. Sunt cedri libani quas plantavit dominus. Cedri libani sunt divites huius mundi. Passeres sunt cenobiorum rectores: pulli, discipuli: nidus, officinarum locus. In his cedris passeret nidificant, quia rectores animarum in possessionibus divitum cenobia locant: ibi passeret clamare non cessant, ut sibi a deo escam querant. A deo sibi escam querunt, qui verbis divini eloquii quasi cibo satiari volunt. Die ac nocte clamant, quia pro suis benefactoribus toto nisu mentis deum rogant. In nido tranquille mentis penas contemplationis nutriunt, quibus ad predictam cedrum, quanto citius possint, aduolare contendunt. Circa ligna libani volitant, quia vitam seu mores virorum sublimium scire desiderant. Ex his lignis libani Salomon ferculum fecisse legitur, quia ecclesia de viris sublimibus & infatigabilibus edificatur. Sunt cedri quas non plantavit dominus. Non plantavit in propria voluntate: non dilatauit cupiditate. Omnis autem plantatio quam non plantavit pater meus celestis eradicabitur. Hec cedri libani sunt divites superbi. In his nidificant herodii & accipitres, id est raptores. Nidos componunt, quia in possessionibus divitum raptores munitiones construunt. Pulli sunt complices raptorum seu ministri. Hæ volucres in ce-

dris ut rapiant, latent: quia raptores nocendi potentiam a principibus peruersis habent. Sed dominus confringet cedros libani, id est divites mundi: quosdam per penitentiam: quosdam per vindictam. Per penitentiam, quia sicut vitulum libani comminuet. Comminuet sicut vitulum libani, ad imitationem vite Christi: ut fiat vitulus sacrificii aptus: ut carnem mortificet, & cum Christo crucem portet. Per vindictam confringet alios, quia aeterno igni concremabit reservandos. Predicta cedrus succisa multum proficit, quia Christus morte propria mundum redemit. Nisi enim granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Cedrus ergo succidit, dum Christus moritur. Mors siquidem Christi multis profuit. Descendens enim ad inferos captivam abduxit captivitatem: surgens a mortuis & ascendens ad celos, spem resurgendi morientibus dedit. Quid enim prodesset mihi fere vivere, tribulationibus concuti, ad extremum mori, nisi sequeretur spes resurgendi? Et quod prodesset resurrexisse, nisi fides constans esset hominem immortalem absque supplicio sine fine manere? Similiter cum cedrus quam plantavit dominus, succidit, multum proficit: quia ad eterne beatitudinis edificium transferretur. Si autem cedrus quam non plantavit dominus, succisa fuerit: non minime utilitatis erit: quia quod nullum fructum ferebat in libano, id est in seculo: pondus edificii succisa sustinet in spiritali templo. Ita dico si cedri superbi succidas per penitentiam. Si vero per vindictam succidas: gehennem incendiis illam concremadam in perpetuum servas.

Quis per passerem sit mystice intelligendus. Cap. XXVII.

PN domino confido: quo modo dicitis animæ meæ, transmigra in morem sicut passer? Sub passeris nomine designat instabilitas mentis in quolibet homine. Est enim passer avis inconstans & instabilis: & ideo designat mobilitatem mentis. Porro per montem intelligimus elationis altitudinem. Quasi passer enim in morem transmi-

T
Psal. 28.

Ioan. 12.

V
Psal. 124.

Passer.

grat, q de valle humilitatis mētē in superbiam leuat. Potest & aliter dici: vt p passerem intelligamus quēlibet infidelē: mons vero supradictus sit emīnētia sensus. Si qs in hūc montem impingit, nauem frangit. Quasi passer igit̃ i hūc montē trāsmigrat, qui humilitatem in carnationis Christi deserens, Christum deū & hominē esse negat. Hereticis ita q fidei repugnātibus propheta respondens dicit se nō discessurū a fide, qā in domino confidit. Non enim in virtute sua cōfidit, nec in multitudine diuitiarum suarum gloriatur.

De domo quā passer inuenit: & de passeris māsuefacti moribus.

Cap. XXVIII.

X
Psal. 83.
Ioan. 14.

Passer iuenit sibi domū. In domo patris mei mansiones multe sunt. Passer qui de ramo i ramū volare nouerat, nūc de syluis ad domū volat. Sic multi qui seculi diuersis actib⁹ inherēbant, nūc mentē in domū nō manufactā quē in celis est, leuant. Passer q vestiebatur leuib⁹ plumis, i. secularibus curis: nunc incedit pennatus virtutibus & pceptis. Ascēdit, & nidū ponit. Dat aut̃ deus vnde fiat nidus. Verbum siquidem patris induit se foeno carnis. Et sic i altū nidus erigitur: quia supra angelicā creaturā humana natura collocat. Nidificat in foraminibus petræ: quia spem ponit in Christi passione. Petra em̃ erat Christus. Hec est alta cedr⁹ libani, cōformata hysopo: illic passeres nidificabunt.

De vigilia passeris, i. monachi nuper cōuersi. XXIX.

Y
Psal. 101.

Vigilauī, & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Locū manendī in domo fidei passer inuenit: & q pri⁹ instabilis fuerat: ne ab accipitre rapiat, vigilare nō cessat. Sic a quolibet fidei agit ne a diabolo rapt⁹ teneat. Vigilat sibi per custodiā: vigilat pximo p doctrinā. In tecto passer habitat, vt a terrenis lōge fiat. In domo manet, in tecto residet, q fidei firmitatē tenet: de culmine virtutum subiectos docet. Ecce quo

modo passer q pri⁹ ad mōtē pfidiē trāsmigrare consueuerat, nūc p veritate fidei vigilās, de excelsō clamat. Qui ideo dicit solitarius, q a terrenis desideriis pcul sit remotus.

Quō passer asimilef aīc vitando laqueos, Ca. XXX. Z

Nima nostra sicut passer erepta ē de laqueo venantiū. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Tenet aīa similitudinē passeris, dū in iis q agit vti exēplo calliditatis. Dū em̃ anima sepius seipsam cōsiderat: contigit qnq vt ex vsu assidue cōsiderationis anim⁹ callidior fiat, vt i via positū vitet laqueū. Sūt aut̃ tres laquei venantiū. Primus laqueus est fallax suggestio demonū. Scds subtilis deceptio hereticorū. Tertius dulcedo vitē carnaliū. Hi laquei ponunt i semita, in via, i cāpo. Semita est arctior vita: via est lata vita: cāpus spatiosa. Per arctā & arduā religio si: p latā & rectā coniugati: p spatiosam & deuīā voluptuosi gradiunt. Laqueus passerē captū retinet, dū diabolus mētē possidet: vel dum dulcedo vitē p̃sentis placet: seu dū hereticus blanditiis deceptū fouet. Sed laqueus rūpiē, & passer liberat, si abiectis carnalibus desideriis aīa ad deū cōuertat. hoc aut̃ non fit per nostrā potentiā, sed per gratiā. Adiutorium em̃ nostrū in nomine domini.

De passerū duorū & quinq iuxta euāgelii p̃cio mystice explicādo. XXXI. A

Vxtra seriem euangelii duo passeres asse veniunt, & qnq dipondio. Passeres sunt hoīes vagi & inconstantes. Dipondiu ex duobus assibus cōstat: vtrūq tñ parū pōderis est. Asse igit̃ & dipōdio passeres vēdūt, dū p trāsitoriis & tpalib⁹ eterno igne cruciādī peccatores diabolo subiiciunt. Et tñ nō erit i obliuioe corā dño vn⁹ ex illis: qā p̃torib⁹ semp parata ē mīa redemptoris. Vos autem, inquit, multis passeribus pluris estis. Hoc de discipulis dixit. Sunt iusti maioris precii. Dum enim iusti se & sua p domino in p̃senti seculo tribuunt, in futura beatitudine

Laquei tres.

Psal. 123.

Matt. 10.
Luc. 12.

Matt. 10.

ne pro transitoriis & commutabilibus æterna possidebunt. Sunt quidam qui duos passeris coniuncte animam & corpus interpretantur. Quinque vero passeris ad quinque sensus corporis referunt. **Matt. 10.** Item nonne duo passeris asse vneunt: & vnus ex illis non cadet super terram absque patre vestro? Vnde Hieron. Si parua inquit alia & vilia absque deo actore non decidunt: Vos qui æterni estis, non debetis timere ne absque prouidentia uiuatis. Nolite ergo timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

De duobus passeribus ex lege imolandi pro mundatione a lepra. **Cap. XXXII.**

B
Leui. 14.

Ex Moyse præcepit quod si quis a lepra mundatus fuerit, offerat duos passeris viuos: ex quibus vnus imolet sacerdos in vase fictili super aquas viuas: alterum vero intingat in sanguine passeris immolati, & eum liberum in agrum auolare permittat. Duo passeris sunt corpus & anima. Vase fictile, fragilitas carnis moribunda: aque viue, flumina diuinæ scripturæ, quæ nobis præstant potum spiritalem & ablu-tionem. Duos passeris offerimus, cum corpus & animam deo consecramus. Quod vero vnus passer immolabatur, retorto ad pennulas capite, ita ut sanguis effunderetur, nec tamen caput a collo abrumperetur: designat quod ita caro nostra affligenda est per abstinenciam, ut non penitus extingatur a vita. Quod vero alter passer liber in agrum auolare permittitur, moraliter designat quod anima nostra concupiscentiis carnalibus edomitis, pennis contemplationis ad celestia sit subleuanda.

C
Psal. ci.

De Pelicani natura. **Cap. XXXIII.** Imilis factus sum pellicano solitudinis. Pellicanus est ægyptia auis, habitans in solitudine Nilii fluminis. Hæc auis rostro pullos suos fert occidere, & per tres dies gemere super eos. post tres dies seipsam rostro percutit, & suo sanguine pullos aspergit: & sic quos prius

occiderat, asperso sanguine viuificando lauat. Mystice pellicanus significat Christum. Ægyptus mundus: pellicanus habitat in solitudine: quia Christus solus de virginæ nasci dignatus est sine virili copulatione. Est enim solitudo pellicani quod immunis est a peccato vita Christi. Hæc auis rostro pullos suos occidit, quia verbo predicationis incredulos conuertit. Super pullos suos gemere non desinit: quia Christus cum resuscitaret Lazarum, misericorditer fleuit. Et sic post tres dies sanguine suos pullos lauando viuificat, quia Christus proprio sanguine suo redimendo lauat. Mors enim pellicani, passio est Christi. Moraliter autem per pellicanum intelligere possumus non quolibet iustum, sed a carnali voluptate longe remotum. Per Ægyptum, vitam nostram ignorantie tenebris inuolutam. Ægyptus enim tenebre interpretatur. In Ægypto igitur solitudinem facimus, dum a curis & voluptatibus seculi longe sumus. Sic & iustus in ciuitate solitudinem facit, dum se immunem inquantum humana natura patitur, a peccato custodit. Rostro pellicanus pullos suos occidit: quia iustus cogitationes & opera quæ male gessit, ore proprio iudicat & confundit, dicens. Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam domino: & tu remisisti impietatem peccati mei. Super eos triduo deflet: quia quicquid cogitatione, locutione, et opere male gesserint: lacrymis delere docet. Et sic pullos suos aspersos sanguine viuificat, dum carnis & sanguinis opera minuit ac delet: & actus spirituales bene viuendo seruat. Huius etiam volucris natura talis dicitur esse, quod semper afficitur fame: & quicquid glutit, cito digerit: quia veter ei nullum habet diuerticulum in quo retineat cibum. Non igitur cibus ille corpus impinguat, sed tantum sustinet & confortat. Huic siquidem pellicano, eremite vita fit similis: quod pro pauperis, nec querit repletionem ventris: quod non viuere comedat, sed comedit ut viuatur.

De Nycticorace. **Cap. XXXIII.**

Ac si sicut nycticorax in domicilio. Nycticorax est auis quæ amat tenebras noctis. In parietinis habitat, quia in ruinis materiæ quæ sunt sine tecto, domicilium ferat.

Oruus in diuina pagi F

na diuersis modis accipitur: vt per coruū aliquñ prædicator, coruus enim crocicans est doctor prædicans: alia

quando peccator, aliquando diabolus intelligatur. Isidorus in libro etymologiarum dicit q̄ coruus primū in cadaueribus oculū petit. Coruus autē est diabolus, qui in cadaueribus primo oculū petit: quia in hoībus carnalibus intellectum discretionis extinguit: & sic per oculum cerebrum extrahit: quia extincto discretionis intellectu, sensum mentis euertit. Item per coruū quilibet peccator intelligitur: qui quasi peccatorū plumis nigrescentibus vestitur. Sunt autē quidam peccatores qui de misericordia dei desperant. Sūt & alii qui ad hoc vt religiosorum precibus adiuuentur, orant, de quibus dicitur: Corui pauerunt Heliam. Per coruos igitur peccatores intelligi volunt, qui de sua substantia religiosos pascunt. Illos em̄ Helias significat, quos locus & habitus religionis occultat. Sunt autem alii qui desperant, terrenis inhiant: cum intus deberent esse, foras spectant: de quibus scriptura dicit. Coruus ad arcam non rediit: quia forsitan aquis diluuii interceptus periit, vel cadaueribus inuentis forsità superfedit. Similiter peccator q̄ carnalib⁹ desiderijs pascitur, quasi coruus qui ad arcam non rediit, curis exterioribus detinetur. Sed in bona significatione coruus accipitur vt per coruū quilibet doctus prædicator intelligatur. Vnde per beatū Iob dicit: Quis preparat coruo escam suam: quando pulli eius ad eum clamant vagientes eo q̄ non habeant cibos? Coruus (sicut ait beat⁹ Grego.) est doct⁹ q̄sq̄ prædicator: q̄ magna voce clamat, dū pctōr suo rū memoriā, quasi quādā coloris nigredinē portat. Cui qdē nascunt in fide discipuli: sed fortasse adhuc cōsiderare ī firmitatē ppriā nesciūt, & fortasse a peccatis p̄teritis memoriā auertūt, & per hoc eā quā assumi oporteret cōtra huius mūdi gloriā, humilitatis nigredinē nō ostēdūt. Hi velut ad capiēdas escas

3. Reg. 17

Gen. 8.

Iob. 38.

uat. Lucē refugit. In nocte volitās cibos querit. Mystice nycticorax Christum si

Ezech. 18 gnificat, q̄ noctis tenebras amat, q̄a non

Ioan. 3. vult mortē peccatoris, sed vt conuertatur & viuatur. Ita em̄ deus dilexit mūdū,

vt pro redēptione mundi mortī traderet filiū suū. Q̄ autem peccatores tenebrę vocentur, Apostolus testatur dicens: Fuiſtis aliquando tenebrę: nūc autem lux in domino habitat nycticorax in ruinis parietū, q̄a Christus nasci vo-

Ephe. 5. luit de populo Iudeorum. Non sum, inquit, missus nisi ad oues quę perierunt domus Israel. Sed Christ⁹ opprimitur a ruinis, quia occiditur a Iudeis. Lucē refugit, quia vanā gloriā detestatur & odit. Cum enim leprosum curaret: vt nobis exemplū humilitatis daret, dixit

Matt. 8. leproso. Vide nemini dixeris. De hac

Iob. 38. luce dicitur: Auferetur ab impijs lux sua, i. præsens vitæ gaudia. Ipse autē

Ioan. 1. est lux iaccessibilis, quæ illuminat oēm hominē venientem in hunc mundum.

Lux igitur refugit lucē, i. veritas refugit mundanę glorię vanitatē. In nocte volitans escas querit, quia peccatores in corpus ecclesię prædicando conuertit. Moraliter autē Nycticorax nō quēlibet iustum innuit nobis, sed eū qui inter homines degens, ab intuitu hominū se inquantū potest abscondit. Lucē refugit, quia humanæ laudis gloriā non attēdit, de qua luce dicitur: Nōne lux impij extinguetur, nec splendet flāma ignis eius? Lucem dicit præsens vitæ prosperitatē. Sed lux impij extinguitur, quia futurę vitę prosperitas cū ipsa terminatur. Nec splendet flāma ignis eius. Ignem dicit temporaliū desideriorū feruorem. Flamma est decor vel potestas exterior, quæ de īterno ei⁹ ardore procedit. Sed nō splendet, q̄a in die exit⁹ omnis exterior decor & potestas peribit. In nocte vigilat, dum peccatorum tenebras attendens, eorum errores vitat. Habitat in ruinis parietū, dum mundi defectum considerat, & expectat occasum. Escam in nocte querit, quia peccantium vitam recogitans, de exemplis iustorum mentem & vitam pascit.

De Coruo,

Cap. XXXV.

os aperit, cum doceri de secretis sublimibus querit. Sed eis doctor alimenta predicationis sublimis tanto minus tribuit, quanto illos peccata preterita minus digne deslere cognoscit. Expectat quippe atque admonet: ut a nitore vite presentis prius per penitentiam lamenta nigrificent, & tunc demum congrua predicationis subtilissime nutrimenta percipiant. Coruus in pullis ora hiantia respicit: sed ante in eis pennarum nigredine indui corpus querit. Sic & discretus doctor interna mysteria eorum sensibus non ministrat, quos adhuc ab hoc seculo nequaquam se abieciisse considerat. Et quo se a temporalis gloria minus euacuant, eo magis a spiritali refectioe ieiunant. Si vero in confessione vite preterite, lamenti sui gemitus velut nigrescentes plumas proferant: illico in contemplatione doctor ad escam de sublimibus deferenda quasi pullos refectioem cogitans, ut corvus volat: eisque hiantibus in ora cibum reuocat, dum ex ea intelligentia quam ipse cepit, esurientibus discipulis alimenta vite loquendo subministrat. Quos tanto ardenter de superioribus reficit, quanto verius a mundi nitore nigrescere, penitentiam lamentatione cognoscit. Pulli autem dum nigro se pennarum colore vestiunt, de se etiam volatum promittunt: quia quo magis discipuli abiecta de se sentiunt, & sese despicientes affligunt: eo amplius spem pietatis sui in altiora pollicentur. Vnde & curat doctor festinatus alere, quos iam per quadam indicia puidet posse & aliis predesse. Que doctrina discretio dum caute a predicatore custoditur: tunc ei diuinitus largior copia predicationis datur. Vnde enim per Caritatem copati afflictis discipulis nouit, dum per discretionem congruum doctrine tempus intelligit: ipse non solum per se, sed etiam per eis quibus laboris sui studia impedit, maiora intelligentie munera percipit. Vnde apte dicitur. Quis preparat coruo escam suam, quando pulli eius ad eum clamant, vagantes eo quod non habeant cibum. Cum enim pulli ut satientur, clamant, coruo escam preparent: quia dum verbum dei boni auditores esuriunt, per reficiendis eis maiora doctoribus intelligentie dona tribuunt. Cuius pulli, id est predicatorum ex eo editi, non in se presumunt, sed in viribus redemptoris sui. Vnde bene dicitur. Quando pulli eius ad deum

clamant. Nihil enim sua virtute posse se sciunt. Et quis animarum lucra piis vocibus esuriat, ab illo tamen quod cuncta intrinsecus operatur, hec fieri exoptat. Vera enim fide, comphenduntur quod neque quod placet, est aliquid: neque quod rigat: sed quod incrementum dat deus. Quod vero dictum est, vagantes eo quod non habeant cibum: in hac vagatione nihil aliud quam per rationem mentium ad cibum salutare per predicationem aut sacramentorum susceptionem vota signantur. Innatum est enim unicuique salutis sue, & sciendi ac cognoscendi desiderium: quocirca dum id boni predicatorum aduertunt: omnes pullos suos, id est populos sibi subditos in ecclesie finem recipere amant, magnamque ardore succensi, nunc ad hos, nunc ad illos colligendos desiderium emittunt. Quasi enim quedam vagatio est ipsa cogitationis estuatio. Sunt qui legant vagantes, & ad coruos, id est predicatorum referant: qui ad loca varia mutatis nutibus transiunt, dum pro adunandis animabus in modum innumeros ac in partes diuersas esurienti mente discurrunt. Potest haec authoritas etiam aliter exponi: ut per coruum intelligantur quidam ecclesie prelati, peccatorum fuligine nigri: qui non tamen escam suam sibi parant, sed etiam preparent ut pre ceteris delicatius viuunt. Quorum pulli sunt eorum discipuli, qui ad deum clamant, & inde murmurant quod eorum magistri in cibum delicatiora sumant: vagantes a claustris exeunt: & sic abundantiam victualium sibi querunt. Sunt & alii corui, potestate maiores, dignitate sublimiores: qui quicunque populos in ecclesiis congregant, ieiunia predicant: ipsi tamen in diebus ieiuniorum carnes edunt: & sic simplices scandalizant & offendunt. Inde populi vagantes mente, dubitant utrum prelati qui ieiunia docent, ea populis predesse credant: aut vagantes boni ingemunt, cibum boni exempli esurientes: mali illorum exemplis corrupti, consimile indulgentiam desiderantes. Et hec ad presens de coruo sufficiat, donec aliquis de eo potiora dicat.

De Galli gallinacei natura moraliter. Ca. XXXVI.

Vis dedit Gallo intelligentiam! De Gallo quod Iob. 38. a quo ei intelligentia tribuat. Sed hec questio cito soluitur, si beatus

tus Gregorius loquens in moralibus audiatur. Intelligentiam enim (sicut ait beatus Gregorius) gallus accipit, ut prius nocturni temporis horas discernat, & tunc demum vocem excitationis emittat: quia videlicet sanctus quisque predicator prius in auditoribus suis qualitatem vestre considerat, & tunc demum ad erudiendum congruam vocem predicationis format. Quasi enim horas noctis discernere est peccatorum merita diiudicare. Quasi horas noctis discernere est actionum tenebras apta increpationis voce corripere. Gallo itaque intelligentia desuper tribuitur: quia doctori veritatis, discretionis virtus, ut noverit, quibus, quid, quando, vel quomodo inferat, diuinitus ministrat. Non enim una eademque cunctis exhortatio conuenit: quia nec cunctos par morum qualitas astringit. Sape enim aliis officiunt, quam aliis profunt. Nam & plerumque herbe quae haec animalia reficiunt, alia occidunt: & lenis sibilus equos mitigat, catulos instigat: & medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis qui vitam fortius roborat, paruulorum necat. Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum: ut & sua singulis tribuat: & tamen a communis aedificationis arte nunquam recedat.

Quid enim sunt intentae mentes auditorum, nisi quasi quaedam in cithara tensiones chordarum: quas tangendo artifex ut non dissimilem concentum faciant, dissimiliter pulsat. Idcirco enim chordae consonam modulationem reddunt, quia uno quodam plectro, sed non uno impulsu feriuntur. Vnde & doctor prudens quisque, ut in una cunctos virtute caritatis aedificet: ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet.

Habemus & aliud quod de galli huius intelligentia considerare debemus, quod videlicet profundioribus horis noctis valentiores ac productiores edere cantus solet. Cum vero matutinum iam tempus appropinquat, leuiiores, ac minutiores omnimodo voces format. In quibus galli huius intelligentia quod nobis inuat, considerata predicatorum discretio demonstrat: quod cum iniquis adhuc mentibus predicant, altis & magnis vocibus eterni iudicii terrores intiment: quia videlicet quasi in profundae noctis tenebris clamant. Cum

vero iam auditorum suorum cordibus veritatis lucem adesse cognoscunt, clamoris sui magnitudinem in lenitate dulcedinis vertunt, & non tam illa quae sunt de poenis terribilia, quam ea quae sunt de promissis blanda profertur. Qui etiam minutis tunc vocibus cantant, quia appropinquante mane diuinae lucis, subtilissima quoque de mysteriis celestibus predicant: ut sequentes sui eo subtiliora & argutiora de celestibus audiant, quo lucis veritatis iam certi appropinquant. Et quos dormientes longus galli clamor excitauerat, vigilantes succisior & modulatio securus delectet: quantum correcto cui libet cognoscere de regno subtilia & dulcia libeat, quam prius de iudicio aduersa formidabat. Quod bene per Moysen exprimitur, cum ad producendum exercitum rubae clagere concisus iubentur. Scriptum namque est: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. Et paulo post. Cum concisus clagor increpauerit, mouebunt castra. Per duas namque tubas exercitus ducitur, quia per duo precepta Caritatis ad percunctum fidei populus vocatur. Quae idcirco argenteae fieri precipiuntur, ut predicatorum verba, lucis nitore pateant, & auditorum mentes nulla sui obscuritate confundant. Idcirco autem ductiles, quia necesse est ut illi qui veteram vitam predicant, praesentium tribulationum confusionibus crescant. Bene autem dicitur. Cum concisus clagor increpauerit, mouebunt castra: quia nimirum predicationis sermo quo subtili, ac minuti agitur, eo auditorum corda contra temptationum certamina ardentius excitant.

Est adhuc aliud in gallo solerter intueendum: quia cum iam edere cantum parat, prius alas excutit, & semet ipsum feriens, vigilantior redditur. Quod patenter cernimus, si sanctorum predicatorum vitam vigilantem videmus. Ipsi quippe cum per verba predicationis monet, prius se in sanctis actionibus exercet, ne in semetipsis torpentes ope, alios excitet voce: sed ante se per sublimia facta excutiunt, & tunc ad bene agendum alios sollicitos reddunt. Gallus namque alis se percutiens, est doctor bonae vitae exemplum praebens. Prius cogitationum alis semet ipsos feriunt: quia dum quid in se inutiliter torpet, sollicita investigatione deprehendunt: distincta animaduersione corrigunt. Prius sua punire fletibus curant, & tunc quae aliorum sunt punienda denuntiant. Prius ergo alis insonant,

q̄ cant⁹ emittāt: q̄a anteq̄ verba exhortationis proferant: omne quod locuturi sunt, operibus clamant. Et profectum in semetipsis vigilant, tunc dormientes alios ad vigilias vocant. Sed vnde hæc tanta doctori intelligentia, vt & sibi perfecte vigilet, & dormientes ad vigilias sub quibusdam clamoris puentibus vocet? Vt & peccatorū tenebras prius caute discutiat, & discrete postmodū lucē p̄dicationis ostēdat: vt singulis iuxta modū & tēpora cōgruat: & simul oībus q̄ illos sequant̄ ostēdat: Vñ ad tāta & tā subtilia efficax tradit nisi intrinsecus ab eo a quo est cōdit⁹, doceat: Quia igit̄ laus tāte intelligentie nō p̄dicatoris virt⁹ est, sed authoris: recte p̄ eundē authorē dicit̄. Quis dedit gallo intelligentiā? ac si diceret: Nullus alius nisi ego: q̄ doctorū mētes, quas ex nihilo cōdidi, ad intelligēda quę occultæ sunt, mirabili⁹ instruxi. ¶ P̄est etiam de gallo dici q̄ sunt quidā ecclesię p̄lati, q̄bus a deo intelligentiā dat̄, nec tamen iuxta intelligentiā a deo sibi datā aliquid operant̄. Nō seipsos alis excitant, nec alios monēt vt ad bene operandū surgāt: Seipsos amat, & sic ocio & voluptati vacāt. Horas noctis sicut galus nō annūciāt, q̄a culpas delinquentiū nō accusant. Cōfessionis & p̄nitentię districtionē nō attendūt, sed in acgredis reb⁹ trāsitoriis intelligentiā a deo sibi datā ponūt. Aīarū lucra q̄rere nolūt ea tamen quę ad delectationem carnis p̄tineāt, tota mēte q̄runt. Sūt & alii nimis simplices & illiterati, q̄ quasi galus sedēt ī pertica regiminis. i. in cathedra p̄lationis locū occupāt: & tñ officiū diuinę legis ignorāt. Sedēt, & tacēt & seipsos pascunt, nec gregem sibi cōmissum ad pascua æternæ viriditatis ducunt. Et hic igitur cui intelligentiā datur, nec populo verbum dei p̄dicat: & hic q̄ tacet q̄a nescit quid dicat: vterq̄ caueat, ne quasi gallus de pertica cadat. Filios suos Heli corripuit sæpe: sed quia manū correctiōis nō adhibuit, fractis ceruicibus de sella cecidit: anteq̄ moreretur, mortem filiorum vidit, & arcam domini ab allophylis captam cognouit.

Iob. 38.

Q

R

1. Reg. 4

De Struthione & eius pennis, quibus notatur hypocrite. Et accipitris, ac Herodii, quib⁹ significatur electi. Cap. XXXVII.

Denna Struthionis si milis est penne Herodii, & accipitris. Quis herodii & accipitres nesciat aues reliquas quāta volatus sui velocitate transcendunt? Struthio vero penne eorum similitudinē habet, volatus celeritate nō habet. A terra siquē eleuari nō valet, & alas quasi ad volatū specie tenus erigit, sed tamē nūq̄ se a terra volādo suspendit. Ita sunt nimirū omnes hypocrite: qui dū bonorū vitam simulāt, imitationē sanctę conuersationis habēt, veritatē sanctę actionis non habēt. Habēt quippe volādī pennas per speciem: sed in terra repunt per actionem: quia alas per figuram sanctitatis extendunt, sed curarū secularium pondere p̄grauati, nullaten⁹ a terra subleuantur. Speciem namq̄ Phariseorū reprobas dominus, quasi struthionis pennā redarguit, quę in opere aliud exterius, & in colore aliud ostendit dicens, Vēh vobis Scribę & Pharisei hypocrite. Ac si diceret. Subleuare vos videtur species pennæ: sed in infimis vos deprimit pondus vitæ. de hoc pondere per prophetā dicitur. Filii hominū vsquequo graui corde? Huius struthionis hypocritisim se cōuersurū ad suā glorificationē dominus pollicet̄, per prophetā dicens, Glorificabit me bestia agri, dracōnes & struthiones. Quid enim draconū nomine, nisi in aperto malitiōsæ mētes exprimuntur, quę p̄ terram semper in infimis cogitationibus repunt? Quid vero per struthionis vocabulū, nisi ii q̄ se bonos simulant, designatur: qui sanctitatis vitam quasi volatus pennā per speciem retinent, sed per opa nō exercēt. Vnde struthio in deserto est simulatio in conuerso. Glorificari itaq̄ se dominus a dracone vel struthione asserit: quia & aperte malos, & fecte bonos plerūq̄ ad sua obsequia ex intima cogitatione conuertit. ¶ Habemus

Iob. 34.

visiōis

Matt. 23.

Psal. 4.

Esa. 43.

V

adhuc qd in consideratione struthionis huius de accipitre & Herodio attenti us perpendamus. Accipitris quippe & Herodii parua sunt corpora: sed penis defiorib⁹ fulta: & idcirco cu celeritate trasuolant, ga eis paru uest qd aggrauet, multu qd leuet. At contra struthio raris penis induit, & imani corpore grauatur: vt etfi volare appetat, ipsa penaru paucitas mole tanti corporis i aere no suspēdat. Bñ ergo i Herodio & accipitre electoru psona significat: qui qdū in hac vita sunt, sine quantulocūq; culpe contagio esse no possunt: sed cu eis parum qd inest qd deprimit: multa virt⁹ bonę actionis suppetit, quę illos in superna sustollit. Ecōtrario hypocrita, et siqua facit, pauca q leuet ppetrat: multa quę grauent. Neq. n. nulla bona agit hypocrita, sed qb⁹ ea ipsa deprimat, multa p uersa cōmittit. Pauce igitur penne struthionis corpus no subleuant, ga paruū bonū hypocrite, mltitudo prauę actionis grauat. Hęc quoq; ipsa struthionis penna ad pennas Herodii & accipitris similitudinē coloris habet: virtutis filitudinē no habet. Illoru nāq; cōcluse & ideo firmiores sunt, & volatu aerē pme re virtute suę colligatiōis possunt. At ecōtrario struthionis penne dissolute, ideo volatū sumere nequeūt, q ab ipso quē pme re no potuerūt aere trascedūt. Quid igit in his aspiciū⁹, nisi q electoru virtutes solide euolāt, vt vėtos hūani fauoris pmat. Hypocritaru vero actio qlibet recta videat, volare tñ non sufficit: ga vcz fluxę virtutis penā hūane laudis aura ptrāsit. Sed ecce cu vnū eundēq; bonorū malorūq; habitū cernimus, tū ipsam i electis ac reprobis pfessionis speciē videm⁹: & vñ nrę itelligētię deī, vt electos a reprobis, vt a falsis veros cōphēdēdo discernat, pspiciū⁹. Qd tñ citi⁹ agnoscim⁹, si itemerata in memoriā pceptoris nrī verba signam⁹, qui ait: Ex fructibus eorū cognoscetis eos. Neq; enim pēlanda sunt quę ostendūt in imagine, sed quę seruāt in actione. Vnde hic postq speciem struthionis hui⁹ intulit: mox facta subiūgit, dicens: Quę derelinqt in terra oua sua.

Y Quid. n. p oua nisi tenera adhuc proles

Matt. 7.

exprimit: q diu fouenda est, vt ad viuū volatile pducat. Oua qppē insensibilia in semetipsis sunt: sed tamē calefacta, in viua volatilia conuertunt. Ita nimirū certū est q paruuli auditores ac filii, frigidi insensibilesq; remaneāt, nisi doctoris sui sollicita exhortatiōe calefiāt. Ne igit derelicti in sua insensibilitate torpescant, assidua doctorū voce fouēdi sunt: quousq; valeāt, & p itelligētiā viuere, & p cōtēplationē volare. Quia vero hypocrite quis puerfa semp operent, loq tñ recta no desinūt: bene autē loquēdo, in fide vel cōuersatione filios pariunt, sed eos bñ viuēdo nutrire no possunt: recte de struthione hic dicit. Quę derelinqt in terra oua sua. Curā nāq; filiorū hypocrita negligit: ga ex amore intimo rebus se exteriorib⁹ subdit: in quib⁹ quāto magis extollit, tāto min⁹ de plis suę defectu cruciat. Oua ergo in terra dereliquisse est natos p conuersionē filios nequaq; a terrenis actibus interposito exhortationis nido suspēdere. Oua in terra dereliquisse est nullū celestis vitę filii exēplū pbere. Quia em hypocrite p caritatis viscera no calent: de torpore plis editę. i. de ouorū suorū frigore no dolēt: & quanto se libentius terrenis actib⁹ inserūt, tāto negligētius eos quos generant, agere terrena pmittunt. Sed ga derelictos hypocritaru filios supna cura no deserit (no nullos nāq; etiā ex talibus intima electione pscitos largitę gratię respectu calefacit) recte subiūgit. Tu forsītā in puluere calefacies ea, ac si dicat: vt ego qui illa in puluere calefacio: ga paruulorū aīas pdicatorū suorum sollicitudine destitutas, & in medio peccātium positas dñs amoris sui igne succēdit. Hinc est em q pterosq; cernim⁹ & i medio populorū viuere, & tamē vitā torpentis populī non tenere. Hinc est etiā q pterosq; cernimus & malorū turbas non fugere, & tamē superno ardore flagrare. Hinc quoq; est q pterosq; cernimus (vt ita dixerim) in frigore calere. Vnde enim nonnulli inter terrenorum hoīm torpores positi, supnē spei desiderii iardescūt: Vñ etiā iter frigida corda succēsi sunt: nisi ga oīpotēs de⁹ dere

lieta oua scit etiam in puluere caleface
re, & frigoris pristini insensibilitate dis-
cussa, p sensum spūs vitalis animare: vt
nequaquā iacētia in infimis torpeāt, sed
in viua volatilia versa, sese ad cælestia,
A cōtēplando. i. volādo, suspendāt. ¶ No-
randū vero est q in his verbis nō solū
hypocritarū actio puerfa reprobat, sed
bonorū etiā magistrorū siqua fortasse
subrepserit elatio pmit. Nā cū de se do-
minus dicit q derelicta oua in puluere
ipse calefacit: ipse pfecto aperte indicat
q ipse operat intrinsec⁹ p verba docto-
ris, q & sine verbis vllius hoīs, calefacit
qd voluerit in frigore pulueris. Ac si
aperte doctorib⁹ dicat: Vt sciatis quia
ego sum q p vos loquentes operor, ecce
cū voluero, cordib⁹ hoīm etiā sine vo-
bis loquor. Humiliata igit cogitatione
doctorū, ad exprimendū hypocritā ser-
mo cōuertit, & qua fatuitate torpeat,
adhuc sub struthionis facto plen⁹ indi-
cat. Nā sequit: Obliuiscit q pes cōcul-
cet ea, aut bestia agri cōterat. Quid in
pede, nisi trāsitus opationis accipitur?
Quid in agro, nisi mundus iste signat?
Matt. 13. de quo in euāgelio dñs dicit. Ager autē
est mundus. Quid in bestia, nisi q anti-
quus hostis exprimit? qui hui⁹ mundi
rapinis insidiās, humana cottidie mor-
te satiatur. De qua p pphetā pollicēte
dño dicitur: Et mala bestia nō transibit
Esa. 35. per eā. B Struthio itaq oua sua deferēs
obliuiscit q pes cōculcet ea: q videli-
cet hypocritæ eos quos in cōuersione
generāt filios derelinquūt, & oīno non
curāt, ne aut exhortatiōis sollicitudinē,
aut disciplinæ custodiā destitutos,
prauorū operū exēpla puertāt. Si. n. oua
quę gignūt, diligerēt: nimīū metuerēt
ne qs ea p opera puerfa demonstrādo cal-
caret. Obliuiscit etiā q bestia agri con-
terat: qā nimīū si diabolus in hoc mū-
do sequēs, editos in bona cōuersatiōe fi-
lios rapiat: hypocrita oīno non curat.
Habēt ergo veraces magistri sup disci-
pulos suos timoris viscera ex virtute
caritatis: hypocritę aut tāto minus cō-
missis sibi metuūt, quāto nec sibi met-
ipsis qd timere debeāt, dephēdūt. Et qā
obduratis cordibus viuūt, ipsos etiā
quos generāt filios nulla pietate debi-

ti amoris agnoscūt. Vñ adhuc sub stru-
thionis specie subdit. Indurat ad filios
quasi nō sint sui. Quē em Caritatis gra-
tia nō infundit: pximū suū, etiā si ipse
hūc deo genuit, vt extraneū respicit:
vt pfecto sunt oēs hypocritæ: quorū
videlicet mētes dū semp exteriora ap-
petūt, intus insensibiles flūt: & in cun-
ctis quę agunt, dū sua semp expetūt, er-
ga affectū proximī nulla Caritatis cō-
passione mollescūt. Et qā Caritatis vi-
scera nesciūt: eorū mēs quantū p mūdī
cōcupiscētiā in exteriora resoluit: tātū
p inaffectionē suā interius obdurat, &
torpore insensibili frigescit intrinsec⁹,
qā amore dānabili mollescit foris: seq
ipsam considerare non valet, qā cogita-
re se minime studet. Cogitare vero se
mens nō potest: quę tota apud semet-
ipsam non est. Tota vero esse apud se-
metipsam non sufficit, qā p quot cōcu-
piscētiās rapit, p tot a semetipsa spe-
cies dissipat: & sparsa in infimis iacet,
quę collecta si vellet ad summa cōsur-
geret. Vnde iustorū mēs qā p custodiā
disciplinæ, a cūctorū visibiliū fluxu ap-
petitu constringit: collecta apud semet-
ipsam intrinsecus itegrat: qualisq deo
vel pximo esse debeat, plene conspiciat,
quę nihil suū exteri⁹ derelinqt. Et quā-
tū ab exteriorib⁹ astricta cōpescit, tātū
aucta in intimis inflāmat. Et quo ma-
gis ardet, eo ad dephēdēda vitia am-
plius lucet. Hīnc est. n. q sancti viri dū
se intra semetipsos colligūt, mira ac pe-
netrabili acie occulta etiā aliena deli-
cta deprehendūt. ¶ Seq: Cū tēpus fue-
rit, in altū alas erigit. Quid em p alas
huius struthionis accipim⁹, nisi pres-
sas hoc tempore quasi complicatas hy-
pocritæ cogitationes? Quas cum tem-
pus fuerit, in altum eleuat, quia oppor-
tunitate cōperta, eas superbiēdo mani-
festat. Alas in altū erigere est p effrena-
tam superbiam cogitationes aperire.
Nunc autem quia sanctum se simulat,
& quasi in semetipso stringit quæ cogi-
tat, quasi alas in corpore per humilita-
tem plicat. Eat ergo hypocrita, & nūc
sui laudes appetat, postmodū vitā pro-
ximorū pmat: & quādoq se in irrisione
sui cōditoris exerceat: vt quo elatiora

semper excogitat, eo se suppliciis atrocioribus imergat. Vnde & subdit: Obliviscit quod pes conculcet ea, & bestia agri conterat. Tunc oia pes calcit, & bestia agri conterit, cum in terra deferuntur: quia videlicet humana corda dum semper terrena cogitant: semper quod ima sunt, agere appetunt: ad conterendum se bestia agri, id est diabolo sternunt: ut cum diu infirma cogitatione abiecta sunt, quandoque etiam maiorum criminum perpetracione frangantur. Sequitur. Induratur ad filios, quasi non sint sui. Quasi non suos respiciat, quos aliter vivere quam docuit ipsa deprehendit, & durescente sequitia terrorum admouet, sequitur in eorum cruciatibus exercet, atque invidie facibus inflammata, in quibus non laboravit ut possent vivere, laborat ut debeant interire. Hypocrite ergo qui per struthionem intelligunt, consuetudinis talis esse prohibent, ut de nullo alio curam habeant: sed de iis que agunt, in se gloriuntur, & sibi soli bonum quod agunt, præ ceteris ascribunt.

De Vulture & eius natura Christo applicata. Cap. XXXVIII.

Iob. 28.
Ioculus
habet littera.

Semitam ignoravit avis, nec intuitus est Ioculos vulturis. Quis hoc loco avis nomine signat, nisi ille qui corpus carneum quod assumpsit, ascendendo ad æthera libavit? Qui aperte quoque vulturis appellatione exprimit. Vultur quippe dum volat, si iacens cadaver conspiciat, ad escam cadaveris devolat: & plerumque sic in morte capitur, dum ad mortuum animal de summis labitur. Recte ergo mediator dei & hominum redeptor noster, vulturis appellatione signat: qui manens in altitudine divinitatis sue, quasi quodam volatu sublimi cadaver mortalitatis nostre conspexit in infimis: & se se de celestibus ad ima demisit. Fieri quippe propter nos homo dignatus est, & dum mortuum aial petiit, mortem apud nos, qui apud se erat immortalis, invenit. Sed huius vulturis oculus fuit ipsa intentio nostre resurrectionis: quia ipse ad triduum mortuus, ab æterna nos morte liberavit. Ille enim perfidus Iudæe populus, quia mortalem vidit: sed quomodo mor-

te sua mortem nostram destrueret, minima me attendit: conspexit quidem vulturem: sed oculum vulturis non aspexit. Qui dum humilitatis eius vias, quibus nos ad alta sublevaret, considerare noluit. semitam avis ignoravit. Neque enim pensare studuit, quod eius nos humilitas levaret ad celestia, & mortis eius intentio reformaret ad vitam. Semitam igitur ignoravit avis, nec intuitus est oculus vulturis: quia & si vidit eum quem morte tenuit, videre noluit quanta vite nostre gloria de morte eius sequeretur. Vnde ad crudelitatem quoque persecutiōis exarsit: verba vite recipere renuit, prædicatores regni celorum prohibendo, saviendo, feriendo repulit. Qui prædicatores, scilicet apostoli repulsi, Iudæam ad quam missi fuerant deferentes, in Gentilitatis collectionem dispersi sunt. Sed & natura vulturis fatalis esse dicitur, ut per vulturem quisque Natura peccator intelligi videatur. Vultur si vulturis quidem exercitum sequitur, ut mortuorum cadaveribus satietur: quia peccator prauos homines qui sunt in exercitu diaboli, sequitur, ut prauos eorum mores imitetur. Mortuorum cadaveribus vescitur, quia carnalibus desideriis, quæ mortem generant, delectatur. Vultur etiam pedibus libenter graditur. Vnde & a quibusdam gradipes appellatur: quia terrena peccator amat, & terrenis inhiat. Quandoque etiam vultur in altum volat: quia peccator ad celestia mentem quandoque leuat: sed qua intentione hoc faciat, alter ignorat. Quis enim intuetur oculos vulturis, id est intentionem cogitationis? Hoc enim omnipotens sibi reliquit, qui cogitationes hominum solus novit. Nota etiam quod vultur (ut ait Isidorus) a volatu tardo nominetur. Tarde enim cum volare coeperit, a terra recedit: quia peccator aut vix aut nunquam terrena desideria derelinquit.

De Gruibus ordine scripto una prolatum sequentibus &c. Cap. XXXIX.

Grues dum pergunt, una I sequuntur ordine lites Gruis rato. Excelsa autem per naturam tunc, quo facilius videant, quas petant terras. Castigat autem reliquas

acri voce ea quæ cogit agmen. At ubi
raucescit, succedit alia. Nocte autem excu-
bias diuidunt: & ordinem vigiliarum p
vices faciunt: tenentes lapillos suspensis a
terra pedis alterius digitis: quibus so-
mnos arceant. Quid cauendum erit, clamor
indicat. Etate in illis color prodit. Nam
in senectute nigrescunt. Grues cum de
loco ad locum transuolant, ordinem pro-
cedendi volando seruant. Illos autem si-
gnificant, qui ad hoc studium ut ordina-
te viuunt. Grues enim ordine literato vo-
lantes, designant ordinate viuentes. Cum
autem ordinate volando procedunt: ex
se literas in volatu fingunt. Illos autem
designant, qui in se precepta scripture
bene viuendo formant. Vna earum reli-
quas antecedit: quæ clamare non desi-
nit, quia prelatus qui primum locum
regiminis obtinet, suos sequaces mori-
bus & vita præire debet: ita tamen ut
semper clamet, & viam bonæ operationis se-
quacibus suis prædicando demonstret.
Quæ autem alias antecedit, si rauca facta
fuerit, tunc alia succedit: quia prelatus
si verbum dei subiectis non prædicet, vel præ-
dicare nesciat: cum raucus fuit, necesse est
ut alius succedat. Si autem nox accesserit:
illa quæ præcedit, cum aliis ad ter-
ram descendens, locum quietis petit, tunc
simul omnes ad custodiam sui vigilias ordi-
nant: ut reliquæ securi somni quietem
sumant. Possumus autem per vigilantes in-
telligere quoslibet discretos fratres qui
communiter fratribus temporalia prouident,
& de singulis specialiter curam habent.
Ad obsequia fratrum pro posse suo
vigilant: ut ab eis incursus demonum, &
accessus secularium repellant prudenter.
Grues vero quæ ad hoc eliguntur, ut per
aliis vigilent: in pede a terra suspensio
lapillum tenent: timentes ne si qua earum
dormiat, lapsus a pede lapillus cadat. Si au-
tem cadat, euigilans clamat. Lapis est
Christus: pes, mentis affectus. Sicut enim
aliquis pedibus incedit: sic mens suis af-
fectibus quasi pedibus ad optata tendit.
Si quis igitur ad custodiam sui vel fra-
trum vigilet: Lapillum in pede. id est Christum
in mente portet. Illud autem summopere
caueat, ne si in peccato dormierit, la-
pillus e pede decidat, id est Christus a

mente recedat. Si autem ceciderit: per
confessionem clamet, ut dormientes ex-
citet, id est fratres tam pro se quam pro eorum
excessibus ad vigilantiam circumspectionis
inuitet. Etate in illis color prodit. Nam
in senectute nigrescunt. Hic enim color
in senectute seni competit, cum pro pec-
catis plangendo gemit. Cum enim quæ
male gessit, senex commemorat: in senec-
tute colorem mutat. Mutat enim amo-
rem pristinae delectationis in dolore con-
tritionis. Ecce qualiter per naturam vo-
lucrum doceri potest via religiosorum.

De natura Milui ad vitiosos applica-
ta. Cap. XL.

Illeus, mollis est viribus
& volatu, quasi mollis
avis: unde etiam nuncu-
patur: rapacissimus ta-
men est & semper do-
mesticis auibus insidia-
tur. Sicut enim in libro Etymologiarum
Isidori legitur, Miluus a molli volatu
nominatur. Est igitur Milus mollis vi-
ribus, illosque significat, quos molli-
tates voluptatis tentat. Cadaveribus Milus
vescitur: quia carnalibus desideriis vo-
luptuosi delectantur. Miluus enim car-
nes rapiens est desidiosus voluptuosa
quærens. Circa coquinas & macella Mil-
uus assidue volitat: ut si quid crudæ car-
nis ab eis proiciatur foras, velociter
rapiat. Per hoc autem Miluus eos nobis
innuit, quos cura ventris sollicitos red-
dit. Qui igitur huiusmodi sunt: volu-
ptuosa quærunt, macella frequentant,
& coquinis inhiant. Miluus timidus est
in magnis: audax in minimis. Syluestres
volucres rapere non audent: domesticis
autem insidiari solet. Insidiatur pullis
ut eos rapiat: & quos incautos reperit
velocius necat. Sic molles & voluptuo-
si teneros pullos rapiunt, quia simpli-
ciores & prouidos suis moribus aptant
& ad peruersos usus pertrahunt. Su-
per eos lente volando incautos decipi-
unt, dum eos blandis sermonibus adu-
lando seducunt. Ecce quomodo volu-
cres quæ ratione carent, peritos homi-
nes & ratione vrentes, per exempla per-
uersæ operationis sibi cauere docent.

De Hirundinis natura moraliter anime poenitenti addita. Cap. XII.

P
Hierem.
8.

Virtus & Hirundo & Ciconia cognouerunt tempus aduentus sui: Israel autem non cognouit iudicium domini. De turture superius diximus.

Hirundo.

Restat autem ut nunc de hirundine & postea de ciconia differamus. Unde Isidorus. Hirundo (inquit) dicta est quod cibos non sumat residens, sed in aere habendo capiat escas & edat: garrula est avis, & per tortuosos orbes & flexuosos circuitus peruolans, & in nidis construendis, educandisque foetibus solertissima: habens etiam quiddam prescientium, quod quod lapsura sint deferat, nec appetat culmina: Aliis quoque auibus non impetitur: nec unquam preda est. Maria transuolat: ibi quod hyeme comoratur. Custodit autem tempora aduentus sui: nouit etiam quando veniat, & quando reuertatur. Nouit pia avis annunciare aduentus sui testimonio veris initium. Per hirundinem (sicut auctoritas testatur) aliquando superbia mentis, aliquando contritio contritum cordis intelligatur. Quod per hirundinem superbia designetur per Tobiam dicitur: Cum iactasset se (inquit) Tobias iuxta parietem, & obdormisset: contigit ut ex nido hirundinum dormienti illi calida stercorea inciderent super oculos eius, fieretque cecus. Unde Beda super Tobiam: Hirundo propter leue volatum, superbiam cordis leuitatemque figurat. Cuius immunditia confestim excecatur, nec enim videre permittit, qualis fuerit. Quod autem per hirundinem contritio cordis intelligi debeat, Propheta demonstrat dicens: Sicut pullus hirundinis sic clamabo. Intelligimus igitur per hirundinem quolibet discretum doctorem: per hirundinis pullum clamantem discipulum: per clamorem, mentis contritionem. Clamat pullus hirundinis, dum quaerit a magistro verbum predicationis. Clamat pullus hirundinis, dum per confessionem magistro manifestat affectum contriti cordis. Si nosti clamorem hirundinis: nisi fallor, questum designat anime poenitentis. Clamor enim hirundinis est doctor poenitentis. Hirundo cibos residens

non sumit, sed in aere heres escas edit: quia qui terrena non diligit, remotus a terrenis celestia querit. Garrula avis dicitur: quia querulosis orationibus sepius delectatur. Ideo flexuosos circuitus peruolat, ut ad diuersa obcedentia precepta mentem subiectum flectat. In nidis construendis, educandisque foetibus solertissima, nidum in alto construit: quia in fide passionis Christi spem fixam ponit, solers est in educandis foetibus, id est in docendis subiectis fratribus. Habet etiam quiddam prescientium, quod deferat lapsura nec appetat culmina. Quiddam etiam prescientium habet, qui vere poenitet, quia casum presentis seculi fugiunt, & permansura sine fine querunt. Hirundo aliis auibus non impetitur, nec unquam preda est: Rapaces enim aues nunquam hirundinem rapiunt: quia contriti corde nunquam demonibus preda sunt. Hirundo maria transuolat: quia qui vere poenitet, amaritudines & tumultus huius mundi exire desiderat. Ibi quoque hyeme comoratur. Cum enim hyems ingruit, & frigus accedit, tunc iustus ad calorem caritatis transit: ibique patienter expectat, donec frigus temptationis a mente recedat. Nouit pia avis annunciare aduentus sui testimonio veris initium. Reuertitur hirundo post frigus hyemis, ut annunciet initium veris. Similiter iustus post frigus nimie temptationis reuertitur ad temperantiam moderatam mentis: ut qui frigus temptationis euaserat, ad aetatem, id est dilectionis calorem moderate per ascensus boni operis accedat. Hac est igitur natura hirundinis, id est anime poenitentis: quae semper quaerit veris initium: quia in omnibus tenet discretionis & temperantie modum. Ecce qualiter simplex avis eos instruit, quos ab initio diuina prouidentia discretos facit.

De Ciconie natura. Cap. XIII.

Ciconiae vocatae sunt a sono quo crepitant, ciconie: quem sonum oris potius esse constat, quam vocis: quia eum quatiente rostro faciunt. Hae veris nuntiae, societatis comites, serpentium hostes, maria transuolant, in Asiam collecto agmine pergunt. Cornices duces eas

R

S
Ciconie

precedit, & ipse quasi exercitus profectus
quiritur. Eximia illis circa filios pietas.
Nā vsque adeo nidos impese fouent, vt
assiduo incubitu plumas exuant. Quā
tū autē tēpus impenderint in foetibus
educandis, tātū & ipse inuicē a pullis
suis aluntur. Ciconie sonū oris p voce
quatiente rostro faciūt. Illos autē pte
dūt, qui cū fletu & stridore dentiū qd
male gesserūt, ore promūt. Hē sunt nū
cie veris, quia ceteris demōstrāt tēpe
rantia conuerse mētis. Societatis sunt
comites: quia libēter habitāt inter fra
tres. Dicitur etiam de Ciconia qd sit
serpentibus inimica. Serpentes sunt p
uerse cogitatiōes, siue peruersi fratres:
quos ciconia rostro percutit, dū iustus
prauas cogitationes restringit: vel per
uersos fratres pungētī inuectione rep
hendit. Maria transuolant, in Asia col
lecto agmine pergūt. Asia interpretat
eleuata. Maria igitur trāsuolant, & in
Asia pergunt, qui spretis mūdī tumul
tibus ad altiora tendunt. Eximia illis
circa filios pietas, vt assiduo incubitu
super eos plumas exuāt. Assiduo incu
bitu sup pullos ciconie plumas exuūt,
ga dū p̄lati subiectos nutriūt, super
fluitatis & leuitatis a se plumas euel
lunt. Quātū autē tēpus impēderit ī fœ
tibus educandis, tātū & ipse inuicem a
pullis alūtur. Quādiu pulli earū indi
gēt, tā diu ciconie eos nutrire debent:
quia q̄diu erudiri indigēt discipuli, tā
diu verbo doctrine debēt eos alere p̄
lati. Similiter subiecti p̄latos suis la
boribus fouere debēt, vt eis ministrent
necessaria qbus indigēt. Turtur igit &
ciconia & hirūdo illos rep̄hedunt, qui
Christū in carnē aduenisse nō credūt,
& iudiciū dñi futurū nō pertimescūt.

De Merule natura moraliter.

Cap. XLIII.

V Sidor⁹ de merula. Mer
ula (inquit) antiqui
tus modula vocabat,
eo qd moduletur. Alii
merulam vocatā aiūt,
quia sola volat, quasi
mera volans. Hęc cū in aliis locis nī
gra sit, in Achaia tamē candida est. Me
rula est auis parua, & nigra. Illos autē

innuit, quos peccati nigredo tīngit.
Merula dulcedine pprie vocis mētem
mouet ī affectū delectationis. Illos autē
figurate demōstrat, quos voluptas car
nis p suggestionē tentat. De ea siqdem
Beatus Gregorius in libro dialogorū
scribit, qualiter beato Benedicto volū
tās occurrerit: qualiter vir tātus post
discessum volucris tētatus fuerit ardo
re libidinis. Ait enim: Quādā vero die
dū solus esset beatus Benedictus, tēta
tor affuit. Nā nigra paruaq auis quæ
vulgo merula vocat, circa ei⁹ faciē vo
litare cœpit, eiusq vultui importune
insistere: ita vt capi manu posset, si hęc
vir sanctus tenere voluisset: sed signo
crucis edito recessit auis: tāta aut car
nis tētatio aui eadē recedere secuta est
quātā vir sanctus antea nūq fuerat ex
pertus. Quādā nāq aliquā fœminā vi
derat, quā malignus spiritus ante ei⁹
mētis oculos adduxit: tātoq igne ser
ui dei animū in specie illius accēdit, vt
se in eius pectore, amoris flāma vix ca
peret: vt etiā pene deserere eremū vo
luptate victus deliberaret: cum subito
supna gratia respectus, ad semetipsum
reuersus est: atq vrticarū & veprium
iuxta densa succrescere fruticeta con
spiciēs, exutus indumēto, quo vestitus
erat, nudū se in illos spinarū aculeos,
illaq vrticarū incēdia piccit: ibiq diu
volutatus, toto ex eis corpore vulne
ratus exiit, & p cutis vulnera eduxit a
corpore vulnus mētis: ga voluptatem
traxit ī dolorē. Merula igit volitās est
suggestio voluptate tētās. Qui igit ab
iicere cupiunt voluptatē merule, opor
tet vt ad beatī Benedictī trāseāt corre
ctionē disciplinē, & sic delectationē mē
tis extrahāt p afflictionē carnis. In re
gionib⁹ Achaie sunt, sicut Isidorus te
stat, candidę merule. Candida merula
est volūtas mūda. Achaia vero soror la
boras interpretat. Due sunt sorores Ra
chel & Lia: actiua, s. & cōtēplatiua vi
ta. Lia laboriosa interpretat. Actiua vita
docet elemosynas impēdere, rudes &
simplices docere, mūditiā castitatis ha
bere, ppriis manib⁹ laborare. hic est la
bor actiue vitę. hęc est soror laborans.
hęc est Achaia, s. actiua vita. In Achaia

Lib. 2.
cap. 11.

X

igitur quasi candidę merule sunt, qui
in actiua vita pure viuunt.

De Bubonis natura moraliter.

Cap. XLIII.

Y

Sidorus de Bubone.

Bubo a sono vocis cō
positū nomen habet.

Auis feralis: onusta q
dē plumis, sed graui
semp detēta pigritia:

in sepulchris die noctuq̃ versat, & sēp
cōmorās ī cauernis. Vñ Raban⁹, Bubo
(inqt) in tenebris peccatorū deditos, &
lumē iustitię fugiētes significat. Ideoq̃
inter imūda aīalia ī Leuitico deputat.

Leuit. n.

Matt. 12.

Vñ p bubonē intelligere possum⁹ quē
libet peccatorē. Bubo a sono vocis dī:
ga ex abūdātia cordis os loquit. Nā qđ
cogitat mēte, profert voce. Auis fœda
esse dicit, qā stercore ei⁹ locus ī quo ha
bitat, cōmaculat: qā peccator illos cū q
bus habitat, exēplo peruersi opis deho
nestat. Auis est onusta plumis, id est su
perfluitate carnis, & leuitate mentis.
Sed graui quadā detēta pigritia. Deri
nēt inertia & pigritia graui, qā pētō
res ad bene operādū sunt inertes & pi
gri. Die noctuq̃ morat ī sepulchris: nā
delectat in peccato, qđ est fœtor huma
nē carnis. Habitat etiā ī cauernis, nec p
cōfessionē exit foras, sed lucē veritatis
odit. Ab aliis auib⁹ visus, magnis earū
clamorib⁹ pdīf, magnis etiā incursio
nibus vexat. Si em̃ pētōr ad lucē cogni
tionis vbi peccata sua cognoscant ve
niat: magnā bene agētib⁹ derisionē p
stat: & cū in pētō dephensus fuerit, ab
aliis verba rep̃hensionis audit: plumas
em̃ ei⁹ euellūt, & rostro lacerant: qā &
carnales actus peccatoris bene agētes
rep̃hēdūt, & supfluitatē leuitatis eius
damnāt. Infelix ergo bubo dicit, quia
infelix est qui ea quę pdixim⁹ opatur.

De Graculi natura moralr. Ca. XLV

A

Abanus de Graculo.

Graculus a garrulita
te nūcupatus: nō vt q
dā volūt, graculi dicti
q̃ gregatim volent: cū
sit manifestū ex voce
eos nūcupari. Est em̃ loquacissimū ge
nus, & vocib⁹ īportunū: qđ vel p̃iorū

loquacitatē, vel hēreticorū verbosiratē
noxia significare pōt. Potest adhuc &
aliud dici de natura graculi. Graculus
em̃ garrulos designat & gulosos. Qui
em̃ gulositati studēt: post cibū inanes
rumores libēter referūt, & vñ detrahūt
vel aures detractioni p̃bēt. Graculus ī
syluis degit, de vna arbore ī aliā gar
ryēdo trāsuolat: qā homo garrulus de
iis cū qb⁹ habitat, etiā turpia q̃ de eis
nouerit, aliis narrare nō cessat. Gracu
lus cū aliquē trāsire cōspicit, garryt: &
cū occultos reperit, silr agit: qā garru
lus homo nō tm̃ detrahīt secularib⁹,
sed etiā eis quos religiōis occultat lo
cus. Graculus aliqn capt⁹ cauea iclu
dit, vt articulat verba loq̃ doceat. Silr
cū aliqs secularis ad cōuersionē vene
rit, verba religiōis addiscit, vt lingua
volucris, verba loquat hoīs: vt q̃ iordi
nate loq̃ cōsueuerat, ordinate loq̃ dein
ceps assuescat. Qñq̃ tñ euenit vt gra
culus q̃ clausus tenebat, euadat: & qui
prius garrulus fuerat, post egressionē
magis clamet. Eodē mō garrulus hō
cū vitā religiōis accipit, vix liguā suā
deserit: sed si forte relicto habitu foras
exierit, bonū religiōis in partē ma
lam detrahēdo quasi garryēdo vertit.
Moneat igit natura volucris, q̃s recipi
debeat ad cōsortiū religiōis. Prouid⁹
ig̃r doctor cū aliquē recipe debet: saltē
eū prius p aliquātulā cohabitationē p
bet. A quodā viro prudēte & religioso
didici q̃ sunt qđā diuersitates hoīm q̃
vix ordinate in religiōe possunt deti
neri. Si autē q̃ras q̃ sint, vt euitari pos
sint: hi sunt p̃ctores, medici, ioculato
res, & qđā alii qui p diuersas regiones
discurrere sunt assueri. Hmōi hoīs
vix possunt eē stabiles. Ars p̃ctoris val
de est delectabilis. Cū em̃ pictor eccle
siā, capitulū, refectoriū, vel aliqs offici
nas pinxerit: ad aliud monasteriū si ei
cōcessū fuerit rogat⁹ ab aliquo, cā pin
gēdi trāsīt. Opa Christi p̃git ī pariete:
sed vtinā ea teneret ī mēte, vt ea sciret
pingere colorib⁹. i. exēplo, & moribus.
Ars vero medicinē multis indiget, &
vix vnq̃ ppria rerū possessione caret.
Qui ei eā exercet, necesse est vt aroma
tibus & pharmacorū speciebus abūdet.

B

Inutiles
claustrō

P̃ctores

Medici

Lib. 4.
dialog.
cap. 55.

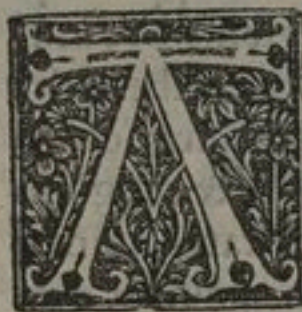
Iocula-
tores.

Cū aliq̃s ecclesię vicinus infirmitate p̃mitur: medicus vt ad infirmū veniat, rogat. Si aut̃ abbas eū ire nō pmiserit: irā & indignationē tā egri q̃ medici īcurrit. Medicus q̃nq̃ videt qđ decēter eū videre nō licet. Tāgit qđ religioso tāgere nō cōuenit. De īcertis p̃ experimēta loquit̃: sed experimētū est fallax: ideo sepe fallit. Sed hoc religioso nō expedit, vt alia q̃ vera loquat̃. Promittit ecclesię suę lucrū, si eat ad infirmū: sed tacet scandalū, & aīę suę damnū. Nostī forsitā frater de monacho medico, Iusto noīe, sed vtrīnā iusto opatione: q̃ in medicamine tres aureos abscondiderat: qđ de eo beat⁹ Grego. dicat: q̃ licet ei ī infirmitate sua seruierit: ī correctiōe tñ ei nō pepcit. Fratres ante mortē cū eo loq̃ phibuit: post mortē vero eū ī sterquilinio sepeliri iussit. Sic aut̃ est absolut⁹ post mortē: Pecunia tua tecū sit ī pdiatiōe. Sed & ioculatores, ante cōuersiōnē leues, cū ad cōuersiōnē veniūt, sepi⁹ vfi leuitate, leuiter recedūt. Illi vero q̃ per diuersas regiones discurrere sunt cōsueti: si tēdio claustrī fuerint aggrauati: citius a claustris exeunt, quā rarum diuersitates norunt.

De Anseris natura moraliter.

Cap. XLVI.

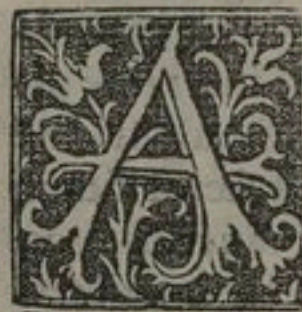
C

Cū vigilias noctis assidue clangoris testatur. Nullū aut̃ aīal ita odorē hoīs sentit, vt anser. vñ & clāgore eius Gallorū ascēsus ī capitolium dephensus est. Vñ Rabanus: Hęc auis puidos hoīes, & erga sui custodiā bene vigilantes significare pōt. Anserū duę sunt species, domesticī, s. & cāpestres. Cāpestres ī altū & ordinate volāt: illosq̃ designāt q̃ remoti a terrenis, ordinē bene viuēdi seruāt. Domestici vero ī vicis simul habitāt, frequēter exclamāt, seip̃as rostro lacerāt: illosq̃ significāt, q̃ etsi cōuētus ament, loquacitati tñ & detractiōi vacant. Cāpestres anseres oēs, sunt coloris cinerici: nec aliquē eorū variū seu niueū vidi. In domesticis vero nō solū habet color cinericius, sed etiā varius vel albus. In cāpestris habet color cinerici-

cius, i. in iis qui a seculo sunt remoti: p̃nitētię vilis habit⁹. Li vero q̃ ī vicis vel ī vrbibus habitāt, pulchrioris coloris vestē portāt. Anser p̃ ceteris aīalibus supuenientis hoīs odorē sentit: q̃ discretus hō p̃ bonā vel p̃ malā famā alios licet lōge remotos cognoscit. Cū igit̃ anser supueniētis hoīs odorē sentit, nocte clamare nō desinit: q̃ cū negligētiā ignoratię circūspectus frater in aliis videt, clamare debet. In capitolio quōdā Romanis pfuit clamor anseris: & ī capitulo cottidie pdest, cū negligētiā viderit, clamor prudētis fratris. Clamor anseris a capitolio repulit hostē gallum: A capitolio vero clamor puidi fratris hostē repellit ātīquū. Clamor anseris vrbē Romā ab impetu hostiū seruauit īmunē: clamor prudētis fratris ne turbet a pueris, custodit vitā cōmuniter viuētīū. Diuina aut̃ puidētia naturas volucrū nobis (vt opinor) nō proponeret, nisi eas in aliquo nobis prodesse vellet.

De natura Ardeę. Cap. XLVII.

Ardea vocata quasi ardua, ppter altos volatus. Formidat em̃ imbres, & supra nubes euolat, vt procellas imbrīū sentire nō possit. Cū aut̃ euolauerit, significat tēpestarē. Hęc multī Tatalū vocāt. Vñ Raban⁹. Hęc auis pōt significare aīas electorū: quę formidātes pturbationē hui⁹ seculi, ne forte pcellis psecutionū instigāte diabolo inuoluant̃, intētiōnē suā sup oīa tēporalia efferētes, ad serenitatē patrię cēlestis, vbi assidue cōspicitur dei vultus, mētes suas eleuāt. Licet aut̃ ardea cibos ī aquis q̃rat: in syluis tñ & ī altis arboribus nidū locat: q̃ iustus q̃ rebus labētib⁹ & trāsitoriis seip̃m pascit, in reb⁹ tñ diuinis & ita sublimib⁹ spem ponit: & licet ei⁹ caro sustētatur trāsitoriis: aīa tñ delectat̃ æternis. Ardea pullos ī nido rostro defendere nitit̃ ne ab aliis auib⁹ rapiant̃. Eodē mō iustus forti īuectiōe, curit, quos peruersos ad decipiendū subiectos nouit. Quēdā vero earū habet colorē albū: quēdā cinericiū: vterq̃ tñ color in bonam

partē accipit, si per albū mūditiā, p cī-
nericiū pōnitētiā designet. Eiusdē ge-
neris sunt & q pōnitētiā agūt, & q mūd-
devinūt. Et color igit ardeē, & mod⁹ vī-
te, exēplū salutis religiosīs demonstrāt
virīs. ¶ De Caladrio aue. Ca. XLVIII.

E
Caladri-
us seu
Caladri-
on aliis,
vt gaze,
Chara-
dri⁹ dī.

Hyfolog⁹ de caladrio
dicit q totus alb⁹ sit:
cuius femoris pars in-
terior caliginē aufert
ab oculis. Natura igit
caladrii talis ēē dicit,
vt si ad infirmū hominē aliquoties ad-
ducat: vtrū infirmus mori, an viuere
debeat, astātes cerros reddat. Si em fa-
ciem hoīs respicit, nec oculos auertit,
sed infirmī faciē diligēter cōsiderat: si-
gnū est q viuet. Si autē oculos a faciē
infirmī hoīs auertat, signū est mortis.
Per caladriū intelligim⁹ Christū: q ve-
nit in mūdū vt saluū faceret gen⁹ hu-
manū. Qui dicit esse niuei coloris: qā
ab omni peccato fuit īmunis. Cui⁹ ite-
rior pars femoris abstergit ab oculis
obscuritatē caliginis. Per femur ppaga-
tio gñis intelligit. Interior igit pars
femoris est incarnatio saluatoris. Inte-
rior siqdē & occulta fuit īcarnatio Sal-
uatoris: quē etiā diabolū latuit. Venit
Christus ī mūdū vt saluū faceret gen⁹
humanū. Faciem suā a Iudeis auertit:
Gētilēs respexit: Iniquitates nostras susti-
nuit: & q peccatū non fecerat, in ligno
crucis peccata nostra portauit. Sed &
cotidie pfatus caladrius infirmitates
nras visitat: mētē p confessionē cōside-
rat: & eos sanat qbus gratiā pōnitēdi
pstat. ab illis vero faciē auertit, quorū
cor impōnitēs nouit. Istos respuit: sed
illos ī quos faciē intēdit, sanos reddit.

¶ De Phœnice. Cap. XLIX.

F

Phœnix Arabiē auis, di-
cta q colorē phœniceū
habeat, vel q sit in toto
orbe singularis & vnica.
Nā Arabes rē singularē
vocāt phœnicē. Hęc qn-
gētis & vltra annis viuēs: dū se viderit
seniisse, collectis aromatū virgulīs, ro-
gū sibi instruit, & cōuersa ad radiū so-
lis, alarū plausu volūtariū sibi incēdiū
nutrit: sicq iterū de cineribus suis re-

surgit. Vñ Rabanus: Phœnix, inqt, po-
test significare resurrectionē iustorū: q
aromatibus virtutū collectis, r. staura-
tionē prioris vigoris post mortē sibi
reparant. Phœnix est Arabiē auis. Ara-
bia vero interpretat cāpestris. Cāpus est
hic mūdus: Arabia secularis vita: Ara-
bes seclares. Arabes phœnicē appellāt
singularē. Singularis est qlibet iustus a
curis sclarib⁹ oīno remot⁹. Phœnix p
qngētos annos viuere credit, sicut scri-
ptura testat. Cētenari⁹ vero nūer⁹ ī an-
nis moraliter designat terminū pfectio-
nis. Quigētorū aut ānorū nūer⁹ assigna-
ri pōt qnq corporis sensib⁹. Cū. n. vī⁹
deficit, prim⁹ cētū annorū nūer⁹ trāsit.
Cū vero deficit audit⁹: trāsit secūdus.
Cū tres reliqui sensus, i. tactus, gustus,
odroratus, deficiūt: tūc qngēti āni mo-
raliter trāfacti sunt. Cum vero mortī
phœnix appropīquat: tūc diuersas spe-
cies aromatū parat. Aromata sunt bo-
na opa: diuersę species, diuersę aīę vir-
tutes. Cōgeriē aromatū cōstruit, & se ī
mediis aromatū speciebus cōponit. Hoc
totiēs iustus agit, quotiēs ad memoriā
suā bonorū operū suorū multitudinē re-
ducit. Ad radiū solis alīs ignē volūta-
riū excitat: qā mētē alīs cōtēplatiōis, ex-
citātā iustus ardore sclī spūs īflāmat.
Sic igit phœnix īcēdit: sed ex ei⁹ cinere
phœnix iterū pcreat. Cū ergo phœnix
moriē, & ex ei⁹ cinere phœnix iterū na-
scit: hoc exēplo agit vt futurę resurre-
ctiōis veritas a singulis fieri credat: &
resurrectio phœnicis ē spes & spēs seu
specimē futurę resurrectiōis. Nō est er-
go maius miraculū fides futurę resur-
rectionis, q ex cinere facta resurrectio
phœnicis. Ecce volucrū natura simpli-
cib⁹ resurrectiōis argumētū pstat: & qd
scriptura p̄dicat op⁹, naturę cōfirmat.

¶ De Perdici natura. Cap. L.

Lamat perdix: & con-
gregās fouet oua q nō
p̄perit: faciēs sibi non
cū iudicio diuitias. In
medio em dierū suorū
derelinquet eas, & in
nouissimis suis erit īspiciēs. Vñ Isidor⁹.
Perdix de voce nomen habet: auis est
dolosa: adeo autē fraudulēta, vt alte-

G
Hier. 17.

rius oua diripiēs foueat. Sed fraus fru-
ctū non habet. Nā cū pulli vocē pprie
genitricis audierit, naturali quodā in-
stinctu hanc q̄ eos fouit reliquūt: & ad
eā q̄ genuit, reuertūt. Vñ Raban⁹: Dia-
bolus p̄ principes hereticorū cōgrega-
uit pp̄los quos nō peperit: & deceptor
sibi multitudinē cōsociāuit, quos post
ea dimisit: & oīm iudicio stultissim⁹ eē
cōprobat. Possum⁹ ergo itelligere dia-
bolū p̄ perdicē, per ouū sp̄m. Perdix ve-
ro illa cui⁹ oua diabol⁹ furat, ecclesia p̄
cul dubio itelligit. In perdice igit̄ scri-
ptura diabolū nobis innuit, q̄ oua alte-
ri⁹ perdicis, i. habētes sp̄m salutis fu-
rat, fouet, & nutrit. Furat dū sp̄m salu-
tis eis subtrahit: fouet ocio, & delecta-
tione nutrit. fouet terrenis desideriis:
nutrit carnalib⁹ illecebris. Cū aut̄ pul-
li vocē pprie genitricis audiūt: quodā
naturalī instinctu eā recognoscūt. Silr
cū aliq̄s diabolo subiect⁹ fuerit, & vocē
ecclesiasticę p̄dicatiōis audit: ad eccle-
siā quasi ad genitricē ppriā, relicto dia-
bolo trāsuolat: vt sub alis diuinę pre-
dicationis vltari⁹ i pace viuat. Ecce quali-
ter perdix oua q̄ furat, & cōgregat in
pullis pdit: q̄ nō est mirū si quos male
cōgregauerat diabolus, iudicio verita-
tis pdat. In nouissimis ergo suis diabo-
lus insipiēs erit: q̄ i die iudicii aterna
benedictiōe carebit: & tūc audiet pdix
cū perditis, id ē diabolus cū subiectis:
Matt. 25. Ite maledicti in ignē eternū, q̄ p̄parat⁹
est diabolo & āglis ei⁹. Ad hoc. n. tēdūt
q̄ i hac vīta diabolo seruiēdo succūbūt.
¶ De Coturnice seu qualea aue. Ca. LI.

H

Oturnices a sono vo-
cis dictas cōstat: quas
Grēci ortygas vocāt,
eo q̄ visę fuerint pri-
mū i Ortygia insula.
Hę adueniendi habēt
tpa. Nā estate depulsa, maria trāsuolat.
Ortygometa dī auis q̄ gregē ducit:
eā terre ppinquatē accipiter vidēs ra-
pit: ac p̄pterea cura est vniuersis ducē
sollicitare externi gñis, per quā prima
caueāt discrimina. Sola hęc auis, sicut
& homo, caducū patit̄ morbū. Cotur-
nices adueniēdi habent tpa. Nā maria
trāsuolat estate depulsa, Coturnix ma-

ria trāsuolās est aīa oīa labētia calcās
Calor estatis est ardor caritatis. Frig⁹
hyemis ē tēratio refrigeratę mētis. Ab
amore igit̄ pximi p̄ mare mūdi huius
trāsmeat iustus ad amorē dei: vt i calī
da regione semp maneat, q̄ semp calore
dilectionis i semetipso flagrat: vt vitet
frig⁹ hyemis: pcellas. s. & v̄tos iproui-
sē tērationis. Ortygometa dī q̄ gregē
ducit. Eā terre ppinquatē accipiter
vidēs rapit. Terra sunt terrena deside-
ria: maria, mūdi picula. Accipiter insi-
diās, diabolus p̄ suggestiōē tētās. Pro-
ppinquatē igit̄ terre accipiter vidēs ra-
pit: q̄ eos q̄ terrena q̄rūt, diabol⁹ secū
trahit. Prelat⁹ igit̄ q̄ gregē antecedit,
diligēter p̄uideat qua intētiōe terre-
na petat: vtrū in suos vsus ea redigat,
an ad necessitatē fratrū ea q̄rat: ne acci-
piter, i. diabol⁹ eū rapiat, q̄ postpositis
spiritalib⁹, terrenis inhīare nō cessat.
Propter quod cura est vniuersis, ducē
sollicitare gñis externi, per quē prima
caueāt discrimina. Duo sunt hoīm gña
bonorū. s. & malorū. Gñis externi sunt
hoīes pueri. Iusti igit̄ pueros sibi p̄po-
nūt, dū casus & euēt⁹ eorū diligēter at-
tēdūt. Dū igit̄ hęc attēte cōsiderāt, pri-
ma peccādi discrimina cōsiderādovītāt.
Hęc auis sicut hō caducū morbū pati-
tur: q̄ sp̄ialis hō sicut carnalis aliquo-
tiēs peccare phibet: nec quotiēs peccat,
moriē: q̄ ei p̄nitēdi grā non negat.
Vñ scriptū est: Septies i die cadit iust⁹
nec tñ definit esse iust⁹. Quotiēs em̄ iu-
stus peccat: totiēs adiicit vt resurgat.

Prou. 24

¶ De Vpupę natura. Cap. LII.

Pupam Grācis ἐπὶ
epops appellatur, ab
ἐπὶ λόμῳ: epopsaomē,
qđ est obsoniū facio,
eo q̄ stercora huma-
na cōsideret ac cōgrē-
get, & scētenti pascatur fimo: Auis est
spurcissima: cristis extātibus galeata:
semp in sepulcris & humano stercore
cōmorās. Vnde Rabanus: Hęc auis sce-
leratos peccatores significat: hoīes. s.
qui sordib⁹ peccatorū assidue delectant̄.
Vpupa etiā luctū amare dicīt, q̄ secu-
li tristitia mortē sp̄it⁹ opat. Propter
hoc oportet eū qui diligit deū, semper

K

Thef. 5 gaudere, sine intermissione orare, in oib?
Gala. 5. gratias agere: quia gaudium fructus est spiritus. De vrpupa etiam physiologus dicit quod cum senuerit, & volare non possit: filii eius ad eam veniunt, & pennas vetustissimas e corpore ipsius euellunt, eamque fouere non cessant & donec iterum penne noue crescant: cibis sustentat (ut scriptura dicit) donec sicut ante assumptis viribus euolare possit. Exemplo igitur suo vrpupa pueros homines arguit quod patres suos cum senuerint a domibus propriis expellunt: quod eos cum deficiant, sustentare rennunt, quod tamen ipsos cum adhuc paruuli essent, educauerunt. Videat igitur homo rationalis creatura quid patri vel matri debeat, cum irrationalis creatura quod praediximus, in necessitate cum senuerint parentibus reddat.

De Holore vel Cygno. Cap. LIII.

Lolor avis est quam graeci κυκνον cygnum appellant: Holor autem dictus est quia ὅλος holos dicitur totus, quod sit totus albus in plumis. Nullus enim meminit cygnum vidisse nigrum. Cygnus autem a canendo est appellatus, eo quod carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Ideo autem suauiter eum canere perhibetur, quia longum collum & inflexum habet, & necesse est eluctantem vocem per longum & flexuosum iter varias reddere modulationes, ferunt in Hypboreis partibus praecipue tibus citharcedis holores plurimos aduolare, apteque admodum concinere. Cygnus plumam habet niueam, sed carnem nigram. Moraliter holor niueus in plumis designat effectum simulationis: quia caro nigra tegitur, quia peccatum carnis simulatione velatur. Cygnus dum in flumine natat, ceruicem capitis erectam gestat: quia superbus quod cum rebus transitoriis ad interitum trahitur, etiam de labentium rerum possessione ad tempus gloriatur. Ferunt in Hypboreis partibus praecipue tibus citharcedis holores plurimos aduolare, apteque admodum concinere: quia quod voluptatibus totis desideriis inhiant, quasi aduolantes voluptuosis concordant. Sed & in extremis cum cygnus moritur, valde dulciter canere perhibetur. Similiter cum de hac vita superbus egreditur: adhuc dulcedine praesentis seculi delectatur: & quod male

gessit, ad memoriam moriens reducit. Cum vero niuea pluma cygnus exiit, in veru positus ad ignem torret. Similiter cum diues superbus moriens exiit mundana gloria: descendens ad flamas inferni, cruciabitur per tormenta: & qui cibum sumere consueuerat minis, in abyssum descendens fit cibus ignis.

De classe Salomonis & Iosaphat.

Cap. LIIII.

Massis Salomonis per mare semel per tres annos ibat in Tharson deferens inde aurum & argentum, dentes elephantorum, & simias & pauos seu pauones. Tharson interpretatur exploratio gaudii. Est autem gaudium praesentis seculi: est & futuri. Gaudium praesentis vite sine claudis: gaudium vero futurae, nequaquam sine terminatur. Gaudium praesentis vite, dolor & tristitia sequitur: gaudium vero futurae nec dolor nec tristitia subsequitur. Gaudium praesentis seculi est honoribus sublimari, rebus transitoriis ad tempus perfrui, abundare parentum copia, & eorum delectari praesentia. Cum autem aliquis priuatur honoribus, spoliatur rebus, cum aliquis amicorum moritur: tunc dolor sequitur. Hoc gaudium igitur semper doloribus immisceatur. Per tres annos semel classis Salomonis per mare mittitur in Tharson. Classis Salomonis est virtus confessionis. Hae classe per huius mundi mare vehimur, ne submergamur. In Tharson ergo classis mittitur, quod inde aurum & argentum, dentes elephantorum, simias & pauos deferre perhibetur. Aurum & argentum in Tharson esse dicitur. id est viri sapientia clari, eloquentia praediti: quod dum praesentis seculi gaudium explorant & exquirunt, seipsum cognoscunt. Et dum per classem Salomonis de Tharson ad Hierusalem veniunt & aurum purum aduehunt: in pace ecclesiae per confessionem puriores fiunt. De hoc auro purissimo fecit rex Salomon scuta aurea. Scuta aurea sunt qui pure viuunt, & alios ab incursu diaboli defendunt. Ex praedicto etiam argento fiunt tubae argenteae. id est doctores ecclesiae. Attulit etiam simias & pauos, id est derisores & delicatos: ut qui in Tharson derisores & delicati fuerant, in

M
3. Reg. 10

pace cōuersionis humiles existant. At tulit etiā classis Salomonis dentes elephātorū, id est detractiones superbōrū. Dum em̄ verbis detractoris bonis operibus simpliciū detrahunt: quasi dentibus eorū ossa rodunt. Nota q̄ dentes elephantis materia sunt eboris: & de materia eboris fit thronus Salomonis. Quī enim ex rapina viuere consueuerāt, subiecti vero Salomoni seipsos post ea vt sint thronus eius per virtutē institiē & caritatis, parāt. Per tres annos semel classis Salomonis ire cōsueuerat in Tharson. Primus annus moraliter est cogitatio: secundus locutio: tertius operatio. Cū igitur de his tribus simul confessio agitur, quasi a seruis Salomonis p̄ tres annos semel ī Tharson itur.

O Sed & Iosaphat rex Iuda (sicut historia dicit) classes in mari fecit, quae nauigarēt in Ophir p̄pter aurū: & ire nō potuerūt, q̄a cōfractę sunt in Asiongaber, Iosaphat iudicans: Asiongaber lingua viri, i. confessio interpretatur. Iosaphat rex Iuda esse intelligit vel esse dicitur, quādo iudiciū confessioni dominatur. Cū em̄ peccator in confessione se ip̄m iudicat: tūc rex Iosaphat in Iudaea regnat. Ophir vero herbosum interpretat, herbosa terra dicit q̄ ab aliquo nō elaborat: in qua nascit abundantiā graminis, vt moueat affectū delectationis. In hoc Ophir, i. herbofo voluptuosi sedēt, desidiosi iacēt. Sedēt asiduitate, iacēt dissolutione. Hoc herbosum est hic mūdus sterilis & ifecundus. In Ophir igit classis Iosaphat ire p̄pter aurū nitit, vt dū mūdi casus atēdit, mētis puritas acquirat. Sed cum hoc agit, in Asiongaber classis Iosaphat fracta fuisse perhibet. Gaber (sicut dicit Hieronym⁹) iuuenis siue fortis interpretat. Nō est igit mirū si classē cōfessionis frangat impetus iuuentutis.

De Pauonis natura. Cap. LV.

P

Voniam de quibusdā premissis iam dixim⁹: restat vt de pauone, de quo agere intendimus, aliquid dicamus. Pauo (sicut dicit Isidorus) a sono vocis nomen accepit.

Cū enim ex improviso clamare creperit, pauorē subitū audiētibus incutit. Pauo igitur a pauore dicitur, cū p̄ vocem eius pauor audiētibus inferatur. Pauo dū in Tharsis habitat, delicatos designat. Cū vero per classē in Hierusalem delatus fuerit, doctorū predicatorū figurā gerit. Duras habet carnes, & putredini resistentes: quae vix a coquo coquuntur igni, vel a calore hepatis coqui possunt ī stomacho. Tales sunt fortis doctorū mentes, quas nec flāma cupiditatis exurit, nec calor libidinis accendit. Habet pauo vocē terribilem, incessum simplicē, caput serpētīnū, pectus sapphirinū: habet etiā ī alis plumas aliquantulū ruffas. Habet caudam lōgam: & vt ita dicā, quasi oculis plenā. Habet inquā pauo vocē terribilem, quando predicator peccatoribus cōminatur inextinguibilem gehennae ignem. Simpliciter incedit, quotiēs in operibus suis humilitatē non excedit. Habet caput serpentīnū, dū caput mētis tenetur sub custodia callidę circumspectionis. Color vero sapphirinus in pectore, celeste desiderium designat ī humana mente. Color ruffus subrubens in pennis amorē significat cōtēplationis. Longitudo caudę, longitudinē innuit futurę vitę. Quae autē quasi oculos in cauda habet, ad hoc p̄tinet q̄ vnusquisq̄ doctor prouidet qd̄ periculū in fine singulis imminet. Est in cauda color viridis, vt initio cōueniat finis. Varietas igit colorū designat diuersitatē virtutū. Nota etiā q̄ pauo dū laudat, caudā erigit: qm̄ prelatus glibet adulatū laudib⁹ p̄ vanā gloriā mētē leuat. Pēnas in ordine ponit, q̄a qcqd̄ doctor agit, se ordinate fecisse credit. Cū autē cauda erigit, posteriora nudant: & sic qd̄ laudatur in opere, deridetur in elatione. Oportet igit vt pauo caudam submissam gerat: vt id laudabile qd̄ doctor agit, cum humilitate fiat.

De natura Aquilę. Cap. LVI.

Quia ab acumine oculorū vocata. Tanti enim visus aut contuitus esse dicitur, vt cum sup̄ maria immobili pēna feras,

ita vt humanis pateat obtutibus: de tã
 ra sublimitate pisciculos natate videat:
 ac turbinis instar descendens, raptã p̃dam
 pennis ad littus pertrahat. Nã & contra
 radiũ solis fertur obtutũ non flectere, vn
 de & pullos suos vngue suspensos, radiis
 solis obicit: & quos viderit immobilem
 tenere acie, vt dignos genere conseruat,
 si quos vero perspexerit reflectere obtu
 tum, quasi degeneres abiicit. Vnde beat⁹
 In. 39. ca. Gregorius: Aquile vocabulo in scriptu
 Iob. c. 33. ra sacra aliquãdo maligni sp̃s raptores
 animarũ, aliquãdo p̃sentis seculi potesta
 tes, aliquando vero vel subtilissimẽ san
 ctorum intelligẽtiẽ, vel incarnatus dñs,
 ima celeriter transuolãs, & mox summa
 repetẽs designatur. Aquilarũ nomie infi
 diatores spiritus exprimũtur, Hieremia
 attestante qui ait: Velociore fuerũt per
 secutores nostri aquilis celi. Persecuto
 res em̃ nostri aquilis celi velociore sunt
 cum tanta cõtra nos maligni homines fa
 ciunt, vt ipsas etiã aereas potestates inue
 tionibus malitiẽ p̃reire videãtur. Aquile
 vocabulo potestas terrena figurat. Vnde
 S per Ezechielẽ prophetã dicit. Aquila ma
 Ezec. 17. gnarum alarũ, longo membrorũ ductu,
 plena plumis & varietate, venit ad Liba
 num, & tulit medullã cedri, & summita
 tem frondiũ eius euulsi. Qua vcz aquila
 quis alius q̃ Nabuchodonosor rex Baby
 lonis designat: qui p̃ immẽsitate exercit⁹
 magnarũ alarũ: pro diurnitate temporũ,
 longo membrorũ ductu: p̃ multis vero
 diuitiis plenus plumis: p̃ innumera autẽ
 terrene gloriẽ cõpositione, plenus varie
 tate describitur. Qui venit ad Libanũ, &
 tulit medullã cedri, & summitatẽ fron
 diũ eius euulsi: quia Iudeẽ celsitudinẽ
 petens, nobilitatẽ regni eius quasi medul
 lam cedri abstulit: & dum tenerrimã re
 gum prolem a regni sui culmine capti
 uando sustulit, quasi summitatẽ frondiũ
 T ei⁹ euulsi. Aquile vocabulo subtilis san
 Ezech. 1. ctorum intelligentia exprimitur. Vnde
 idem propheta dũ sub animalium specie
 euangelistas quatuor se vidisse describe
 ret: in eis quartum animal, id est Ioannẽ
 per Aquilã significauit: qui volando ter
 ram deseruit: quia per subtilẽ intelligen
 tiam interna mysteria verbĩ videndo pe
 netrauit. Similiter qui hęc terrena mēte

deserunt: velut Aquila cum Ioanne per
 contemplationẽ cœlestia quærunt. Item In Iob. 9.
 beatus Gregorius de Aquila. Sicut aqui Cap. 23.
 la volãs ad escam: Moris quippe est aqui
 le vt irreuerberata acie radios solis aspiciat:
 sed cum refectionis indigentia vrgetur, eandem
 acie oculorum quam radiis solis infixerat,
 ad respectũ cadaueris inclinat: & quĩs ad
 alta euolet, pro sumendis tamen carnibus terrã
 petit. Sic & antiqui patres fuerunt: qui in
 quãtum humanitatis infirmitas admitteret,
 creatoris lucem erecta mente contẽplati sunt.
 Sed hunc incarnandũ in fine mundi p̃
 scientes, quasi a solis radiis deflexerunt.
 Et quasi de summis ad ima veniũt, dum
 deũ super omnia, & hominẽ infra omnia
 agnoscunt. Quẽ pro humano genere dũ
 passurum, moriturũq̃ conspiciunt, (qua
 scilicet morte semetipsos refici, atq̃ re
 formari ad vitam nouerunt) quasi more
 Aquile post contemplatos solis radios,
 in cadauere escam quærunt. Aliter. Sicut
 Aquila volans ad escam. Aquila etenim
 alto valde volatu suspenditur, & adnissu
 p̃peti ad ethera libratur: sed per appe
 titum ventris terras expetit, seseq̃ a sub
 limibus repente deorsum fundit. Sic hu
 manum genus in primo parente ad ima
 de sublimibus corruit, quod nimirũ con
 ditionis suẽ dignitas in rationis celsitu
 dine quasi in aeris libertate suspenderat:
 sed quia contra p̃ceptũ, cibũ contigit,
 per ventris concupiscentiã, ad terras ve
 nit: & quasi post volatũ carnibus pasci
 tur, qui illa libera contẽplationis inspira
 cula perdidit: & deorsum corporis volu
 pratibus letatur. Item de Aquila. Renouabitur
 vt aquile iuuentus mea. Solet dici de
 Aquila dum senectute premitur q̃
 rostrũ illius aduncetur & incuruetur, ita
 vt sumere cibum nequeat, & macie lan
 guescat, sed veniens ad petram rostrum
 acuit, & sic cibum capiens, iterum iuue
 nescit. Petra est Christus: Aquila quilibet
 iustus: qui ad petram rostrum acuit,
 dum seipsum Christo per bonam opera
 tionem conformem reddit.

De Ibi seu Ibide aue.

Caput. LVII.

kls

Y

St volatile quod dicitur Ibis, hoc scdm legē imū- dum est p̄ omnibus vo- latilibus, qm̄ mortuis & morticinis cadaueribus vescitur, & super littora

maris vel fluminum vel stagnorū, die, no- cteq; moratur, querens mortuos piscicu- los vel aliquod cadauer qd̄ ab aqua iam putridum vel madidū eiectum fuerit fo- ras. Nam in aquā ingredi timet, quia na- tare nescit, nec dat operā vt discat: quia mortuis cadaueribus delectatur: ideo nō potest in altitudinem aque ingredi, vbi mūdi pisciculi demorantur, vt inde sibi capiat cibū: sed semper foris oberrās cir- cuit refugiens puriores & altissimas a- quas, vnde posset mūdus viuere. Tu igi- xp̄iane homo, qui ex aqua & spiritus san- cto, renatus es, īgredere ad intelligibiles & spūales aquas, id est in altitudinē prę- ceptorum Christi: quę sunt Caritas, gau- dium, pax, patientia, longanimitas, boni- tas, māsuetudo, fides, modestia, continen- tia, castitas. Qz si nolueris in altiores ī- gredi, & de īplis spūalibus escas tibi ca- pere & sumere, sed circūiens foris & ob- errans mortuis & foedissimis cadaueri- bus saginari volueris, de qbus dicit Apo- stolus. Manifesta autē sunt opera carnis, q̄ sunt immūdiicia, adulteria, fornicatio, īpudicitia, luxuria, ebrietas, auaritia, cu- piditas: ad immundorū societate perue- nies. Hę sunt carnales & mortifere escę, quibus infelices aīę nutriūtur ad poenā. Disce igi- natare super hoc mare magnū & spatiosum manibus: sunt illic reptilia quorū nō est numerus. Nec eos aliter su- perabis, nisi per signū crucis. Sancti igi- tanq; Naues pertranseūtes perueniūt ad regna coelorum velut quietissimū portum. Nesciētes autē spūritualiter natare, exclu- dētur a regno coelorum, & mortui cum mortuis peribūt: sicut dicitur in euange- lio: Dimittite mortuos sepelire mortuos. Conuenienter ergo hoc de Ibi Physiolo- gus dicit, & q̄ serpentes violenter fugat. Et tu cum oras, extende manus tuas ad coelos: quia virtus crucis semper defen- dit orantes & dicentes: Signatum est su- per nos lumen vultus tui dñe. Nam & sol ipse nisi extenderit radios suos nō lucet:

Gala. 5.

Ibidem.

Psal. 103.

Matt. 8.

Psal. 4.

& volucres nisi expanderint alas suas, vo- lare non possunt. Naues nisi leuauerint vela sua, vento flante non mouebuntur. Deniq; dñs Moyses leuabat manus suas, Exo. 17. superabat Israel: cum remitteret manus suas, cōualescebat Amalech.

De Fulica.

Caput. LVIII.

St volatile quod dicitur Fulica, satis intelligibi- le, & prudentissimū su- per omnia volatilia: ca- daueribus non vescitur, non aliunde alio peruo-

lans atq; oberrans, sed in vno loco cōmo- ratur & permanet vsq; ad finē & ibi escā suam habet, & requiescit. Sic ergo om̄is homo fidelis scdm̄ dei voluntatē conser- uatur & viuīt. Non huc atq; illuc per di- uersa loca oberrans circūuolat, sicut fa- ciunt heretici. Nec secularib; desiderijs, ac voluptatibus delectatur corporalib;: sed sicut illa volucris, quę carnibus non vescitur: semper in vno eodēq; se conti- net & requiescit loco, id est in ecclesia ca- tholica & apostolica, & ibi permanet vsq; in finem: sicut dicitur in euangelio: Qui autem perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Ibi ergo se continet, & ibi do- minus inhabitare facit vnanimis in do- mo: & ibi habet cotidianum panem im- mortalitatis, potum vero preciosum san- guinem Christi: reficiens se sanctis epu- lis, & super mel & fauum suauissimis elo- quijs domini. Non em̄ in solo pane viuīt homo, sed ex omni verbo dei. Fulica auis est stagnensis habens nidum in medio a- que, vel in petris quas aqua circūdat. ma- ritimq; semper delectatur profundo, dñi tempestatem pręsenferit, fugiens, in nido ludit.

Finis de Naturis rerum

Libri Primī.

SE QVI

tur Liber Secundus qui est cipe de naturis animalium: Cuius hic est

Prologus.

A

Bestiarum vocabulum proprie convenit pardis, vulpibus, tigribus, lupis, simiis, vrsis, & ceteris que vel ore, vel unguibus sequuntur: exceptis serpentibus. Bestie autem dicuntur a vastando & vi qua sequuntur.

Fere appellantur eo quod naturali utuntur libertate, & desiderio suo ferantur. Sunt enim libere eorum voluntates, & huc atque illuc vagantur: & quo animus duxerit, eo feruntur.

De Leone.

Caput. I.

B

Eo ex græco vocabulo inflexum est in latinum: λέων enim dicitur græce, Est rex ferarum, & omnium quadrupedum princeps, cuius genus trifarium dicitur.

E quibus breves ac iuba crispa imbelles sunt: longi & coma simplici, aciores. Animos eorum frons & cauda indicat, Virtus eorum in pectore, firmitas in capite. Septi autem a venatoribus, terram contuentur, quo minus conspectis venabilis terantur. Rotarum strepitum timent, sed magis ignem. Et cum ad nullum paueant occursum: feruntur albi gallum valde timere. Phisici denique dicunt quique naturales res siue naturas habere leonem. Prima est quod cacumina montium amat ire. Si vero contigerit quod a venatoribus queratur, odorem eorum sentit, atque sua vestigia cauda sua tegit, ut per eius vestigia venatores esse investigare nequeat. Sic & saluator noster, spiritualis leo de tribu Iuda, radix Iesse, filius David, missus a superno patre, cooperuit vestigia deitatis sue, carnem assumens ex Maria virgine: ut etiam diabolus humani generis inimicus, mysterium incarnationis eius ignarus, quasi purum hominem esse conatus sit tentare. Cum enim dominus noster Iesus Christus diu ieiunans in deserto per nostris peccatis esuriret ex parte carnis, accessit ad eum retractor dicens ei: Si filius dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Quia autem per nobis pari voluit, traditus a discipulo in manus Iudeorum: ratus est diabolus eum mor-

Matt. 4.

te vincere, quem vivum non valuit superare. Sed cum propria virtute a mortuis resurrexisset: non solum ab inferis rediit, sed etiam captivam duxit captivitatem, suam demonstravit deitatem. Secunda natura Leonis est quod cum dormit, oculos apertos habere videtur. Quod bene dicitur de Christo in Cantico canticorum, Ego dormio, & cor meum vigilat. Dormivit enim caro in cruce moriendo: divinitas vero vigilabat cuncta protegendo. Vnde psalmista, Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel. Tertia eius natura, quod cum Leona parit, suos catulos mortuos parit, & ita custodit tribus diebus, donec veniens pater eorum in faciem eorum exhalet, ut vivificent. Sic omnipotens pater dominum nostrum Iesum Christum filium suum tertia die suscitavit a mortuis, dicens Iacob: Dormitabit tanquam Leo, & sicut catulus Leonis suscitabitur. Quarta natura Leonis est quod nisi lesus fuerit, non facile irascitur. Patet enim eius misericordia, quod prostratis parcit. Vnde versus: Parcere prostratis scit nobilis ira leonis. Tu quoque fac simile quod quis dominaris in orbe. Captivos homines sibi obuios repedare permittit, & non nisi pre magna fame interimat. Ad cuius exemplum rationabiles homines respicere debent, qui non lesi irascuntur, & innocentes opprimunt: cum eos christiana lex dimittere iubeat liberos.

De Antula seu anto aut antolope animal.

Caput. II.

St animal Antula nomen acerrimum, ita ut nullus venator ei possit appropinquare: habet enim cornua longa in similitudinem ferre, quibus secare potest maximas quercus, condensa & superflua quæque arborum cedendo secat, in nullo restans. Quando vero sitit, vadit ad flumen magni Euphratem, & bibit. Sunt autem ibidem virgæ vimineæ virides & molles. Incipit autem illud animal ludere in virgulis illis: & ludendo obligat semetipsum cornibus: obligatisque cornibus vociferatur ingenti rugitu, quia evadere non potest gracilibus virgulis circumseptus, & tunc glibet venator absconso venans, audiens vocem eius currit: & inveniens ligatum occidit. Cave ergo homo de ebrietate, nec oblige ris luxurie voluptate, ut non interficiaris.

Kk ii

Eccli. 19. ris a diabolo. Vinū em̄ & mulieres apostatare faciunt homines sapientes. Verū vir sapiens & prudens a vino & a muliere se auertet. Sunt aut̄ duo lapides igniferi, masculus & foemina. Tu igitur professor prudētie, intellige multos periisse propter vinū tanq̄ virū: & propter foeminas, i. voluptates: & cautus esto vt salu euadas. Ergo hoc aīal suprascriptū significat viros habentes cornua, bonorū operum, siue scientiā duorum testamentorū: qui q̄diu in his studuerint, non solū modica, sed etiā grandia vitia refecāt. Si vero inde reuerfi, ad illecebras hui⁹ vitē & voluptates attenderit, gulę ac lenocinio seruierint: nō solum virtutē bonorū operum, sed etiā prēmia perdūt habenda.

De Onocentauro.

Caput. III.

G

Onocentaurum duabus naturis constare Physiologus asserit, dicens. Superior pars centauro homini similis est, inferior vero onoc. i. asino. Huic assimilantur vecordes atq; bilingues homines. vnde Paulus dicit. Habentes promissiones pietatis, factis aut̄ abnegantes, & Psal. 48. Homo cū in honore esset, nō intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

De Herinaceo.

H

Caput. IIII.

Physiologus dicit de herinaceo q̄ figurā habet porcelli lactentis, & est totus spinosus: qui tempore vindemiarū ingreditur vineā: & vbi inuenit vitē oneratā, ascendit supra, & excutit racemos ad terrā, deinde descendit, & inuoluit se super congregatos racemos, vt infigatur in spinis suis: & sic fert escā catulis suis. Est autem aptus medicinę: coct⁹ & comestus pficit. Tu vero hō dei custodi vineam tuā, & omnes fructus ei⁹ spirituales, ne te occupet istius seculi sollicitudo, & temporalium bonorū voluptas, & spinosus diabolus infigat suis spinis omnes fructus eius spirituales, & faciat escā bestiis, & fiat anima tua nuda, vacua & inanis, sicut pāpin⁹ siue vitis ablu

tis vuīs. Post hoc enim frustra clamabis. Vineam meā non custodiui. Huius herinacei etiā natura est vt siquādo senserit hominē, cōtra omnes insidias eius protegit se suis spinis sepiens: & se in globum colligens, & velut plaustrū stridet. Tu autem salutis tuę inimicū p̄sentiscens: datis tibi virtutibus & ecclesię sacramētis cōtra eum te muni, & vt deo viuas, mundi, carnis, & diaboli opib⁹ mortuū te finge.

De Vulpe & eius natura.

Caput. V.

Vulpes dicta est quasi volupes. Est em̄ volubilis pedibus: & nunq̄ recto itinere, sed tortuosis anfractib⁹ currit. Est autē animal fraudulētum & ingeniolum. Cum em̄ esurit, & non inuenit quod manducet, inuoluit se in rubra terra, vt appareat quasi cruentata, & proicit se in terram, retinetq; flatum suū, ita vt non spiret: aues vero vidētes eam non stantem, & quasi cruentatā & linguā ore eius eiectam, putant eā esse mortuam, & descendunt sessum super eā. Illa autē sic rapit eas, & deuorat. Istius autē figurā diabolus possidet. Omnibus em̄ viuentibus scdm carnem fingit se esse mortuū, quo usq; intra guttur suum eos habeat & puniat. Spiritualibus tamen viris in fide viuentibus, quę dilectionem operatur, vere mortuus est, & ad nihilum reductus. Qui autem volunt exercere opera eius, moriuntur, dicente apostolo. Sciētes hoc quia si scdm carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis, & Dauid. Introibunt in inferiora terre, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt. Et dominus de Herodē, Ite & dicite vulpi illi, & in canticis canticorū. Capite nobis vulpes paruulas ex terminantes vineas.

De Monocerote siue vnicorni animali.

Caput. VI.

Est animal qd̄ dicitur Monoceros. Monoceros autem grece, vnicornis dicitur latine: eo q̄ vnū cornu habet in medio capite. Physiologus dicit hęc

Canti. 1.

Rom. 8.

Psal. 64.

Matt. 15.

Canti. 2.

unicornē habere naturā q̄ sit puillū ani-
mal, & hōdo simile, acerrimūq̄ habet in
capite cornu vnū: ipsumq̄ null⁹ venator
vī aut puenire aut capere pōt: sed hoc dū
taxat cōmento ac dolo capiūt illud. Puel-
lam virginēq̄ speciosam ducūt in locum
illū vbi moratur, & dimittūt eam solam,
cū aut ipsa viderit illud, aperit sinū suū:
quo viso, omī ferocitate depōita, caput
suum in gremiū eius deponit: & sic dor-
miens dephenditur ab insidiatoribus, &
exhibetur in palatiū regis. Sic & dñs Ie-
sus Christus spūalis unicornis descēdens
in vterū virginis per carnē ex ea sumptā
captus a Iudeis, morte crucis damnatus
est: de quo Dauid, Et dilectus quēadmo-
dum filius unicornis. Et alibi, Et exalta-
bitur sicut unicornis cornu meum. Et za-
charias: Suscitauit cornu salutis nostrę:
in domo Dauid pueri sui. Q̄ vero habet
hoc animal vnū cornu in capite, signifi-
cat hoc qđ saluator ait. Ego & pater vnū
sum⁹. Caput em̄ Christi de⁹ est. Q̄ acer-
rimū dicit, significat q̄ neq̄ principatus
neq̄ potestates neq̄ throni, neq̄ dñatio-
nes intelligere deū valēt sicut est. Q̄ aut
dicit puillū, propter incarnationē ei⁹ &
humilitatē dicit: dicente ipso: Discite a
me quia mitis sum, & hūilis corde. Qui
tantū acerrimus est, vt subtilissim⁹ dia-
bolus intelligere & inuestigare incarna-
tionis eius mysteriū non valuerit: sed so-
la voluntate patris descēdit in vterū vir-
ginis, & verbū caro factū est, & habitauit
in nobis. Hōdo aut similis est unicornis,
quia saluator scđm apostolū factus est in
similitudinē carnis peccati, vt de pecca-
to dānaret peccatū.

De Hydro & hydra.

Caput. VII.

St animal in Nilo flumi-
ne quod dicitur Hydrus,
aquatic⁹ serpens, idest in
aqua viuens. Græci em̄
hydor aquā vocant. In-
de hydrus aquaticus ser-
pens, cuius ictu obturgescūt: quē morbu
tboam dicunt: eo q̄ fimo bouis curetur.
Scđm poetas Hydra est draco multorū
capitū: qualis fuit in Lerna palude pro-
uincię Arcadię: quē cum Hercules occi-

dere vellet, vno capite cēso, tria capita ex M
urgebāt. Sed hoc fabulosum est. Nā con- Hydra.
stat q̄ Hydra dicta multorum capitum,
est locus euomens aquas vastantes vici-
nam ciuitatē in quo vno meatu clauso,
multi erūpebant: quod Hercules videns
loca ipsa igne exussit, & meatus clausit.
At hic Hydrus pfatus inimicus est Cro Hydrus.
codillo: & hanc habet naturā & consue-
tudinē vt cū venerit & viderit Croco-
dillum in littore dormientē, vadit & in-
uoluit se luto, quo possit facilius illabi
in fauces crocodilli. Crocodillus igitur
subito eum viuū transglutit, ille vero di-
lanians oīa viscera eius, non solū viuus,
sed etiā illesus exit. Sic igitur mors & in-
fernus figurā habent crocodilli: quorum
inimicus est dñs noster Iesus Christus.
Nā assumēs humanā carnem, descendit
ad infernum, & disrūpens oīa viscera ei⁹,
eduxit eos qui iniuste ab eo detinebātur
in morte. Mortificauit em̄ ipsam mortē
resurgens a mortuis: & illi insultat p pro-
phetā dicens: O mors, ero mors tua: mor- Osee. 13.
sus tu⁹ ero inferne, quia & corpora mul-
torum sanctorū cū Christo eo tempore Mat. 27.
resurrexere.

De Crocodilli natura.

Caput. VIII.

Rocodill⁹ a colore cro-
ceo dicitur, & nascitur
in Nilo flumīe, quadru-
pes aīal, terra & aqua
viuens, lōgitudine ple-
rumq̄ viginti cubito-
rum, dentū & vnguiū īmanitate arma-
tum: cuius cutis rāte duritię dicitur, vt
quis percutiatur in tergo lapidū iētib⁹,
nihil lēdatur. Nocte in aquis, die in hu-
mo quiescit: qui si aliquādo inueniat ho-
minē, comedit eū si vincere pōt: & postea
eū semper plorat. Solus aut prę omnibus
aīalibus superiora oris mouet, inferiora
vero īmota tenet. Stercus eius fit vnguē-
tum, vnde vetulę & rugosę mulieres fa-
cies suas perungunt, fiuntq̄ pulchrę do-
nec sudor defluens faciē lauet. Cuius fi-
guram portant hypocritę siue luxurio-
si atq̄ auari: q̄ quis vento superbię inflen-
tur, tabe luxurię maculent, auaritię mor-
bo obfuscent: tñ rigidi ac velut sanctissi-
mi in sanctificationibus legis corā oībus

incedere hominibus sese ostendunt. Nocte in aquis, die humi quiescit: quia quis hypocrite luxuriose viuât, tamen sancte & iuste viuere dici delectantur. Conscii suę malitię corde plangunt, licet usu semper retrahantur & consuetudine ad perpetrata. Superiora oris eius mouet, quia hi sanctorum patrum vite exempla verborum doctrinam aliis in verbo ostendunt, tamen ne minimū quidem eorum quę dicunt, in se ostendunt. De stercore eius fit vnguentum: quia plerumque mali de perpetrato malo ab imperitis laudantur, ac ab huius mundi fauoribus extolluntur. Sed cum districtus iudex perpetratis malis iram suam ad feriendum promouet: tunc omnis ille decor laudis velut fumus euanescit.

De Castoris natura. Ca. IX.

St animal quod dicitur Castor vel Fiber, nimis acri ingenio, & nimis mansuetum animal: cuius testiculi in medicina proficiunt ad diuersas valetudines morbosque varios curandos. Physiologus naturam eius exprimens refert quod cum inuestigatus fuerit, & insecutus acerrime, timens capi a venatoribus, respicit ad eos, morsusque suos testiculos abscedit, & ante eos proicit fugiens: venatorque veniens colligit illos: & ultra non sequitur eum, sed reuertitur. Si autem euenerit ut alter venator eum inueniat: cum viderit se non posse euadere, erigit se, demonstrans venatori sua virilia euulsa. Venator vero hoc videns discedit ab eo. Sic & ille qui secundum mandatum dei vult viuere caste abscedit a se omnia vitia, & omnes impudicos actus abiicit in faciem diaboli. Tunc diabolus videns eum sine testiculis vitiorum, confusus discedit ab eo. Sic sine dubio omnes qui volunt caste viuere, oportet ut rescent omnia vitia cordis & corporis a se, & proficiant in faciem diaboli, & uiuant in Christo. Nihil ergo commune habeat homo cum diabolo: ut tutus dicere cum domino valeat. Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Vnde dicit Apostolus. Reddite omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui honorem, honorem. In primis reddamus diabolo quę sunt eius, renunciantes illi, & omnibus

Ioan. 14.

Rom. 13.

operibus eius: & tunc demum ex toto corde conuersi ad deum, reddamus illi tantum patri nostro honorem: & cum eius adiutorio discutiamus a nobis vectigal & tributum diaboli: ut adipiscamur fructus spirituales & Caritatem, in operibus bonis, in elemosinis, in visitationibus infirmorum, in consolatione pauperum, in laudibus dei, & orationibus assiduis. Castores a castrando dicti, sunt etiam fibri: quia & pontici canes vocantur.

De Hiena de qua vulgati sunt versiculi. Caput. X.

Hunc vocat ex causa nocte per nomen Hiena: Accitumque rapit & seuo vulnere carpit.

Hiena est animal quod dicitur in sepulcris mortuorum habitans, eorumque corpora deuorans: cuius natura est ut aliquando masculus sit, aliquando foemina: & ideo est immundum animal. Refert etiam Iulius Solinus quod circuit domos per noctem, & quedam verba exprimit ut suspicetur esse homo ab iis qui in domo sunt, eo quod loquitur ut homo, qui foras egressi subito ab ea deuorantur. Huic belue assimilatur filius Israel: qui ab initio deo viuo seruiert: postea diuitiis & luxurie dediti, idola coluerunt: propter hoc propheta Synagogam immundo animali comparauit, dicens. Facta est mihi hereditas mea quasi spelunca Hienę. Quicumque igitur inter nos luxurie & auaritię inserviunt: huic bestię comparantur: cum nec viri nec foemine sint, id est nec plene fideles nec perfecti: sed sunt sine dubio, de quibus ait Iacobus apostolus: Iacob. 1. Vir duplex animo, incostans est in omnibus viis suis. de quibus & dominus: Non potestis deo seruire & mammonę. Hęc belua lapidem habet in oculis nocte Hienę: quę si quis sub lingua sua tenuerit, futura preedicere posse creditur. Verumtamen Iulius Solinus refert de hoc lapide, quod in ventriculis pullorum hienę inuenitur: & si cuius lingua eo tacta fuerit, diuinare dicitur.

De Onagro. Caput. XI.

St animal quod dicitur Onager. i. asinus syluester seu indomitus & in deserto vagans: & vos enim. i. onos dicitur asinus & asina & agros agrestis imitatur ferox. Sin

P

Hier. 12.

Matt. 6.

Q

guli autē foeminarum gregibus pſunt. Nascantibus masculis masculi zelant, & eorū testiculos morſibus detruncant: qđ cauentes matres eos in secretis occultāt. Physiologus dicit de Onagro q. xi. die mensis Famochi, id est Martii duodecies in nocte rugit. Similiter & in die: & ex hoc cognoscitur qđ equinoctiū est: & numerum horarū diei vel noctis a rugitibus onagri semel rugientis per singulas cognoscunt horas. Figurā hui⁹ diabol⁹ habet: qui cū scierit noctem & diem coequari, id est cū viderit populū qui ambulabat in tenebris, conuertit ad dñm, & coequari fidei iustorū, sicut coequatur nox cum die: illico rugit nocte ac die per singulas horas, querens escā suam. Neq; em rugit Onager nisi quando querit escam sibi: sicut dicit Iob. Nunquid rugiet onager cū habuerit herbā? Similiter & Apostolus: Aduersari⁹ vester diabolus tanq̃ leo rugiens circuit querēs quē deuoret. Aphrica habet hos magnos.

De Simiis.

Caput. XII.

R

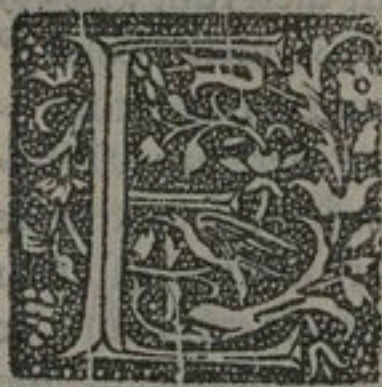
Simiē latine vocatur eo qđ in eis similitudo rationis humanę sentitur. Hę elementorum sagaces, in noua luna exultant: in media tristantur. Harū genera sunt quinq; ex quibus cercopitheci caudam habēt. Cercopithec⁹ em Simia caudata est, quā quidā Durā vocant. Sphinges sunt villosę, & dociles ad feritatis obliuionem Cynocephali & ipsi sunt similes Simiis, longāq; caudam habētes, & faciē ad modū canis, vnde & sic nuncupant. Satyri faciē admodū grata, & gesticulatis motibus ingeti. Callitriches toto pene aspectu distant a ceteris: sūt em faciē acuta, lōga barba, & laeta cauda. Natura Simiē talis est vt cum peperit geminos catulos, vnū diligat, & alterū odiat. Qz si aliquando euenerit vt a venatoribus queratur: ante se amplectitur quē diligit, & alterum quē odit, collo portat. Sed cū lapsa fuerit bipes eundo, proicit nolēs quē diligit, seruatq; nolens quē odio habet. Cuius figurā diabolus habet: qui caput habet, caudam vero non habet, & licet totus turpis sit, tamē posteriora eius impēse turpia & horribi-

lia sunt. Diabolus em initiū habuit cum angelis in celis: sed quia hypocrita fuit & dolosus intrinsecus, perdidit caudam, quia totus in fine peribit: sicut dicit apostolus: Quē dñs Iesus interficiet spiritu oris sui. Simia vel simius scđm alios grecum nomē est. Nā σίμος, i. simus dicit, eo qđ pressis naribus sit bestia turpis & foeda rugis: licet etiā capellarum sit habere pssum nasū: de qua Enni⁹ antiqu⁹ Poeta Simia q̃ similis turpissima bestia nobis.

De Capri natura.

Cap. XIII.

S

St animal qđ dicitur Caper, eo qđ capter aspa. Nonnulli a crepitu crurū vocant: volūtq; eas capreas vocitatas quę sunt agrestes capre. Has greci eo qđ acute vident, dorcades appellauerunt. De quibus Physiologus dicit, qđ amant mōtes alios, & pascuntur in cōuallibus montium. Est em valde prouidum animal, prouidens oīa a longe nimis bene, ita vt si in aliqua regione homines viderit ambulantes, mox internoscit vtrum sint ventaores necne. Sic & dñs noster Iesus Christus amat excelsos montes, hoc est pphetas & patriarchas & apostolos, oēsque sanctos. Et vt in canticis canticorū dicit, Ecce frater meus venit sicut caprea saliens in montib⁹. Hic est dñs noster Iesus Christus: qđ pascitur in ecclesia per opera pietatis qđ faciūt fideles, vt in euangelio suo dicit. Esuriui, & dedistis mihi māducare, & reliqua quę ibidē enumerantur laudabilia. Cōuallia vero montium ecclesiā per diuersa loca figurāt: vt in canticis canticorū. Cōuertere frater meus, & similis esto capree huiusmodi ceruorū supra montes cōualliū. Caprea igitur acutissimā habens acie oculorū, aspiciensq; a longe venatorū insidias significat dominum nostrū Iesum Christum: quoniā vt scriptura dicit, Deus scientiarum dñs est. Et alibi. Excelsus dñs, & humilia respicit, & alta a lōge cognoscit. Et sicut prudentissimus creaturam quam creauit ad honorem sui nominis prospicit, videt, & regit: & anteq̃ incidamus in laqueum diaboli, nos interius preui-

2. Thes. 2

1. Pet. 5.

Cantic. 2.

Matt. 23.

Cantic. 2.

1. Reg. 2.

Psalm. 137.

dendo contegit: sed ne telis cogitationū
p̄mamur, innuit & suadet nobis alta mō
tium petere & sensus diuinorū eloquiō
rū discutere: vt ibi quasi in speculo con
sideremus quid placeat, quid displiceat
in nobisip̄s conditori nostro. Nā sicut
caprea venatorem p̄uidet, ita dñs noster
Iesus Christus longe ante p̄spiciens Iu
dā proditorem, sic aiebat: vnus ex vobis
me traditurus est. Et manifestius: Iuda
osculo tradis filium hominis!

Mat. 26.

Luc. 22.

De Ceruorū natura. Cap. XIII.

T

Erui dicti sunt & ω δ ρ ν
κεράτωρ, idest a cornib⁹
dicuntq; nōgentos an
nos viuere: atq; cū iſir
mitate vel senectute de
ficere se sentiūt, spiritu
nariū serpētes de cauernis extrahunt, &
supata eorū pernīcie venenī eorū pabulo
reparant. Sagittas infixas pastu dictamī
excutiūt. Mirantur aut sibilum fistula
rum. Erectis auribus acute audiūt, sum
missis nihil: Si qñ immēsa flumīa vel ma
ria trāsnatant: clunibus p̄cedentiū, capi
ta supponūt, sibi inuicē succedētes, nullū
pōderis laborē sentiūt. Lachrymē eorum
collecte, & ossa in eorū corde inuēta, apra
sunt potui, cordis pulsu laborātib⁹. Cer
uus quoq; significat dñm nostrū Iesum
Christū: q̄ diabolū humani gñis inimicū
quasi spelunca latitantē in omī natione,
spū diuinē sapiētiē abstrahēs, virtutis pe
de caput eius cōtriuit: pabuloq; venenī
mortis quā spōte subiit, nostrā naturam
peccaminū senectute p̄grauatā renoua
uit. Ad ip̄m em̄ Psalmograph⁹ dicit. Le
uaui oculos meos in mōtes: vñ veniet au
xiliū mihi. Mōtes, ap̄los & p̄phetas dicit,
Cervos vero fideles hoīes: oculos in mō
tes, i. p̄ces ad ap̄los, ex quibus veniet no
bis auxiliū leuantes. Item duo sunt gñā
ceruorū. Vnum qđ vt inuenerit serpen
tem ī cauerna vbi latitat, statū immittit,
vt exeat: & egredientis collū percutiens
hinc & inde, occidit serpentē, & deuorat.
postea autē propter tumorem currēs ad
aqua purissimas, venenū euomit: sed p̄
pter hūc tumorē pilos mutat, & cornua
abiicit. Ceruus figurā p̄nitentiū habet
q̄ p̄nitētes constringunt intrinsec⁹ con
scientia peccatorū: & vadūt ad fontes ad

Psal. 120.

X

doctrinā scripturarū: forasq; p̄iciuntur,
quia segregāt se p̄ p̄nitentiā a corpore
& sanguine Christi, vsq; dū recipiantur
per reconciliationē sacerdotis. Aliud est
genus ceruorū qđ si inuenerit serpētem
occidit eū, & post victoriā petit montem
vbi pabulum inueniat. Sic & vnusquisq;
sanctus vbi sentit diabolū in se vel ī alios
venena malē persuasione infundentē: cū
virtute dñi eum interficere, & a se proi
cere studeat & veniat ad montē Christū
vbi animē pabulū querat & inueniat.

De Ibice.

Caput. XV.

St animal qđ dicit Ibex,
duo cornua habēs: quo
rū tanta vis est vt si ab
alto montis dimissū fue
rit ad ima, totū corpus
sustentetur illesum his
cornibus. Significat aut eruditos hoīes,
quī duorū testamentorū consonatiā, q̄
quid aduersi eis acciderit, quasi quodam
salubri tēperamento temperare solent: &
velut duobus cornibus fultī, bona q̄ per
petrant, veteris ac euangelicē lectionis
attestatione sustentant.

De Stellione & Salamandra.

Caput. XVI.

St reptile quoddā quod
ab aliis putatur Salamā
dra ab aliis stellio. Hoc fi
mile est Lacertule pusil
le colore vario: de quo
Salomon dicit: Stellio
manibus nititur & morat in domibus re
gum. Physiologus dicit de eo, qđ si casu
vndeūq; inciderit in caminū vel fornā
cē ignis, aut in quodcūq; incendium sta
tim extinguitur ignis. Ita sunt iusti ad
mirabiles omnibus hoībus: sicut fuerunt
in camīno ignis ardentis Ananias, Aza
rias, Misael: & non tetigit eos omnino
ignis. Iustos autē intactos & incontami
natos exire posse de camīno ignis euidē
ter declarat, & Paulus apostolus dicens:
Tribulationē patimur, sed non angustia
mur. Deicimur, sed non perimus. Item
obstruxerunt ora Leonum. Ita & omnis
quicūq; ex tota fide sua crediderit in
deū, & in operibus bonis perseuerauerit:
transit gehennā ignis, & non tangit eū
flamma, de qua scriptum est in Esaia pro

Y

Z

Prou. 30

1. Cor. 4.

Esa. 43. pheta: Si transferis per ignem, flamma non
Salamandra. te comburet. Item de eodem. Salamandra dicta est eo quod contra incendia valeat: cuius inter omnia venenata vis maxima est. Cetera enim singulos ferunt, hac plurimos pariter interimit. Nam si arbori irreperit, omnia poma eius veneno inficit: & eos qui ex eadem poma comederint, occidit. Quae etiam si in puteum ceciderit, vis veneni ex eo potantes interficit. Ista contra incendia repugnans, sola animalium ignes extinguit. Vivit enim in mediis flammis sine dolore & consumptione: & non solum non uritur, sed etiam extinguit incendium.

De canibus & eorum naturis. Ca. XVII.

A Anum sunt plura genera. Alii enim ad capiendum feras sylvarum inuestigant: alii volucres, alii ab infestationibus luporum greges ovium cum pastoribus custodiunt: alii custodes domuum, substantiam dominorum suorum vigilando custodiunt, ne furto rapiantur in nocte. Vivere quoque non posse dicunt sine homine: quapropter in tantum feruntur diligere dominos suos, ut regem quendam captum ab inimicis, ac in custodia detentum, eius canes agmine facto per medias acies inimicorum ab exilio reducerint: occisoque homine, dum eius amici in quem impingeretur hoc facinus ignorarent: in medio populi interfectorem eiusdem & auctorem mortis canis patefecit. Lingua canis dum lingit vulnus, curat. Victus admodum dicitur esse modicus. Catulus denique ligatus vulneratorum solet esse salus intestinorum. Natura eius est ut ad vomitum suum reuertatur, iterumque comedit: cumque fluviu transgesserit carnem in ore vel aliquid tale tenens: cum viderit umbram, os aperit: atque dum sperat aliam veram carnem habere, ipsam quam tenet, perdit. Cuius figuram in rebus quibusdam predicatorum habent: qui semper admonendo atque exequendo quae recta sunt, insidias diaboli propellunt: ne thesaurum dei, id est christianorum animas rapiendo ipse auferat. Lingua canis dum lingit vulnus, sanat: quia peccatorum in confessione emundantur vulnera, sacerdoti facta confessione. Intestina quoque hominis curat catulus applicatus: quia secreta cordis saepe mundantur in opere vel sermone doctoris. Modico admodum

Lingua
canis.

victu canis esse dicitur: quia qui praest aliis, sapienterque studiis inuigilat, crapulam omnimodo vitare debet. Nam ex saturitate panis Sodoma periit. Nullo denique aditu tanto inimicus possidet christianum, quam voracitula. Quod canis ad vomitum redit, significat post peractam confessionem quosdam incaute ad eadem perpetranda facinora redire. Quod carnem in flumine per concupitam umbram relinquit: significat homines propter ambitionem ignote rei, id quoque quod proprium est iuris, relinquere: unde fit ut dum non valent adipisci id quod cupiunt: perdere frustra nolunt quod reliquerunt.

De Mustela & Aspide. Ca. XVIII.

De mustela praecipit lex non manducare eam, eo quod immundum animal est. Mustela dicitur quasi mus longus. Nam telos graece longus dicitur. Hac ingenio subdola, in domo ubi habitat, cum catulos genuerit, de loco ad locum transfert, mutataque sede locat. Serpentes etiam ac mures persequitur. Duo autem sunt genera mustelarum. Alterum enim sylvestre est, distans magnitudine. Has Graeci ictidas vocant. Alterum in domibus oberrat. Quidam dicunt eas aure concipere, & ore parere. Eccontrario dicunt quidam ore semen concipere, & per aurem parere. Dicuntur autem perire esse medicinae: ita ut si forte occisi fuerint earum foetus, si eos invenire potuerint, rediuivos faciant. Sic nonnulli fidelium libenter quidem accipiunt divini verbi semen: sed inobedientes effecti praetermittunt, & dissimulant quae audierunt. Isti tales non solum mustelas comparantur, sed etiam aspidi surdae & obturatae aures suas ut non audiat vocem incantantis. Physiologus dicit quod aspis hanc habet naturam, ut si quando venerit aliquis homo ad speluncam ubi habitat aspis, & incantaret eam omnibus carminibus ut exeat de cavernis suis: illa ne audiat vocem incantantis, ponit caput suum ad terram, & unam aurem premit in terram, alteram vero cauda sua obturat. Tales sunt istius mundi homines divites, qui unam aurem deprimunt in terrenis suis desideriis: alii vero posterioribus peccatis suis peccata nova semper addentes, obdurant corda: & ita fit ut non audiant vocem incantantis, id est

B
Leviti. ii.

C
Aspis.

prædicantis verbū dei. Isidorus. Falso opinantur qui dicunt mustelā ore concipere, aure effundere partum.

De lapidibus igniferis. Ca. XIX.

D Vnt lapides igniferi in quodam monte orientis quos Græci vocāt chirobolos. i. manipulos. Diciturq; masculus & fœmina. In istis qñ ab inuicē separātur ignis nō accēditur. Cū autē adinuicē casu aliquo appropinquauerint, statim in eis tātus ignis accēditur, ita vt oīa ardeant quæ circa illos sunt. Vnde & vos hoīes dei qui vitā geritis monasticā, separate vos longe a mulierib⁹: quoniā si illis appropinquaueritis, statim noxius ignis accendetur in vobis & consumetur omne bonū quod Christus dñs vobis cōtulit. Sunt em̄ angeli Satane qui semp̄ impugnant viros sanctos: sed & fœminas castas. Memores em̄ esse debetis bellorū quę peregerūt sancti viri, sicut Samson & Ioseph. Ambo siquidē tentati sunt per mulieres, sed alter vicit, alter victus est. Eua quoq; & Susanna tentatæ sunt: altera victa est, altera vicit. Ideo nolite securi esse, nec cōfidere in solita castitate, sed munite corda præceptis diuinis: vt vos nō deterreat fallax amor mulierū, quarū peccatum ab initio. i. ab Adam vsq; nunc in filios inobediētię debacchatur, nec vos incendant opera demoniorum.

De luporum natura. Cap. XX.

E Vpus græce λύκος lycos dicitur, & λυκῆ lux matutina: quę est apta rapacibus: & sic a rapacitate dicit̄. Vnde & meretrices lupas vocitamus: quia amatorū bona deuastāt. Alii autē lupos vocatos aiunt quasi sint leopedes, q; vt leoni ita sit illis virt⁹ in pedib⁹. Vnde & quicūquid pede presserit nō viuīt. Rapax est bestia, & cruoris appetens. De q; rustici aiunt vocē hoīem perdere, si eū lupus prior viderit. Vnde & subito tacētī dñs. Lupus est in fabula. Certe si se preuisum senserit, deponit ferocitatis audaciā. Lupi toto anno nō amplius q̄ duodecim dies coeūt. Lup⁹ in armis seu humeris vires habet, vel in ore: in renib⁹ aut minime. Physiolog⁹ hęc

aīalia mortifera describit. Collū nūq; valet retro inflectere. Aliqñ præda fertur viuere, aliquādo terra, nōnunq; vento. Lupa deniq; in nullo mense nisi in Maio quādo fit tonitru, catulos suos gignit: cui⁹ astutia tanta est, vt in vicino loco suis catulis prædam non rapiat, sed in longinquo. Q; si opus fuerit vt noctu prædam quærat: tanq; canis mansuetus passim ad ouile ouium pergīt: & ne foetorem sui flatus fortuitu canes sentiant, & excitent pastores: cōtra ventum pergīt: & si aliquando ramus vel tale aliquid sub eius pede frangendo sonuerit: ipsum pedem morſu aspero castigat. Oculi eius in nocte lucent velut lucernę. Cuius natura talis est, vt perdat homo vires clamandī, si prius hominem viderit, q̄ videatur ab eo, vt autē Iulius Solinus refert, qui plura de naturis bestiarum dicit, amatorū villū ac pilum in caudę summitate portat: quē ipse dentibus euellit, si forte capi timuerit. Eius figuram diabolus portat: qui semper humano generi iugiter iudet, ac circuit ecclesias fidelium vt mactet & perdat animas eorum. Q; vero generatur tonitruo primo mēsis Maii, significat diabolum in primo superbix motu ruisse de celo. Q; autem in anterioribus membris vires habet, & non in posteriorib⁹: eundē diabolum significat prius in celo angelum lucis fuisse, nunc vero deorsum apostatam factum esse: & primo ingressu potētē, sed si restiteris a te fugiturum. Oculi eius nocte lucent: quia quædam diaboli opera cæcis & fatuis viris videntur esse pulchra atq; salubria. Cum catulos nutrit, nō nisi in longinquo prædam capit: quia eos diabolus bonis temporalibus fouet, de quibus certus est q; in gehēnalibus claustris pœnas sint perpessuri æternas. Illos autē omnino insequitur, qui bonis operibus ab eo elongantur: sicut de bono Iob legitur, cui omnem substantiā eius abstulit, nec non filios & filias percussit, vt a domino recederet cor eius. Q; nūq; capite retrorsum sine toto corpore vertitur, diabolum demonstrat ad pœnitudinis correctionē nunq; flecti. Quid vero agendum est homini cui lupus vires abstulit clamandī? Qui em̄ non habet potestatem vociferationis, perdit auxilium longe stantis. Sed

quid agendum? Deponat homo vestimentum suum, pedibus suis terram conculcando: sumens manibus duos lapillos, eosque concutiat. Quid postea? Lupus audacia sue virtutis perdes fugiet: homo vero tutus suo ingenio liber erit, sicut in principio. Spiritualiter autem hoc intelligendum est, atque ad superiorem sensum allegorice est ducendum. Quid enim per luptum, nisi diabolum: quid per hominem, nisi genus humanum: quid per vestimentum, nisi peccatum: quid per lapides, nisi Apostolos seu ceteros sanctos vel ipsum dominum nostrum Iesum Christum significare poterimus? Omnes enim sancti alii a prophetis adamantini & vivi lapides dicti sunt. Ipse etiam dominus noster in lege vocatur offensio lapis, & petra scandali: de quo dicit Propheta: Virum vidi stantem supra montem adamantinum. Antequam denique redempti essemus, sub potestate inimici eramus: vocem quoque clamandi perdidideramus: quoniam peccatis nostris exigentibus, a deo non audiebamur, neque aliquem sanctorum in auxilium nobis interpellabamus. Postquam vero clemens deus gratificauit nos in filio suo: deposuimus in baptismo veterem hominem cum actibus suis, ac induimus nouum: qui (iuxta Apostolum) secundum deum creatus est in iustitia. Deinde sumptimus lapides alterutrum ferientes: gaudeamus sanctos dei qui iam in caelis regnant, ipso nostri oris ferimus alloquio: ut & ipsi aures pulsant iudicis, ac veniam criminum impetrent nobis: ne nos quem nescimus absorbeat Cerberus, gaudens nostro interitu.

De vipere natura. Ca. XXI.

Hysiológus dicit de vipera quod quando coitum facit, masculus infert os suum in os femine: & illa degluties seminem, abscondit caput masculi, & masculus moritur statim. Intellige ergo quid faciat concubitus meretricius. Cum autem creuerint catuli in ventre, viperam perforant mordentes: & sic exeunt mortua matre. Hoc exemplum directum est ad Phariseos huiusmodi rem perpetrantes: progenies viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Vipere enim comparati sunt Pharisei obscenis operibus & desideriis seruientes. Occiderunt enim patrem suum Chris-

stum & matrem ecclesiam persecuti sunt. Physiologus etiam dicit. Tria sunt genera viperarum nocentium, tresque eius naturae. Primum, cum senuerit, impedimentum habet oculorum, ut non videat: sed vide quid faciat. Ieiunat quinquaginta diebus atque noctibus, donec laxetur pellis eius: tuncquidam dicit excisam & asperam petram, & transit per ipsam: sicque pelle illa spoliatur & iuuenescit. Angusta est porta & arcta via quae ducit ad vitam. Secunda vipere natura est quod quando pergit ad bibendum, aut ad coeundum cum anguilla euomit prius venenum suum in spelunca sua vel fouea. Imitemur & nos huius solertia: ut quando veniemus aquam bibere, id est diuinos sermones in ecclesia dei audire, non afferamus nobiscum pulueras & maculosas secularium rerum concupiscentias, sed mundatis conscientiis nostris, per humilitatem & veram confessionem ingrediamur in templum domini, orantes & psallentes in cordibus domino. Tertiae vero vipere natura est talis, ut cum viderit hominem nudum, timens fugiat eum. Si autem vestitum perspexerit, insiluit in eum. Sic & nos spiritualiter intelligamus quia quando diu pater noster in paradiso erat nudus, non praeualebat aduersus eum diabolus, serpens antiquus. Sed postquam tunica est induta, id est mortalitate corporis: tunc exiliuit in eum serpens.

De Serra belua marina. Ca. XXII.

Serra est in mari quae dicitur Serra, habens pennas immanes: quae cum viderit nauem velificantem, eleuat alas suas, & currere contendit contra nauem triginta vel quadraginta stadiis. Cum vero deficit, ponit alas suas & eas tandem ad se retrahens lassam subsistit: ipsam vero fluctus in profundum maris ad locum suum tunc temporis reportare consuevit. Mare autem huius seculi figuram habet. Naues ergo iustorum habent exemplum: qui sine ulla periculo vel naufragio fidei transeunt per medias huius mundi procellas & tempestates, & mortíferas vincunt undas, id est huius seculi contrarias potestates. Serra autem quae vult velificare contra naues: figuram gerit eorum qui initium habent in bonis operibus, postea non permanentes in eis

Ephe. 4.

Matth. 3

sunt cupiditate victi, ebrietate & luxuria, ac diuersis vitiis generibus: quæ tãq̃ fluctuantes vndæ maris mergūt eos vsq̃ ad inferos.

L De Pantheræ natura. Cap. XXIII.

St animal quod dicitur panthera, vario quidem colore, sed speciosum nimis, & mansuetum valde. Physiologus dicit q̃ inimicum est solis draconibus. Cum ergo comederit & satiauerit se de vniuersis venationibus: reuertitur in speluncam suã: ponensq̃ se dormit per triduum. Surgens autem a somno, statim emittit rugitū per altū, simulq̃ odorem nimis suauitatis cum rugitu: ita vt odor huius præcellat oīa aromata & pigmenta. Cum ergo audierint vocem eius omnes bestię quæ longe vel prope sunt, congregantes se, nimis suauitatem eius sequuntur. Solus autem draco cum audierit vocem eius, timore perterritus abscondit se sub terrenis speluncis. Ibi autem nõ ferens vim odoris eius, in semetipso contractus obstupescit & torpescit, & manet immobilis exanimusq̃ velut mortuus: cetera autem animalia sequuntur eam quocūq̃ vadit. Sic & dñs noster Iesus Christus verus panther omne genus humanū qđ a diabolo captum fuerat, & mortui erat obnoxium, per incarnationem suã ad se trahens eripuit: & captiuam ducens captiuitatem, dedit dona hominibus. Panthera em̃ omnis fera, quasi omne animal odore capiens interpretatur. Sic & deus (vt diximus) videns omne genus humanū a demonibus captū, idolisq̃ mancipatum, omneq̃ simul prædam diaboli factum: descendit de caelo cum nimio incarnationis suæ odore, & eripuit nos: sequimurq̃ dominū & agnū quoq̃ ierit: impleturq̃ prophetia. Factus sum inquit huic t̃ panthera Effraim, & sicut t̃ leo domui Iuda. Ac per hoc significabatur iã tūc qđ Effraim idolis seruiebat, qđ vocatio gentiū, & plebis Iudeorū debuerat per aduentū Christi impleri. Et quia panthera varium est animal, significat Christum: qui est incomprehensibilis sapientia, totus simplex, bonus, clemens, firmus, & stabilis, & diuersa sapientia fulgens. Et etiã quia speciosum

M uiratem, dedit dona hominibus. Panthera em̃ omnis fera, quasi omne animal odore capiens interpretatur. Sic & deus (vt diximus) videns omne genus humanū a demonibus captū, idolisq̃ mancipatum, omneq̃ simul prædam diaboli factum: descendit de caelo cum nimio incarnationis suæ odore, & eripuit nos: sequimurq̃ dominū & agnū quoq̃ ierit: impleturq̃ prophetia. Factus sum inquit huic t̃ panthera Effraim, & sicut t̃ leo domui Iuda. Ac per hoc significabatur iã tūc qđ Effraim idolis seruiebat, qđ vocatio gentiū, & plebis Iudeorū debuerat per aduentū Christi impleri. Et quia panthera varium est animal, significat Christum: qui est incomprehensibilis sapientia, totus simplex, bonus, clemens, firmus, & stabilis, & diuersa sapientia fulgens. Et etiã quia speciosum

Ose. 5.
t̃ rinea.
t̃ putredo.

est animal panthera. Sic em̃ est Christus: veluti Dauid dicit in spiritu: Speciosus forma præ filiis hominū. Item quia mansuetum est animal. Sicut dicit Esaias de Christo. Gaude & latere filia Sion, quia rex tuus venit tibi mansuetus saluās. Etiã quia sicut panthera cum satiata fuerit, statim quiescit & dormit: ita & dominus noster Iesus Christus postq̃ satiatus est iudaicis illusionibus & flagellis, alapis, iniuriis, contumeliis, spinis, sputaminibus, ad vltimum in cruce suspensus, clavis affixus, felle & aceto potatus, lancea perforatus, his inquã violentiis Iudeorum satiatuſ Christus dormiuit & quieuit in sepulchro: descendensq̃ in infernum, religauit illic draconem magnum, generis humani maximū inimicū, antiquum videlicet serpentem. Qz autē tertia die istud animal post satietatem & somnū surgit, & rugitum magnū emittit, & fragrat odor suauitatis ex ore eius: significat qđ dominus noster Iesus Christus tertia die surgens a mortuis, impleuit prophetiam de eo Dauid dicentis. Excitatus est tanq̃ dormiens dominus, tanq̃ potēs crapulatus a vino. Statim exclamauit ita vt in omnem terram exaudiretur vox eius, & in fines orbis terræ verba eius: dicēdo: Gaudete iã, & cōfidite, & nolite timere. Ego vici mundum. Et iterum. Pater quos dedisti mihi, custodiui. Vado ad patrem meum, & patrem vestrum: deum meum & deum vestrum. Iterū veniam ad vos, & non dimittam vos orphanos. Item in fine euangelii sic dicebat. Ecce ego vobiscū sum oībus diebus vsq̃ ad consummationē seculi. Et quid suauius aut dulci⁹ esse potest odore domini nostri Iesu Christi: ita em̃ suauis est vt omnes qui prope per fidem & per opera sunt, & qui adhuc fragilitate grauati longe sunt, audiant vocē eius. Repleti enim & recreati suauissimo odore mandatorū eius, requirimus eum, semper sequentes eū, clamando cum Prophetā: Qz dulcia faucibus meis eloquia tua domine, super mel ori meo. Et cū Sapientie in canticis canticorū: In odore vnguentorum tuorū currimus. Et paulo post. Introduxit me rex in cubiculum suū: exultabim⁹ & letabimur cū eo. Oportet itaq̃ nos quanto citius derur, sicut adoleſcens

Psal. 44.

Matt. 21.
Zach. 9.
Esa. 62.

N

Psal. 77.

Ioan. 16.
Ioan. 20.
Ioan. 14.

Matt. 28.

Psal. 138.

Cantica.

tulas in Christo renatas animas, & per baptismum ad nouitatē vitę venientes, post vnguenta mandatorū Christi currere, & de terrenis ad caelestia transmigrare, vt nos introducat rex in palatium suū. Hierusalem ciuitatem domini virtutū, & mōtem sanctorum omnium. Ibiq; exultantes dicamus: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Sicut audiuius, sic & vidimus in ciuitate domini virtutum. ¶ Panthera est bestia minutis orbiculis superpicta, ita vt oculatis ex fuluo circulis nigra vel alba distinguatur varietate. Hęc semel omnino parturit: cuius causę ratio manifesta est. Nam cum in vtero matris concreti catuli maturis viribus ad nascendū peruenerint oneratam matrem tanq̃ partui obstantē, vnguibus lacerant: & effundit illa partum seu potius dimittit, dolore cogēte. Ita corruptis matris sinibus & loculis, genitale postea semen infusum, nō haret acceptum, sed irritum resilit foras. Vnde Plinius dicit animalia acutis vnguibus frequenter parere non posse. Vitiāntur enim intrinsecus se mouentib; catulis. Isidorus autem sic: Panther dictus est siue q̃ omnium animalium sit amicus, excepto dracone: siue nequitia est, & ea sui generis societate gaudet, q̃ ad eandem similitudinem quicquid accipit reddit. Pan græce, omne dicitur latine, & ther fera.

Psal. 86.

Psal. 47.

Aliter de Panthera.

Item Isidorus de aromatibus, Aromata ingt sunt q̃cūq; fragātis odoris, quę India vel Arabia mittit, siue alia quęuis regio. Nomen autē aromata traxisse videtur siue q̃ aris imposita diuinis inuocationib; apta videātur, siue q̃ sese aerī inferere ac miscere probentur. Nā quid est odor nisi aer naribus attractus, postq̃ ab re odorifera fuerit imbutus.

Aromata.

De dracone animantium maximo.

Caput. XXIII.

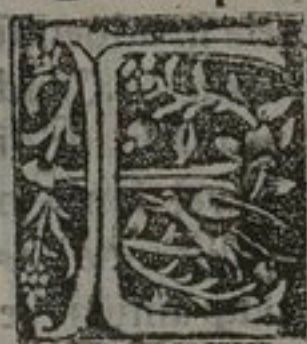
R

Draco maximus est omnium serpentium siue omnium animantium super terram. Hūc Gręci draconta vocant, latine vero draconem, qui sæpe a speluncis abstractus, fertur in aera, concitatusq; per eum lucet aer. Est autē cristatus, ore paruo, & apertis fistulis, per quas trahit spiritum, linguāq; exserit. Vm autē non

in dentibus, sed in cauda habet: & verberare potius q̃ morfu rictuue nocet. Innoxius est enim a venenis: sed ideo huic ad mortem faciendā nō est venenum necessariū, quia si quem ligauerit, occidit. A quo & elephas soluta sui corporis magnitudine, interimitur. Nam circa semitas delitescens per quas elephantes solito gradiuntur itinere, crura eorum caudę nodis illigat, ac suffocando perimit. Sunt autem in Æthiopia & in India: vbi ex ipso solis incēdio est iugis est quasi estas. Huic draconī assimilatur diabolus: qui est immatissimus serpens. Sape in aerem a spelunca sua concitatur, & lucet per eum aer: quia diabolus ab initio se erigens transfiguratur se in angelum lucis, & decipit stultos spe falsę glorię letitięq; humane. Cristatus esse dicitur: quia ipse est rex superbię. Venenum non in dentibus, sed in lingua habet: quia suis virib; perditis, mendacio decipit quos ad se trahit. Circa semitas per quas elephantes gradiuntur, delitescit: quia diabolus semper magnificos viros insequitur. Crura eorū caudę nodis illigat, & si potest illaqueat: quia iter eorū ad cælum nodis peccatorū illaqueat: ac suffocando perimit: quia quisquis vinculo criminū irretit; moritur, sine dubio in infernū damnatur.

De Elephantis natura. Ca. XXV.

Elephas animal. elephas nomen. Physiologus dicit de eo q̃ magnum intellectū habet in se: concupiscētiā carnis minime in se habere dicitur. Tempore quo voluerit pullos procreare, vadit in orientem cū foemina sua vsq; in locū proximum paradiso. Est autem ibidem hęba mandragora nomine, de cuius fructu foemina prior degustat: & tunc masculū illū deducit vt persuasus manducet. Postq̃ vero manducauerint ambo, coeunt sibi inuicem, statimq; foemina concipit. Cum autem venerit tempus pariēdi, pergīt ad lacum magnū, & ingreditur vsq; ad vbera, & ibidem parturit super aquam: & hoc propter draconem facit: quia insidiatur pullis eius, & illi ipsi. Masculus autem non recedit a foemina, sed custodit eam super stagnum aquarū parietem, ad

Δράκων.

V arcendū draconē vt dixi inimicū. Isti autē duo elephātes masculus & foemina figurā habēt Adā & Euę: q̄ erāt ī paradiso dei ante prauaricationē gloriā circūdati, nescientes vllum malū, nō cōcupiscentiā de fideriū, nō cōmixtionis coitum. Cum vero de interdicta arbore gustauit mulier, dedit viro suo: qui manducans seductus est. Tunc pręcipitati sunt de paradiso in hūc mundū quasi in stagnū aquarū multarum. Q̄ em̄ aliquādo aqua, pręsens seculum significet propter diuersas perturbationes & voluptates, Dauid insinuat cū dicit: Saluū me fac deus, quoniā intrauerunt aquę vsq; ad animam meā. Et alibi. Psal. 39: Expectans expectaui dominū & respexit me, & eduxit me de lacu miserie, & de luto fecis. Cum ergo profecti sunt in hunc miserie lacum: cognouit Adam vxorē suā Euam, & genuit Cayn in luto fecis. Ideo q̄ pius & misericors dominus noster Iesus Christus descendēs de sinu patris, assumpsit carnem nostrā, & eduxit nos de lacu miserie & de luto fecis: statuensq; supra petrā pedes nostros, immisit in os nostrum canticū nouum, dicens. Ita orabit: Matt. 6. Pater noster qui es in cælis &c. Hunc hymnū docuit nos ipse qui supra petram statuit pedes nostros. Petra autē erat Christus. Dominus autē pacis sanctificet nos ad perfectum, vt integer spiritus noster & anima & corpus sine querela in aduentū domini nostri Iesu Christi seruetur. Quid autem ossa & pellis elephantis faciant, dicam. In quocunq; enim loco vel domo incensa fuerint, odor eorū expellit inde statim omnē serpentē vel quodq; animal venenosum. Sic deniq; mandata dei & pia opera faciunt. Si enim accenditur in corde hominis, effugāt omne opus veneniferum diaboli in quacunq; parte.

De Elephantis natura iterum.

Caput. XXVI.

Ytem est animal qđ gra-
ce dicitur elephas a ma-
gnitudine corpis. Apud
Indos autem a voce bar-
rus vocat: vnde & vox
eius barritus dicit. Den-
tes eius ebur: rostrum autē promuscis di-
citur: quoniā illo pabulum colligit, & ori
admouet: & est vngui simile, vallo muni-

tur eburneo. Hos boues lucas dictos pu-
tāt ab antiquis Romanis. Boues, quia nul-
lū aīal maius videbāt. Lucas, q̄ in Luca-
nia illos Pyrrhus in pręlio primus obiecit
Romanis. Nam hoc genus animantis
rebus bellicis aptum est. In illis enim Per-
se & Indi ligneis turribus collocatis, tāq;
de muro iaculis dimicant. Intellectu au-
tem & memoria multum vigent. Grega-
tim incedunt. Nutu quo valent, salutant
homines. Murem fugiūt. Auerſi coeunt.
Quādo autem parturiunt, in aquis vel in
syluis non dimittunt foetus, propter dra-
cones: quia eis valde sunt inimici, & ab
eis impliciti necantur. Cum autem tem-
pus pariendi venerit, ingreditur foemina
stagnum vel aliam aquam vsq; ad vbera,
& ibi parit, propter draconem, qui insidia-
tur illi. Q̄ si extra aquam vel etiā syla-
uam pepererit, statim draco foetum eius
rapit & deuorat. Masculus autē eius cu-
stodit illam parientem. Biennio portant
foetus, nec amplius q̄ semel gignunt: nec
plures, sed vnum tm̄. Viuunt autem tre-
centos annos. Apud solam Africam & In-
diam elephantes prius nascebantur: nūc
sola India eos gignit. Dormientes nunq;
recubant: sed quando sopori dediti, vel la-
bore defatigantur, recreant se magnis ar-
boribus applicati, & ipsis suffulti dormi-
unt. Quod eorum venatores vel insidia-
tores diligenter considerantes, locum &
arbores notant: & eas pene succidūt: qui-
bus cum inniti iuxta cōsuetudinē pu-
tant, ruunt arbores, & elephantes cum eis
ad terram prosternuntur, sicq; capiūtur.
Cum autē tempus venerit eorū procrea-
tionis vt ad foetum faciendum cōuenire
debeant, foemina adinuenit mandragorā
sibi, & prior māducat de illa: & postea de
fructu mandragorę dat masculo suo: &
sic seducit masculum vt manducet: & sic
coeūt: & statim foemina concipit. Isti duo
elephātes mas & foemina figurant Adā
& Euam: qui erant in paradiso nescientes
& non experti vllum malum, non concu-
piscentię desideriū, nec cōmixtionis am-
plexum. Cum autem de interdicta arbo-
re gustauit mulier, virūq; seduxit, & mā-
dacauit: de paradiso exules & miseri exie-
rūt in hūc mūdū tanq̄ in stagnū aquarū
multarū, in vallē lachrymarū, & ī locū mi-

serie. Ossa & pellis de elephante in quocunque loco incensa fuerint, odor eorum inde fugat serpentes, vel si qua noxia fuerint venena: venenosa reptilia eo non accedunt. Sic mandata dei eum purificant & cor eius qui ea intra se custodit & obseruat: & nulla suggestio inimici eo praeualet inuenire aditum. Isidorus. Madragora dicitur eo quod habeat mala .i. poma suaue olentia, ad magnitudinem mali nucum auellenarum. Unde & eam Latini malum terre vocant. Hanc poetae anthropomorphon appellant, eo quod habeat radicem formam hominis imitantem: cuius cortex vino imixtus, ad bibendum datur iis quorum corpus propter curationem secundum est: ut soporati, dolorem non sentiant. Huius species sunt duae: foemina foliis lactucae similibus, mala generas ad similitudinem prunorum. Masculus vero foliis betae similibus.

De Pelicani natura. Ca. XXVII.

Pelicanus avis est egyptiaca, habitans in flumine Nili. Tradunt autem duo genera pelicanorum: unum in aquis habitans: & esca eius animalia venenata sunt,

hoc est lacerte, serpentes, crocodilli, & onocrotali .i. aves longo collo & rostro dum bibunt asininum rudium & crepitum imitantes. Physiologus refert de pelicano quod amator est nimis filiorum. Cum enim genuerit pullos, & incipiunt crescere, parentes suos in faciem percutiunt: qua de re parentes irati reperiunt eos & occidunt. Mater vero tertia die mortis eorum, pro compassione rostro in costa seu latere aut pectore se vulnerans, sanguinem super pullos suos effundit, & sic a mortuis eos resuscitat ad vitam. Avis ista significat dominum per Esaiam prophetam dicentem. Filios enutriui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Omnipotens itaque deus pater totius creature nos cum non essemus, fecit, ut ipsi seruiremus. Nos vero percussimus eum in faciem: quia & eum & mandata vitae relinquentes spreuimus: qui tamen propter nos filium suum tradidit, & perforato latere eius lancea militis in cruce, continuo exiit sanguis & aqua in salutem & redemptionem nostram. Aqua enim baptismi est gratia: sanguis vero eius calix est noui &

eterni testamenti, quem in sanctis manibus tenens benedixit gratias deo patri agens: & dedit illum nobis bibere in remissionem peccatorum nostrorum.

De Lacerto, Stellione & lacerta.

Caput. XXVIII.

Lacertus est reptile generis animantis, vocatum ita eo quod quasi lacertos & brachia habeat. Genera autem lacertorum sunt plura: ut Botrax, Salamandra, Saur

ra, Stellio. Stellio a colore inditum nomen habet. Est enim tergore pictus lucentibus guttis in modum stellarum. Est volatile animal quod lacerta dicitur, utrisque oculis clara ut Sol. Physiologus dicit de ea quod quando senuit, lumen eius ita impeditur, ut nec Solis lumen videat, sed suae naturae huiusmodi praestat medicamentum. Inquirat parietem tendentem contra orientem & per foramen arctum exit apertis oculis, & sic renouatur. Et tu homo qui veteri tunica indutus es: quoniam oculi tui cordis caligant quae re locum tendentem orientem versus .i. ad solem iustitiae Christum dominum nostrum te conuertere (cuius nomen omnes domini) quatinus oriatur in corde tuo per spiritum sanctum, & lucem misericordiae suae ostendat tibi: qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

De formice natura. Ca. XXIX.

Formica Salomon ita dicit: Vade ad formicam o piger & meditare eam: quae cum sit viribus infirmior, multum per eam frumentum reponit. Physiologus dicit tres habere virtutes formicam. Prima eius virtus est quod cum formica exierint de spelunca sua, ambulant ordinatim, & querunt grana cuiuslibet seminis. Cum autem inuenerint, ore apprehendunt singula grana, portantes ea in speluncam suam. Aliae vero formicae non habentes grana in ore suo, sed vacuae obuias venientes eis quae vehunt cibaria in ore suo, non dicunt eis, Date nobis de annona vestra, sed vadunt quereutes per vestigia illarum, & sumunt sicut & ille, & afferunt in speluncam suam. Et haec quidem dicta sunt de irrationalibus animalibus atque infirmis

Stellio.

Lacerta.

Ioan. 1.

D
Prou. 6.

Hieronymus
m^o a ser
pentes
occidi re
statutur.

B
Esaię. 1.

reptilibus q̄ tam prudenter agūt, & nulla illorū stulta remanet, sed omnes argute & sapientes inueniūtur aut efficiūtur. Quanto magis illę quinq; virgines rōnales quę per negligentiam suam factę sunt stultę, debuerūt imitari illas quinq; sapientes, & sumere etiā oleū in vasis suis vnde illę sumpserūt, & non per desidiam ac per stultam spem suā perire ab illis sapientibus, dicētes: Date nobis de oleo vestro. O q̄ fatua stultitia: nam si ex se non potuerūt intelligere vt inde peterēt vnde & illę petierunt: vel formicarū solertiam imitari debuissent. Sed dum de alienis vasis oleum sperāt, superueniente sponso foris remanserunt stultę cum lampadibus extinctis. Recondit autē grana in spelunca sua, ne ex humore madefacta germinet, & ne hyemīs tempore fame pereat. Et tu homo dei scripturā veteris testamētī diuide in duas partes: hoc est scđm historiā & scđm spiritualem intellectū. Diuide veritatem a figura. Separa corporalia a spiritalibus, & spiritalia a corporalibus. Transcende a litera occidente, ad spiritū viuificantem: ne litera germinante in die hyemīs, id est in die iudicii, fame pereas. Dicit enim Apostolus: Lex spiritalis est, ego carnalis. Litera occidit, spirit⁹ autē viuificat. Et alibi. Hęc autē in figura contingebant illis. Scripta autē sunt ad correctionem nostrā, in quos fines seculorum deuenerūt. Iudei em̄ literam sequētes, spiritualemq; intellectū contemnentes, facti sunt prophetarū cōtemptores, ac sui domini interfectores: & ideo nunc vsq; fame pereunt, quia inanibus paleis vacātes, triticū perdiderunt. Tu ergo homo dei rade virgas, & tolle corticem earū, vt oues tuę mundos ac spirituales nō carnales ac vitiosos faciant foetus. Hęc autē omnia spiritalibus quidem credētib; sunt intelligibilia: nō credentibus vero nō intelligibilia. Tēpore messis inter segetes ex odore intelligit formica an hordeū sit in spica illa, an triticū: & si fuerit hordeū, trāsit ad aliā spicam, & odorat: & cum senserit quę spica tritici est, ascēdit sursum in spicā, & tollens inde granū deponit, & portat illud in cubiculū suū. Hordeū autē brutorū aīaliū cibus est: vnde & hereticos significat, qui prauo cibo aīas hoīm pascē-

tes occidunt. Fuge igit̄ o Christiane fuge Sabelliū & Donatū & Photinū, a quibus tāq̄ ex vtero draconis serpētini foet⁹ prodierūt. Horū oīm dogmata falsa sunt, atq; G inimica veritati. **E**tyologia. Formica est dicta quasi ferēs micas farris. Cui⁹ solertia multa est. Prouidet em̄ in futurū, & preparat sibi in estate qđ in hyeme comedat. In messe eligit triticū, hordeū vero nō tāgit. Dū pluit sup frumētū eius, totū eiicit. Dicūtur & in Æthiopia esse formicę ad magnitudinē canis: quę arenas aureas pedib⁹ eruūt, quas custodiūt ne qs auferat: auferentesq; ad necē psequūtur. Sed ii qui volūt ab eis aurū abripere, accipiūt equas cū pullis suis, & fame affligunt eas tribus diebus: deinde religant pullos earū ad littus aquę quę currit inter eos & formicas: & equas agunt trās aquā illam impositis clitellis super dorsum illarū: quę vbi vident trans flumen herbas virentes, pascuntur per campos vltra flumen. Formicę autē videntes scrinia & clitellas super dorsum earū, comportant aureas arenas in eas, volētes eas ibi recōdere. Vespere rāscente autē die, postq̄ satiatę sunt equę, & auro onustę, audiunt pullos suos hīnientes propter famem, & ita regrediuntur ad eos cum auro multo. Est & aliud animal quod formicaleon dicit̄: quod est vel formicarum leo, vel certe formica pariter & leo. Est em̄ animal paruum, formicis ita infestum, vt se in puluere abscondat, & formicas frumenta portātes interficiat. Proinde leo & formica vocatur: quia sicut aliis animalibus leo, ita formicis aliis hęc fortior est.

De Aspidis natura. Cap. XXX.

Spis scđm Isidorū vocata est q̄ morfu venena imitat & spargat. As enim vt vult, vel potius iōs Gręcis venenū dicitur. Huius diuersa sunt genera & species, & dispares ad nocēdū effectus. Aliis sic dictam placet a defendendo: nā & ασπίς aspiso dicit̄ defendo, eo qđ & ασπίς aspis etiā scutum dicitur. Fertur enim aspis cū ceperit pati incantatorem, qui eam quibusdā carminibus euocat vt eam de cauera sua producat: cum illa exire noluerit, vnā aurem in terram premit, alteram

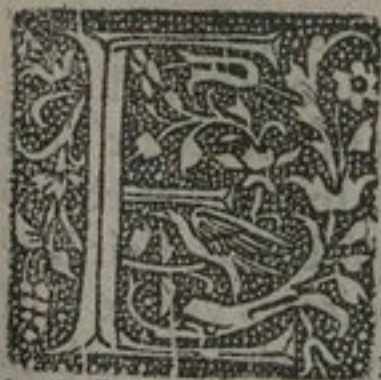
Rom. 7.
2. Cor. 3.
1. Cor. 10.
Ibidem.

H
Myrmica
caleon a
pud gre
go. lib. 5.
Moral.
cap. 17.

K cauda obturat & operit : atque ita voces illas magicas non audiens non exit ad incantatorem. Dipsas genus est aspidis, quæ latine scytale dicitur : quia is quæ momorderit, siti perit. Hypnale etiam genus est aspidis dicta eo quod somno necat, hanc sibi Cleopatra apposuit : & ita morte quasi somno soluta est. Hemorrhoids etiam aspidis nuncupatur, eo quod sanguinem sudet qui ab ea morsus fuerit, ita ut dissolutis venis quicquid vitæ est, per sanguinem effundat. Græce enim sanguis hema dicitur. Præster est aspis semper ore patentis & vaporante currens : cuius poeta sic meminit : Oraque distendens avidus fumantia præster. Is quem percussit, distenditur, enormique corpulentia necatur. Extuberatum enim putredo sequitur. Seps, tabificus serpens etiam de genere aspidum est : qui si momorderit hominem, eum statim consumit, ita ut liquescat totus in ore serpentis. In aspidum natura est quod imitemur, & est quod vitemus : quod imitemur, ut contra syrenum, id est voluptatum illecebras & fraudulentas blanditias interiores occludamus aures : ut simus iuxta verbum domini prudentes ut serpentes. Quod vitemus, ne serpens antiquus nos ut dipsas auaritiæ siti feriat : aut pigritiæ somno obruat ut Hypnale : aut iræ sanguinolentia maculet ut Hemorrhoids : aut ambitionis hiatu alteriusve peccati veneno turgentes ut præster distendat.

De Charadrio seu Charadro aue maritima. Cap. XXXI. Ideo sub distinctione ponitur quod Theodorus Gaza eam Charadriū vocat. Suidas Charadriū, qui dicit esse auem maritimā magnā & ingluviosam, quā aspicientes icteri liberantur quod Plinius de Ictero aue asseruit fortasse eadem & ab effectu sic dicta. Sed audiamus Authorem.

L Deut. 14. Supra caladriū cū Calepino scribitur. Fim⁹ & Femur.

St volatile quod dicitur charadrius. Hic scribitur in Deuteronomio non manducandus. Physiolog⁹ dicit de eo quod est totus albus, nullā partem nigri in se habens cuius interior finis oculorum caliginē curret. Quisquis autem

egritudine detinetur, per hanc volucrum agnoscitur vtrum vivere an mori debeat. Si enim infirmitas adest ad mortem, mox faciem suam charadrius auertit ab illo homine : & non dubitat quin moriatur homo ille. Si autem conualescere & sanari debet : intēdit in eum diligenter charadrius : & accedens os suum ponit super hominis os : afflatuque suo abstrahit omnem infirmitatem hominis intra se : volāque in aere contra solem, comburit eius infirmitatem & dissipat, & sanat infirm⁹ & fit incolumis. Sic & Christus M^o st⁹ de seipso prestat⁹ est : Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquid. Quia peccatum non fecit, nec inuenitus est dolus in ore eius. Veniens autem ipse ad infirmitatem populi Iudeorum auertit se ab eo, & conuertit faciem suam ad gentes : tollensque nostras iniquitates, & portans peccata nostra, exaltatus est in crucem : ascendens autē in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. In propria ac sua venit, & sui eum non receperunt, quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri. Iam si est aliquis dubitans cur immunda animalia ad significationem rei bonæ ut mundandæ conscientiæ & erudiendæ referantur, ut serpens, draco, leo, & aquila, & his similia : sciat quod quæ fortitudinem & regnū Christi significant, quandoque vero rapacitatem diaboli : atque ita variis posse applicari.

De syrenarū seu syrenū natura.

Cap. XXXII.

Sciente Esaia de Baby^{lonia}. Syrenæ habitabunt in delubris voluptatis ei⁹. Syrenæ animalia sunt ipsis acge^{scētibus} mortifera, quæ ut Physiologus describit, supne usque ad umbilicū figuram muliebrem habet, inferna vero pars usque ad pedes piscis habet figuram. Mirificū quoddam ac dulcisonū melodice carmen canunt : ita ut per suauitatem vocis, auditus longe nauigantium inuident, & ad se trahant, ac nimia suauitate modulationis perlectent aures, & eos ac sensus eorum delinquentes in somnum vertant. Tunc demum cum vide

runt eos grauissimo somno sopitos, inuadunt eos, & dilaniant carnes eorum: ac sic per suavis soni voces, ignaros & insipientes homines decipiunt & necant. Sic & illi qui deliciis huius seculi & pompis & theatralibus voluptatibus delectantur, tragœdiis & comœdiis dissoluti: velut grauissimo somno sopiti, aduersario præda efficiunt. Syrenas tres fingunt fuisse ex parte virgines, & ex parte pisces: habentes squamas & caudam piscinam: quarum una voce, altera tibiis, tertia lyra canebar: qui incautos per ea loca nauigantes cantuum illecebris naufragio piclitari faciebant. Secundum autem veritatem meretrices fuerunt: qui transiit ad egestatem adegerunt, ideoque illis dicte sunt inferre naufragia. Habuisse autem squamas, & in fluctibus habitasse dicunt, quia fluctus venerunt creauerunt.

O De Onocentauro rursus. Ca. XXXIII. Dem dicit: Onocentaurus & pilosus clamabit alter ad alterum. Onocentaurum, ut etiam supradiximus, duabus naturis constare Physiologus asserit: superior enim pars centauro, id est homini equestri similis est: inferioris vero partis membra sunt onagri, id est asini agrestis. Huic assimulantur vecordes atque biligues specie homines, moribus autem informes: dicente apostolo. Habentes speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Vnde in psalmo: Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

De Adamantis virtute. Ca. XXXIII. Physiologus dicit: quod est lapis qui dicitur adamas, & in quodam modo oriens inuenitur: ita tamen ut nocte quæratur, non in die: quia nocte lucet & indicat ubi fuerit. Per diem autem non lucet: quia sol obrudit lumen eius. Contra huius lapidis duritiam non ferrum nec ignis nec alius lapis potest preualere. De hoc lapide dicit propheta: ut adamantem & silicem dedi faciem tuam. Et quia creatori creatura preualere non potest: ideo adamas Christus est. Ex illo vero adamante omnes sancti adamantini lapides a propheta dicti sunt, sicut a nomine Christi

christiani vocantur & nominantur. Ergo mons (quem dicit Physiologus) oriens in quo lapis Adamas inuenitur, est Christus: qui sicut in patre agnoscitur ita pater in filio. Ipse enim dicit: Ego in patre, & pater in me est: & iterum. Qui videt me, videt & patrem. Quod lapis per diem non inuenitur, significat Christum occultasse descensionem suam celestibus virtutibus & dominationibus & potestatibus, qui tanquam luminaria dei assistunt: sed nunquam sciuerunt mysterium descensionis & incarnationis eius quod facturum erat in terris. Denique iam tractatis omnibus mirabilibus eius qui fecit per humani generis redemptionem, cum ascendisset in celos, integrum atque perfectum hominem illuc se inducens: videntes etiam superne ciuitatis exercitus dixerunt. Quis est iste rex glorie? Quis est iste qui uenit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Quis est iste qui ascendit ex sanguine, & rubor vestimenti eius ex carne? Et in nocte inuenitur ille lapis: quoniam in istius seculi tenebras descendit, & illuminauit omne hoc genus quod sedebat in tenebris & in regione umbræ mortis: sicut dicit Dauid propheta in persona totius humani generis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras meas. Venit ergo dominus: & lucernam quam extinxerat diabolus, id est animam & corpus in se suscipiens illuminauit splendore sue gratie uiuificans & reparans, manifestius dicente apostolo de tam admirabilis mysterii sacramento: Etenim manifeste, inquit, magnum est mysterium pietatis, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est in gentibus, creditum est in hoc mundo, assumptum est in gloria. Quod autem de eo lapide dicit Physiologus quod neque ferrum illi preualet, id est mors illi non dominabitur. deleuit enim & conculcauit mortem: sicut apostolus testatur dicens: Deuicta est mors in victoria. Vbi est mors? conterritio tua? Vbi est mors? aculeus tuus? Sed neque ignis illi potest nocere, id est diabolus, qui ignitis iaculis suis succedit omnem terram & ciuitates, id est luxuriosos, ebriosos, & iracundos: de quibus Esaias dicit. Terra vestra deserta, ciuitates vestre igni succense sunt. Dominus enim Iesus Christus interficiet eum spiritu oris sui. Sed neque alter lapis illi nocuit, id est nullus

Ioan. i. homo penitus, neque vlla creatura pua-
luit aduersus eum. Omnia enim per ip-
sum facta sunt: quia sine ipso factum est ni-
hil. Adamas parvus est & idcorus, fer-
rugineum habens colore, & splendorem
cristallinum, & in modum nuclei auellani
inuenitur. Aic nulli cedit materiae, nec
ferro, nec igni: nec unquam calefcit. Vnde
& nomen interpretatione graeca in do-
mita vis eius accepit. Sed cum sit inui-
ctus ferro ignisque contemptor, hircino
tamen sanguine recenti, & calido macerat:
sicque multis ictibus ferri frangitur: cu-
ius fragmentis insculptores pro gemis in
signiendis perforandisque vtuntur. Hic au-
tem dissidet cum magnete lapide, intan-
tum vt iuxta positus ferrum non patitur
abstrahi in magnetem. Sed si fuerit amo-
tus adamas, tum magnes ferrum rapit
& comprehendit & aufert. Ferit quoque ele-
ctrici more venena depellere: metus va-
nos expellere, maleficis resistere artibus.
Genera eius sunt sex: quibus quia ad in-
stitutum nostrum parum faciant super
sedeo.

De concha seu conca margaritefera.
Cap. XXXV.

T

St iter conchas mar-
gariteferas. i. con-
chas & margaritas
quae latine vniones &
vulgo perle vocan-
tur feretes, species quae
dam quae ab aliis mar-
matholion ab latinis conca Sabaea di-
citur quia concaua est & rotunda. Est au-
tem in duas partes diuisa: ita vt cum vo-
luerit aperiat se: & cum voluerit claudat.
Haec ergo de fundo maris ascendit & ma-
rutino rore alit intra se carne. Ergo cum
ascenderit de loco suo super mare, ape-
rit os suum, & suscipit intra se de rore
celi, & circumfulget eam radius solis, &
sic fit intra eam margarita preciosa & splen-
dida valde: quippe quae rore celi concepra
est, & de radio solis clarificata. Lapis au-
tem iste qui dicitur conchus, figuram ge-
rit sanctae Mariae: de qua propheta Esaias
dicit. Exiet virga de radice Iesse. Et ite-

Esa. xi.

rum. Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Quae virga virgo sancta Maria est
est dicta. Flos vero, qui de sancta Maria
est natus, dominus noster Iesus Chri-
stus est. Sicut enim de mari ascendit con-
cha in qua nascitur conchus lapis: sic san-
cta Maria ascendit de domo patris sui
ad templum dei: & ibi accepit rorem cae-
lestem. Haec sunt verba quae dicta sunt
ad eam ab angelo Gabriele: Spiritus do-
mini superueniet in te, & virtus altissimi
mi obumbrabit tibi. Ideoque quod nascetur
ex te sanctum, vocabitur filius dei. Ecce
hi sermones sunt, hic ros caelestis: si-
cut multo ante patriarcha Isaac bene-
dicens filium suum, & significans quod Chri-
stus ex semine eius nasceretur, ait ad
eum dicens. Det tibi deus de rore celi,
& de pinguedine terrae: castam atque in-
tactam Mariam virginem significans. Ma-
tutinus autem ros quem concipit tem-
pus orationis matutinum describit. Quod
autem aperit os suum concha, signifi-
cat ubi Maria dixit ad angelum, Ecce
ancilla domini: fiat mihi secundum ver-
bum tuum: & statim accepit spiritum
sanctum in se, & virtus altissimi tanquam
sol iustitiae clarificauit eam: atque quod na-
tum est ex ea, vita est: & lux: venit lux
vera quae illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum. De quo
& Paulus: Qui cum sit splendor gloriae
& imago substantiae eius &c. Et alibi. In
quo complacuit omnem plenitudinem
diuinitatis inhabitare. De ista igitur
margarita legitur in euangelio quod simili-
le est regnum caelorum homini negoti-
atori quarenti bonas margaritas. In-
uenta autem vna preciosa margarita,
vendidit omnem substantiam suam, &
possedit hanc margaritam. Iste autem
negociator est vterque chorus apostolorum.
Omnes enim apostolos vnum negocia-
torem dicit, propter unitatem fidei. Et
enim non est Iudaeus neque Graecus neque
seruus neque liber neque scythia neque bara-
barus neque masculus neque foemina: omnes
enim sumus vnum in Christo Iesu. Idem
ergo bonus & sapiens negociator, id est
sanctus chorus apostolorum, quare bonas
margaritas: hoc est, lex & prophe-

Esa. vii.

Luc. i.

Gen. 27.

Luc. i.

Ioan. i.

Heb. i.

Coloss. i.

X

Marga-

rita.

Matt. 13.

Coloss. 3.

ta siue omnis anima credens quærit deum. Quærit etiam vir iustus bonas margaritas, hoc est apostolos & pphe-
 tas & patriarchas, per quos possit ad illam verã & preciosam peruenire mar-
 garitam. Isti sunt lapides sancti qui vol-
 uñtur super terram. Cum ergo comme-
 moratus ille bonus negociator inue-
 nit illam preciosam & bonam margari-
 tam, id est dominum nostrum Iesum
 Christum filium dei viui, emit eam
 venditis omnibus facultatibus suis,
 id est contemnens & spem non so-
 lum istius vitæ substantiam, sed eti-
 am vxorem & filios, & omnem cognat-
 ionem carnalem, insuper & corpus
 suum & animam: sicut veritas dicit.
 Quicumq; perdiderit animam suam
 propter me, inueniet eam. Hæc omnia
 videns apostolorum chorus non au-
 rum accipit, neq; argentum: sicut bea-
 tus Petrus ad illum claudum stipem
 petentem: Argentum (inquit) & au-
 rum non est mihi: quod autem habeo,
 tibi do. In nomine domini nostri Iesu
 Christi Nazareni surge & ambula. Et
 Paulus. Omnia (inquit) quæcunq;
 erant mihi lucra, hæc propter Chri-
 stum arbitratus sum damna, propter
 eminentem excellentiam Christi. Qui
 ergo confidenter contempserit omnes
 facultates suas, vxoremq; & filios, &
 omnem cognationem suam, insuper
 corpus & animam propter vnius mar-
 garitæ acquisitionem, si certissime con-
 fusus fuerit & crediderit posse vnam
 margaritam acquirere: longe maio-
 res & meliores diuitiarum facultates,
 præcellentioremq; honorem, insuper
 & gloriæ coronam habebit: quæ o-
 mnia ille negociator possidet, qui est
 apostolorum chorus, per vnum illũ la-
 pidem preciosum dominum nostrum
 Iesum Christum: qui est vera margari-
 ta, via, veritas & vita nostra. Deniq; au-
 di ipsum in euangelio dicentem. Ecce
 dedi vobis potestatem spirituum im-
 mundorum, & calcandi super omnes ser-
 pentes & scorpiones, & supra omnem
 potestatem diabolicam, & sanandi omnes
 languores & infirmitatem. Et iterum.

Euntes prædicate quoniam appropin-
 quauit regnum cælorum: infirmos cu-
 rate: leprosos mundate: cecos illumina-
 te: mortuos suscite: demonia eiicite.
 Videte nunc q̃ inestimabilis sit ista mar-
 garita sanctis martyribus: qui non so-
 lum cum in hac vita essent, sed etiam
 post huius vitæ excessum mira egerunt:
 sicut nunc videmus quomodo in obses-
 sis corporibus spiritus immundi illo-
 rum virtute & potestate torquentur
 & cruciantur, & inuisibilibus flagellis
 verberantur, quousq; eiiciantur & effu-
 gantur ab hominibus: sicut ipsi dæmo-
 nes audientibus nobis exclamant vocif-
 erantes, & rogantes eos vt cessent tor-
 quere eos: tam varii & multiformes.
 Alii enim clamantes, alii rugientes,
 alii sicut serpentes sibilantes fugantur
 ab obsessis hominum corporibus p apo-
 stolorum hominumq; sanctorum vir-
 tutes: quæ illis secundum merita sua
 a domino datæ sunt. Honorem vero il-
 lum transcendentem & supereminem-
 tem omnibus terrenis honoribus, for-
 titi sunt ab ipso precioso lapide p quo
 omnia sua bona dimiserunt, vt illum
 cælestem thesaurum possiderent: qui
 dicunt ad Saluatorem. Ecce nos qui-
 dem dimisimus vxores & filios & o-
 mnes possessiones propter te: quid fa-
 cies nobis in regno tuo? Et ille dicit il-
 lis: Amen amen dico vobis: Cum sede-
 rit filius hominis in sede maiestatis
 suæ ad iudicandum orbem terræ: sede-
 bitis & vos super sedes duodecim, iu-
 dicantes duodecim tribus Israel. Vn-
 de satis cõfideret Paulus apostolus di-
 cit: Scitis quoniam angelos iudicabi-
 mus, & a nobis iudicabitur hic mun-
 dus. Tanta enim gloria, tanto hono-
 re remuneratus est apostolorum cho-
 rus, vt in hoc seculo adhuc positus le-
 gitimus ille athleta Christi Paulus præ-
 uiderit in cælis iustitiæ suæ coronam:
 sicut exultans ait. Bonum certamẽ cer-
 tauĩ, cursum consummaui, fidem serua-
 ui: de cætero reposita ẽ mihi corona iu-
 stitiæ: quã reddet mihi dominus in illa
 die iustus iudex: non solum mihi, sed
 & omnibus qui diligunt præsentiam re-

Matt. 10.

Actu. 3.

Philip. 3.

Lucæ. 10.

Lucæ. 9.

Matt. 19.

1. Cor. 6.

2. Ti. 4.

gni eius. Tale coronam meretur a Christo bonorum apostolorum chor⁹, talēq; retributionem Apostoli recipiunt pro corruptibilibus.

De aspidochelone, belua aquatica, habente partem figuram aspidis partem testudinis: *χελών* chelone enim est testudo belua marina: cuius etiam in sequenti opere mentio fiet. Cap. XXXVI.

Y Si belua in mari quod dicitur grece. Aspidochelone, latine autem aspidotestudo. Cæterus autem est magnus, habens super corium suum tamquam sabuli seu arenę aggerem: iuxta maris littus frequenter visitans. Hęc in medio maris eleuat dorsum suum super undas maris sursum, ita ut nauigantibus nautis non aliud credatur esse quam insula, præcipue cum viderint totum illum locum sicut in omnibus littoribus maris sabulo esse obtectum. Putantes autem insulam esse, applicant nauem suam iuxta eam, & descendentes, figunt illic palos, & alligant naues: deinde ut coquant sibi cibos post laborem, faciunt ibi focos & ignes super arenam, quasi super terram. Illa vero ut senserit ardorem ignis, subito mergit se in aquam, & nauem secum trahit in profundum maris. Sic patiuntur omnes qui increduli sunt, & qui cumque ignorant astutias diaboli: qui spem suam ponentes in eum, & operibus eius se obligantes, simul merguntur cum illo in gehennam ignis ardētis. Ista est astutia eius. Secunda huius beluę natura est hac. Quando esurit, aperit os suum, & quasi quandam odorem suauem olentem exhalat de ore suo: quem mox ut senserint minores pisces, congregant se intra os ipsius. Cum autem repletum fuerit os eius diuersis piscibus pusillis, subito claudit os suum, & transglutit eos. Sic patiuntur omnes qui sunt modicę fidei. Voluptatibus enim ac lenociniis quasi quibusdam odoribus diabolicis inescati, subito absorbentur ab eo sicut piscesculi minuti. Maiores enim se continent ab illo, neque appropiant ei. Sic etiam qui Christum semper in sua mente habent,

magni sunt apud eum: & si sunt perfecti, agnoscunt multiformes astutias diaboli, & custodiunt se ab eo, & magis resistunt: ille vero fugit ab eis. Dubii autem & modicę fidei homines dum vadunt post voluptates & luxurias diaboli, decipiuntur, dicente scriptura: Vnguento & variis odoribus delectantur. Et sic confringitur a ruinis anima. Cæterus dicitur ab immanitate corporis. Habent enim ingentia corpora hæc genera beluarum, æqualia montibus, intus ut etiam ibi naues quasi ad insulam applicent: sicut ille qui excepit Ionam: cuius alius tantę magnitudinis fuit, ut putaret infernus, dicente ipso Iona propheta: de ventre inferi clamaui & exaudisti vocem meam. *Pro. 27*

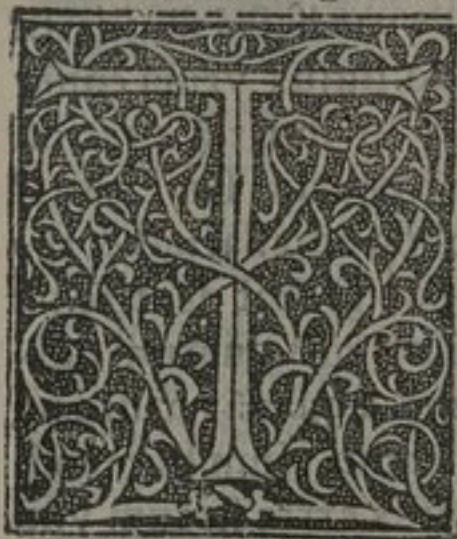
FINIS LIBRI SECVNDI.

SECVI

tur Secundum de naturis animalium atque aliarum rerum collectaneum. In quo quia plurima eadem cum iis quæ in superioribus dicta sunt, recitantur: nolui eadem repetere, sed ubi dicta sint indicare. Sunt autem & huius operis duo libri: quorum prioris, qui totius operis tertius est, vocabula in fronte prioris operis indicantur: posterioris qui idem quartus per se patent.

Bestia unde dicta sit & quæ sint bestię: vide de libro secundo in Prologo. De leone & eius naturis Lib. II. Cap. I.

De Tigride. Lib. III. Cap. I.

Tigris vocata est propter volucritatem fugam. ita enim nominatur Persarum & Mediarum sagittarum. Est autem bestia variis distincta maculis, virtute & velocitate mirabili: ex cuius nomine flumen Tigris vocatur, quod is rapidissimus sit omnium fluminum. Has magis Hircania gignit. Tigris vero ubi vacui raptus sobolis reperit cubile, illico vestigiis raptoris insistit: atque ille qui equo vectus fugaci, videns tamen velocitate ferre se posse peruenire, nec ullum euadendi supererere sibi posse subsidium, tigrim huiusmodi fraudis de amolitur. ubi se contiguum viderit, sphe-

ra de vitro. i. speculum rotundum proiicit: at illa imagine sui luditur, & sobole putat: reuocatque impetum, colligere fecit desiderans. Rursus inani specie delecta, totis se ad comprehendendum equitem viribus fundit, & iracundiae stimulo velociter fugienti imminet. Iterumque ille appropinquantem sphaerae obiectu retardat: nec tamen sedulitatem matris, memoria fraudis excludit. Cassam versat imaginem, & quasi lactatura foetum, refidet. Sicque pietatis suae studio decepta, & vindictam amittit, & prolem.

De Pardo & Leopardo. Ca. II.

B
Leopardus.

Ardus est ferarum genus varium ac velocissimum, & princeps ad sanguinem. Saltu enim ad mortem ruit. Leopardus ex adulterio leonae & pardus nascitur, & tertiam originem efficit: sicut & Plinius in naturali historia dicit leonem cum parda, aut pardum cum leona concubere, & ex utroque coitu degeneres partus creari: quales sunt ex diversis speciebus progeniti mulus & burdo. De panthera vide Lib. II. Cap. XXIII. De antelope seu antula. Lib. II. Cap. II. De unicorni vide Lib. II. Cap. VI.

De Lynce.

Ca. III.

C

Lynx dicitur quia in luporum genere numeratur, bestia maculis tergo distincta ut pardus, sed similis lupo. huius urinam coactam in duritiam preciosi lapidis dicunt, qui Lygurius seu Lycurius ut a Plinio & Solino appellatur: quod & ipsas lynces hoc modo probatur sentire. nam egestum liquorem harenis quantum possunt contegunt, inuidia quadam naturae natalis egestio transeat in usum humanum. Lynces dicit Plinius extra foetum unum non admittere secundum.

De Gryphe.

Ca. IIII.

D

Gryphus seu ut Isidorus scribit Gryphes est animal penatus, & quadrupes, quod in Hyperboreis nascitur montibus, omni parte corporis leoni, alis & facie aquilis simile, equis vehementer

infestum. Nam & homines viuos discerpit & integros in nidum asportat.

De elephante vide Lib. II. Cap. XXVI.

De castore vide Lib. II. Cap. IX.

De ibice vide Lib. II. Cap. XV.

De hyena vide Lib. II. Cap. X.

De bonaso.

Cap. V.

N Asia animal nascitur, quod bonasum vocant: cui caput taurinum, ac deinceps corpus omne rectum, iuba equina, cornua autem ita habet multiplici flexu ut se recurrant, ut si quis in ea offendat, non vulnere: sed quicquid praesidii mostro illi frons negat, alius sufficit. Nam cum in fugam verit, pluviae citi ventris simum egerit per longitudinem tritu iugerum: cuius ardor quicquid contigerit, adurit. Ita egerie noxia submouet insequentes.

De Simiis vide Lib. II. Cap. XII.

De cervis vide Lib. II. Cap. XIII.

De capro vide Lib. II. Cap. XIII.

De monocerote siue unicorni. li. 2. c. 6

De vrsio.

Ca. VI.

Rursus ferre dictus quod ore suo formet foetum, quasi orsus. Nam aiunt eos informes generare partus, & quadam carne nasci, quam mater labendo in membra componit, sed hac immaturitas facit deformes partus. denique tricesimo die generat. unde evenit ut praecipitata foecunditas informis praecree. Vrsorum caput inualida, vis maxima in brachiis & lumbis: unde etiam interdum erecti insistant. Et medendi industria non praetermittitur. Siquidem graui affecti cedunt, & sauciati vulneribus, mederi sibi solent, herbae cui nomen foinus, vlcera subiciunt sua, ut solo curent tactu. Vrsus eger formicas deuorat. Numidici vrsi ceteris praestat rabie duraxat & villis profundioribus. Nam generitura par est quoque loco editis Coeunt non eodem modo quo aliae quadrupes, sed apti mutuis amplexibus, velut humanis coniunctionibus copulantur. De sideribus veneris hyems suscitatur. Secreti honore reuerentur mares grauidas, & in iisdem licet foueis, pritis tamen per scrobes secubationibus diuiduntur. Lucine illis tempus praeparatius est: quippe vterum tricesimus

dies liberat: unde euenit vt precipitata fecunditas informes procreet ptus. Carnes pauxillas edunt, quibus color candidus, oculi nulli. Hos labendo sensim figurant: & interdum ad pectora fouent vt assiduo incubatu calfacta, animalem trahant spiritum. Interea cibus nullus. Sane diebus primis quatuordecim matres ita in somnum concidunt vt nec vulneribus excitari queant ita de cauernosis in quibus latent montibus mox egressa in diem liberum, tantam pariantur insolentiam lucis, vt putes obsitas cecitate. Insidiantur aluearibus apum, maxime fauos appetunt: nec audius aliud quam mella captant. Cum gustauerint mandragorae mala, moriuntur: sed eunt obuiam, ne malum in perniciem conualescat: & formicas deuorant ad recuperandam sanitatem. Siquando cum tauris pugnant: sciunt quibus potissimum partibus minorentur: nec aliud quam cornua & nares appetunt: Cornua, vt armatura deficiat. Nares, vt dolor sit in loco tenerrimo.

De Leucrocota. Cap. VII.

G **N** India nascitur bestia quae velocitate praecedit vniuersas feras: & dicitur leucrocota nomine, ipsa asini magnitudine, ceruicibus, pectore ac cruribus leonis, capite equi, bisulca ungula, ore usque ad nares dehiscente, dentium locis osse perpetuo. Hac quidem quo ad formam: nam voce loquentium hominum sonos emulatur.

De crocodillo Lib.ii. Ca. viii.

De manticora. Cap. VIII.

H **N** India nascitur animal quod manticora dicitur triplici dentium ordine coeunte vicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore leonino, cauda velut scorpionis aculeo spiculato, voce tam sibila vt imitetur fistularum modulos. Humanas carnes audivissime affectat, pedibus sic viget, saltibus sic potest, vt morari eam nec exterrissima spatia possint, nec obstacula latissima.

De Tharando.

Cap. IX.

Ethiopia mittit bestiam Tharandum nomine, bovis magnitudinis, bisulco vestigio, colore viridi, ramosis cornibus, capite ceruino, villo profundo. Hunc Tharandum affirmant habitum metu vertere: & cum delitescit, fieri ad similitudinem cuiuscunque rei cui se appropinquauerit, siue illa sit alba vt saxum, siue virens vt frutetum, siue quae alium modum praeferat.

De Vulpe, vide Lib.ii. Cap. v.

De Eale animali. Cap. X.

St bestia quae dicitur Eale, magnae ut equi cauda elephantis, nigro colore maxillis aprinis, cornua praefertens ultra modum longa, ad obsequium eius, velut motus accommodata: nec emigrant, sed mouentur vt usus exigit praesaliandi: quorum alterum replicat, & cum altero pugnat: vt si ictu aliquo alterius acumen offendant, acies succedat alteri.

De lupo vide Lib.ii. Cap. xx.

De cane & eius natura. Ca. XI.

Anis nomen latinum graecam habere videtur etymologia. Cynos enim graece, canis dicitur latine: licet quidam a canore latratus appellatum existimet, eo quod canore insonat. Unde & canere dicitur. Nihil autem sagacius canibus. Plus enim sensus ceteris animalibus habent, nam soli sua nomina recognoscunt, dominos suos diligunt. Canum sunt plurima genera. Alii ad capiendum inuestigant sylvarum feras. Alii custodes domorum, substantiam dominorum suorum custodiunt, ne forte rapiantur in nocte a latronibus: Pro dominis suis etiam morti se obiciunt voluntarie: ad praedam cum domino suo currunt: corpus etiam domini sui mortuum custodiunt, & non derelinquunt: quorum postremo natura est extra homines esse non posse. Legunt canes intantibus suos dilexisse dominos, vt Garamatum regem ab inimicis captum, & custodiam mancipatum,

L l iiii

ducenti canes agmine facto per medias
 acies inimicorum ab exilio reduxerint,
 praeliantes aduersus resistentes. Iasone
 Lycio interfecto, canis eius aspernatus
 cibum, inedia obiit. Lyfimachi regis ca-
 nis flammis se iniecit, accenso rogo do-
 mini sui, & pariter igni absumptus est.
 Appio Iunio, & Publio Silio consulib⁹
 damnatum dominum canis cum abigi
 non posset, comitatus est in carcerem,
 & mox percussus vlularu prosecutus
 est: cūq; ex miseratione populi Romani
 ei cibus daretur, ad os defuncti escā tu-
 lit: ultimo abiectū in Tyberim tumulo
 cadauer adnatās sustētare conabāt. Ca-
 nis vero ubi vestigium leporis ceruice
 reperit, & ad diuerticulum semitæ ve-
 nerit, & quoddam viarum compitū qđ
 partes in plurimas scinditur: ambiens
 singularum semitarum exordium, raci-
 tus secum ipse pertractat, velut syllogi-
 sticam vocē sagacitate colligendi odo-
 ris dimittēs. Aut certe (inquit) in hāc
 partem deflexit, aut in illam, Aut cer-
 te in hunc se anfractū contulit, sed nec
 in istam, nec in illam ingressus est: super-
 est igitur vt in istam partem se contu-
 lerit: & sic falsitate repudiata in verita-
 tem prolabitur. Sæpe etiam vocis illa-
 ræ euidētia canes ad redarguēdos reos
 indicia prodiderunt, vt muto eorū tes-
 timonio plerunq; sit creditum. Antio-
 chiæ ferūt in remotiore parte vrbis ne-
 catum virum quodam crepusculo, qui
 canem sibi adiunctum habebat. Miles q-
 dam prædandi studio minister extite-
 rat cadis: tectus idem adhuc tenebro-
 so diei exordio, in alias partes secesse-
 rat. Iacebat inhumatū corpus, frequēs
 erat spectātium vulgus, astabat questu
 lachrymabili canis, dominiq; flebat æ-
 rumnam. Forte is qui necem intulerat:
 (vt se habet versutia humani ingenii)
 vitandi incommodi aueritate, & vt ei⁹
 presentia fidem faceret innocentia, ad
 illam circumstantis populi accessit co-
 ronam: & velut miserans appropinqua-
 bat ad funus. Tunc canis sequestrato
 paulisper doloris questu, vltionis ar-
 ma assumpsit, atq; apprehensum tenuit,
 & velut epilogans quoddam miserabi-
 le carmen murmurans, vniuersos con-

uertit in lachrymas: fidemq; & proba-
 tionem detulit, quia quē solum tenuit
 ex pluribus, non dimisit. Deniq; pertur-
 bat⁹ fuit ille, & tam manifestum rei in-
 diciū, neq; odii, neq; inimicitiarū, ne-
 q; iniuriæ alicuius vel inuidiæ obice,
 propter obiectionem naturæ, vel crimē
 repellere potuit. Itaq; qđ erat rōni con-
 sonum, vltionem perpeffus est: quia de-
 fensionem sibi præstare non potuit. Lin-
 gua canis dum lingit vulnus, sanat il-
 lud. Lictus eius admodum medicus es-
 se fertur. Catuli deniq; lingua, vulnera-
 torum solet esse intestinorū salus. Na-
 tura eius vt ad vomitum suum reuer-
 tatur, iterumq; comedat. Cumq; flumē
 tranauerit carnem aut aliquid tale in
 ore suo tenēs, cum viderit vmbra, os
 suum aperit, atq; dum properat aliam
 carnem sumere, ipsam quam tenet, per-
 dit. Cui⁹ figuram in quibusdam rebus
 prædicatores habent, qui semper admo-
 nendo & exercendo quæ recta sunt, in-
 fidias diaboli pellūt: ne thesaurum dei
 animas christianorum ipse auferat. Lin-
 gua canis dum lingit vulnus, sanat il-
 lud: quia peccatorum vulnera dum in
 confessione nudantur, sacerdotum cor-
 rectione mundantur. Intestina quoq; ho-
 minis curat lingua canis: quia secreta
 cordis ipsius mundantur opere & ser-
 mone doctoris. Medicus admodum ca-
 nis dicitur esse: quia qui præest aliis, sa-
 pientia studiis inuigilare, omniq; modo
 crapulam vitare debet. Nam in saturi-
 tate panis Sodoma periit. Nullo demū
 ambitu tam cito possidet hominē ini-
 micus, q̄ voraci gula. Qz canis ad vom-
 itum redit: quosdam post peractam con-
 fessionem incaute ad perpetrata fa-
 cinora redire demonstrat. Qz carnē in
 flumine per cupitam vmbra reliquit:
 significat homines stultos, qui propter
 ambitionē rei ignotē, id sæpe quod sui
 iuris est, derelinquunt: vnde fit vt dum
 non valent adipisci quod cupiunt,
 frustra nolint perdere id quod relin-
 quunt. Lycisci dicuntur canes qui ex lu-
 pis & canibus nascuntur cum inter se
 forte miscentur. Solent Indi foeminas
 canes alligare in syluis, vt admiscean-
 tur ad tigres bestias: a quibus insiliri,

Canis
 natura.

& nasci ex eodem foetu canes acerrimi dicuntur, adeo fortes ut complexu leones prosternant.

De animalium in genere nominibus & speciebus ac proprietatibus.

Caput. XII.

P

Mnibus animantibus Adam primus vocabula indidit, iponens vni cuique nomen ex presenti institutione iuxta conditionem nature cui seruiret. Gentes autem vnicuique animalium ex propria lingua dederunt vocabula: non autem secundum linguam latinam atque graecam aut quarumlibet gentium barbararum nomina illa imposuit Adam, sed illa lingua quae ante diluuium vna fuit omnium, quae hebraea nuncupatur.

Anima-
lia.

Quadru-
pedia.

Bestiae.

Iumenta.

Pecus.

Pecora.

Pecudes.

Iumenta.

Armata.

Latine autem animalia sunt animantia dicta, quae animantur vita, & mouentur spiritu. Quadrupedia vocata quod quatuor pedibus gradiantur: quae etsi similia sint pecoribus, tamen non sunt sub cura humana, ut cerui, damae, onagri, &c. Sed neque bestiae sunt, ut leones: neque iumenta, ut usus hominum iuuare possint. Pecus dicimus esse quod humana lingua & effigie caret. Proprie autem pecorum nomen iis animalibus accommodari solet, quae sunt ad vescendum apta, ut oues & sues: aut in usus hominum commodata, ut equi & boves. Differt autem inter pecora & pecudes. Nam veteres in significatione omnium animalium pecora dixerunt: pecudes autem tantum animalia illa quae eduntur: quasi pecudes. Generaliter autem omne animal pecus a pascendo vocatur, Iumenta inde nomen traxerunt, quod nostrum laborem vel onus suo adiutorio subuectando vel arando iuuant. Nam bos carpenta trahit, & durissimas glebas vomere vertit. Equus & asinus onera portant, & hominum in gradiendo laborem temperant: unde & iumenta appellantur, ab eo quod homines iuuant, sunt enim magnarum virium animalia. Item dicuntur armenta, vel quod sint armis apta, id est bello, vel quod his in armis utimur, vel quod magnos armos habent. Alii armenta boves tamen intelligunt, ab arando.

do, quasi armenta, vel quod sint cornibus armata. Discretio autem est inter armenta & greges. Nam tamen maiorum ut equorum & bouum sunt armenta, greges vero etiam caprarum & ouium & ceterorum minorum gregatim viuentium.

De Oue.

Caput. XIII.

Q

Vis molle pecus lana to corpore: ierme animal, animo placidum: ab oblatione dictum, eo quod apud veteres in initio non tauri, sed oues in sacrificio mactarentur. Ex his quasdam bidentes vocant, eas quae inter octo dentes duos altiores habent: quos maxime gentiles in sacrificio offerebant, vel quae essent bidentes: Ovis sub aduentu hyemis, quia inexplibilis ad escam, insatiabiliter herba carpit, eo quod praesentiat asperitatem hyemis affuturam: ut prius herbae pabulo se farciat, quam gelu adurente omnis herba deficiat.

De veruece.

Caput. XIII.

R

Erue vel a viribus dicitur, eo quod ceteris ouibus sit fortior: vel quod sit vir. id est, masculus, emasculatus tamen: nam masculus aries dicitur, veruex castratus: vel quod vermes in capite habeant, quorum ipsi ut arietes excitati prius, se iuicem concutunt: Vnde aries apud touareos, id est, a Marte vocatus: quo nomine apud nos in ouibus masculi vocantur: siue quod hoc pecus a gentilibus primo earis imolatum: ut aries diceretur eo quod imponeretur aris. Vnde illud: Aries mactatus ad aram: sed id minus placet & primae syllabae quantitas non approbat.

De agno.

Caput. XV.

S

Gnus dicitur quasi agnus hagnes, id est, castus. Latini autem sic dictum putant eo quod per ceteris animalibus matrem agnoscat, adeo ut etiam in magno grege erret, statim balatu recognoscat vocem parientis, festinetque ad matrem: lactis quoque materni notos sibi fontes requirat. Mater vero inter multa milia agnellorum

solum filiū noscīt: & licet vnus sit plurimorum balatus, & eadem species illa tamē foetum suum recognoscit & discernit a ceteris: & solum filium tacitæ pietatis studio recognoscit.

De Hirco & hœdo. Cap. XVI.

T

Hircus lasciuus aīal ē, peritulus & feruens semper ad coitum: cuius oculi ob libidinem in transuersum aspiciūt: vnde nomen traxit. nam hirci qui sunt oculorum anguli, secūdi Suetonium: cuius natura adeo calida est, vt adamantem lapidē quem nec ignis nec ferrum domare valet, solus huius cruor dissoluat. Hœdi scdm quosdā ab edendo vocati sunt: parui enim pinguissimi sunt, & saporis iocundi: vñ & hœdus & hœdulus nominatur: sed q̄ hœdus scribit sic aliis dici videtur q̄ si h in f mutetur fiat fœdus.

De apro. Cap. XVII.

V

Per, id est porcus vel sus syluester a feritate vocatur ablata. s. litera quasi asper vt vult Varro: vnde apud grecos ἀγριος agrios, id est agrestis, ferus dicitur & ferox, omne enī quod ferū ē & immitē abusiue agreste vocamus. Aliis videtur dici a nomine greco ἀφρος quod est spuma eo q̄ spumam ore emittat.

De Iuuenco & Tauro. Cap. XVIII.

X
Iuuenē.

Iuuenus dictus eo q̄ iuuare incipiat vsus hominum in terra colenda, vel quia apud gentiles semper ubiq̄ imolabatur, & nunq̄ taurus, nam in victimis etiam atas considerabatur. Taurus nomen grecum est, sicut & bos. Indicis tauris color fuluus est, volucris pernicitas, pilus in contrariū versus, hiatus magnus. Hi quoq̄ circumferunt cornua oīq̄ caput flexibilitate, qua volunt: tergi duritia ocelum respuunt, tam immani sunt feritate, vt capti animas ne domentur perficiant.

Taurus

De boue & vro & filibus. Cap. XIX.

Os grecis βοῦς hic & hec boys huius boos dicitur hunc latini trionē nominant, eo q̄ terrā terat, quasi terionē. Boum ī socios eximīa dilectio est. nam alter alterum inquirīt, cū quo ducere collo aratrum cōsuevit: & frequenti mugitū amicum testatur affectum, si forte defuerit. Boues impendēti pluuia ad pręsepia se tenere nouerunt: atq̄ vbi naturalī sensu collegerūt mutationem cœli, in serenitatē foras spectāt, & vltra pręsepia ceruices extendunt suas vna in omnes partes, vt prodire se velle testentur. Vri agrestes

Vri.

boues sunt, habentes cornua īmensa, ī tantum vt inter regias mensas ob īsignem capacitātē gerulæ potuū fiant. Sunt etiam ī India boues vnicornes, solidos vngulīs, nec bisulcis, sed atrocissimī. Bubali inde nomen trahunt, q̄ sint similes boum: adeo īdomiti, vt pręferitate iugum non recipiant. Vacca dicta quasi boacca est enī ex genere nōminum a masculinis formatorū, sicut leo, leena: draco, dracena &c. vitulus & vitula a viriditate vocati sunt. ī. atate viridī: sicut & virgo, vitulam enī paruam esse dicimus, & nōdum enixā. nam enixa iuuēca est. ī. vacca iuuenis.

Bubali.

Vacca.

De camelī natura. Cap. XX.

Amelis καμα cama. ī. labor nomen dedit: q̄ īmētum sit laboriosum, vel a chama qd̄ grecorum est aduerbiū significās humi: nā quando onerātur vt breuiōres & humiliōres fiant, accubāt: & sic chamel⁹ scriberetur: siue quia curuus est dorso a camyro. ī. incuruo. Hos licet & alię regiones mittant, Arabes tamen plurimos, & Bactri fortissimos camelos mittunt. Verum ī hoc differunt, q̄ Arabici bina tubera ī dorso habēt: Bactriani singula: hi nūq̄ pedes atterunt. Sunt enī illis reciproca quibsdā pelliculis vestigia carnulēta. Vnde & contraria sunt illis ābulantibus, nullo fauēte p̄sidio ad nīsum īstēdi. Habēt autē ad duplex minist̄erīū. Sūt enī alii oneri deferēdo accommoda-

Z

ti, alii pniciores & ad interficiendum prom-
prios. Sed illi ultra modum potera re-
cipiunt, isti amplius quam solita spatia egredi
nolunt. Genitorem cupiditate efferant ad
eo ut sauiant cum veneremur requirunt. Oderunt
equum genus. Siti etiam per triduum tolerant: ve-
rum cum datur occasio bibendi, tantum implentur
quantum & desideria preterita satiet, & in fu-
turum diu possit. Luculenter aquas captant, pu-
ras refugiunt. Denique ubi cenosior aqua de-
fuerit, ipsi assidua perculatone limum exci-
tant, ut turbes; durant in annos certum. Si for-
te translati fuerint in loca peregrina, propter in-
solitam mutationem aeris, morbos trahunt.
Ad bella foeminae preparentur: Inuentum est
ut desiderium eis coitus quodam castratione
extrahatur, putant enim fieri validio-
res si a coitibus arceantur.

De dromedario.

Caput. XXI.

A

Romedarius genus est
camelorum, minoris quam
de stature, sed velocio-
ris: unde & nomen habet.
Nam dromos grece, cur-
sus & velocitas appella-
tur. Certum enim miliaria & amplius una die
pagere solet, quod animal, sicut ovium, bos, &
camelus, ruminat. Ruminatio autem dicta
est a rumine eminente gutturis preterper
quam via missus cibus a multis reuocatur
animalibus.

De asino & asello.

Caput. XXII.

B

Sinus & asellus ab assi-
dedo dictus, quasi asel-
lus ab hoste, sed hoc no-
men quod magis equis con-
ueniebat, ideo hoc animal
supersit, quia priusquam equos
homines equarent, huic insidere coeperunt.
Animal quippe tardum est, & nulla ratione
mandatis renitens, statim ut voluit sibi
homo subtrauit. Asini autem arcadici dicti
sunt eo quod ab arcadia primum vecti sunt,
magni & alti. Minor autem asinus asellus
dictus est, & plus necessarius est: quia & la-
borum tolerat, & negligenteriam mollis educa-
tionis propemodum non recusat.

De onagro vide. lib. 2. cap. xi.

De equo & eius natura.

Caput. XXIII.

Itaque equi detracta prima
lra. i. a: quod est in equus, a. u.
ab equalitate, eo quod quan-
do bigis aut quadrigis iun-
gebantur, pares statura,
viribus & cursu copula-
bant. Caballus autem a cauando dictus, eo
quod gradiens ungula impressa terram cauet:
quod reliqua animalia non habent. Inde dicitur esse soni-
pes, quod sonat pedibus. Viuitas equorum &
industria multa. Exultant enim in campis, odo-
rant bellum, excitantur sono tubarum ad plium.
Voce accessi ad cursum prouocant. Dolent cum
victi fuerint: exultant cum vicerint. Quidam
equi hostes in bello sentiunt, adeo ut ad-
uersarios morsu petant. Alii etiam pro-
prios dominos recognoscunt: obliti mansue-
tudinis si dominum mutentur. Alii propter dominum
nullum dorso recipiunt. Vnde exemplum dabitur
mus Alexandri magni: cuius equus Buce-
phalus dicitur, siue ab aspectus toruitate,
siue ab insigni nobilitate, eo quod taurinum
caput habebat, seu quod a fratre eius quodam exten-
sionem corniculorum minime pruberabatur. Cum
ab equo suo alio tempore mollius insidere: ac-
cepto regio stratu, neminem unquam propter
dominum vehere dignatus est. Documenta eius
in plurius plura sunt, quibus Alexandrum sospite-
re e crudelissimis certaminibus opere sua
extulit. Equus Caisarum nullum propter
Cesarum dorso recepit. Regem scytharum
singulari certamine interemptum cum eius vi-
ctor spoliare vellet, ab eius equo calcibus
morsusque laceratus est. Nicomede rege in-
terfecto equus eius inedia vitam expulit.
Cum plio Antiochus Galatas subegisset
Ceteretrii nomine ducis, qui in acie cecide-
rat, equum insiluit ouaturus: is autem adeo spauit
lupata ut de industria acerbat, &
turbatur ruina parit, & se & equum affli-
geret. In hominum animalis genere aetas longior
maribus. Legimus sane equum ad annos vi-
xisse septuaginta. Notatum etiam aduertimus.
Opus est nomine equum ad gregariam ve-
nerem durasse ad annos quadraginta. Equum li-
bido extinguit iubar totius. In quorum prae-
amoris nascitur venescit: quod in frontibus
preferunt editi filii, fuluo colore, caricis
mole: quod hippomanes nominant, quod si prae-
raptum statim fuerit, pullo mater nequaquam
vbera prebet. Quo equus sanior fuerit, &
speciei maioris: eo profundius nares meritat

C

D

Buce-
phalus.† Opini-
cem.
E

in bibendo. Interfectis vel morientibus
dñs eq lachrymas infuderunt. Dicunt
enī equū solū ppter hominē lachryma
ri, & doloris effectū sentire. Vñ & in
fentiēdo. equorū & hoīm natura pmix
ta est. Solēt etiā ex equorū mœstītia vī
alacritate euētū futurū dimicaturī col
ligere. In generosis eqs (vt aiunt vete
res) qtuor expectant, forma, pulchritu
do, meritū, atq; color. Forma, vt sit valī
dū corpus & solidū, roborī cōueniēs al
titudo, latus lōgū & substriatū, clunes
maximī & rotūdi, pes nodosus & sicc⁹,
cornu cōcauo cōsolidat⁹. Pulchritudo
vt sit exigū caput & siccū, pelle ppe of
sibus adherēte: aures breues & argutę:
oculi magnī: nares patulę, & erecta cer
uix: coma dēsa & cauda: vngularū solī
ditas, fixa rorsiditas. Meritū, vt sit aīo
audax, pedib⁹ alacer, tremētib⁹ mēbris
(qd ē fortitudinis indiciū) qd ex sum
maigete facile cōcitet, & excitata festi
natiōe nō difficile teneat. Mot⁹ autē eq
in aurib⁹ intelligit, virt⁹ in mēbris tre
mētib⁹. Color ē hic p̄cipue expectādus:
Badi⁹, aure⁹, rose⁹, myrte⁹, ceruin⁹, gil
uus, glauc⁹, scutulat⁹, can⁹, cādīdus, al
bus, guttat⁹, niger. Seqnti autē ordīe va
ri⁹ ex nigro badi⁹q; distictus: Reliqu⁹
aut vari⁹ color, vt cinere⁹ deterrim⁹ ē.
Badiū aut siue vt vulgo dicūt baiū &
baiadū antiq; q̄siuadiū dicebāt, eo qd ei⁹
coloris eq int cetera aīalia forti⁹ vadāt
Ipse ē & spadix: quē phœnicatū vocāt.
& ē dict⁹ spadix a colore palme, quā sy
rii spadice vocāt. Glauc⁹ vero ē velut
pictos hñs oculos, & quodā splēdore p
fusus. Giluus aut medi⁹ color ē subala
bidus. Guttat⁹ ē alb⁹, nigris iterueniēs
tib⁹ pūctis. Cādīdus aut & alb⁹ iuicē
sibi differūt. Nā alb⁹ cū quodā pallore
est: cādīd⁹ vero ē niue⁹, & maiori albo
re pfusus. Canus dict⁹ est qd ex candido
colore & nigro ē. Scutulat⁹ ē dict⁹ ppter
orbes quos hēt cādīdos iter purpure
os, vari⁹ qd vias hēt ipariū colorū. Qui
aut tātū pedes albos hñt, pelici seu pedi
ci appellant: qd frōtē albā, cādīdī. Ceruin⁹
n⁹ ē quē vulgi griseū dicūt. Onosinus
aut dict⁹ qd sit color ei⁹ cōis cum asino
idē ē & cinereus. Sūt aut eq de agrestī
gñe orti, quos equos feros dicim⁹: & p

inde ad vrbānā dignitatem trāsire nō
pnt. Maur⁹ niger ē. Mauron enī grāci
nigrū vocāt. Mānus vero equ⁹ breuior
est. verhedos vero antiqui dicebant eo
qd rhedas veherent, id est ducerent, vel
per vias publicas irent, per quas & rhe
das ire solitum erat. Equorum tria sūt
genera. Vñū generosū, plīis & onerib⁹
aptū. Alterū vulgare atq; gregariū, ad
vehēdū, non ad equitādum aptū. Ter
tium ex permixtiōe diuersi generis or
tum: qd etiā bigenū dicitur: quia ex di
uersis nascitur: vt mulus. Mul⁹ a grēco
fictū vocabulū habet: eo scilicet qd iu
go pistorum subactus, tardas ingyrum
molendo ducat molas. Iudai asserūt qd
Ana abnepos Esau equarū greges ab
asinis in deserto ipse prius fecerit ascē
di, vt iumentorum contra naturā no
ua animalia nascerent. Onagros quoq;
ad hoc admīssos esse ad asinas dicunt:
& ipsum istiusmodi reperisse concubi
tum, vt ex his velocissimī asinī nascerē
tur. Industria quippe humana diuer
sum animal in coitus coegit, sicq; adul
terina commixtiōe genus aliud repe
rit: sicut & Iacob contra naturam ouī
um colorū dissimilitudines pcurauit.
Nam tales fœtus oues illius procrea
bant, quales virgas arietes desup ascē
dentes in aquarum speculo cōtempla
bantur. Deniq; & hoc ipsum equarum
gregib⁹ fieri fertur, vt generosos obī
ciant equos vīsibus concipiētium, quo
eorum similes concipere & creare pos
sint. Nam etiam columbarum dilecto
res depictas & pulcherrimas columbas
ponunt iisdem locis quibus illę versan
tur: quo rapiente vīsū similes generēt.
Inde est qd quidam grauidas mulieres
iubent nullos intueri turpissimos ani
malium vultus, vt cynocephalos & si
mias: ne vīsibus occurrentes similes fœ
tus pariant. Hanc enim fœminarū na
turam esse dicunt, vt qualem prospexe
rint, siue mēte cōceperit in extremo vo
luptatis estu dū cōcipiūt, talē sobolē p
creēt. Etenī aīal in vsu venereo formas
extrīsecas trāsmittit eorūq; satiata ty
pis, rapit spēs earū ī propriā qlitatē. In
aīantibus bigena dicunt qd ex diuersis
nascunt, vt mul⁹ ex equa & asino: bur

do ex equo & asina, Ibrida ex apris & porcis, tityrus ex oue & hyrco, musino ex capra & ariete, q est dux gregis.

De Cato seu musione. Cap. XXIII.

I V sio seu muscio a ple-
risq muriceps seu mu-
rileg⁹ appellat q mu-
ribus infestus sit: hunc
vulgus catu a captura
vocat. Alii dicunt q ocu-
lis res caprat. i. videt. Na ta acute cer-
nit, vt fulgore luminis tenebras noctis
superet. Cat⁹ eni acut⁹ & callid⁹ dicit.

De mure & forice &c. Cap. XXV.

K V s pusillu aial e, grecu
illi ^{μῦς} nomen est: qcqd
vero ex illo trahit lati-
nu est. Alii dicunt mu-
res q ex humore terre
nascant. Na hum⁹ ter-
ra: & inde mus, his in plenilunio iecur
crescit: sicut & qda maritima augent,
q iminete plenilunio augent, & rursus
deficiente luna deficiunt. Snt q inter fori-
ce & mure discrimen ponunt, vt forex
sit min⁹ illud aial cui cati insidiant: mu-
res maius qd no recte glis putatur.

De mustela vide lib. ii. cap. xviii.

De talpa.

Cap. XXVI.

L Alpa bestiola est nigra
dadata cecitate ppetua
est eni i tenebris absq
oculis: & semp terra fo-
dit, & humu erigit, &
subter frugib⁹ radices
coedit: q grece ^{ἀσπάλαις} aspalax vocat.

De formica vide lib. ii. cap. xxix.

De hericio seu herinaceo lib. 2. ca. 4.

De auibus in genere. Cap. XXVI.

M Vium vnu quide e no-
me, s diuersa sunt gna
Na sicut specie differt,
ita & nature diuersita-
te: sigde alia sunt sim-
plices, vt colube. Alia
astute, vt pdix. Alia ad manu se subiici-
unt, vt accipitres. Alie reformidant, vt
garametes. Alie hoim conuersatione dele-
ctant, vt hirudo. Alie in desertis secre-
ta vitam diligunt, vt vultur. Alia catu
edut dulcissimos, vt cygnus & merula.
Alia verba & voces hoim imitant, vt

psittac⁹ & pica: sed & alie sicut gne, ita
& moribus innumerabiles. Na volucru
quot gna sint, iuenire qsq no pot. Neq
eni ois Indie, Ethiopie aut Scythie de-
serta qsq penetrare potuisset, q earu ge-
nus vel differentias nosset. Aues dicte **N**
eo q rectas vias no hnt, sed p auia qsq
discurrut. Alites, qa alis ad alta tedut
& ad sublimia alarum remigio conscen-
dunt. Volucres a volado. Na vnde vo-
lare, inde & ambulare dicim⁹. Vola eni
dicitur media pars pedis siue manus:
& in auibus vola media pars alaru qua-
rum motu penne agitantur, inde & vo-
lucres. Pulli dicuntur omnium auum
nati. Sed & animalium quadrupedum
nati pulli dicunt: & homo parvus pul-
lus aut pusio. Recentes igitur nati pul-
li dicuntur, eo q polluti sint. Vn & ve-
stis nigra pulla dicta e. Alia sut in qb⁹
pene p ordine fixe, voladi exhibet vsu.
vocate aut sunt ale, q his aues comple-
xos alat & foueat pullos. Pena a pede-
do dicta, inde & pendere. Volucres eni
penaru auxilio mouent, qn aeri se ma-
dat. Pluma qsi piluma. Na sicut pili in
qdrupedu corpe, ita plumae in auibus.
Auia mlti noia a sono vocis constat ee
cposita, vt sut grus, coru⁹, cygnus, bu-
bo, miluus, vlula, cuculus, gracul⁹, & ce-
tera. varietas eni vocis earum docuit
qualiter eade hoies nominarent.

De aquila vide lib. i. cap. lvi.

De vulture. lib. i. cap. xxxviii.

De grue lib. i. c. 39. De psittaco. ca. 28.

S Ola India mittit psitta-
cum, colore viridi, torq
punicea: gradi lingua,
& ceteris auib⁹ latiore
vn & articulata verba
exprimit: ita vt si eam
no videas, hoim loq putes. Ex natura
at salutat dicēs aue, v^l ^{χαῖρε}. Cetera no-
mia ex institutioe discit. vn illd Martiak⁹
Hoc p me didici dicere, cesar aue. Cui⁹
rostru tata duritia e, vt cu e sublimi p-
cipitat i saxu, nisu oris sui se excipiat,
& quoda qsi sudamento vtaf ordinarie fir-
mitatis. Studet vt loqt qd hoies: & cu
adhuc pull⁹ e, & adhuc ifra alteru suae
etatis annu: que monstrata sunt, & citi-
us discit, & tenacius retinet.

P ^{psittacus}
^{glum}

De caladrio vide lib.i.cap.xlviii.
De ciconiis lib.i.cap.xlii.
De holore aut cygno lib.i.cap.liii.
De ibide seu ibi lib.i.cap.lvii.
De affida seu Struthione lib.i.ca.37.
De fulica lib.i. cap.lviii.
De halcyone. Cap.XXIX.

Q Alcyon maritima avis est, q̄ in littorib⁹ foetus suos edere solet, ita vt i arenis oua sua deponat medio fere hyemis: nā id tps fouēdis hēt deputatū foetib⁹, quando maxime insurgit mare littoribus, quando etiā vehementior fluctus illiditur: tunc repentina placiditate, in gratiā aut naturam hui⁹ avis aura mitescit, & positis ouis mare seipsum demittit, oēs cadūt pcellē, mitescūt flatus vētorū ac placidum vētis stat mare, donec oua fouerit halcyon sua. Septem autem dies sunt quibus educit pullos, foetusq; absoluit illi co: alios quoq; septem adiungit dies quibus enutriet pullos suos, donec incipiant adulescere. Nec mireris tam exiguum nutrimenti tempus, cum absolutio foetus tā paucorū dierum sit. Tantam autē grām dicit huic aui ministratā eē & idultā diuinit⁹, vt hos q̄tuordecī dies nautæ p̄suptē serenitatis obseruent, quos & halcyoneos vocāt: quib⁹ null⁹, tempestatis motus horrescat.

De phoenice vnde lib.i. cap.xlix.
De cinnamulgo. Cap.XXX.

R
Cinna-
mulg⁹.

Cinnamulg⁹ & ipsa Arabia avis ē p̄inde ita vocata, q̄ i excelsis nemorib⁹ textit nidos ex fructib⁹ cinnami: & q̄a nō p̄nt illuc hoīes ascēdere ppter ramorū altitudinē & fragilitatē, eosdē nidos plūbatīs appetūt, & sic cinnama illa deiciunt, & p̄ciis āplioribus vendunt: eo q̄ hęc cinnama magis q̄ alia mercatores probant.

Hercinias auib⁹.c.31.
Erciniae aues dictæ ab Hercinio saltu Germane, vbi nascunt: q̄rū p̄ne adeo i obscuris miscāt, vt quis nox obten-

ta densis tenebris sit, ad p̄sidiū itineris dirigēdi pietē iterluceāt, cursusq; viē pateat indicio plumarū fulgentium.

De epope dictū est in vlula.li.i.ca.52.
De pelicano lib.ii.cap.xxvii.
De noctua seu nycticorace. li.i.c.34.
De syrenis lib.i.cap.xxxii.
De perdice lib.i.cap.50.
De pica & pīco. Cap.XXXII.

Pica q̄si, poetice, eo q̄ verba cū discrimine vocis exprimant vt hō, p̄ ramos enī arborū p̄dule, importuna garrulitate sonātes, etsi neq̄ūt linguas i sermōe exprimere, sonū tñ hūanæ vocis imitantur: de qua congrue q̄dā ait: Pica loquax certa dñm te voce saluto: Si me nō videas, eē negabis auē. **Martialis**
Picus a Pico Saturni filio nomē sūpsit, **Picus.** eo q̄ ipse i auspiciis ea aue vteret. Nā fēit hāc auē q̄dā h̄e diuinū: iudicio illo q̄ i q̄cūq; arbore nidificauerit, clauū v̄ q̄cqd aliū ei īfixū diu herere nō posset qn statim excidat, vbi illa insederit.

De accipitre vide lib.i.cap.xiii.
De lusciniā. Cap.XXXIII.

Lusciniā nomē ē auis i dē sūptū q̄a cātu suo significare solet surgētis exortū diei, q̄si lucinia. est ei puigil custos. Cū oua quodā sinu corpis & gremio fouet, īfōnē lōgē noctis laborē cātī lenē suauitate smittit. Et vt mihi videtur, hęc sūma ē ei⁹ itētio, vt possit non min⁹ dulcorib⁹ modul⁹ q̄ fomēto corporis foetū alare atq; fouere. Hāc vitā videt ducere mulier viduata, sed pauper & pudica: q̄ colū digitis trahēs vt puulis suis victū acgrat, nocturno cātu moestitiā paupertatis demulcet: & quis suauitatē luscinię imitari nō possit, imitatur tñ eā sedulo maternæ pietatis offō.

De vespertilionē. Cap.XXXIII.

Vespertilio aīal ignobilē a vespe nomē sūpsit est autē volatile idēq; & q̄drupes, & dētribus vtitur: q̄d in aliis auib⁹ reperiri nō solet. **V**parit sicut quadrupedia, non oua, sed

pullos viuentes, volitat autē nō aliquo volatu pēnarū, sed membranę suę fulta remigio: quo suspēsa veluti pēnarū volatu circūfert atq; vegetat. habet aliud hoc vile animal, q; sibi inuicē adherēt, & quasi specie botriōis ex alto loco pēdent, at si se vltimę quęq; laxauerint, omnes resoluuntur, quod sit quodam munere caritatis quę difficile in hoīb; & tamē aliquatenus in volucris huiusmodi reperitur.

De coruo vide lib.i. cap. xxxv.

De cornice & coruo iterum.

Caput. XXXV.

X Ornix annosa auis apud latinos gręco noīe κορῶν ^{vb} corone appellat: quā autē augures hoīm curas significatiōib; agere: insidias viarū mōstrare: futura prędicere. Magnū nefas hoc credere ē q; deus cornicib; sua mādēt cōsilia. Hīs iter mltā auspiciā tribuit, & pluuias portēdere vocib; vñ ē illd. tūc cornix plēa pluuiā vocat iprobavoce. Discant hoīes amare filios suos, ex vsu & pietate coruorū: q; etiā volātes filios comitatu sedulo psequūt, ac sollicitē timētes, ne forte deficiāt, cibū suggerūt, ac plurio rpiis spatio nutriēdi officia nō reliquūt. At vero fœmię nrī rpiis cito ablactāt ēt illos q; diligūt: & si diatiores sūt, lactare fastidiūt, paupiores si fuerūt, puulos abiciūt: & exponūt, & de phēsos abnegāt. Ipse q; diuites mres, ne p plures pīmōiū diuidat, ppios ne cāt ī vtero foet, & pricidalib; succis ī ipō genitali aluo pignora sui vētris ex tinguunt. Pri⁹, n. auferē vitā q; tradat. Quis docuit nisi homo filios abdicare? Quis int naturę frīna cōsortia, frēs ipares fecit? Vni⁹ diuitis filii diuersę fortē cedūt. Ali⁹ rotius pīnē fortis ascripitiōib; iocūdat, ali⁹ opulētē hereditatis paternę deplorat angustā atq; iopē portionē. Nūqd natura diuidit merita filiorū? ex parī tribuit oīb; vñ & nascēdi & viuēdi possint hīe substātiā. Ipsa vos o parētes docet nō discernere pīmonio, quos titulo germāitatis ēquit. Etenī qb; dedistis cōit ēē qd nati sūt: eis nō debetis iuidere qn cōiter sortē

eādē inter se fortiantur & habeant.

De columba vide lib.i. Cap. i. ii. iii.

De turture lib.i. Cap. 20. 23. 24. & 25.

De hirundine lib.i. cap. 41.

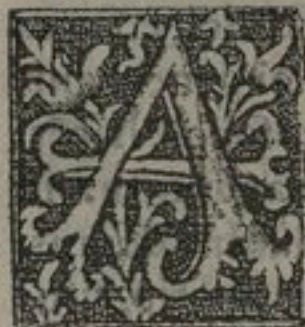
De coturnice seu qualea lib.i. ca. li.

De pauone lib.i. cap. lv.

De Vpupa lib.i. cap. lii.

De gallo lib.i. cap. 36.

De anate. Cap. XXXVI.

Nas ab assiduitate natatū aptū nomē accepit. Ex quo gñe qdā dicūt germanię eo q; plus ceteris nutrant. Anates pōtice venenōvictitāt, ideoq; cibo humano aptē nō sūt. Putat etiā anas anseri dedisse nomē, q; & ipsa cū ī trīs viuāt assiduō natet: sed de anserē alibi diximus.

De ouis & ex eis natis. C. XXXVII.

Mniū gñā volucrū bis nascūt. Primū enī oua gignūt & pariunt, īde calore corpis materni formant & aiant. Oua autē dicta ab eo q; sint vuīda. Vnde & vua, ab eo q; ītrīsecus sit plena humore. Nā hūidū est qd extrīsecus humore habet, vuīdū qd īnterius. Quidā aut putāt oua gręcā hīe originē noīs, illi enī dicūt oa & ī singlari ὄον u lra ablata. Oua aut qdā īa nī vēto cōcipiunt: sed nō sūt gñatiua, nisi q; fuerit cōcubitu masculino cōcepta, & seminali spū penetrata. Quorū vim tāta dicūt vt lignū pfusum eis nō ardeat, ac ne vestis qdē cōtacta adurat admixta quoq; calce glutinare fertur vitri fragmenta.

De apibus. Cap. XXXVIII.

Pes dicta vel q; pedib; se alligāt, vel p eo q; sine pedib; nascunt. Nā postea & pedes & pēnas accipiunt. Hæ solertes ī gñandi mellis officio, assignatas icolāt sedes: domicilia īnenarrabili arte componunt: & ex variis floribus fauum condunt: textisq; ceris īnumera prole castra replent: exercitum & reges habent: prālia mouent: fumum fugiunt: tumultu exasperant. Has pleriq;

Virg. in
Georgi.
Corui.

expertī sunt de boum cadauerib⁹ nasci
nam pro his creandis, vitulorum occi-
sorum carnes verberantur, vt ex putre
facto cruore, vermes creent: qui postea
efficiuntur apes. Proprie tamē apes or-
te dicuntur de bobus, sicut crabrones
de equis, fuci de mulis, vespē de asinis.

†Castro-
ras.

†Castros græci appellant qui in extre-
mis fauorum partibus maiores creant
quos aliqui reges putant dici, eo q̄ ca-
stra ducit. Solæ apes in oī genere ani-
mantū cōmunē in oībus sobolē habēt:
vnam omnes incolunt mansionem: vni-
us patriæ clauduntur limine domus:
cōis est oībus, labor, cibus, opatio, vsus
fructus, & volatus. Quid plura: cum cō-
munis sit omnibus generatio: Integritas
quoq; corporis virginalis omnibus
est communis, & partus: quoniam nec
inter se villo concubitu miscentur, nec
libidine soluuntur: nec partus quatiū-
tur doloribus, sed subito maximum fl-
liorum examen emittunt. e foliis atq;
herbis ore suo legentes prolem sibi p-
creant. Ipse sibi regem faciunt & ordi-
nant. Ipse populos creat. Et licet possit
te sub rege sint, sunt tñ liberę. Nam &
progiatiua iudicis tenet, & fide deuot-
ionis affectū: quia regē tanq̄ a se sub-
stitutū diligūt, & toto honorāt exami-
ne. Rex aut nō sorte ducit: quia in sor-
te euentus est, non iudiciū: & sepe ir-
rōnabili casu sortis, meliorib⁹ deterior
præfertur. Apibus autem rex, naturæ
claris formatur insignibus, vt magni-
tudine corporis & specie, quodq; in re-
ge præcipuum est, morum mansuetudi-
ne. Nam etsi habet aculeum, non tamē
vitur eo ad vindicandum: sunt enī le-
gis naturę nō scriptę literis, sed ipresse
moribus, vt leniores sint ad puniendū
qui potestate potiuntur maiori. Sed &
apes quæ non obtemperauerunt legi-
bus regis, pœnitentię condemnatione
se mulctant, ita vt immoriantur acu-
lei sui vulnere. Quod Persarum popu-
li in se dicuntur obseruare, vt pro com-
missi precio seu magnitudine ipsi in se
proprię mortis exequantur sententiā.
Itaq; nulli regem, nec Persę qui grauif-
simas habent in subditos leges, nec In-
dī, nec Iudei, nec sauromatę, tāta quā-

ta apes reuerentiā deuotiōis obseruat:
vt nullę domibus exire audeant, nec
in aliquos procedere past⁹, nisi rex pri-
us egressus fuerit, & volatus sibi ven-
dicauerit principatum. Processus au-
tem est per rura redolentiā: vbi inha-
lantes floribus horti: vbi fugiēs riuus
per gramina redolentiā: vbi amœna ri-
parum. Illic ludus alacris iuuentutis:
Illic campestre exercitiū: illic curarū
remissio: opus ipsum suaue de floribus
& dulcibus herbis, fundamenta castro-
rum prima ponuntur. Quid enim aliud
est fauus nisi castrorum quædam speci-
es? Deniq; ab his præsepibus apum fu-
cus arcetur. Quæ castra quadrata tan-
tum possunt habere artis & gratię, q̄-
rum habent crates fauorum? In quib⁹
minutę atq; rotundę cellulę cōiunctio-
ne sui inuicem fulciuntur. Quis archi-
tectus eas docuit hexagona illa cellu-
larum indiscreta laterum æqualitate
componere, ac teneras inter domorum
septa ceras suspendere, stipare mella, &
intexta floribus horrea nectare quodā
distendere? Cerneret omnes certare de
munere, alias inuigilare querendo vi-
ctum: alias sollicitam castris exhibere
custodiam: alias futuros explorare im-
bres, & speculari concursus imbrium:
alias de floribus fingere ceras: alias de
floribus iterum rorem colligere: nul-
lam tamen alienis insidiari laboribus,
aut raptu vitam querere: atq; vtinam
raptorum insidias non timerent. Ha-
bent tamen venena sua, & inter mella
fundunt venenum, si fuerint laceßitæ,
animas quoq; in vulnere ponunt ardo-
re vindictę. Ergo mediis castrorū valli-
bus humor ille recēs ifundit, paulatim
& pcessu tēporis in mella cogit, cū fue-
rit liqd⁹ ab exordio & coalitu cæræ, flo-
rūq; odore flagrare mellis suauitatem
incipit. Merito quasi bonā opariā scri-
ptura sic apēvt formicā p̄dicet, dicens.
Vade ad formicā o piger & cōsidera vi-
as ei⁹ & disce sapiētiā. Quasi dicat vide
q̄ diligēter & p̄uide opata ē, & ei⁹ imi-
tare opationē. Opationē nāq; venera-
bilē meditat apes, cui⁹ laborē & reges &
mediocres ad salutē sumit. Appetibilis
enī ē sctificatio oīb⁹ & cara. Audis qd

Eccli. iii.

dicat propheta. Mittit itaque te ut apia-
culę illi⁹ sequaris exemplū, imiteris opa-
tionē. Vide quā laboriosa sit, & quā grata.
Brevis in volatilib⁹ apis: & initiū dul-
coris habet fructus illi⁹. Fructus itaque
eius ab oībus desideratur & queritur:
nec pro personarū diuersitate discerni-
tur, sed indiscreta sui gratia regib⁹ pa-
riter ac mediocribus aequali suauitate
dulcescit. Nec solū voluptari, sed etiā
saluti est. Fauces enim obdulcat, & cu-
rat vulnera. Interius quoque medicamē-
tum infundit vlceribus. Itaque cū sit in-
firma robore apis: valida tamen est vigore
sapientię, & amore virtutis. Denique apes
regem suū summa protectione defen-
dunt, & perire pro eo pulchrū putāt.
Rege incolumi mens oīb⁹ vna amisso
rupere fidem. Incolumi enim rege ne-
sciūt mutare iudiciū, mentē alio infle-
ctere. Amisso rege fidem seruādi mu-
neris derelinquunt, atque ipsę sua mella
diripiūt: quod is qui huius muneris habuit
principatū, interemptus est. Itaque cum
volucres alię semel tamen quotannis edāt
foetus, apes bis aut ter noua producūt
agmina, & ideo mirāda animantibus
ceteris fecunditate preponderant.

De arbore quadam in India.

Cap. XXXIX.

H

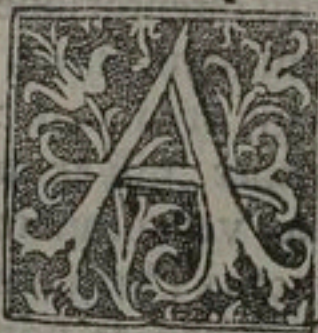

Endēs est arbor in In-
dia. Est autē huius ar-
boris fruct⁹ dulcis to-
tus & valde suauis.
Columbę autē delectā-
tur in fructibus huius
arboris, habitātque in ea, pascentes fru-
ctus eius. Draco autē est inimicus co-
lūbis, timetque arborē & vmbra eius ubi
colūbę morātur, & nō potest appropin-
quare arbori, neque vmbre eius. Si enim
vmbra arboris ad occidentem venerit,
fugit ipse ad orientem: & e converso. Si
autē euenerit ut colūba inueniat extra
arborē vel vmbra ei⁹, occidit eā draco.
Arborē hanc deū patrē intellige: vmb-
ram filiū eius: sicut Gabriel dicit ad
Mariam: Spiritus sanctus superueniet in
te: & virtus altissimi obumbrabit tibi.
Fructū celestē sapientiā dñi, scilicet spi-
ritū sanctum. Vide ergo o homo ne
postquam acceperis spiritū sanctū, i. spiritu

Luc. i.

alem colūbā & intelligibilē & manētē
super te, foris fias ab æternitate, alienus
a patre & filio & spiritu sancto: ne dra-
co te interimat, i. diabolus. Nā si tu ha-
bes spiritū sanctū: nō potest tibi appro-
pinquare draco. Attēde ergo o homo
& permane in fide catholica. Caue quā-
tū potes ne extra domū inueniaris, &
cōprehēdat te ille draco serpens anti-
quus foris, & deuoret te sicut Iudā: qui
mox ut exiit a domo foras, & a fratri-
bus apostolis, statim a dæmone est de-
uoratus, & perit.

De serpentū generibus. Cap. XL.

Anguis omnium serpentū
est genus: quod cōplicari
& contorqueri potest:
& idē anguis, quod angu-
losus sit, & nūq̄ rect⁹.

I
Anguis

Coluber ab eo dictus, Coluber
quod colat umbras, vel quod in lubricos tra-
ctus flexibus sinuosis trahat vel labat.
Nā lubricū dicitur quicquid labitur dum
tenet, ut anguilla serpens. Serpens autē
nomen accepit, quia occultis accessi-
bus serpit, nō apertis passib⁹, sed squa-
marū minutissimis nīsis repit. Illa
autē quod quatuor aut pluribus pedibus
nititur, sicut lacertę & stelliones, non
serpentes, sed reptilia sunt: quia ventre
& pectore reptant: quorum tot venena,
quot genera: tot pñicies, quot species:
tot dolores, quot colores habentur.

Coluber

Serpēs.

Reptil.

De dracone dictū est lib. i. Ca. xxiij.

De Basilisco & Sibilo. Cap. XLI.

Basiliscus græce, latine
interpretatur regulus:
eo quod sit rex serpentum:
ita ut eum videntes fu-
giant: quia olfactu suo
eos necat. Nā & hominem si aspiciat,
interimit. Siquidē ab eius aspectu nul-
la auis volans illesa trāsit. Sed quis sic
procul, ore eius combusta deuoratur.
A mustelis tamē vincitur: quas illis in-
ferūt homines cauetis in quibus de-
litescunt. Itaque ea visa fugit: quem illa
persequitur, & occidit. Nihil enim ille
parens rerum sine remedio constituit.
Est autē longitudine semipedalis, albis
maculis lineatus. Reguli autem sicut
scorpiones arentia quęque sectantur: &

K

Mm

postq̄ ad aquas venerint, ibiq̄ aliquem momorderit, hydrophobas & lymphaticos faciunt. Sibilus idem est qui & regulus. Sibilus enim occidit anteq̄ mordeat vel exurat.

De Vipera vide lib. ii. Cap. xxi.

De Aspide lib. ii. Cap. xxx.

De Ceraſte.

Cap. XLII.

L

Erastes ita dicitur q̄ in capite cornua præredit arietum similia: κέρατα enim .i. cerata gręce cornua vocant. Sunt autē illi quadrigemina cornicula: quorū ostentatione veluti esca sollicitata animalia pimit. totum enim corpus tegit arenis, nec vllum indicium sui præbet, nisi ex ea parte qua inuitatas aues vel animalia capit. est autem flexuosus plusq̄ alii serpentes, ita vt spinam habere non videatur.

De Scitale ex Plinio & Solino.

Cap. XLIII.

M

Citalis serpens ita vocatur, q̄ tanta præfulget tergi varietate, vt notari gratia se aspicientes retardet: & q̄ reptando pigrior est: quos assequi nō valet, miraculo sui stupentes capit. Est autem tanti feruoris, vt etiam hyemis tempore exuias corporis feruentes deponat: de quo Lucanus: Et scitalis sparsis etiam nunc sola pruinis, Exuias positura suas.

De Amphisibena. Cap. XLIII.

N

Amphisibena dicta eo q̄ duo capita habeat, vnum in loco suo, alterum in cauda: currens ex utroq̄ capite, tractu corporis circulato.

Hęc sola serpentium frigori se committit, prima omnium præcedens: de qua idem Lucan⁹: Et grauis in gemitu vergens caput amphisibena. Cuius oculi lucent veluti lucernę.

De Hydro & Hydra vide lib. ii. cap. vii.

De Boa serpente iterum.

Cap. XLV.

Oas anguis Italię imā mensa mole, persequit greges armentorum, & bubalos: & plurimo lacte irriguis vberib⁹ se innectit, & sugens interimit, atq̄ inde a boum depopulatione nomen boas accepit.

De Iaculo.

Cap. XLVI.

Aculus serpens volans: de quo Lucanus, Iaculiq̄ volantes. Exiliunt enim arboribus vbi infidias ponunt: & dum aliquod animal obuisti fuerit, iactant se super ipsum, & perimūt: vnde & iaculi dicti sunt.

De Sirenis serpentibus.

Cap. XLVII.

N Arabia autem sunt serpentes quę Sirenę vacātur cum alis, quę plus currūt equis, sed etiam volare dicūtur: quorum virus tantum est, vt morsum ante mors insequatur q̄ dolor.

De Sepe serpente.

Cap. XLVIII.

Eps exiguus serpens: qui nō solum corpus, sed etiam ossa veneno consumit: cuius poeta sic meminit. Ossaq̄ dissoluens cum corpore tabescit seps. Lucan⁹.

De Dypsade serpente.

Cap. XLIX.

Ipsas serpens tātę exiguatatis fertur vt cū calcatur, non videatur. cuius venenum ante extinguit q̄ sentiat: ita vt facies præuenta morte, nec tristitiam morturo inducat: de quo poeta. Signiferū iuuenem tyrrheni sanguinis t̄ aulum Torta caput retro dīpsas calcata momordit. Vix dolor aut sensus dentis fuit &c.

De Lacerto iterum & Batracha.

Cap. L.

T

Acertus reptile gen⁹ est, vocatus ita q^d brachia habeat. Genera lacertorum plura, vt batracha, salamandra, saura, stellio. Batracha sic dicitur, q^d ranę faciem habeat, nā gręci ranam batrachon appellant.

De Salamandra vide lib. ii. Ca. xvi.

De Saura. Cap. li.

V

Aura, lacerti species: q^d quando senescit, cęcatur oculi ei⁹, & intrat foramen parietis, aspiciens contra oriętem: & orto sole intendit, & illuminatur.

De Stellione iterū & aliis serpētibus. Cap. lii.

X

Tellio de colore nitido nomen accepit. est enim tergo pectus lucentibus guttis ī modū stellarum: de quo Ouidi⁹: Aptūq^{ue} colorī

Nomen habet variis stellatus corpore guttis. Hic autē scorpionibus adeo cōtrarius est, q^d (vr traditur) eo viso pauiorem eis incutiat, & torporē afferat.

Y Sunt & alia genera serpētū, vt admor dice, elephantie, chamedracontes: & species. multa alia, omnia autē homini exitiosa, vt quātus nominū, tantus mortium sit numerus. Oēs autē serpentes natura sua frigidi sunt: Nec pcutiūt nisi quādo calefunt. Nā quādo sunt frigidi, nullū tangūt. Vnde & venena eorum plus die q^d nocte nocent. torpent enim noctis algore: & merito, q^d frigidi sunt nocturno rore. In se enim adducūt vaporem torporis gelide pestis & natura frigide. Vnde & hyeme in nodos torquetur, astate soluūtur. Inde est q^d qui cūq^{ue} veneno serpentis percutitur, primū obstupescit, & postea vbi in illo calefactum ipsum virus exarserit, statim

Z Venenū hominē extinguit. Venenū autē dictū quia per venas vadit. Infusa em pestis eius per venas, vegetatione corporis destructa, discurret, & animā extinguit. Vnde nō potest venenū nocere nisi hominis tetigerit sanguinē. Vnde Luca

nus: Noxia serpentū est admixto sanguine pestis. Omne autem venenū est frigidum: & ideo anima quę ignea est, fugit venenū frigidum.

De serpentū varia natura. Ca. llii.

Naturalibus bonis quę nobis & irratiōnabilibus animātibus videm⁹ esse cōmunia, viuacitate quadā sensus serpens excellit.

Vnde & legitur in Gen. Serpens autē erat callidior cūctis animātibus terre. Serpens autē tres habet naturas. Prima est hac. Cū sennerit, caligant eius oculi, et si voluerit nouus fieri, abstinēt a cibo, & ieiunat multis diebus, donec pellis eius laxetur: & tūc querit angustam rimā in petra, & intrat in eā, & confricat ac constringit se, & deponit veterē pellem. Sic & nos per multā angustiam corporis & abstinentiam pro Christo, deponamus veterē hominē, & indumentū eius. & queramus spiritua lem petrā Christum, & angustam fissuram, id est portā. Secunda natura eius est q^d cū venit ad flumen bibere aquā, non portat secū venenū, sed dimittit illud in fouea. Debem⁹ itaq^{ue} & nos dū ī collectā venimus aquā viuā atq^{ue} sempiternam hauriētes. i. diuinū sermonē in ecclesia, abicere a nobis venenū, id est terrenas & malas concupiscentias. Tertia natura eius est q^d si viderit hominem nudū, timet eum: et si viderit eū vestitū, insilit in eum. Sic & nos spiritualiter intelligamus q^d primus Adam ī paradiso q^d diu fuit nudus, nō preualuit serpens in eū. Sed postq^{ue} tunica est indutus, id est mortalitate corporis, vel consensu per quē sequuta est mors nostra & ipsi⁹, tūc exiliit in eum serpens. Si ergo o homo habes in te mortalem vestem, id est veterē hominem, & inueteratus es dierum malorū: exiliet in te serpens. Si autem expolies te indumento principū & principatū huius seculi & tenebrarū, tunc nō poterit exilire ī te serpens. i. diabolus. Serpens quoq^{ue} pastu fœniculi cęcitātē acceptam expellit: itaq^{ue} vbi obducit oculos senserit, nota remedia querit, nec

Mm ii

fraudatur affectu. Ieiuni hominis spu-
tū si serpens gustauerit, moritur. Dicit
autē Plini⁹. Credit q si caput serpētis
euaserit cū duob⁹ digitis: nihilomin⁹
viuit. Vnde & totū corpus obicit pro

B capite feriētibus. **Anguibus** vniuer-
De an- sis hebes visus est, & raro in aduersum
guibus. cōtruetur. Habēt em̄ oculos nō ī frōte,
sed ī tpib⁹: ita vt citius audiāt q̄ aspi-
ciāt. Nullū autē animal ī tāta celerit-
tate linguā mouet: adeo vt triplicē lin-
guā videat habere, cū non sit nisi vna.

Testu- Testudo etiā visceribus pasta serpētis:
do. cum venenū aduertit sibi serpere, ori-
gano medicina suā salutis se exercet.

C Serpētū aut omniū humida sunt cor-
Serpētū pora: adeo vt quacūq; eant, viā humo-
rursus re designent. Vestigia serpētū sunt ta-
natura: lia vt: cū pedibus carere videant, costis
tū & squāmarū nīsis repunt, quas a
summo gutture vsq; ad imā aluū parī
li modo dispositas habēt. Squāmis em̄
quasi vnguibus, costis quasi crurib⁹ ī-
nitunt. Vnde si ī qualibet corporis pte
ab aluo vsq; ad caput aliquo ictu colli-
datur: debilis reddita cursum habere
nō potest: quia vbiq; ictus ille ceci-
derit, soluit spinā p quā costarū pedes
& morus corporis agebant. Serpentes

D aut diu dicunt viuere: adeo vt depōsi-
ta vetere tunica, senectutē deponere,
atq; ī iuuentutē redire perhibeātur.
Tunicē serpētū exuuiē nūcupātur: eo
q illis quādo senescūt, sese exuūt. Dicū-
tur aut exuuiē & induuiē: quia exuū-
tur & induuntur. Pythagoras dicit de
medulla hoīs mortuī quā ī spina est,
serpētē creari: qd etiā Ouidi⁹ ī meta-
morphoseon libris cōmemorat, dicēs:
Sūt q cū clauso putrefacta est spina se
pulchro: Mutari credāt humanas an-
gue medullas. Qd si creditur: merito
euenit vt sicut per serpētem mors ho-
minis: ita ex hominis morte vita ser-
pētis sequatur.

De vermibus. Cap. LIII.

E

Vermis est animal qd
plerunq; de carne vel
de ligno, vel de quacū-
q; re terrena sine vllō
cōcubitu gignitur: li-
cet nonnūq; & de ouis

nascantur: sicut scorpi⁹. Sunt aut ver-
mes aut terrā, aut aquā, aut aeris, aut
carniū, aut frondium, aut lignorū, aut
vestimentorū. **Aranea** Vermis est aeris, ab aeris nutrimento cognominata:

quē exiguo corpore lōga fila deducit,
& tele semp intēta nūq; desinit labora-
re, perpetuū sustinēs ī suo labore dis-
pendiū. **Multipes** Vermis est terren⁹
a pedū multitudīne dictus, qui contra

ictū contractus ī globū complicatur.
Sanguisuga Vermis est aquatilis, di-
cta sic, quia sanguinē sugit. potantibus
enim insidiatur. Cūq; illabitur fauci-
bus, vel vbi vspiā adheferit, sanguinē
haurit: & cū nimio cruore maouerit,
euomit qd hauserat, vt recentiorē de-

F nuo sugat. **Scorpi⁹** Vermis terren⁹:
qui potius vermibus ascribit, q̄ serpē-
tibus: animal armatum aculeo: & ex eo
grēce nepes vocatū, q̄ caudam figat,
& armato vulnere venena diffundat.

Proprium est autem scorpiū, q̄ manus
palmam non feriat. **Bombyx** frondis
vermis: ex cuius textura bombycinū
fit. Appellatur autem hoc nomine, ab
eo q̄ euacuetur dū fila generat: & aer
solus ī eo remaneat. **Eruca** frondis

vermis, oleribus vel pāpino inuoluta:
ab erodendo dicta: de qua meminit
Plautus. Eruca nequam bestiam & ma-
leficam inuolutā ī pampino imitatus
Implicat se eadē: nec aduolat vt locu-
sta: vt huc illucq; discurrens, semipasta
dimittat: sed permanet perituris fru-
gibus, & tardo lapsu, pigrisq; morib⁹

G vniuersa consumit. **Teredones** ligno
rū appellāt, qdā eo vermes q̄ terendo
edāt, vel q̄ terebrant. **Teretron**
grēce, latine terebrū dicit. Grēcis aut
δῆξ dicitur, & δῆξ is dexis morsus,
hos latine termites dicimus: ita enim
apud nos ligni vermes vocātur: quos
tempore importuno de se arbores gi-
gnūt. **Tinea** Vermis vestimentorum
dicitur, eo q̄ prineat & eousq; infideat
donec erodat. Vnde & pertinax dici-
tur q̄ ī eādē rem idētidem vrgeat.

H **Vermes** carniū sunt hipseratos lum-
bricus, pediculi, pulices, lendes, tarm⁹,
ricynus, vsia, cimex. **Hipseratos** ver-
mis capitis vocat. **Lumbricus** Vermis

est intestinorum, dictus quasi lubricus, quia
Pediculi labitur, vel quod in lumbis sit. **Pediculi**
 vermes cutis, a pedibus dicti: unde & pe-
 diculosi dicuntur quod pediculi in corpore

Pulices. efferuescunt. **Pulices** vero vocati sunt
Tarmi. quod ex pulvere nutriant. **Tarmus** ver-

Ricynus. mis est lardi. **Ricynus** vermis est ca-
 nis, ita vocatus quod in auribus canum ad-

Vstula. heret. **Cynos.** n. græce canis est. **Vstu-**
 la vermis est porci, appellata quod vrit. nam
 ubi momorderit, adeo vrit ut statim

I
Cimex. vesicæ ibi fiat. **Cimex** vermis foetidus
 in parietibus & lecticis nascens, ob simi-
 litudinem cimæ herbe, cuius foetore ha-
 bet vocat. Proprie autem vermis in carne
 putrida nascitur: tinea in vestimentis: eru-
 ca in holere: teredo in ligno: tarmus in
 lardo. Vermis non ut serpens apertis
 passibus vel squamarum nris repit: quia
 non est illis spinæ rigor ut colubri: sed in
 directum corpusculi sui partes gradatim por-
 rigendo contractas & contrahendo porre-
 ctas, motus explicat, sicque agitatur plabit.

De piscium diversorum naturis. Ca. LV.

K

Isces dicti, unde & pe-
 cus, a pascendo scilicet.
Reptilia, ideo dicuntur
 hec quæ natant: eo quod re-
 ptandi habent speciem &
 naturam quæ se in profun-

Pfal. dum mergant, tamen in natando repunt. **Unde**
 & **David** ait: hoc mare magnum & spa-
 tiosum manibus: illic reptilia quorum
 non est numerus. **Amphibia** sunt quædam
 genera piscium dicta quod in terra & in aquis
 vivunt, ambulandi in terra usum, & na-
 tandi in aquis officium habeant. **Amphi-**
bia. enim græce, utrumque dicitur latine, id est quod in
 terris & aquis vivit: ut phocæ, croco-
 dili, hippotami, id est equi fluctuales.

De aspidochelone dictum est lib. ii. ca. 36

L
Ballenæ autem sunt immensæ magnitudi-
 nis bestię, ab emittendo & fundendo
 aquas dictę. Cæteris enim bestiis maris
 magis vomit undas. **Ballenæ** enim græce
 emittere & iaculari dicitur. **Masculus**
 ballenæ est musculus, eius enim coitu com-
 cipere hec bestia dicitur. Est etiam bestia in

Delphi-
nes. mari quæ dicitur serra, de qua lib. 2. ca. 22.
Delphines certum habent nomen vel vo-
 cabulum, quod sonos hominum sequantur, vel
 quod ad symphoniam gregatim conveniant.

Nihil est in mari velocius istis. Nam ple-
 rumque naues salientes transvolant. Quando
 autem pludunt in fluctibus, & undarum se-
 motibus precipiti saltu ferunt, tempestates
 significare videtur. Hi proprie simones
 nominantur. Est & delphinus genus in
 Nilo flumine dorso serrato: qui croco-
 dilos, teneravetrius defecantes iterant.

Porci marini, qui vulgo vocantur suil-
 li: quia dum escam querunt, more suis terram
 sub aquis fodiunt. Circa guttur enim ha-
 bent oris officium: & nisi rostrum arenis
 immergant, pastum non colligunt. **Gla-**

dus dicitur ob hoc quod rostro mucronato
 fit: propter quod naues perfossas mergit.

Serra nuncupata quod serratam habeat
 cristam: & subternatans naues secat.

Scorpius dictus quia ledit cum manu
 tollitur. Tradunt enim quidam decem cancris
 cum ocymis manipulo adalligatis, omnes qui
 ibi sunt scorpiones ad eum locum congregari.

Crocodylus a croceo colore dictus,
 gignitur in Nilo flumine, animal quæ
 drupes, in terra & in aquis vivens: longi-
 tudine plerumque viginti cubitorum, den-
 tium & ungulum immanitate armatum: tan-
 taque cutis duritia, ut si fortius ictu lapidis
 dum tergo percutiatur illi, non noceat. No-
 cte in aquis, die in humo quiescit, ova
 in terra fouet: masculus & femina in-
 cubandi vices servant. Hunc serra ven-
 tre defecans interimit. **Lupum** autem

tas appellavit piscem ingeniosum in ca-
 ptura. Denique circumdatus reti fertur
 arenas arare cauda, atque ita abscondit
 transire rete. **Mullus** vocatus eo quod
 sit mollis atque tener: cuius cibo tradunt
 libidinem inhiberi, oculorum aciem hebetari.

Homines vero qui his sepe pasti sunt, piscem
 olent. **Mullus** in vino necatur: illis qui inde
 biberint, aut ipsum comederint reditum vi-
 ni generat. **Mugilis** nomen habet quod
 sit multum agilis. nam ut dispositas sen-
 sit piscatores insidias, confestim retror-
 sum rediens ita transilit rete, ut vola-
 re piscem credas. **Innumera** igitur ge-
 nera piscium, & innumeri usus eorum
 Alii ova generant, ut varii maiores,

quos vocant tructas, & aquis fouen-
 da committunt. aqua vero generat &
 creat, & adhuc mandati illius legis
 perpetue munus exequitur, tam blanda

Mm iii

M
Porci
marini.

Gla-

Serra.

Scorpius
marinus.

Croco-
dilus de
quo &
alibi.

N
Lupus
aquatis-
lis.

Mullus.

Mugilis

Piscium
varia ge-
nera.

O mater animantium. Alii viuos foetus
 Piscium i edunt de suo corpore, vt cete ingētia,
 foet⁹ su delphines, & phocæ, aliæq; cetera hu-
 os amor insmodi: quæ cum edūt partus: si quid
 infidiarum forte terrorisq; præsen-
 sē circa catulos suos vnq; moliri: quo
 tueantur eos, vel tenerē ætatis mater-
 no affectu pauorem comprimant: ape-
 rite ora exteriora, & partus suos denti-
 bus suspendere, internoq; recipere cor-
 pore, & genitali feruntur aluo abscon-
 dere. Quis humanus affectus hanc pie-
 tatem piscium possit imitari? Oscula eo-
 rum nobis satietati sunt: illis non satis
 est aperire viscera, natosq; recipere, &
 reuocare integros, atq; iterum foetus
 suo calore animare, & spiritu adolere
 suo, duosq; in corpus vnum immitte-
 re, donec aut ad securitatem deferant,
 aut corporis sui obiectu natos suos de-
 fendant a periculis. Quis hæc videns
 non tantę pietati piscium cedat? quis
 non miretur & stupeat: vt seruet natu-
 ra in piscibus qđ nō seruat in homini-
 bus? Pleręq; suspitione nouercalis odii
 appetitę, suos occiderunt filios: aliæ in
 fame, vt legim⁹, partus proprios com-
 ederunt, & humanis pignoribus ma-
 ter sepulchrum facta est. Piscium autē
 proli vterus parentis sicut murus, val-
 lo quodam maternorum viscerum pi-
 gnora inoffensa cōseruat. Diuersa igi-
 tur piscium genera diuersos vsus ha-
 bent. Alii oua generant, alii viuos &
 formatos generant foetus: & qui oua
 generant, nō nidos texunt vt aues: nō
 per diuturnū foetus laborem induit,
 non cū molestia sui nutriunt. Decidit
 ouū, qđ aqua quodā gremio suę natu-
 rę quasi nutrix blanda suscipit: & ani-
 mal sceleris foru reddit. Cōtinuo enim
 tactu parētis animatū ouū qđ decidit,
 & piscis exit. Deinde q̄ pura & inuio-
 lata successio, vt nullus alteri, sed gene-
 ri suo misceretur, nesciūt enim alieno-
 rum piscium adulterina cōtagia, sicut
 ea animalia quę coeunt, vt equarum &
 asinorum: quę inter se diuersa genera
 magna hominū cura perpetrāt, vel rur-
 sus cū equi & asinē insimul miscentur:
 quę sunt vere adulteria naturæ. Nam
 vtrq; maius est flagitium qđ in naturę

P
 Matru
 sequitā.
 In capti-
 uitate
 Hieroso-
 lymita-
 na.

Piscium
 castitas.

Q
 Humana
 ipu-
 dicitia.

colluione cōmittitur, qđ quod in per-
 sonę iniuria. Et tū o homo ista procu-
 ras, interpret adulterii iumentalis! Et
 illud animal cæteris preciosius putas,
 qđ est adulterinū, qđ nature lege in-
 uentū est. Ipse genera aliena cōfundis,
 diuersaq; misces animalia, & ad veti-
 tos coitus plerūq; cogis inuita: & hoc
 industriā vocas, quia hoc de hoībus fa-
 cere nō potes, vt diuersi generis com-
 mixtio foetum possit excludere. Tollis
 tñ hominī qđ natus est, & virū de viro
 exuis, abscissaq; corporis parte sexum
 necas, spadonē efficis: vt qđ natura ne-
 gauit, hominū impleat audacia. Q̄ bo-
 na autē mater sit aqua, hinc cōsidera.
 Tu homo docuisti abdicationes patrū
 in filios, separationes, odia & offensas:
 disce quę sit parētis vicissitudo. Viue
 re pisces sine aqua nequeūt, nec a suæ
 parētis cōsortio separari: nec a suę al-
 terius munere discerni: & sit hoc natu-
 ra quadā vt separati moriantur illico.
 Quid autē de densitate dentium dicā?
 non em̄ vt oues & boues ex vna dūta-
 xat parte dentes habēt, sed vtraq; pars
 armata est dentibus: Quia em̄ in aqua
 sunt: et si diutius cibū versarēt, & non
 cito trāsmitterent, aquarū colluione
 eorū esca de dentibus posset auferri, &
 dilui: ideo densos & acutos habēt den-
 tes, vt cito incidāt atq; cōsumāt cibū,
 & sine mora & dilatiōe transmittāt.
 Deniq; nō rumināt: solus tñ scarus ru-
 minare perhibetur ab iis qbus aut eue-
 tus aut vsus fuit aut studiū talia cōp-
 hendere. Sane nec ipsi pisces potētio
 rū euasere violentiā, nā auaritię potē-
 tiorq; subiecti vbiq; inferiores sunt: quo
 em̄ quisq; infirmior, eo citius raptorū
 prędę patet. Et pleriq; qđ herbis pas-
 scūtur, ac minutis vermibus. Sūt autē
 qui inuicem se deuorāt, vt a sua carne
 pascantur. Minor apud illos cibus ma-
 ioris est: & rursus ipse maior a validio-
 re iuaditur: & prędator alieni sit esca
 alterius: itaq; vsu venit vt cū ipse aliū
 deuorauerit, ab altero deuoret, & in vñ
 ventrē vterq; cōueniat cū deuoratore
 proprio deuoratus: sicq; simul in vno
 viscere prędę vindictęq; cōsortium. Et
 ipsis sponte forte assentiēs inuidia est,

R
 Dentati
 pisces.

Scarus.

S
 Piscium
 victus.

sicut & nobis. Nō enim ex natura coe-
pit, sed ex avaritia, aut quia ad usus ho-
minū datī sunt in signū vt in his no-
strorum morū vicia videremus, & ex-
caueremus exemplis ne quis peccator
inferiorem inuaderet, daturus in se po-
tētorī exēplum iniurię. Itaq; qui aliū
lēdit: sibi laqueum parat in quem ipse
incidat. Et tu piscis es qui viscera in-
uadis aliena: qui demergis infirmum:
qui cadentem persequeris vsq; in pro-
fundum. Certe ne dū illū persequeris,
incidas ipse in validiorem, & deducat
te in alienas insidias, quā tuas vitat, pri-
usq; tuam expectat arumnā qui te per-
sequere ipsam reformidabat. **Scarus.** quidam
piscis dictus eo qd solus escam
ruminare perhibetur: siquidem alii pi-
scēs non ruminant. Tradunt autē hūc
ingeniosum esse. nāq; inclusum nassis,
non illinc prima fronte erūpere, nec in-
festis viminib; caput inserere, sed cre-
bris, nūc dētū nūc caudā laxare fores
lātib; atq; ita retrorsū redire. quē lu-
cratū ipsius si forte ali; scarus videat:
apprehēsa mordicus cauda adiuvat ni-
sus erumpētis. **Echineis** parvus & se-
mipedalis pisciculus, nomen habet qd
naue adherendo teneat & remoretur.
a verbo *ἔχω* echo qd est habeo, aut *ἔχομαι*
echome, qd est hereo: & noīe *ναῦς*
nays qd est nauis. Nā licet ruant vētrī,
sequantq; procelle, nauis tamē quasi ra-
dicata in mari stare videt: nec retinen-
do hoc facit, sed quasi terrē adherēdo.
Hūc latini remorā appellant, qd cogat
stare nauigia. **Anguille**, similitudo
anguis, nomē dedit. Origo ei; ex limo
& rore celesti. Vnde & quādo capitur:
ita lubrica est vt quāto forti; pmitur
manu nuda, tanto citius elabatur. Fe-
rūt autē orientis fluiū Gangem an-
guillas trigenū pedū gignere. Anguil-
lē vino necatē: qui vinū biberint, tēdiū
vini habēt. **Murena** grēci *μυρηνά*
myrenan vocāt, eo qd cōplicet se in cir-
culos. Hāc fēminini sexus tm esse tra-
dūt, & cōcipere a serpente. ob id a pi-
scatoribus tāq; sibilo serpētis euocat,
& capitur. īctū autē fustis difficulter
interimitur, ferula p̄tinus: Habere ani-
mā in cauda certū est, nam capite per-

cussio vix eā interimi dicūt: cauda sta-
tim exanimari. **Polypus**, id est multī **Polyp**.
pes, plurimos em pedes habet. iste in-
geniosus hamū appetit, & brachiis cō-
plexū, nō morsu, non prius dimittit q̄
escā circūroserit. **Torpedo** vocata eo
qd corpus torpescere faciat, si eā quisq; **X**
viuētē tangat, etiā procul, & a longin-
quo: vel si hasta vel virga tangatur, q̄
uis p̄ualidos lacertos habeat torpescere
faciet quēlibet: & pedes robustissī-
mi viri ad cursum, ligabit. Tāta est em
vis eius vt etiā aura corporis sui affi-
ciat mēbra. **Cācer** animal gradiēs in **Y**
transuersum, hancibi gratia prestigias **Cancer**.
fruit, nam & ipse ostreo delectatur, &
carnis eius epulū querit: sed appetens
cibū, prospicit & periculū. Hāc enim
venatio difficilis est & periculosa. Dif-
ficilis est, quia testis validioribus esca
interior includitur, nam velut muris
quibusdam mollitiem carnis p̄cepti
regalis interpres natura munuit: quā
medio testarū quodā sinu concauo nu-
trit ac fouet, & quasi in quādam vallē
diffundit: & ideo cassa sunt omnia can-
cri tentamenta: quia aperire clausum
ostreum nulla vi potest. Et periculosa
est, si chelam eius includit. Vnde ad ar-
gumēta cōfugit, & insidias noua frau-
de molitur. Itaq; quia omnia animan-
tium genera aliqua delectatione, licet
sint diuersa, mulcētur: explorat si quā-
do ostreum in locis remotis ab omni
vento scilicet contra radios solis rece-
praculum illud aperiat, & suarum res-
feret claustra testarum, vt libero aere
visceris sui voluptatem quādam ca-
piat: & tūc cancer clanculo calculū, i.
lapillum immittēs impedit cōclusionē
ostrei, & sic chelas p̄ apertū immittēs
interna ostrei viscera depascit. Sic etiā
hoīes vitiosi, cancri more in aliene rei **Z**
ysum fraude circūscriptionis irrepūt, **Cancrī**
& infirmitatē ppriē virtutis astu quo imitato-
dā suffulciūt, fratri dolū nectūt, & alte res,
ri; pascunt grūis. Tu autē ppriis esto
contētus, & aliena te damna non pa-
scant. Bonus cibus est simplicitas in-
nocētię: sua bona habens, insidiari ne-
scit alienis: nec avaritię foetibus inar-
descit: cui lucrū oē iniquū ad virtutē

dispendiū est, ad cupiditatē incendiū:
& ideo beata est si bona sua nouerit: cū
virtus paupertatis omnibus sit prefe-
renda thesauris. Nonne melius est exi-
guū quid cum dei timore & amore, q̄
thesaurus magnus sine eiusdē timore
& amore! Melior est enim hospitalitas
in holeribus cū gratia, q̄ vitulorū pin-
guū cū discordia preparatio. Vtatur
ergo ingenio ad querēdā gratiā, & sa-
lutem tuendā, non ad alienā circūscri-
bendam innocentia. Licet tñ nobis vti
exēplis sumptis a maritimis ad profe-
ctū nostrę salutis, nō ad alienę piculū.
Echin⁹. Echinus animal exigū vile ac despi-
cabile maritimu, plerūq; index futurę
tempestatis, aut tranquillitatis nūcius
solet esse nauigantibus. Deniq; cū pro-
cellam ventorū senserit, calculum va-
lidum arripit: eūq; velut saburram ve-
hit, & tāq; anchoram trahit, ne excu-
tiatur fluctibus, itaq; non suis se li-
brat virib⁹, sed alieno stabilit & regit
pōdere. Quo indicio nautę velut signū
futurę perturbationis capeſſunt, & si
bi prætiment ne eos imperitos turbo
improvisus inueniat. Quis mathema-
ticus, quis astrologus, quisve chaldeus
potest siderum cursus, celi motus & si-
gna sic comprehendere! Quo ingenio
ista colligit! Quo doctore percipit! Quis
ei fuit tantū interpretis augurii! Sępe ho-
mines confusionem aeris vidēt, & sępe
falluntur, q̄ plerūq; ea sine tempestate
discutiatur. Echinus non fallit. Echi-
nū sua nequaq; signa prętereſcit. Vnde
exiguo animali tāta pręscientia vt fu-
tura pręſciat! Quocirca maius in eo
nihil est q̄ tātam habere prudentiam.
Crede q̄ per indulgentiam dei omniū
rerū dominū, hic huius pręscientię ac-
cepit munus. Etenim si fœnū deus sic
vestit, si pascit volatilia, si parat coruis
escam, (pulli enim eorū clamant ad do-
minū) & si mulieribus dedit texturę
sapiētiam, si araneam quę tam subtili-
ter ac docte laxos casses suspēdit in fo-
ribus, sapiētię non reliquit immunē:

A Si ipse virtutem equo dedit, & soluit
Equi do de ceruice eius formidinem, vt ex cam-
tes. pis occurrens regibus arrideat, odore-
tur bellū eminus, excitetur sono tube:

si hęc irrationabilia, & alia insensibilia,
vt fœnū & lilia repleuit suę dispositio-
ne sapiētia: quid dubitamus quinetiā
in echinū cōtulerit gratiā pręscientia?
Nihil inexploratū, nihil dissimulatum
reliquit. Omnia videt, qui pascit oīa.
oīa replet sapientia, qui oīa fecit in sa- **Psal. 103.**
pientia: vt scriptū est. & ideo si echinū
dono visitationis suę nō prętermisit, si
eū cōsiderat, & futurorū informat indi-
ciis: te nō cōsiderat! Immo vero cōſi-
derat, sicut testat̄ eius diuina sapiētia
dicēs: Si respicit volatilia, si pascit illa: **Matt. 6.**
nō ne vos pluris estis illis! Si fœnū qđ
hodie est, & cras in clibanū mittitur,
deus sic vestit: quāto magis vos, minia
mę fidei. **Conche** & cochleę ex hac
causa sunt vocatę, q̄ deficiēte luna ca-
uantur. omniū em̄ clausorū animalū
maris atq; concharū, incremento lunę
mēbra turgescūt: defectu lunę euacua-
tur. Luna enim cū in augmento fuerit,
auget humorē: cū vero in defectu fue-
rit, minuūt humores. Hoc em̄ phisici
dicūt. Concha aut̄ primę impositionis
nomen est: inde p̄ diriuatiōē cochlea
quasi conchula. Concharū genera mul- **Cōcha**
ta sunt: iter quas & margaritifere sūt **rū gña.**
quę cocēloę dicunt: in quorū carne pre-
ciosus lapillus cui vnioni nomen solis
datur: de quibus tradūt ii qui de ani-
māriū naturis scripserūt, q̄ nocturno
tēpore littora petant, & ex celesti rore
margaritas cōcipiant: vnde & cocēloę
quasi cōcipientes e celo nominantur.
Murex cochlea ē maris dicta ab acu-
mine & asperitate: q̄ alio noīe cōchylū
nominat: propterea q̄ circūcisa ferro,
lachrymas purpurei coloris emittit,
ex qbus purpura tingit̄. Et inde ostrū
appellatur, q̄ hęc tinctura ex testę hu-
more elicitur. **Cancro** vocari volūt
quia conche sunt crura habētes, inimi-
ca ostreis aīalia. nā carnib⁹ eorū viuūt.
Aīal est, vt iā dixi, raro ingenio. nā va-
lidā ostree testam aperire non potens,
explorat quādo ostrea testarū claustra
aperiat, tuncq; latenter lapillum ini-
cit, atq; impedita conclusionē ostree
carnes erodit. Duo aut̄ sunt gña cācro-
rū: fluuiales & maritimi. Ostrea dicta
est a testa, qua mollities eius munitur.

Matt. 6.

B
Conche
Cochleę

Cōcha
rū gña.

Murex.

Cancer.

Græci enim testam *ὄστρεον*, ostracon dicunt. Musculi sunt cochleæ a quorū lacte concipiūt ostreæ: & dicti musculi, quasi masculi. Testudo piscis dictus eo q̄ tegmine testē sit adopertus in modū cameræ. Testudinū quatuor sunt genera, terrestres, maritimæ, lutariæ, i. cœno & palude viuētes, quartū genus fluuiales: quæ in dulci aqua viuūt. Tradunt aliqui (qđ incredibile est) ire tardi⁹ na uigia pedē testudinis dextrū vehentia.

Ranæ. Ranæ a garrulitate, eo q̄ circa genitales strepūt paludes, & sonos vocis importunis clamoribus reddunt. Ex quibus quedam aquaticæ dicunt, quedā palustres: quedā rubet, ob id q̄ in rubis & vepribus viuūt, ceteris grandiores. Aliæ calamitæ vocant: qm̄ inter arundines fruticesq̄ viuūt: minimæ oīm, & viridissimæ, mutæ, & sine voce sunt. Agredulæ sunt ranæ paruulæ in sicco vel in agris morantes, vnde & sic vocant. Negant quidam canes latrare, quib⁹ in of

D fa rana viua fuerit data. Animalium oīm in aquis viuētiū nomina cētū genera. quadragintaquatuor Plinius ait, quæ sunt in generibus beluarum, serpentū cōmuniū terræ & aquæ, cācrorū, cōcharum, peloridum, solearū, lacertorum, loiginū, & his similia.

De Arboribus.

Cap.LVI.

E Rborū nomen a robore quidam deriuatum putant, sicut herbarū ab herendo creditur: eo q̄ terris suis radicib⁹ adhereant. Vtræq̄ autem ideo sibi pene similia sunt, q̄ ex vno alterū gigniūt. Nā dum sementē in terrā ieceris, prius herba oriūt, deinde confortata surgit in arborem, & intra parū tēpus qđ herbā videras, arbutum suspicis. Arbutū arbor est nouella & tenera in qua insertio fieri potest: aut arbor cui vitis maritatur & inheret, vnde dicūt arbutum quasi arboris hasta. Alii arbutum locum in quo arbores sunt, volūt accipere, sicut & salicta & vireta vbi salices & virgultæ nouellæ & virētes sūt.

Frutex. Frutex minor arbore iusta appellatur, Nemus. q̄ fronde terrā tegat. Nemus vox græca est a nemo, i. pascua q̄ i eo greges pa-

scant: estq̄ voluptatis causa cōparatū. Alii q̄si latinū sit a nemine: aut numinibus nūcupatū volūt, q̄ pagani ibi idolis suis sacrificabāt. Luc⁹ est dēfitas arborū solo lucē derrahēs, p̄ ariphrafin, eo q̄ non luceat, siue a luce, q̄ in eo lucebant funalia vel cerei ppter nemorū tenebras. Saltus est dēfitas arborū alta, Saltus, vocata hoc nomine eo q̄ exiliat in altū, & i sublimē cōsurgat, vel q̄ ibi fere & pecora interdū saliant. Insitio dicūt Insitio, cum fissio trunco surculus fœcundæ arboris sterili inseritur. Plātæ sunt raptæ Plantæ, de arboribus. Plantaria autem quæ ex Plātaria seminibus nata sunt cum radicibus: & a terra propria transferūtur. Radix ap pellatur q̄ quasi radiis quibusdam fixa terris, in profūda demergitur. Nā phyci dicunt parē esse altitudinē radicū & quarūdā arborū. Truncus est stipes & status arboris insistens radici. Corti cē veteres corucē vocabāt. Dicitur aut cortex, q̄ corio lignum tegat. Liber est pars corticis interior: dictus a liberato cortice, i. ablato, est enim mediū quiddā inter lignū & corticē. Rami sunt q̄ de trunco manāt, sicut a ramis aut radice surculi. Surculi sunt a p̄cisione ferræ nūcupati. Virgultum est qđ de radice pullulat. Ramus qui de ipso arboris robore, virga quæ de ramis. Proprie autē virgultū appellatur qđ ad radicē arboris nascitur, & quasi inutile ab agricolis amputat. & hinc dictū virgultū, q̄ ex virga tollit. Virga autem a vi vel a virtute dicūt: quia vim habet in se multam: vel a viriditate: vel quia pacis idicium est, q̄ vim vrgeat. vnde virga quæ dicitur caduceum, vtūtur magi ad placandos serpentes inter se: & idcirco in ea hos sustinēt alligatos. hac etiā philosophi, reges, nūcii, magistri ac legati vtuntur. Flagella dicunt summæ arborum partes: ab eo q̄ crebros ventorum flatus sustinēt. Cimas & cimata vocāt herbarū summitates quasi comas. Folia q̄ *φύλλα* græce dicūt. Vnde est ad nos per deriuationem trāslatum. Flores nominati q̄ cito defluant de arboribus, quasi fluores, q̄ cito soluantur. In his duplex gratia: coloris, & odoris. Austro I em flores soluantur, zephyro fiūt. Ger

Mm v

men dicimus surculū pregnātem, a ge-
nerando vnde & germinatio. Fructus
nomen accepit a frumē. i. eminente
gutturis parte, quo vescimur: vnde &
Fruges. fruges, fructus proprie dicuntur agro-
rum & arborū, quibus vtimur. In a nī-
malibus vero abusive & trāslatiue fru-
ctum vocant. Poma dicta ab opīmo. i. a
copiē vbertate. Matura dicunt, q̄ apra-
sint ad manducandū, sic & immatura,
quia priusq̄ matura flant, dura sunt ad
manducandū. Sunt autē poma quęcūq̄
principalem fructum nucleo nō inclu-
dunt. Ligna secundū Varronem dicta
sunt q̄ leguntur ad ignē cōstruēdum:
secundū quosdā autē quia accensa con-
uertuntur in lumen. Vnde & lychnus
lucerna dicitur, & elychniū qđ i ea ar-
dens lumen prębet. Torris lignū adu-
stum: quem vulgus titionem vocat, fo-
co, semīustum & extinctum. Quisquilie
sūt stipulę imixtę surculis ac foliis ari-
dis: sunt autē purgamenta terrarum.
Palma. Palma dicta quia manus victricis or-
nat⁹ est, vel q̄ oppansis est ramis in mo-
dum palmę hominis. Est enim arbor in
signe victorię, procerosq̄ ac decoro vir-
gulto, diuturnisq̄ vestita frondibus, &
folia sua sine vlla successione seruans.
hanc gręci phoenicē dicunt q̄ diu du-
ret, ex similitudine auis illius Arabię
quę multis annis viuere perhibet. fru-
ctus autem eius dactyli, a digitosq̄ simi-
litudine nūcupati sunt. Laurus a ver-
bo laudo laudus dicta. Hac em̄ cū lau-
dibus victorum capita coronabantur.
Apud antiquos autem laudus nomina-
batur: postea d, litera sublata, & r, subro-
gata, dicta est laurus: vt in auriculis: q̄
initio audiculę dictę sunt: & medidies,
quę nunc meridies dicitur. Hanc arbo-
rem gręci daphnen vocant: eo q̄ nūq̄
deponat viriditatem: propter quod illa
victores potius coronabātur. Sola quo-
q̄ hac arbor vulgo fulminari minime
creditur. Malus a gręcis dicta, eo q̄ fru-
ctus eius sit omnīū pomorū rotundissi-
mus. Vnde & hęc sunt vera mala, quę
vehementer rotunda sunt. Alii mala
q̄ gręcis mela dicuntur, alii a dulcedi-
ne appellari aiunt, q̄ eius fructus mela-
lis sapore habeat, vel q̄ in melle seruē-

tur. Malū punicū dicitur q̄ ex punica Malū pu-
regione sit genus eius translātum. Idē nīcum.
est malum granatum, eo q̄ intra rotū-
ditatē corticis granorū cōtineat mul-
titudinem. Ficus latine a fecundita-
te vocatur. Feracior est enim arborib⁹
ceteris. Nam ter quaterq̄ per singulos
annos generat fructū: atq̄ altero matu-
rescente, alter oboritur. hinc & caria-
cē a copia nominatę. Ficus ægyptia foe-
cundior fertur: cuius lignū in aquam
missum, continuo mergitur, & cum in
limo aliquādiu iacuerit, deinde in su-
perficiem sustollitur: versa vice natu-
rę: quoniā madefactū debuit humoris
pondere residere. A senibus in cibo se-
pius sumptę ficus rugas eorū ferūtur
distendere, Tauros quoq̄ ferocissimos
ad fici arborē alligatos mansuescere di-
cunt. Morus a gręcis vocata quā lati-
ni appellant rubum: eo q̄ fructus eius
vel virgultum rubet. Est enim morus
siluestris fructum afferens quo in de-
serto pastorum fames ac pœnuria con-
fouetur. huius folia superiactata serpē-
ti, ferūtur interimere eū. Sycomorus, si
cut & morus, gręca nomina sunt. Dis-
cūta autem Sycomorus, ficus fatua, quia
σύνκον gręce dicitur sic⁹ & μωρός fatu⁹:
dicitur etiā marisca latinis & Celsa ab
altitudine: quia non est brevis vt cate-
ra. Nux appellata q̄ vmbra vel stillici-
dium foliorū eius proximis arboribus
noceat. Hanc alio nomine latini iuglā-
dem vocant, quasi Iouis glandem. Fuit
enim hęc arbor consecrata Ioui. Cuius
pomū tantā vim habet, vt missum in-
ter suspectos herbarum vel fungorū ci-
bos, quicquid in eis virulentum est, ex-
sugat, rapiat atq̄ extinguat. Nuces au-
tem generaliter dicuntur omnia poma
corio duriori tecta, vt pineę, nuces a-
uellanę, glandes, castanę, amygdala.
hinc & nuclei dicti, q̄ sint duro corio
tecti. At contra omnia poma mollia, ma-
la dicta sunt, sed cum adiectione terra-
rum in quib⁹ antea nata sunt, vt persi-
ca, punica, matiana &c. Amygdala grę-
cum nomen est, quod latine longa nux
vocatur. Cunctis autē arboribus prius
se flore vestit, & ad ferenda poma arbu-
sta sequentię pręuenit. Castaneā latini
neā.

N

Ficus

O

Morus

Sycomorus

rus

Nux

Amygdala

Castanea

a græco appellant vocabulo. hanc enim græci καστανον castanon vocant. Quidā a castrando dictam putant eo q̄ fruct⁹ eius gemini in modū testiculorum intra folliculū sunt reconditi: qui dū eiciuntur, quasi castrantur. hęc arbor semel, vt excisa fuerit, tanq̄ sylua expul-
Ilex. **Q**lare consuevit. Ilex arbor glandifera ab elcto vocata. Hui⁹ enim arboris fructum homines primū ad victū sibi elegerunt. Vnde & poeta: Mortales cūcti ructabant gutture glandem. Prius em̄ q̄ frumenti vsus esset, antiqui homines
Phagus. glande vixerunt. Phagus & esculus arbores glandiferæ ideo vocatæ creduntur, q̄ eorum fructibus olim homines vixerunt, cibumq̄ sumpserunt. Nā esculus ab esca dicta. Phagus vero a græco vocabulum traxit φάγω enim græce
Xylicon comedere dicitur latine. Xylicon quā latini corruptæ filicam vocant: ideo tale nomen a græcis accepit, q̄ eius fructus sit dulcis. Xylon q̄ppe græcis dicit lignū, & glykis dulcis, hui⁹ arboris pommo succus expressus acatia a græcis dicitur.
Pistatia. Pistatia arbor dicta q̄ cortex pomi eius nardi pistici odorē referat. Pinus arbor picea, ab acumine foliorum dicta: pinnū enim antiqui nominabant acutum. Pinū autem aliam pitin: aliam
Picea. peucen vocant, quā nos piceam dicim⁹ eo q̄ desudet picem. In Germaniæ autē insulis huius arboris lachryma electū
S gignit. Gutta enim defluēs rigore vel repore in soliditatem durefcit, & gemma fit, de qualitate sua nomē accipiens
Succinū id est succinū, eo q̄ succus sit arboris. Pinus credit̄ prodesse cunctis, quę sub ea seruantur, sicut nux nocere omnib⁹.
Abies. Abies dicta q̄ præ ceteris arboribus longe eat, & in excelsum præmineat: cui⁹ natura expers est terreni humoris, ac proinde habilis atq̄ leuiss habetur. Hāc quidam gallicam vocant, propter cādo-
Cedrus. rem. Est autem sine nodo. Cedrus est q̄ etiam græce κέδρος cedros vocatur: cuius folia cypressi similitudinē habet: lignum vero iucundū odoris est, & diu durans: nec a tineā vnq̄ exterminatur, vnde & in templis propter diuturnitatem ex hoc ligno lacunaria fiunt. Hui⁹ ligni refina cedria dicit̄: quę in conser-

uandis libris adeo est utilis, vt perlín-
 ti ex ea nec tineas patiantur nec tēpo-
 re confenescant. Cypressus græce κυ-
 πρissος a pueri nomine dicitur, q̄ caput
 eius a rotūdinate in cacumen erigitur.
 vnde & conos vocatur alta rotūditas.
 Hinc & fructus eius conus: quia rotū-
 diras eius talis est vt conum imitetur:
 vnde & coniferę cyparissi dicunt̄. hu-
 iusmodi lignū cedro pene proximam
 habet virtutem, templorum quoq̄ tra-
 bibus aptum, impenetrabili soliditate,
 nunq̄ oneri cedit: sed ea qua in princi-
 pio fuerit firmitate perseuerat. Antiq̄
 cypressi ramos prope rogam constitue-
 re solebant, vt odorem cadauerum dū
 vrentur opprimerent iocūditate odo-
 ris illi⁹. **Iuniper⁹** græce ἀμυγδαλὴ di-
 cta putatur, a quibusdam latine, quasi iu-
 nipyus, i. iuuans Pyr siue q̄ ab amplo
 in angustum finiat, vt ignis: siue q̄ cō-
 ceptum diu teneat ignē: adeo vt si pru-
 nę ex eius cinere coopertę sint, vsq̄ ad
 annū perueniant. Pyr enim apud græ-
 cos ignis est. **Platan⁹** a latitudine fo-
 liorum dicta, vel q̄ ipsa arbor spatula
 sit & ampla. nam platos græci latū vo-
 cant. Expressit huius arboris scriptura
 nomen & formā dicens: Quasi platan⁹
 dilatata sum in plateis. Est autē tener-
 rimis foliis ac mollibus. **Querc⁹** si-
 ue querna dicta q̄ ea soliti erāt dii gē-
 riū q̄rētibus respōsa dare, arbor multū
 annosa sicut legīt de quercu Mambre,
 sub qua habitauit Abrahā, q̄ fert̄ vsq̄
 ad Cōstātinī regis imperiū p̄ multa se-
 cula perdurasse: fruct⁹ foliorū eius gal-
 la vocatur & ramorū glans aut glādu-
 la. **Fraxin⁹** vocari fertur q̄ magis in-
 ter aspera loca mōtana & fragosa nasca-
 tur: de qua Ouidius. Et fraxinus utilis
 hastis. **Alnus** vocatur q̄ amne alať. p̄-
 xima enim aque nascit̄, nec facile extra
 vndas viuīt. hęc est tenera & mollis: qa
 in humecto loco nutritur. **Vlmus** no-
 men accepit q̄ in vliginosis locis & hu-
 midis melius pficit, nā in montanis &
 asperis locis minus leta est. **Populus**
 dicta q̄ ex ea multitudo frondium &
 furculorū nascat̄. Differt tamen a po-
 ly & a pupulo pro gente in primę sylla-
 bę q̄ritate. Eius genus duplex est nam

altera est alba, altera est nigra. Alba est
 ppl's dicta q folia eius vna parte sint al
 ba, altera viridia. hec ergo bicolor habet
 qñ diei & noctis notas: q tēpora ortu so
 lis occasuq cōstāt. Generat etiā resinā
 & electrū circa Eridanū fluvii: vel (vt
 Salix. alii memorāt) ī finib⁹ Syrię. Salix dicta
 q celeriter saliat, hoc est velociter cre
 scat, arbor lēra, vitib⁹ habilis vincien
 dis. Cui⁹ seminis hāc esse naturā dicūt,
 vt si qs illud in poculo hauserit, liberis
 careat, sed & foēminas infocēdas effi
 cit. Populus autē & salix & tilia mollis
 Vimen. materię sunt, & ad īsculpturā aptę. Vi
 men vocat ex eo q vim multā vigoris
 seu viroris habeat. Natura. n. ei⁹ talis
 est vt etiā si arefacta abluatur, virescat:
 Z deinde excisa, atq in humo fixa, radici
 Buxus. bus sese in humū ipsa demergat. Bux⁹
 grēcū nomen est, ex parte a latinis cor
 ruptū. Byxos. n. appellat a grēcis arbor
 virēs, & leuitate materię elemētōꝝ api
 cib⁹ apta. vñ & scriptura. Scribe ī buxo.
 De margaritarū inuētiōe & pcrea
 tiōe de qua etiā lib. 2. cap. 35.

A
 Margari
 tarū iue
 tio.

Ca. LVII.

Rtifices q margaritas
 querūt, p agathan seu
 achaten lapidē inueni
 unt. Alligāt. n. agathā
 lapidē ad funiculū vri
 natoris, & sumittūt in
 mare, & veniēs agathos lapis ad mar
 garitā, statim vrinadores assequētes ad
 funiculū, inueniūt margaritā. Quomo
 do aut nascat margarita, pnūciabo. Est
 lapis vel piscis qui vocat cōchus, & ve
 nit ad litt⁹ maris p matutinū ante luca
 nū, & aperit os suū, & deglutit rorē ca
 lestē, & radiū solis, & q sursum sūt fide
 rū: sicq nascit margarita de supiorib⁹
 astris. Sic ergo agathes est Ioānes bapti
 sta. Ioānes. n. iste ostēdit nobis intelligi
 bilē margaritā dñm nostrū Iesum Chri
 stū dicēs. Ecce agnus dei, ecce q tollit
 pecata mundi. Mare autem, prēsens se
 culū designat: Vrinadores illoꝝ q sur
 sum sunt, cōmunitatē sanctorū signant
 qui vero deorsum peccatores.
 De lapidib⁹ igniferis vide lib. 2. Ca. 19.
 De duodecim lapidibus preciosis.
 Cap. LVIII.

Aspis prim⁹ ponit ī fū B
 damēto dom⁹ dñi: q ta laspis.
 lē habet naturā: virētis
 coloris est. Qui sup se
 eū habuerit, nulla phā
 tasmata timet: signifi
 catq eos qui fidē dei tenēt, & nunq are
 scunt ab ea, sed semp virēt in ea, nec fal
 lacias diaboli timēt, q tanq leo ruglēs. Pet. 5.
 circuit quārens quem deuoret: cui re
 sistite fortes in fide.

Secūdus sapphir⁹ ponit: q ē aerii co C
 loris: imo talē habet colorē, q lē ha Sapphi
 bet celū cū est serenū: & significat illos rus.
 q in terra adhuc positi, intēdūt cālesti
 bus, & cūcta terrena despiciūt, quasi nō
 sint ī terra: & hi possunt dicere cū aplo Philip.
 Nostra conuersatio in cālis est.

Terti⁹ est calcedoni⁹. hic qdū in D
 domo est, nō lucet: foris ad aptū lu Carche
 cet. volētib⁹ eū īsculpere cōtra stat. Ca doni⁹ Pl
 lefactus radio solis, vel fricatu digitoꝝ nio qua
 trahit ad se paleas. Hoc lapide demon ficartha
 strant ī q bona sua celant, & sua opera gineū.
 faciūt in abscondito. Ieiuniū. s. & eleemo
 synas & pces suas: & nolunt videri ab
 hoib⁹, sicut de⁹ pcepit. Tu aut cū ieiū. Matt. 6
 nas &c. Et iterū. Cū facis eleemosynā,
 nesciat sinistra tua quid faciat dextera
 tua. Et iterum, Cum oraueris intra cu
 biculū tuū. Sed cū magister eorū, i. ep̄s
 aut abbas iubet eos foras exire, tūc ap
 parer bonitas, & lucet velint nolint. Et
 si qs vult eis adulari, & qñ eos īsculpe
 re vel pingere, nō recipiūt eorū laudem
 & vanā gloriā: sed duriter cōtra stant,
 nec cōcedūt eis: vt Salomō admonet. dī
 cēs: fili, si te lactauerint. i. laudauerint Profi.
 pctōres, ne acqescas eis. Et isti tales as
 flatī radiis veri solis. i. Christi: vel digi
 tis. i. spūs sc̄i donis qñ cōtracti & cale
 facti, verbo suę pdicatiōis, & exēplo suę
 bonitatis paleas. i. peccatores attrahūt
 ad se, & sibi consociant.

Quart⁹ est Smaragdus. Hui⁹ natu E
 ra talis est. Magnē viriditatis est Smara
 ita vt totas herbas & tota folia arborū gdus.
 & cūctas gēmas vincat sua viriditate.
 Nascit in Scythia, terra. s. inhabitabili
 p frigore: nec ibi habitāt nisi gryphes,
 q sūt prim ferē terrestres, pti volucres
 & sunt quatuor pedes habētes, & sūt filēs

leonibus corpore & capite, & pedibus, & alis agilis, & terra illa nimium est oppleta talibus gemis, & isti gryphes seruant eas,

F ita ut nulla gens possit eas capere, nisi **Arimaspi**. Arimaspi, gens que non habet nisi unum oculum in fronte: & isti pugnant cum Gryphibus per his gemis. nam gryphes qui seruant eas, volunt eis auferre cum illi accipiunt, & per illos Arimaspos habemus nos illas. Hec gemma significat illos qui fide nitentes, & plus aliis virides, superant per ipsam infideles: qui sunt semper ut Gryphes frigidum a caritate & bonitate: quoniam eam non habent: & qui eam habent malefaciunt eis. Gryphes qui seruant eas, significant diabolos: qui preciosam margaritam fidei invident hominibus qui volunt eam habere: & volunt eis auferre, non ideo quod sibi prodest, sed nolunt ut ipsi quibus prodest habeant. Qui recte vocant gryphes quasi terrestres fere & volucres: quia sunt ut fere terrestres, delecti in infernum per meritis suis: & volantes per superbiam, sunt quasi alites. Contra hos dimicant monoculi, id est illi qui non ambulant duabus viis, nec habent duplex cor, nec duplicem voluntatem, nec duobus serviunt dominis, sed habent semper unam bonam intentionem ad dominum, & fidem dei firmiter contra omnes tenent, & defendunt gratiam fidei: quam gryphes, id est diaboli volunt eis auferre: sed superant illos dei auxilio.

G **Sardonyx**. Virtus est sardonyx. Huic sunt tres colores, fuscus & subniger, in imo, in medio candidus, desuper rubens. Huic lapidi comparant homines qui in corpore suo sustinent flagella & penas passionis pro amore Christi intus in animo candidi, & sine fidei puri: sed tamen sibi ipsis despecti sunt: & sibi videntur quasi peccatores & dicunt cum propheta. Ego sum vermis, & non homo.

H **Sardus**. Sextus est Sardus: qui unicolor est, quasi sanguis. Et significat martyres: qui pro Christi amore suum fuderunt sanguinem. David: Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.

I **Chrysolithus**. Septimus est Chrysolithus: qui fulget quasi aurum, & emittit ex se scintillas ardentes. Per quem significantur illi qui intelligunt divinam scripturam: & hoc quod intelligunt, aliis demonstrant opere & sermone: & quasi scintillas boni operis & verbi iactant de se: quibus alii illuminantur & accenduntur. **Matt. 5.** Nec abscondunt deum in terra, nec

sub modio lucernam ponunt, sed in aperto, ut luceat omnibus qui in domo dei sunt, facientes iuxta quod precepit dominus. Luceat lux vestra coram hominibus. **Ibidem.**

K **Beryllus**. Octavus Beryllus lucet quasi aqua sole percussa: & dicitur calefacere manus tenentis, qui significat homines illuminatos gratia celesti, & astutos in scientia seculari: qui calefaciunt eos qui secum conuersant, igne divini amoris, & exemplo bonae conversationis. quasi Beryllus manus tenentis: habet etiam duos colores, viridem, & pallentem: per quos illorum vita signatur, qui celestium contemplatione sunt virides, & terrenae administrationis actione pallentes.

L **Topazius**. Nonus est Topazius. Is lapis raro invenitur: eoque carior & preciosior quorundam. Et habet duos colores principales, unum purissimum quasi aurum: alterum quasi celum cum est serenum, & superat claritatem omnium gemarum: nec ulla res pulchrior est ad videndum: & si qui velint eum polire obscurat: si per se relinquitur, clarior est. Hinc diligunt reges super omnes gemas, & super omnes divitias. Hic significat eos qui examinati & purgati cupiditate & sordibus huius seculi sunt, ut aurum purum: & intendant claritatem celestis vite. Et qui hanc virtutem habent, & prefatam amant vitam, sunt clariores & puriores, & deo amabiliiores aliis hominibus. Etiam ipsi reges seculi venerantur & magnificant hanc vitam contemplativam. Dominus enim, proprio ore laudavit, ad Martham inquit: Maria optimam partem elegit: quam non auferet ab ea. Istos tales qui volunt ornare dignitate seculi, quasi ornando viliores faciunt, & minoris meriti. Legitur de beato Martino quod virtutes plures fecit antequam episcopus fuisset: sed episcopatu ornatum ne extolleretur pauciora signa faciens, non merita sed ornatum emisit. Aliter dici potest topazius lapis qui omnium lapidum colores in se obtinet, unum vero suum: id est unum, grece latine dicitur omnes: qui significat sanctos omnium virtutibus refertos, & suam quosque propriam virtutem habentes.

M **Chrysolithus**. Decimus est chrysolithus purpurei coloris, & interguttatus guttulis aureis. Hic significat eos qui semper in tribulatione & laboribus passionum vitam suam ducunt, & eam tandem per martyrium finiunt: sicut fecerunt martyres. Dicitur est sic quia Chrysolithus au-

rum, & πᾶσι verbū spargo significat. Est alter lapis, Crysoloprasus aureo & viridi colore mixtus: quia πᾶσι prafon significat porrum quod est viride.

P
Hyacinthus.

HYacinthus est undecim⁹, hic mutat colorē suū cū facie cæli. Si clarum est celū, lucet. Si obscurū, fit obscurus. Per hunc lapidē monstrantur ii qui se ita modificant, ut cū sapientibus sapientes sint & perfecti & fortes: & tūc descendunt ad insipientes & imperfectos & infirmos, coequando se illis: ut secundū modū audientium & sapientibus sapienter loquantur, & min⁹ sapientib⁹ & infirmis humiliter: sicut fecit Paulus qui mutabat se secundū qualitates eorū quibus loquebatur: cū sapientibus & perfectis sapientiā dicens. Sapientiam loquimur inter perfectos. Ad minus perfectos dicebat. Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalib⁹ lac vobis potum dedi, non escā. Infirmis dicens. Quis infirmat, & ego non infirmor! Ita se cōtēperabat omnibus, ut omnib⁹ oīa effet, sicut dicit. Omnibus factus sum oīa, ut oēs facerē saluos. Aliter hyacinth⁹ similis aquę radio solis percussę, sapientia repletos & verū solis radio perfusos designat.

Q
Amethystus.

AMethystus est duodecim⁹ lapis. hic est rubens tanq̃ rosa, flāmulas quasdam de se fundens: & significat eos qui inter tormenta passionis quę pro deo sustinēt, tanq̃ flāmas caritatis habent, orātes pro eis qui se occidūt: & plus dolent de peccatis eorū qui se occidūt, quā de pœna quā patiuntur. Et bñ extrem⁹ ponitur, quia significat eos qui per inimicis orāt. nā virt⁹ virtutū est orare per se psequētib⁹, & paucos inuenim⁹ qui hoc faciant. Aliter amethystus tribus colorib⁹ respergitur purpureo, violaceo, & roseo. per purpurā notatur sancti qui celestē habitū gerūt in terris: per violā hūilitas eorū cū odore bonę opationis: per rosam caritas: quę tantū in illis viget, ut ad passionē pueniāt. Interpretat aut quasi minime ebrius: quia α priuatiua est particula: & μεθυδης methysthis ebrius & μεθυ ebrietas, qui aut in caritate dei & proximi vitam agūt minime sunt ebrii vino volupratum huius seculi.

De natura i cōi: & de natura hoīs rerū naturalium principis vltimo loco creati, & vltimo loco hic narrati. Ca. LIX.

Natura dicta eo quod aliqd R nasci faciat. Gignendi Natura. em & faciēdi potēs est. Hanc quā deū esse dicebant: a quo oīa creata sunt & existunt. Ge Genus.

nus a gignendo dictū: cui quidam deriuant nomen a terra, ex qua omnia gignunt. γῆ em. i. ge gręce, terra dicitur. Vita dicta ppter vigorē, vel quod vim teneat nascendū atq; crescēdi. vnde & arbores vitā habere dicunt: quia gignūt & crescūt. Homo dictus quia ex humo est fact⁹ sicut in Genesi dicitur. Creauit de⁹ hominē de limo terre. Abusiue aut pñun ciatur ab vtrāq; substantiā totus homo id est ex societate corporis & aīę. Nā p prie hō ab humo dicitur. Gręci aut hominē anthropō quasi cōtrouersum, ut habentē ramos deorsum & radicē. i. os sursum appellauerūt: eo quod sursum spectet, subleuatus ab humo ad cōtemplationē suī artificis. Qd Ouidi⁹ poeta designat cū dicit. Pronaq; cū spectet aīa līa cetera terrā: Os hominī sublime dedit, celūq; videre iussit, & erectos ad sidera tollere vult. Qui deo erect⁹ celū aspicit, ut deū q̃rat, nō ad terrā intendat, veluti pecora, quę natura pna & ventri obediētia finxit. Aīa aut a vētis nō i Prolo. mē accepit, eo quod vētus sit. Vñ & grāce Catil. vētus anemos dicit: quod ore trahētes aer Anima. rē, viuere videamur, sed aptissime falsū est: quia multo prius gigniē aīa, quā cōcipi ore possit aer: quia iā in genitricis utero viuit. Nō est igit aer aīa: quod putauerūt quā: qui nō potuerūt incorporē ei⁹ cogitare naturā. Spm idē esse quod animā S euāgelista pñuniat dicēs. Potestatē habeo ponēdi aīam meā, & iterū sumēdi Ioan. x. eā. De hac. n. dñi aīa passionis tpe memorat euāgelista ita prulit dicēs. Inclinato capite tradidit spm: & ali⁹ emisit Ioan. 19. spm. Et qd ē spm tradere aut emittere, nisi aīam ponere! Sed aīa dicta ē ppter hoc quod viuit: dicit autē spūs vel spūalis natura pro eo quod spiret in corpore. Item anim⁹ idem est quod aīa: sed anima Anim⁹. vitę est, animus consiliū. Vnde & dicitur

Mens.

T philosophi etiam sine animo vitam manere, & sine mente animam durare, unde & amentes vocant. nam mentem vocant ut sciat: animam ut velit. Mens enim vocata quod emineat in anima vel quod meminit. Unde & immemores amētes dicuntur. Quapropter non anima, sed quod excelsit in anima, mens vocatur, tanquam caput eius vel oculus. Unde & ipse homo secundum mentem imago dei dicitur. Ita enim hæc omnia adiuncta sunt anime, ut una res sit. Pro efficientiis enim causarum diuersa nomina sortita est anima. Nam & memoria mens est. unde & immemores amētes. Dum ergo corpus viuificat, anima est: dum vult, animus: dum scit, mens: dum recollit, memoria: dum rectum iudicat, ratio est: dum spirat, spiritus est: dum aliquid sentit, sensus est. Nam inde animus sensus dicitur pro iis quæ sentit. unde & sententia nomen accepit. Corpus dictum eo quod corruptum perit. Solubile enim atque mortale est, & aliquando soluendum.

Caro. Caro autem a carēdo aut cadendo appellata eo quod vita careat: est enim proprie mortuorum aut quod in mortem cadat: unde & cadauer. Crementum enim semē est masculi: unde & animalium & hominum corpora concipiuntur. hinc & parentes creatores dicuntur. Caro autem pro corpore ex quatuor elementis composita est. Nam terra in carne proprie dicta est, aer in anhelitu, humor in sanguine, ignis in calore vitali. Habent enim in nobis elementa sua quæque partem, quæ cuiuslibet red datur composita resoluta. Sensus corporis quinque sunt: Gustus, odoratus, auditus visio, tactus. Ex quibus duo. id est duo eorum organa, aperiuntur & claudunt, visus & gustus: duo semper patentes sunt auditus & odoratus: & quintus. id est tactus vtrumque facit & neutrum. Sensus dicti, quia per eos anima subtilissime totum corpus agitat vigore sentiendi. Unde & presentia nuncupantur, quod sint presentibus: sicut pre oculis quæ presto sunt oculis. Visus est qui a philosophis humor vitreus appellatur. Visum autem quidam fieri asserunt aut externa etherea luce, aut interno spiritu lucido, per tenues venas a cerebro venientes, atque penetratis tunicis in aerem exelites, & tunc commixtione similis ma-

teris visum dantes. Visus dictus quod viuacior sit ceteris sensibus ac prestantior siue velocior, ampliusque vigeat, quomodo & memoria inter cetera mentis officia. Vicinior enim est cerebro, unde omnia manant. unde fit ut ea quæ ad alios pertinent sensus, videre dicamur: veluti cum Videre dicimus vide quomodo sonat, vide quomodo sapit, &c. Auditus appellatus quod Auditus voces audiat vel hauriat, hoc est aere verberato suscipiat sonos. Odoratus quia Odoratus si aeris odore tactus, tacto enim natus. bus aere sentitur. Sic & olfactus, quod odoribus fiat. Gustus a gutture vel gustu Gustus do dictus. Tactus eo quod pertractet & tactus, gat, & per omnia membra vigore sensus aspergat. Nam per tactum probamus quicquid ceteris sensibus iudicare non possumus. Duo enim sunt genera tactus. Nam aut extrinsecus venit quod feriat, aut intus in ipso corpore oritur. Vnde Z cuiusque enim sensui propria organa dantur. Sensus Nam quod videndum est, oculis capitur: quod organa audiendum, auribus: mollia & dura tactu existimantur & iudicantur: sapor gustu: odor naribus.

De hominis membris ac partibus.

Cap. LX.

Drima pars corporis A caput est: datumque est Caput. illi hoc nomen, eo quod sensus omnes & nervi inde initium capiant. unde ipsius anime quæ consulit corpori, quodammodo personam gerit. Vertex Vertex est suprema pars capitis qua capilli reuertuntur. id est deorsum dependent: ut nos a Vertice motus descendimus. Calvaria ab Calvaria ossibus calvis dicta per defectionem: & neutra ria. liter pronuntiatur. Occipitium capitis pars Occipitium posterior, quasi contra capitulum vel quod sit capitulum. pitis retrorsum. Capilli quasi capitis pilae Capilli li, facti ut & decorum presterent, & cerebrum aduersus frigus muniunt, atque a sole defendunt. Pili autem dicti a pelle de qua procedunt: sicut & pilum a pila dicitur, ubi pigmentum contunditur. Cesaries a cedendo voca Cesaries ra: ideoque tantum virorum est. Virum. n. consue esse decet. Comæ sunt proprie incisae capilli Comæ li: & est græcus sermo: nam comas græci κομας a secando vocant. unde & κομίζω

Cirri. rondere: inde & cirri vocantur, quod etiam
Crines. idem greci mallone vocant. Crines proprie mulierum sunt. Dicti autem crines, eo quod discernantur vittis, unde & discrimina dicuntur, a quibus diuisi religantur. Tempora sunt quae caluariae dextra leuaque subiacet, quae ideo sic nuncupantur, quia mouentur: ipsaque mobilitate quasi tempora mutantur. **Facies.** Facies dicta ab effigie. ibi enim est tota figura hominis, & vniuscuiusque personae cognitio. **Vultus.** Vultus vero dictus eo quod per eum voluntas animi ostenditur, secundum enim voluntatem in varios motus mutatur, unde & differunt inter se, nam facies simpliciter accipitur, de vniuscuiusque naturali aspectu: vultus autem animorum qualitates significat. **Frons.** Frons ab oculorum foraminibus, vel a pre se ferendo nominata est. Hec enim imago quaedam animi mentis quoque motum specie sua exprimit dum vel laeta vel tristis est. **Oculi.** Oculi vocati siue quod eos ciliorum tegmina occultant, nequa incidentis iniuriae offensione ledantur: vel quia occultum lumen habent, id est, secretum vel intus positum. hi inter omnes sensus viciniore animae existunt. In oculis omne mentis indicium est, unde & animi perturbatio vel hilaritas in oculis apparet. **Lumina.** Oculi & lumina idem sunt. Et dicti lumina, quod ex eis lumen manat, vel quod ab initio sui clausam teneant lucem, aut extrinsecus accepta visui proponendo refundant. **Pupilla.** Pupilla est centrum oculi, in quo vis est videndi: ubi quia imagines paruae videntur, propterea pupillae dicuntur, nam paruuli pupilli dicuntur. Hanc plerique pupillam vocant, eo quod sit pura & impolluta, ut sunt puellae. Physici dicunt easdem pupillas quas videmus in oculis, morituros ante triduum non habere: quibus non visus certa est vitae desperatio. Circulus vero quo albae partes oculi a pupilla separantur discreta nigredine, corona dicitur, eo quod rotunditate sui ornet ambitum pupillae. **Vertices.** ipsos oculorum quidam valuas appellant, a similitudine valuarum. **Palpebrae.** sunt sinus oculorum, a palpitatione dictae, quia semper mouentur: & concurrunt inuicem ut assiduo motu reficiant intuitum. Munitae sunt autem vallo ca-

pillorum: ut & apertis oculis si quid inciderit, repellatur: & somno conuictibus tanquam inuoluti quiescant latentes. In summitate autem palpebrarum locis quibus se utraque clausae contingunt, extant adnati ordine seruato pili, tutelam oculis ministrantes: ne irruentes facile iniurias accipiant, & ex eo noceant: ut pulueris vel cuiuscunque crassioris materiae arceant contactum: ut ipsum quoque aerem turbatum se claudendo excludant: & sic tenuem atque serenum faciant visum. **Lacrimae.** Lacrimae a laceratione mentis quidam putant dictas: alii lachrymas dici existimant: ideo quod greci *δακρυα* vocant. **Cilia.** Cilia sunt tegmina quibus cooperiuntur oculi: & dicta cilia quod celent oculos, quos regunt tuta custodia. **Supercilia.** Supercilia dicta quod superposita sint ciliis, quae ideo vestita sunt pilis, ut oculis munimentum fortius quam palpebrae pretendat, & ut sudorem a capite fluentem repellant. **Intercilium.** Intercilium vero est medium illud quod sine pilis est inter supercilia & palpebras. **Genae.** Genae sunt inferiores partes oculorum unde barba inchoat, nam graece genos barba inde & genae, quod inde incipiant barbae gigni. **Malae.** Malae sunt eminentes sub oculis partes ad protectionem eorum suppositae, vocatae autem malae siue quod infra oculos in rotunditate promineant in modum malorum quae greci mela appellant: siue quod sint supra maxillas. **Maxillae.** Maxillae per diminutionem dicuntur a malis, sicut paxillus a palo, taxillus a talo. **Mandibulae.** Mandibulae sunt maxillarum partes, quibus & nomen factum. **Barbae.** Barbae veteres vocauerunt, quod virorum sit, non mulierum. **Auribus.** nomen inditum est a vocibus hauriendis, unde & Virgilius Vocemque his auribus hausi, aut quae graeci vocem ipsam *αυδην* auden vocant ab auditu. Per imitationem enim literae aures quasi audes nuncupatae sunt. Vox enim percussa per anfractum aurium sonum facit quo sensum excipiant audiendi. **Pinnula.** Pinnula summa pars auris, ab acuminem dicta. Pinnon enim antiqui acutum dicebant. Unde & bipennis & pinna. **Nares.** Nares idcirco nominantur: quia per eas vel odor vel spiritus manare non desinit, siue quia odore nos admonent: ut gnari simus ac sciamus, unde e contrario

nescientes & rudes ignari dicuntur. Olfecisse enim veteres scisse dicebant. Tereti⁹: Ac non totis sex mensibus pri⁹ olfecisse quam ille quicquam coeperit. Narium recta pars, eo quod equaliter sit in longitudine & rotunditate porrecta, columna vocatur: extremitas eius pyrula, a formula pomi pyri: quod vero dextra leuaque sunt, pinnule alarum similitudine, medium autem interfinitum. Os dictum, quia per ipsum quasi per ostium & cibos intro mittimus, & sputum foras proicimus: vel quia eo ingrediuntur cibi, & inde egrediuntur sermones. Labia a labendo sunt vocata: quod autem superius est labium dictum quidam volunt: quod inferius, eo quod grossius sit, labrum. Alii virorum labra, mulierum dicunt labia, sed confunduntur. Lingue a lingendo cibo putat Varro nomen impositum, alii quod articulos sonos ligat in verba. Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illidit dentibus, & vocalem sonum emitti efficit. Dentes greci oduntur dicunt: & inde latinum videntur trahere nomen. horum primi, percussores dicuntur siue percussui: quia omne quod accipit, ipsi prius incidunt. Sequentes canini vocantur: quorum duo in dextera maxilla sunt, & duo in sinistra: & dicti canini, quia ad similitudinem caninorum existunt, & canes ex ipsis ossa confringunt: sicut & homines quod non possunt priores percidere illis tradunt ut confringant. Hos vulgus pro latitudine longitudine & rotunditate columellas vocant: ultimi sunt Molares: quod concisa a prioribus atque confracta subigunt & molunt atque mandunt: unde & molares vocati sunt. Dentium autem numerum discernit qualitas sexus. nam in viris plures, in feminis pauciores existunt. Gingiue a gignendis dentibus nominatae sunt, factae sunt autem etiam ad decorum dentium: ne nudi horro-
Kri potius quam ornamento existerent. Palatum nostrum, sicut coelum sursum est positum: & inde palatum a polo per derivationem. Sed & greci similiter palatum *οὐρανίσκον* Vraniskon appellat, eo quod per sui concavitate coeli similitudinem habeat. Fauces a fundendis vocibus nominatae quasi focae, vel fauces quod per eas famur. Arteriae vocatae sunt siue quod per eas a pulmone aer, id est spiritus fertur, seu quod artus & angustis meatibus spiritum vitalem continent, unde sonos vocis emittant: quod soni uno modo sonarent, nisi linguae motu distantias

vocis efficeret. Toles gallica lingua dicitur quas vulgo per diminutionem tussillas vocant quae in faucibus turgescere solent. Mentum dictum quod inde mandibulae oriatur, vel quod ibi iungantur, vel quod dum mentionem alicuius loquendo facimus ipsum mouemus. Gurgulio nomen Gurgula trahit a gutture: cuius meatus ad os & nares pertendit: habes viam qua vox ad linguam transmittitur, ut possit verba collidere: unde & garrire dicimus. Rumen proximum gurgulioni, quo cibus & potus deuoratur, hinc & bestiae quod cibum reuocant & remandunt, ruminare dicunt. Sublinguium operculum gurgulionis, quasi parua lingua quod foramen linguae recludit operitque. Collum dictum quod sit rigidum & teres ut columna, baiulans caput & sustentans, quasi capitolum: cuius anterior pars Gula vocatur, posterior ceruix. Ceruix autem vocata quod per eam cerebrum ad medullam spinalem dirigitur, quasi cerebri via. Veteres autem plurali tantum numero ceruices dicebant: primus Hortensius ceruicem singulariter dixit. Ceruix autem nunc in singulari numero membrum ipsum significat: nam plurali numero ceruices contumaciam saepe demonstrant. Cicero in Verrinis. Pretor tu accusas frangere ceruices. Humeri dicti quasi armi, ad distinctionem hominis a pecudibus mutis: ut hi humeros, ille artus habere dicant: nam proprie armi quadrupedis sunt. Hala summi humeri pars posterior & occultior. Brachia a fortitudine nominata sunt. bary enim grece graue & forte significat. In brachiis enim thoracis lacertum sunt, & insigne musculorum robur existit. In his sunt Tori, id est musculi, & dicti tori, quia illic viscera torta videantur. Cubitus dictus quod ad cibos sumendos ipsi incumbimus. Vlna secundum quosdam utriusque manus extremitas est: secundum alios cubitus, quod magis verum est: quia grece olenos cubitus dicitur. Alae sub brachiis sunt appellatae, eo quod ex eis immoderatus alarum motus brachiorum inchoet: quas quidam ascillas seu axillas vocant, quod ex eis brachia cillant, id est moueantur. unde & oscilla dicta, ab eo quod cillant, id est moueantur ora. nam cillere est mouere. has quidam hircos dicunt, eo quod in plerisque hominibus hircinum fetorem reddant. Manus dicta quod sit rotunda corporis munus, ipsa enim cibum ori ministrat: ipsa operatur omnia atque dispensat, per eam accipimus & donamus. Abusue etiam manus

ars vel artifex: vnde & manus p̄ciū dici-
Dextera mus & armatorū copias. Dextera dicit̄ a
 dando, ipsa em̄ in pignus pacis dat̄, ipsa
 testis fidei atq; salutis perhibetur: & hoc
 est illud apud Tulliū: Fide publicā iussu
 senatus dedi. i. dexterā. Vnde & apl̄s dī-
 cit̄: Dextras mihi dederūt & Barnabē so-
 cietatis. **Leua** dicit̄ q̄ sit leuī. i. sine aspe-
 ritate & callo q̄ dextrē ex labore inducit̄.
Sinistra Sinistra aut̄ vocata, quasi sine dextera, si-
 ue q̄ rem fieri sinat & nō faciat. A sinen-
 do em̄ sinistra dicit̄. **Palma** est manus ex
 p̄sis digitis: sicut cōtractis pugnus. Pu-
Pugnus gnus aut̄ a pūgendo dictus: vel a pugna:
Digitī aut cōtra sicut palma a pādendo. Digitī
 nūcupatī vel q̄ decē sunt, vel q̄a decēter
 iūcti sunt. nā habent in se & nūerum p̄fe-
 ctum, & ordinē decentē. Vnde prim⁹ pol-
 lex vocat̄, q̄ inter alios virtute polleat &
 potestate. Secundus index & saluatorius
 siue demonstratorius: q̄a fere eo salutam⁹,
 vel ostēdimus vel indicam⁹. Terri⁹ impu-
 dicus, q̄ plerūq; p̄ eum opprobriū insecta-
 tio ostēditur & podex munda: & iste est
 medi⁹. Quartus ānularis, eo q̄ in ipso an-
 nulus gerit̄. Idem & medicinalis, quia eo
 trita colliria a medicis collinūtur: vel q̄
 eo pulsus infirmorū sentitur. Quintus au-
 ricularis, q̄ aurē eo scalpimus & purga-
Vngues mus. Vngues ex gr̄co vocamus: illi em̄
 hos onyches dicūt. Alii dictū volunt ab
 vnguendo q̄ sit politus & lucidus quasi
 vinctus. Estq; animalīū habentiū digitos
 distinctos, vt hoīm, simiarū, auīū, leonum
 canū &c. Vngula non habentiū digitos:
 vt equorū, mulorū, asinorū, boī, ceruorū:
 & similiū quorū quedā fissas habent vn-
Trūcus gulas. Trūcus est mediā pars corporis a
 collo vsq; ad inguina de quo Nigidius.
 Caput collo vehit̄: trūcus sustinet̄ coxis
 & genib⁹ cruribusq;. **Thorax** a gr̄cis di-
 citur anterior pars trūci a collo vsq; ad
 stomachū: quā nos dicimus arcam, eo q̄
Arca ibi sit arcanū. i. secretū, a quo ceteri arcē-
 tur: vnde & arca & arā dicta, quasi res se-
 creta: cui⁹ em̄nētes partes mamillē dīcū-
 tur, iter quas pars illa ossēa pectus dicit̄,
Pectus dextra aut̄ leuag; costē. Pectus vocatū eo
 q̄ sit pexū inter em̄nētes mamillarū par-
 tes. vnde & pectē dī, eo q̄ pexos capillos
 facit. Mamillē vocatē q̄ rotūde sint, quasi
Mamille male p̄ diminutionem. Sed papillē capita

mamillarū sunt: quas s̄fantes sugētes cō-
 phendunt: & dicte papillē q̄ eas infantes
 quasi palpāt dū lac sugunt: p̄inde māmā
 est tota em̄nētia vberis: papilla vero bre-
 ue illud vñ lac trahit̄. Vbera dicta vel q̄a
 lacte vbera. i. foecūda vel q̄a vuida, humo-
 re sc; lactis ī modū vuarū plena. Lac vim
 noīs a calore trahit̄, q̄ sit alb⁹ liquor, leu-
 cos em̄ gr̄ce albus dī, cui⁹ natura ex san-
 guine cōmutat̄. Nā post partū si qd san-
 guis nondū fuerit vteri nutrīmento cōsū-
 ptū, naturali meatu fluit in māmās: & ea-
 rū virtute albescit, lactis accipiēs qualita-
 tē. Cutis est q̄ in corpore prima est, appel-
 lata q̄ ipsa corpori supposita, incisionem
 primā patiat̄. Cutis em̄ gr̄ce incisio lati-
 ne dī. Eadē & pellis, q̄ externas iniurias
 corporis tegēdo pellat, primosq; & venti
 & solis ardores pferat. Pellis aut̄ iā detra-
 cta ac subacta coriū dī, & est crassior cu-
 tis. Coriū aut̄ appellat̄ p̄ derivationē, q̄
 eo caro teneat̄ vel regat̄, sed hoc ī brutis
 aīalibus propriū est. Pori corporis gr̄co
 noīe appellātur q̄ latine pprie spiramēta
 dicunt̄, eo q̄ p̄ eos viuificus spūs exteri⁹
 ministret̄. Aruina est p̄guedo cuti adhe-
 rens. Pulpa est caro sine p̄guedine, dicta
 q̄ palpitet: resilit em̄ sepe. hanc plerūq; &
 viscū vocāt, eo q̄ glutinosa sit. Membra
 sunt corpis partes. Artus qb⁹ colligātur
 mēbra, ab arctādo dicti. Vel Artus dicti
 q̄ colligati inuicē neruis arctent̄. i. strin-
 gātur: quorū diminutiua sunt articuli.
 nā art⁹ dicim⁹ mēbra maiora, vt brachia:
 articulos minora, vt digitos. Nerui gr̄ce
 dīriuatione appellati, quos illi neura
 vocāt. Alii latine vocatos nervos putāt,
 eo q̄ artuū cōiunctiones inuicē his inhe-
 reāt. Maximā aut̄ viriū substantiā nervos
 facere certissimū est. nā q̄to fuerint dēfio-
 res, tāto p̄pensius augēt firmitatē. Cōpa-
 gia sunt ossiū capita, dicta eo q̄ sibi com-
 pacta neruis, velut glutino quodā adhe-
 reāt. Ossa sunt corporis solidamēta, ī his
 em̄ positio oīs & robur subsistit. Ossa au-
 tem ab vsto dicta, p̄pterea q̄ cremaretur
 ab antiqs: siue (vt alii putāt) ab ore, eo q̄
 ibi pateāt. nā alibi vbiq; cute visceribusq;
 obrecta celātur. Medullē appellatē q̄ sint
 ossium partes medię, vel q̄ eis madefiāt
 ossa, īpinguat̄ em̄ ea & cōfortāt. Vertibu-
 la sunt sūme ossiū partes, crassiorib⁹ no-

Vbera.

Lac.

Q
Cutis.

Pellis.

Coriū.

Pori.

Aruina.

Pulpa.

R

Mēbra.

Artus.

Articuli

Nerui.

Cōpagia

S

Ossa.

Medullē

Vertibla

dis cōglobata. dicta eo q̄ ad inflexionem
Cartila- mēbrorū illa vertatur. Cartilagine ossa
gines. mollia & sine medulla: qđ genus auricu
T le, & nariū discrimen, & costarū extremi
Coste. tates habent siue opcula ossū que mouē
 tur. Et dictę cartilagine, q̄ leui attritu
 carent dolore dū flectūtur. Costas appel
 lari quidā putāt q̄ ab eis custodiātur in
Latus. teriora, & tota mollities ventris vallata
 saluet. Latus, quia iacētibus nobis latet,
 est em̄ leua pars corporis & dextra, vtrin
 q̄ inter anteriora & posteriora protensa.
V Dextro aut lateri habilior mot⁹ est, leuo
 fortior, & oneri ferēdo accōmodatior: ip
Dorsum sa em̄ gerit clypeū, ense, pharetrā, & re
 agenda. Dorsum est a ceruice vsq̄ ad re
 nes deorsum. Dictū aut dorsum q̄ sit su
 p̄ficies durior corporis, i modū duri vrsi,
 fortis & ad portādum, & ad ppetiendū.
Terga. Terga dicta, q̄ in eis supini iacemus in
 terra, qđ solus homo pōt. nā muta aīalia
 tm̄ aut in ventrē, aut in latus iacent. vñ
Scapula abusive in aīalibus terga dicūtur. Scapu
 la a scādendo dī. Inter scapuliū est spatiū
 quod est inter scapulas: vnde & noīatū.
Pale. Pale sunt dorfi dextra leuaq̄ eminentia
 mēbra, dicta q̄ in luctādo eas p̄mimus &
Spina. vibramus, qđ grēci pallin dicūt. Spina est
 iūctura dorfi, dicta q̄ habeat radiolos vt
Spōdylia spinas acutos: cuius iūcturę spondylia
 appellātur ppter partē cerebri q̄ fertur p
 hos lōgo tractu ad ceteras corporis par
Spina tes. Sacra spina est ima ppetuę spine: quā
sacra. grēci ἱερόν ὄστρον hieron noton vocāt: qm̄
 primum infante cōcepto nascit, ideoq̄ &
 in hostia id primum a gētilibus diis suis
X dabat: vnde & sacraspina dicūt. Renes ait
Renes. varro dictos q̄ riui ab iis obsceni humo
 ris fluāt & ῥῆν a verbo rhein qđ si
 gnificat fluere. nā venę & medullę tenuē
 liquorē desudāt in renes: q̄ liquor rursus
 a renibus calore veneris resolutus decur
Lumbi. rit. Lūbi a libidinis lasciuiā dicti: q̄ in vi
 ris causa corporeę voluptatis in ipis est:
 sicut in vmbilico fœminis. Vñ & ad lob
 in exordio sermonis dictum est. Accinge
 sicut vir lūbos tuos, vt in his esset resistē
 di pparatio, in qbus est libidinis v̄sitata
Vmbili- dominādī occasio. Vmbilicus est medius
cus. locus corporis, dictus q̄ sit vmbō iliorū.
 vñ & vmbō appellatur loc⁹ in medio cly

pei a quo depēdet. Ilia grēco sermone ap Ilia.
 pellātur q̄ ibi nos obuoluamus. grēce em̄
 ἐλέω ileo vertere & obuoluere dicitur.
 Clunes vocati q̄ sint iuxta colū quod est Clunes.
 longū, suntq̄ tumores natiū. Nates q̄ in Nates.
 ipis inītimur dū sedemus. Vnde & con
 globata est in eis caro, ne p̄mētis corpis
 mole ossa dolerēt. Genitalia corporis par
 tes (vt nomen ipm̄ docet) gignēde sobo
 lia.
 lis acceperūt vocabulū, q̄ his procreatur
 & gignitur. Hęc & pudenda p̄ verecun
 dia, siue a pube. Vnde & indumēto ope
 riuntur. Dicūtur aut ista & inhonestā, q̄
 non habēt eandē speciē decoris sicut mē
 bra q̄ in prōptu & p̄spectu locata sunt.
 Verre
 Dictū & verretū, mēbrū virile siue q̄ vi
 ri est tantū, siue q̄ ex eo virus emittitur.
 Virus
 nā virus pprie dicitur humor fluēs a na
 tura viri, siue a verredo siue demū a ver
 re. Testiculi p̄ diminutionē a testib⁹ dicti
 quorū numerus incipit a duobus. hi se
 men calamo ministrāt: quod a spine me
 dulla & renibus & lūbis suscipiūt gratia
 procreādī. Scrotum est pellis in qua testi
 culi sunt. Posteriora vocata q̄ retro sunt
 & a vultu auersa: ne dū aluū purgamus,
 inquaremus aspectū. Meatus inde appel
 latus, q̄ p̄ eum meant. i. egerunt stercora.
 Femora dicta q̄ ea parte a fœmina sexus
 viri discrepet. Sūt ab inguinibus vsq̄ ad
 genua. Fœmina aut p̄ deriuatōnē femo
 rum partes sunt: qbus in equitādo tergis
 equorū inheremus. vñ & olim pliatōres
 sub fœminibus equos amississe dicebātur
 Coxę quasi cōiuncti axes, in ipis em̄ fe
 mora mouētur: quorū concaua, vertebra
 vocātur. Suffragines sunt plicaturę cru
 rum posteriorū in quadrupedibus q̄ re
 trorsum plicātur vt genua in anteriori
 bus crurib⁹, antorsum: dictęq̄ sunt q̄ suf
 fringunt. i. subr⁹ flectūtur, nō supra sicut
 genua. Genua sunt cōmissiones femorū,
 & crurū: & dicūtur genua eo q̄ in vtero
 genis oculorū sunt opposita. Cohērent
 em̄ sibi ibi: & cognata sunt genua oculis
 lacrymarū idicibus & mīe. nam a genis
 genua dicūtur. Deniq̄ cōplicatum in ge
 nua gigni formariq̄ hominē dicūt, ita vt
 genua sursum sint: qbus oculi formātur
 vt caui flant & rotundi & etiā recōditī:
 ipsos em̄ in vtero matris genua compri
 munt. Ennius: Atq̄ genua cōprimūt acta
 Nn ii

gena. Inde est q̄ hoīes dū ad genua se p̄
lternāt, statī lachrymant. Voluit em̄ na-
tura eos vterū maternū mēoria recolere
& reminisci, vbi quasi ī tenebris conside-
Aa bant añq̄ ad lucē venirēt. **Crura.** dicta q̄
his currim⁹ & gressū facimus: & sūt a ge-
Tibię. nib⁹ vsq̄ ad calces. Tibię vocatę quasi tu-
be, sūt em̄ lōgitudīe & specie eis similes.
Et sūt ossa aut partes āteriores ī crure: &
sursū sūt posteriores. Tal⁹ dict⁹ a tolo, nā
Talus. tol⁹ est emīnēs rotūditas: & īde fastigiū
tēpli rotūdi tol⁹ vocat. Tal⁹ aut sub cru-
re est: & sub talo calcaneū. Pedes ex grę-
Pedes. ca etymologia nomē sortiti sunt. Hos ei
gręcipodas dicūt. Sūt q̄ a petēdo terrā di-
ctos putēt, q̄ alternis motib⁹ solo fixi in-
cedūt. Plantę a planitie nūcupatę, q̄ non
Plantę. rotūde, vt in quadrupedib⁹, ne stare non
possit bipes. hō: s; planę atq; lōgiores for-
matę sunt, vt stabile corp⁹ efficerēt. Sunt
aut plātę āteriores partes: q̄ etiā de mul-
tis ossib⁹ cōstāt. Calx vel calces vel calcis
prima pars plātę: a calco illi nomē impo-
Calcs. sitū, q̄ terrā calcam⁹, hinc & calcane⁹. So-
lū est īterior pars pedis, dicta q̄ eo vesti-
gia terrę īprimim⁹. Sed & solū dī oē illd
Solum. qd̄ aliqd sustinet, quasi solidū. vñ & terra
solū dī, q̄ cūcta sustineat: aer solū auīū: &
solū pedis. q̄ totā corpis molē porter. Vī-
scera nō solū ītestina dicim⁹, sed quicqd
sub corio est īter cutē & carnē & ossa. Itē
Bb viscera vitalia. i. circūfusa loca cordis: vt
Viscera. sit visc⁹ quasi vis cordis: eo q̄ ibi vita. i.
aīa cōtinēt. Itē viscera capita neruorū ex
sanguīe & neruis copulata. Itē lacerti a si-
militudīe lacertorū reptiliū, q̄ ī singlis
mēbris loca sunt per q̄ eis noīa dātur, vt
Lacerti. cor q̄ sit in medio corpore: Appellāturq;
a noīe similiū animalīū super terrā viuen-
tium. Nā inde musculi a murīū similitu-
Musculi dine. Sicut a lacerta lacerti. Inde etiā to-
ri, q̄ illic viscera torta videantur. Cor a
Cor. gręca deriuatū appellatione, qd̄ illi car-
diā dicūt. Sicut a cor & vro dī nobis cu-
Cc ra In corde em̄ oīs sollicitudo vitę & sciē-
tię cura est. Qd̄ ideo pulmonī vicinū est
vt cū ira accēdit, pulmonis hūore tēpere-
tur. Hui⁹ due arterię sunt: e qbus sinistra
plus sanguinis habet, dextra plus spūs.
Pręcor- Vñ & in dextro brachio pulsum despici-
dia. mus. Pręcordia sunt loca cordi vicina,
qbus sensus percipiūt, & dicta sunt pręcor-
dia, eo q̄ ibi sit principiū cordis & cogita-

tionis: aut q̄ cor p̄cīgūt: sunt em̄ pelliculę
circū cor in qbus affectionū sedes. Pulsus
vocat⁹ est q̄ palpitet: cui⁹ iudicio aut in-
firmitatē intelligimus, aut sanitatē. Hui⁹
duplex est motus: aut simplex aut cōposi-
tus. Simplex est q̄ ex vno saltu cōstat. Cō-
positus est q̄ ex pluribus motib⁹ inordīa-
tis & īequalib⁹ existit. Qui motus certa
habēt spatia: dactylicū pulsū vocāt q̄ diu
sine vitio fuit. Venę dictę eo q̄ vię sunt
natātis sāguis, atq; riuī p̄ oē corp⁹ diuīsi,
qb⁹ vniuersa mēbra irrigātur. Sāguis ex
gręca etymologia nomē duxit, q̄ vegetet
& sustēret & viuat. Saos em̄ Sospes
dī. Sāguis aut est dū in corpe est: effusus
vero cruor. nā cruor vocat, eo q̄ effusus
currat, vel ab eo q̄ currēdo corruat. Alii
cruorē īterprāt sanīe & sāguīnē corruptū
q̄ emittit. Alii aut sāguīnē vocant, q̄ sit
suauis. Sāguis aut nō est īteger nisi in iu-
uenib⁹. Nā dicūt phisici minui sāguīnē
p̄ etates. vñ ī senibus tremor est. Proprie
aut sāguis aīe possessio & sedes est: Ideo
genas mulieres lacerare solēt in luctu vt
manib⁹ gratificēt: īde & purpureę vestes
& flores purpurei mortuis p̄bent. Pulmo
ex gręco trahit vocabulū: pulmonē enim
pleumō vocāt, eo q̄ cordis flabellū sit: in
quo pneuma. i. spūs est: p̄ qd̄ & agitāt &
mouet. vñ & pulmones vocati sunt. Nā
gręce pneuma spūs dī: q̄ flādo & agitādo
aerē emittit & recipit: a quo mouent pul-
mones & palpitāt: & apīūt se vt flatū ca-
piāt: & strīgūt vt eīciāt. est ei vt organū
corpis. Iecur nomē h; ex eo q̄ vicinū cor-
di hēat locū: īde ei attrahit sāguīnē q̄ ī
cerebrū subuolat: & īde ad oculos ceterosq;
q̄ sēl⁹ & mēbra diffūdīt: & calore suo ad
succū se ex cibo tractū vertit ī sāguīnē:
quē ad vsū pascēdi nutriēdiq; singlis mē-
bris p̄bet. In iecore aut cōsistit voluptas
& concupīa: irę & amores, scdm̄ eos q̄ de
physicis reb⁹ disputāt. Fibre sunt iecoris
extremities, sicut extreme partes foliorū
in vitib⁹, siue quasi līguę venę emīnētes.
Dictas aut volūt fibras, q̄ apd̄ gētiles in
sacrificiis ad phœbi aras ab hariolis fere-
bant: qb⁹ oblatīs atq; succēsis respōsa ac-
ciperēt. Splē dict⁹ a supplemēto, ex cōtra-
ria parte iecoris, ne vacua existeret: quē
qdā risus causa factū existimāt, nā splene-
ridemus, felle irascimur, corde sapim⁹, iecore
amam⁹, qbus quatuor elementis cō-

Pulsus.

Dd
Venę.

Sanguis

Pulmo.

Iecur.

Fibre.

Splen.

Gg stantibus, integrū est animal. Fel est ap-
Fel. pellatum q̄ sit folliculus gestans humo-
Stoma- rem q̄ vocatur bilis. Stomachus gr̄ce os
chus. vocatur, eo q̄ quasi ostium vētris ipse ci-
 bum accipiat, atq̄ ad intestina transmittit.
Intestīa. Intestina dicuntur eo q̄ corpis interio-
 ri parte cohibentur, q̄ idcirco longis nexi-
 bus coordinata sunt in circularū modū,
 vt susceptas escas paulatim digerant, &
Omentū supadditis cibis non impediatur. Omentū
 est mēbrana q̄ continet intestinorū maio-
 rem partem: quod epitolin gr̄ci vocant.
Disseptū Disseptū intestinū qd̄ discernit ventrē &
 cetera intestina a pulmone, vel a corde.
Cecum. Cecum intestinum, q̄ sit sine foramine &
 exitu, qd̄ gr̄ci tisonēuteron vocāt. leiu-
leiuū. num tenue intestinū: vnde & leiuū dici-
Hh tur. Venter aut̄ & aluus & vterus inter
Venter. se differunt. Venter est qui acceptos ci-
 bos digerit: & apparet extrinsecus: rēdit
 q̄ a pectore vsq̄ ad inguen: & dicit̄ ven-
 ter, q̄ per rotū corpus alimēta ministrat
Aluus. vitē. Aluus est quē cibū recipit, & per ex-
 crementa purgari solet. Ex ipsa em̄ for-
 des stercorū defluunt. Sallustius. Simulās
 sibi aluū purgare. Et vocatur aluus q̄ ab-
Vterus. luatur. Vterū solē mulieres habēt, in quo
 concipiūt ad similitudinē cauliculi: tamē
 authores p̄ vtriusq̄ sexus ventre plerūq̄
 ponūt: nec poetē tantūmodo, sed & ceteri.
 Vocatur aut̄ vter⁹, q̄ duplex sit, & ab
 vtraq̄ in duas se diuidat partes: q̄ in di-
 uersum diffusę ac reflexę circūplicantur
 in modū cornu arietini, vel q̄ impleat̄ foetu
 interiūs. Hinc & vter, q̄ aliquid intrin-
Aquali- secus habet, vt mēbra & viscera. Aquali-
culus, culus propriē porci est, hinc ad ventrem
I i rrālatio. Matrix dicit̄ q̄ foetus & embrio
Matrix. in ea generēt. Semen em̄ receptū confo-
 uet, confortū corporat, corporatū in mem-
Vulua. bra distiguit. Vulua vocata quasi valua
 id est ianua ventris, vel q̄ semē recipiat,
Vesica. vel q̄ ex ea foetus pcedat. Vesica dicta q̄
 sit vas aque. Ipsa em̄ de renibus vrina col-
 lecta cōpletur, & humore distendit̄: cui⁹
Vrina. vsus in volucris non habetur. Vrina
 aut̄ dicta a gr̄co, οὐρῆς, i. meio seu migo,
Kk & gr̄ce οὐρῶς: cuius indicio & sal⁹ & egri-
 tudo mōstratur. Qui humor latine lotiū
 dicitur, q̄ eo lota vestimēta munda effi-
Semen. ciātur. Semen est qd̄ iactum sumitur aut
 in terra aut vtero ad gignēdum vel fru-

ctus vel foetus. Est enim liquor ex cibi &
 corporis decoctione factus, ac diffusus p̄
 venas atq̄ medullas: q̄ inde defudatus, in
 modū sentinę crescit in renibus: eiectusq̄
 p̄ coitū, & in vterū mulieris susceptus, ca-
 lore quodā viscerū, & mēstrualis sangui-
 nis irrigatione format̄ in corp⁹. Mēstruū
 est supuacuos mulierū sanguis, dicta aut̄
 sunt mēstrua, a circuitu lunaris luminis,
 quo solet hoc euenire profluuiū. Luna em̄
 gr̄ce mene dicit̄, hęc & muliebria nūcu-
 pātur. Nā mulier solū animal mēstruale
 est. Cuius cruoris cōtactu fruges nō ger-
 minant: acescūt musta: moriuntur herbe:
 amittūt arbores foetus: ferrū rubigo cor-
 rumpit: nigrescunt gramēta. si qui canes
 inde ederint, in rabiem efferūtur, glutia-
 num asphalti qd̄ nec ferro nec igne dis-
 soluitur, ipso cruore pollutū spōte dissi-
 gitur. post plurimos autē dies mēstruos
 ideo semen non est germinabile, q̄ iam
 non est mēstrualis sanguis a quo perfu-
 sum irrigetur. Tenue semen mmuliebri-
 bus locus nō adheret, labitur em̄, nec ha-
 bet vim adherendī. Similiter & crassum
 non habet vim gignendī, quia muliebrī
 sanguini se miscere nō potest propter ni-
 miam sui spissitudinē, hinc & steriles ma-
 res & foeminas dicunt fieri vel ppter ni-
 miam crassitudinē sanguinis vel seminis
 vel propter nimiam raritatem. Primū autē
 aut̄ cor hominis fingi, qui in eo sit & vi-
 ta hominis, & sapientia. Deinde quadra-
 gesimo die totum corpus expleri: quod
 ex abortionibus (vt ferūt) collectum est.
 Alii foetus a capite exordium sumere di-
 cunt, vnde & in auiū foetibus primū ocu-
 los fingi in ouis videmus. Foetus aut̄ di-
 ctus, q̄ adhuc in vtero foueatur. Itē nasci
 patribus similes aut̄, si paternum semen
 validius sit: matrib⁹ si maternū, hac etiā
 ratione similes exprimi vultus. Qui aut̄
 vtriusq̄ parentis figurā reddunt: equali-
 ter mixto paterno maternoq̄ sanguine vel
 semine concipiuntur. Dicunt etiā auorū
 & proauorū cōsimiles fieri: quia sicut in
 terra multa semina occultāt, sic & in ho-
 minibus semina celantur parentum figu-
 ras redditura. Ex paterno autem semine
 puellas nasci, ex materno pueros: q̄ oīs
 partus constat ex duplici semine: & cui⁹
 pars maior est, inuoluit & occupat̄

Li
Mēstruū
 et eius
 virus ac
 vires.

Sperma-
tum dfa

Mni
Hoīs for
mandi
ordo.

Foetus.
Nn
Parentū
 vñ simi-
 litudo.

Oo similitudinē sex? In corpore nostro quæ-
 Corpis dā rñ ad vtilitatis causam facta sunt, vt
 humani viscera: quædam & vtilitatis & decoris,
 ratio, vt sensus in facie, & in corpore man? ac
 pedes: quorū mēbrorū & vtilitas magna
 est, & species decētissima. Quædā tñ de-
 coris: vt mamillæ in viris, & i vtroq; sexu
 vmbilic? Quædā discretionis, vt in viris
 genitalia, barba plixa, & pectus amplum.
 In mulierib? leues genæ, & angustū pect?
 ad cōcipiēdos aut foetus & portādos re-
 nes & latera dilatata. Qm q; pñinent ad
 hominē & partes aīe & corporis, ex parte
 dictū est: nūc etates eius subiūgamus.

De etatib? hoīs & vocabulis earū, etiā
 vsq; ad mortē & mortuos. Ca. LXI.

Pp
 Aetates
 hominis

Rad? etatis sex sunt: In-
 fantia, pueritia, adolescē-
 tia, iuuetus, virilis gra-
 uitas, atq; senectus. Pri-
 ma etas, infantia est pue-
 ri nascentis ad lucē: quæ
 porrigit in septē annos. Scda etas pueri-
 tia est, i. pura & nōdū ad gignendū apta,
 tendēs vsq; ad quartūdecimū annū. Ter-
 tia adolescētia, ad gignendū apta: q; por-
 rigitur vsq; viginti octo annos. Quarta iu-
 uetus, firmissima oīm etatū, finies in quā
 quagesimo āno. Quīta etas est senioris, i.
 virilis grauitas: q; est declinatio a iuuen-
 tute ad senectutē: nondū senect?, sed iam
 nō iuuetus: qā senioris etas est: quā grēcī
 p̄sbyten vocāt. nā senex apud grēcos nō
 presbyter, sed γέρων geron hui? gerontos
 dicūt. Quæ etas a quagesimo āno est se-
 nectus: q; nullo annorū tpe finit: sed post
 illas qnq; etates quātūcūq; vitæ est, sene-
 cturi deputat. Senitū aut pars est vltima
 senectutis, dicta q; sit termin? septiæ etatis
 In his ergo sex spatiis philosophi descri-
 pserūt vitā humanā: in qbus imitatur &
 currit, & ad vitæ terminū puenit. Perga-
 mus ergo breuiter p p̄dictos gradus eta-
 tum, etymologias earū in hoīe demonstrā-
 tes. Infans dicūt homo primæ etatis, dict?
 aut infans, q; adhuc fari id est loqui non
 pōt. nondū em bene ordinatis dentibus,
 minus integra est sermonis exp̄ssio. Puer
 a puritate vocatus: qā purus est, & nōdū
 lanuginē florēq; genarū habet. Eā ii qui
 habent sunt ephebi ab ἠβη hebe q; est pu-
 bertas dicti, pueri aut necdū pro natiui-

Qq

Infans.

Rr
 Puer.

tate sūt viri, sed adolescētuli leues. Puer
 autē tribus modis dicūt, p natiuitate, vt
 Esaias: Puer natus est nobis: similiter pro
 etate: vt octennis, decēnis. vnde est illud.
 Iā puerile iugū tenera ceruice gerebat.
 Secundo pro obsequio & fidei puritate.
 vnde in cantico virginis. Suscepit Israel
 puerū suū. Terrio p ruditate & ignorā-
 tia: vñ puer centū annorū moriet. Puella
 paruula: quasi pulla. vnde & pupillos nō
 pro cōditiōe, sed p etate puerili vocam?
 Pupilli aut dicti, quasi sine pupilla & ocu-
 lis, id est a parētibus orbi. hi aut vere pu-
 pilli dicūtur, quorū parētes ante decesse-
 runt q; ab his nomē acciperēt. Ceteri or-
 bi vocātur. Orphani iidem q; & pupilli.
 Illud em grēcū nomē est, hoc latinū. Nā
 in psalmo vbi sepe legīt. Pupillo tu eris
 adiutor: grēcus habet orphano. Puberes
 a pube, i. a lanugine vestiēte pudēda cor-
 poris nūcupati, hęc loca tūc primā lanu-
 ginem ducūt. Quidā aut ex ānis puber-
 tatem existimāt, i. eum puberē esse, q; qua-
 tuordecī annos expleuerit, q; tardissī-
 me pubescat. Certissimū aut est eū pube-
 rem esse q; ex habitu corporis pubertatē
 ostēdit, & gnare iam pōt. Puerperæ sunt
 q; annis puerilibus pariūt, vñ & Horati?
 Laudat iam prole puerpera nata. Vel sūt
 dictæ puerperæ q; puellæ pariūt, vel q; pue-
 ros pariūt. Adolescens dictus eo q; sit ad
 gignendū adult?, siue q; adhuc adolescīt
 id est crescit & auget. Iuuenes dicunt q;
 posse iuuare incipiāt: vt in bobus iuuen-
 ci, cū a vitulis discesserunt. Est em iuue-
 nis in ipso etatis incremento positus, &
 paratus ad auxilium. Nā iuuare hoīs est
 opus aliquod cōferentis. Sicut aut in ho-
 minibus tricesimus pfectæ etatis est ann?
 ita in pecudibus & iumentis tertius ro-
 bustissimus est. Vir nuncupatus q; in eo
 maior est vis, q; in fœminis. vnde & vir-
 tutis nomen accepit: siue q; vi agat in fœ-
 minā. Mulier vero a mollicitie, tanq; mol-
 lier l litera detracta vel mutata appella-
 ta est mulier: vtriq; em fortitudine & im-
 becillitate corporum separatur. Sed ideo
 viro maxima, virt?, mulierī minor, vt pa-
 tiens & obediēs viro esset: scilicet ne fœ-
 minis repugnantibus libido cogeret vi-
 ros aliud appetere, aut in alium sexum
 prouere. Dicūt igit mulier scdm fœmi-

Luce. 1.

Puella.

Pupilli.

Orphani

Psal. 9.

Puberes.

Puerperæ

ss

Adole-

scens.

Iuuenes.

Tr

Vir.

Mulier.

neū sexū, non scdm corruptionē integritatis: & hoc ex lingua sacre scripture. Nā Eva facta de latere viri sui, nondū contacta a viro, mulier appellata est, dicēte scriptura. Et formauit eam in mulierē. Et ad matrē dñs. Mulier ecce fili⁹ tuus. Virgo a viridi ætate dicta est, sicut & virga, & vitula. Alioquin ab incorruptione, quasi virago: q̄ ignoret fœmineam passionem: Virago dicta, q̄ vt vir agit, i. opera virilia facit, & masculī vigoris est. Antiqui em̄ fortes fœminas ita vocabāt. Virago aut̄ non recte virago dicit̄, si non viri officio fungit̄. Mulier vero si virilia opa facit, recte virago dicitur: vt amazones.

Virago. Quē vero nunc fœmina, antiquitus vira vocabat̄, sicut a seruo serua, & a famulo famula: ita a viro vira. hinc & viraginis nomen deductū quidam putant, fœmina vero a partibus femorū dicta, vbi sexus a viro discernitur. Alii græca etymologia fœminā ab ignea vi dictā putant, q̄ vehementer virū cōcupiscit: libidiniosiores em̄ viris fœminas esse tā in mulieribus q̄ in animalibus dicunt, vnde nimius amor apud antiquos fœmineus vocabat̄. Senior est adhuc viridior. Ouid. in. vi. lib. Senior inter iuuenemq; senēq; Terenti⁹. Quo iure sumus adolescentiores. Vbi adolescentior non vtriq; magis adolescens, sed min⁹: vt senior minus est q̄ senex, vbi cōparatiu⁹ gradus min⁹ significat positiuo. Ergo senior, non satis senex: sicut iunior infra iuuenem: sicut pauperior infra pauperem.

Id Valla negat. Senes autē quidā putant dictos a sensus diminutione: eo q̄ iam prę vetustate desipiant. Nam phisici dicūt hoīes stultos frigidioris esse sanguinis, prudētes calidioris, vnde & senes, in qbus iā friger: & pueri in qbus nondū calet, minus sapiūt. Inde est q̄ conuenit in hoc infantī etas & senū. Senes em̄ p̄ nimīā etatē delirant: pueri per lasciuiā & infantiam ignorant qd agāt. Senex aut̄ tm̄ masculini est generis: sicut anus fœminini. Nā anus dicitur sola mulier. Anus autē appellata a multis annis, quasi annosa. Nā si cōmune nomen esset: cur non diceret Terenti⁹ senē mulierem? hinc etiā vetula, quasi verusta. Sicut aut̄ a sene senectus: ita ab anu anilitas nominata est. Canities autē vocata a candore quasi candidities, vnde est illd: florida iuuentus, lactea canities: quasi dice-

Virgo.

Virago.

Vira.

Fœmia.

Id Valla negat.

Senes.

Anus.

Canities

ret candida. Senectus aut̄ multa nobis defert & bona & mala: Bona, q̄ nos ab impotentissimis dñis liberat, voluptatibus imponit modū, libidinis frangit impet⁹, auget sapientiā, dat maturiora consilia. Mala aut̄ quia senū miserrimū est debilitate & odio, subeunt em̄ morbi, tristisq; senectus. Nā duo sunt quibus minuūtur vires corporis, senectus, & morbus. Mors dicta, q̄ sit amara, vel a marte, qui effector est mortū: siue a morfu primī hominis, q̄ vetitę arboris pomū mordens mortē incurrit. Tria aut̄ sunt genera mortis, acerba, immatura, naturalis. Acerba infantū, Immatura iuuenū, matura, id est naturalis senū. Mortuus autē ex qua parte orationis declinetur, incertū est. Nā sicut ait Cēsar. Non potest mortuus aliqua fecere post mortē suā: ita homo non potest scire eius originem, i. vocabuli mortu⁹. Ab eo em̄ qd est morior, participium p̄teriti temporis in tus exire debuit, per vnum u, nō per duo uu. nā vbi est geminata litera uu, nomen est, non participiū: vt fatuus, arduus. Cōuenienter itaq; factū est vt quē admodū id quod significat, non pōt agēdo: ita et ipsum nomen nō potest loquēdo declinari. Omnis aut̄ mortuus aut funus est, aut cadauer. Funus est si sepeliatur, & dictū funus a funib⁹ accēsis, quos ante feretrū papyris cēra circumdati se rebāt. Cadauer aut̄ est si insepultū iacet. nam cadauer noīatur a cadendo: quia iā stare nō potest. Quod dū portatur ad sepulchrum exequias illi fieri dicimus: vbi crematū est, extare eius reliquias: vbi cōditum est, iam sepultū esse. Corpus autē dicit̄ a cōsuetudine: q̄ dū viuebat corp⁹ erat: vt illud. Tum corpora luce carentū. Defunct⁹ vocat̄ q̄ cōpleuit vitę officiū: nā dicim⁹ defunctos officio, q̄ officia debita cōpleuerūt. vñ est & honorib⁹ fūct⁹, hinc ergo defunctus, q̄ ab officio vitę sit deposit⁹, siue q̄ sit die funct⁹. Sepult⁹ aut̄ dicit̄ eo q̄ sit sine pulsu vel sine palpitatiōe. i. sine motu. Sepelire aut̄ est corpora cōdere. i. abscondere. Nā hūare obruere dicim⁹, hoc est humū iicere & hūo tegere.

Senectus.

Mors.

Mortis.

Mortuo.

Funus.

Cadauer.

Corpus.

Defunct⁹.

Sepult⁹.

SEQVI

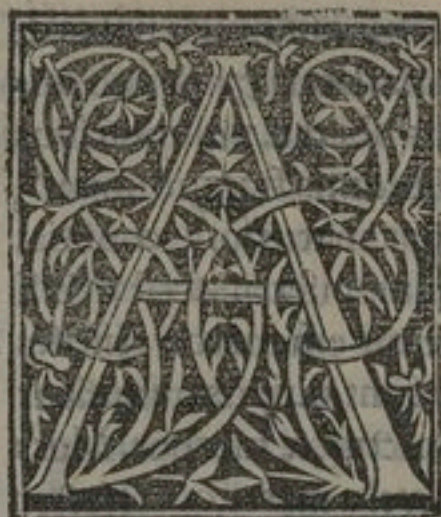
tur Liber.III. De pprietatib⁹ & epithetis rerū serie lſaria in ordinē redactis.

De iis qbus prima lſa est A. Cap.I.

Ablactatus,

Abies,

Accipit.

Blactatus a ma
milla per amarū
separatur, patri
reddit, & validi
ori cibo vitur.
Abies est arbor
alta, procera, co
ma pulcherrima.
Accipiter agre
stis vel syluester

aves domesticas rapit, capras cōtinuo de
vorat, vt plumescit, requirit loca oppor
tuna vnde non extrahit, abiectis plumis
syluestres aves capit, columbā psequitur,
pdam dño seruat. Domesticus in sinistra
gerit, vt volet ad dexterā: cōpedibus con
stringit, corrigia ligat: q̄ cum non rupra,
sed soluta est, volare pmittitur: visa car
ne redit ad dñm.

Acinus.

Acinus in nigredinem vertitur, odorem
vinī retinet, foetorem emittit.

Actiua
vita.

Actiua vita p̄dicat, sollicita est, finem
habitura fructuosum, operib⁹ instat, mar
tyrium subit, periculosa est.

Acus.

Acus gracilis est, rigida, teres, vno capite
acuta, & altero perforata, consuendi offi
cio apta.

Adamas

Adamas īsecabilis & indomabilis est, fer
rū attrahit auro vel alio metallo non re
tinetur, sed chalybe & tm sanguine hīr
ci comminuitur.

Adeps.

Adeps om̄is dñi est iure ppetuo, crassitu
do interior est cordis vel ventris, iecoris
vel hepatis, renū vel renūculorum.

Aer.

Aer rarus est, mobilis, aubus plenus, fa
cile corrūpitur, spiraculū est viuētiū, nu
bibus obscurat, sole illuminat, hyeme cō
densat, v̄to agitāt, estate serenat: nubilo
sus significat pluuiam futuram.

Ager.

Aes & ethiops & Aestas habent in l̄ra E.
Ager a nocuis purgatur, stercorat, multi
pliciter arat, rastro equatur, seminat, se
men operitur, fossis circundatur, sepitur,
vacare permittitur, signa ad fugandum
aves in eo ponuntur.

agricola

Agricola mane cōsurgit, vilib⁹ induitur
boues iugo sociat, stimulo boues sollici
tat, tēpora arandi & seminadi obseruat,
tēpestatibus aeris non abigitur, rectū sul
cum facit, instate vespera domū reuertit
tur, iactum semen patienter expectat.

Agnus.

Agnus innocēs est & pius & simplex: in
ter multas matrē cognoscit, solo balatu

illam cognoscit, matrī simillim⁹ est, & im
molationi apt⁹, immolandus nō clamat,
mater ei⁹ lac p̄bet ad fomentū, & lanam
ad vestimentū, carnem ad esum. Tonden
dus filet, vngulā findit, & ruminat.

Ala gemina est, dorso īfigitur, volucrem Ala.
subleuat.

Alba vestis sacerdotalis corp⁹ opit. est in Alba.
manicis stricta, inferius lata, linea est.

Alueus aquam continet, profundus est, Alueus.
alluione dilatur.

Amygdala dulcis est cibus egrotatium, amygda
dura & aspera testa regitur.

Ancilla, hūilis, obediēs, verecunda, timi
da, fidelis, sollicita, īcultā, nō habet p̄tātē.

Anchora fortis est, adunca, ferrea, in por
tu iacitur, funē habet, nauē retinet con
tra pcellas, vix euellitur.

Angelus purus, natura fidelis, custodiē
do, recōciliator gratios⁹, obediēs exequē
do, contēplatiu⁹ fruēdo, actiu⁹ nūciādo.

Annulus principio caret & fine, rotundus Annul⁹.
est, lapide decorat, digitū circuit & strin
git, digitū ornat: strictior nō cōgruit, lar
gior decedit, despōlandis & cōsecrandis
virginibus aprat, sigillis regis apponit.

Annus quatuor tēporū vicissitudine va
riatur, duodecim mēsibus distinguit, ī se
reuoluitur, in se nascentia consumit.

Anseres syluestres in altū & inordinate Anser.
volāt, oēs sunt cinerei coloris, assiduitate
clāgoris noctis testāt vigiliās, simul habi
tant, sepi⁹ cōclamāt, Domestici seipos ro
stris lacerāt: cū sētūt hoīem clamāt: variū
& nūei coloris sūt, semib⁹ iactis nociuī.

Apis sine coitu nascit, de putri boue orit
sollicita est, florib⁹ pascitur, gregatim vo
lat: alii, non sibi laborat: occisas & mor
tuas abiicit, cito leditur, frigori inimica,
exterius aspera, interius habet dulcedi
nem: munditiā diligit: cū pūgit, aculeum
amittit: quo amisso nunq̄ fructū facit.

Aqua communis est, sordes lauat, in ima
fluit, alueū non deserit, in mare reuertit
tur, omne diluuiū sequitur, frigida natu
raliter, vino mixta valet egris, cū hordeo
cocta sanior est, terrē mixta lutū facit, est
pauperum potus, clara est pro speculo,
sitim sedat, vestigium nauis non retinet:
ignem extinguit.

Aquila ab acumine oculorū dicta: ga so
lis radiū irreuerberato oculo ac visu in
tuet. Pullos nō sic solē cōruētes quīs suos

Aquila.

Aquila.

Aquila.

Aquila.

Aquila.

Aquila.

Aquila.

Aquila.

Aquila.

- Abiicit.** In aere alto volās pisciculos ī ma-
ri conspicit: quos celerī descēsu raptos de-
uorat: ceteris alti⁹ volat: rostrū ī senectu-
te nimis crescēs ad petrā excutit, & reīue-
nescit: ī arduis nidificat, trans maria sen-
tit odoratu cadauera, de rapro viuit, &
amethystū ponit ī nido, q̄ fugat venenū
- Aquilo.** Aquilo aquas congelat, vnde aquilo qua-
si aquas ligans: frigidus est, flores ledit &
herbas, a Septentrione flat.
- Aranea.** Aranea septē pedes habet. veneno tabet,
seipsam euiscerat, de viscerib⁹ suis telas te-
xit, irretit muscas, fugit muscas, & sic aret
& morit⁹, turgida est, ī aerē se sua tela si-
ne alis aut alio adminiculo erigit.
- Aratrū.** Aratrum de ligno & ferro fit, terram fin-
dit, ab agricola tenetur, terram meliorat,
ī campo dimittitur.
- Arbor.** Arbor quāto altius radicē figit, tanto fir-
mius heret, vmbra facit, ī estate viret, flo-
ret, fructificat, ī hyeme marcescit, supfluis
abscissis magis & vberius fructificat.
- Arca.** Arca fuit de lignis Sethim, intus & foris
auro vestita, ī latitudinē habuit cubitū
& semissem, ī laterib⁹ singulis duo annu-
li aurei, ī annulis vectes de lignis Sethim,
deaurati. In ea erāt tabulae, & virga Aa-
ron, Deuteronomiū, vnaq; cum manna.
- Arcus.** Arcus mediū habet īmobile & inflexibī-
le, duo extrema mobilia: sinistra manu te-
netur: si diu tenditur, lentescit: cito ledit⁹,
ī ipso durū, per molle temperatur, chora-
da tenditur, sagittam emittit.
- Areolē.** Areolē concauo fiūt lapide, aquam ad or-
tum vehunt.
- Aries.** Aries duo cornua habet ī fronte, dū vi-
get, lasciuus est, gregem p̄cedit, gregem
tuetur cornib⁹, regit gregem, & foecundat.
- Argentū.** Argentum cādīdum est, mūdum, dulcem
habet rīnnitum, attractiue naturē est.
- Arra.** Arra pars est precii, confirmatio contra-
ctus, certitudo habendi rem.
- Asinus.** Asinus syluester, ī. onager ferus est dente,
loca horrida inhabitat, canes īsequentes
lacerat, Domestic⁹ a fero pfodit⁹, nullū dē-
te petit, stolidus est: ī posterib⁹ fortior, ī
anteriorib⁹ debili⁹, crucē ī dorso gerit,
ī iuuēta etate pulcher, ī senectute tur-
pis: horrēdū clamat, luxuriosus est: segnis
est, carduis delectat⁹: mitis est, aculeo pūgi-
tur: lyra delectat⁹: ei primū īnsedit homo.
- Aspis.** Aspis veneno nocet: ī cauernis habitat,

cauda obturat vnā aurem, terra alterā,
cōtra incantatores: si quem percutiat sta-
tim obdormit, & ita eum perimit.

Athleta. Athleta comā ī rotundū tondet, oleo ca-
put vngit, se vestib⁹ nō onerat, omni par-
te se custodit, rubris induitur, arma firmi-
ter tenet, molestiis non cedit, spe victoriā
aduersariū quiescere nō desinit: ī pugna
perseuerat, terminos non egreditur, ad vi-
ctoriā semper oculum habet.

Auceps. Auceps diuersa habet retiā, laqueos, & vi-
scū, loca auib⁹ frequētiora querit, laqueos
occultat, & seipsum abscondit: voces auisū
simulat, quādoq; per vnā decipit alterā: ca-
ptas p̄ter vnā sibi incorporat.

Aurora. Aurora fugat tenebras, rutilat, diē minia-
strat: surgēte sole obscurior est, inter no-
ctem & diē media: dū rubet, signat plu-
uiam futuram.

Aurum. Aurū iter oīa metalla preciosissimū, solidū
est, visum fouet, quanto rubicūdius, tāto
melius, per fornacem purgatur, splendidū
est, & regibus aptum.

Auster. Auster ventus calidus est, soluit gelu, flo-
rem nutrit, a meridie flat.

Autū⁹. Autūnus quē ī āno nata sunt, colligit: ar-
bores nndat & agros: fructibus abūdans
est: flores tardos & inutiles producit.

De iis q̄ B est prima lra. Cap. II.

Baculus. Baculus lōgus, teres, rigid⁹, īflexibilis,
sustētationi cōgruus, defensiōi apt⁹.

Balneu. Balneu corpus lauat & desiccāt: calorē na-
turalem accendit, carnem emollit, nutrit,
membra dissoluta consolidat.

Balsamū. Balsamū odoriferū est, putredinē arcet, sti-
pes eius viti similis est, iuuētutē cōseruat:
eius gutta mixta oleo cyprino vel melle,
adulterat⁹: sed p̄batur esse sine melle, si q̄s
cū lacte coagulauerit: chrisma cōficit ap-
posito oleo: purū sole ardente sustineri nō
pōt: vt vitis sustentat⁹ & colitur: cui⁹ arbo-
ris p̄petua coma est insignis. Duob⁹ cubi-
tis eminet: acutis lapidib⁹ & ossis cultel-
lis inciditur, quia ferri tact⁹ ei noxi⁹ est.

Basilisc⁹. Basiliscus rex est serpētū, solo visu hoīem
interficīt, flatu necat aues volantes: adeo
veneno plenus est, q̄ totus perlucet: prior
visus ab homine, nō nocet hominī: & va-
cua regnat basiliscus arena.

Balthe⁹. Baltheus militaris aureus est, renes & pe-
ctus cingebat vel stringebat, totū corpus
ambit & cingit.

- Barba.** Barba fortitudinē designat, sexum denotat, capiti adheret.
- Beata virgo Maria.** Beata virgo pauper fuit, humilis, obediens, quieta, modesta, simplex, sapiens, ab angelo nuntiata, in utero sanctificata, prima votū virginittis deo spōso suo obtulit: ab angelo salutata, plena grē est p̄dicata, mater est dñi, dñā angelorū, stella maris, terra q̄ germinauit saluatore, terra de qua formatus est verus Adam, terra de qua orta est veritas, terra de qua educt⁹ est ver⁹ panis, terra q̄ dedit fructū suū, terra cui⁹ fructus sublimis, terra quā dñs bñdixit, terra de qua dñs, Cecidit semen in terrā bonā, terra fluēs lacte & melle: arca testamēti, imo & foederis: stella ex Iacob orta, vrna habens māna: thron⁹ Salomōis, dom⁹ salutis, porta clausa, vellus cōplutū, thalam⁹ spōsi, tēplū Salomonis, virga Aaron, tunica sūmi sacerdotis, mulier amicta sole, dom⁹ septē colūnis excisa, hort⁹ cōclusus, fons signat⁹ tricliniū trinitatis, arca Noe, pulchra vt luna, electa vt sol, & aurora confurgens.
- Beryll⁹.** Beryllus lucet vt aqua sole percussa, calefacit manū tenentis.
- Bos.** Bō duo cornua habet, ruminat, & findit vngulā, terrā aret, iugo premīt, paleas comedit, imolat, stimulo cogit, fortis est.
- Bubo.** Bubo sonat voce sicut auis, feralis, onerata plumis, graui pigritia detinet: in sepulchris die noctuq; versatur, noctē amat, ceteris auib⁹ exosa, semp in cauernis morat.
- Buccina.** Buccina in imo stricta, in sūmo lata, audaces animat, timidos terret, dispersos congregat, horrendū sonat.
- Butyrū.** Butyrū dulce, subcādīdū, p̄gue, cito liquescit, ex lacte coagulato fit, raucedinē tollit.
- Buxus.** Bux⁹ dura arbor est, humilis, rupib⁹ iheret, sterilis ē, i hyeme viret, comā nō deponit.
- Ca.** De iis quib⁹ C est prima lra. Ca. III.
- Cadauer.** Cadauer, putridum, foetidum, cibus est vermium.
- Cepe.** Cepe lachrymas puocat, diuersis operculis tegitur, cito putrescit.
- Cera.** Cera sicca est, in fauo latet, pura est, fragilis, ad ignē mollescit, tenax & mollis, formā sigilli recipit, tumorem reprimīt, odorifera est & pallida.
- Caladri⁹.** Caladrius seu charadri⁹ auis quæ posita ante egrotū, si respicit eū, totū ebibit morbū, & cōualescit agrotus: si nō velit respicere, signum est mortis.
- Calamus est concauius, fragilis, leuis, scribendi officio aptus.
- Calchedoni⁹ seu carchedoni⁹.** colorē palē lucernę habet, sub die fulget, i domo obscurus est: scalpentium artibus resistit, radio solis vel fricatione digitorū excandens paleas ad se trahit.
- Calciamēta.** pedes tegūt & muniūt, laxiora nō congruūt, strictiora ledunt, pedi cūcunligantur.
- Calculus.** lapis durus est, volubilis, plan⁹, rotundus, in fluminib⁹ inuenitur: in aqua non mollescit.
- Calor.** dissoluit, aperit, cogit, fouet, nigrorem inducit, & nimius vrit & exsiccat.
- Camelus.** ingēs copore, onifer est, gibbosus, & deformis: se ad onerandū inclināt.
- Cāpana.** somnolentos excitat, horas designat: in imo lata, in summo stricta: si argētrū admisceatur, dulcius sonat.
- Campus.** est locus capax, incultus, spatiosus, floribus & pascuis vberimus.
- Cādela.** carā habet & stupā: lumen p̄ber: seipsā cōsumit: directa ē: plana, lōga, supi⁹ arcta, inferi⁹ lata, subt⁹ p̄forata & cōcaua.
- Cādelabrum.** i tēplo fuit ex auro purissimo, ductile, hastile eius ferreū, vestitū quicq; calamis aureis: in capitib⁹ calamorū scyphi in modū nucis: lilia de fundo scyphorū p̄cedebāt, spherulas desup scyphos sex brachia cū hastili, ferrea, vestita calamis aureis septuaginta partes habuit in summo, stipitem inferius, quo nitebatur, septē lucernas, septem infusoria, septē emūctoria.
- Canis.** latroni est infest⁹: cec⁹ nascit: nullū cognoscit nisi eos inter quos habitat: linguā habet medicinalē, sagacitatē mirabilē, fidelitatē cōmēdabilē: lupos & fures ardet, odoratu viget, dentes habet acutissimos, sanguinē lingit, rapidæ famis est: ad vomitum redit, ossa rodit.
- Cātus.** pigros excitat, deuotos incitat, cōcordiam retinet.
- Capilli.** teretes sūt, graciles, caput ornāt, firmiter radicātur.
- Capra.** rumiat, pedē findit, foetida est: i pascēdo duos pedes sursum erigit, de ei⁹ pilis fit ciliciū, hirsuta ē, imolat, i sūmis pascit.
- Caprea.** mūda ē, visu acuta, pedē findit, & rumiat, gressu velocissima, i sūmis pascit.
- Caput.** eminentissimū membrū est, & ceteris principalius: quinq; sensus continet:

capillis ornatur, collo superponitur.

Carbo. Carbo de mortuo reuiuiscit, de nigro in ruborē vertitur, fauillas generat: & dum resoluitur, cineres.

Carbunculus. Carbunculus lapillus lucidissim⁹ est, tenebras noctis fugat, in terra Euilath iuenit.

Carcer. Carcer tenebrosus est, foetid⁹, horribilis, profundus, poenalis, solitarius.

Caro. Caro fragilis ē, suadet & concupiscit aduersus spm, prauos mor⁹ gignit, infirma est.

Casia. Casia herba quē & fistula in aquis nascit, concaua est, in immensum crescit.

Castrū. Castrū in tuto locatur, fossis munit, muris circūdatur, ppugnaculis ambīt: in eo sunt defensores, arma, victualia, speculatores.

Catena. Catena pōderosa est, ferrea, dura, cōstrīngit, moueri non finit, in ea annulus complectitur annulum.

Cathedra. Cathedra doctorū est sedes, quatuor quibus sustentatur pedes habet.

Cedrus. Cedr⁹ i libano nascit, alta est, sterilis, odorifera, eius resina litū nō putrescit neq; vetustate corrūpit: quātū in auras se extollit, tātū radicat i terra: firmiter heret, īputribil⁹ ē: ei⁹ odor serpētes fugat vī occidit.

Cerebrū. Cerebrū i capite ē, citra mortē imolabile, sedes est memoriē, intellectus vīs, & rōnis.

Cerui cal. Ceruical quadratū, breue, bysso insuit, plenū leuissimis plumis, capiti supponitur.

Cerui. Cerui a patria ipso tpe amoris discedētes, ordiāte incedētes, alter alterū portat cornib⁹ dorso impositis: p dumeta illesi euadūt, serpētes de cauernis extrahūt, serpente extractū cōcedūt, & hausto fonte visū recuperāt, supflua cornua deponūt, & iuuenescūt, ludūt, rumināt, & findūt vngulas.

Chrisma. Chrisma ex balsamo & oleo consecratur: eo sacerdotes & reges inunguntur.

Christ⁹. Christ⁹ vilī p̄cio app̄ciatus, orauit cū sudore sanguineo, a discip̄lo tradit⁹, vilissimē detētus, ligat⁹, alapis cesus, flagellat⁹, falsis testib⁹ accusat⁹, reus mortis dictus, barba ei⁹ vellit, vt dicit glossa sup̄ Esaiā: corā Pilato a multis accusat⁹, ab Herode spernit, alba veste induit, latro p eo eligitur, iste dānat, chlamyde coccinea induit, spinis coronat, arūidine caput ei⁹ percutitur, ppriis vestibus exuit, crucē sibi baiulat, crucifigitur, blasphematur, aceto potatur, clamās & flens emisit spiritū, lācealatus eius perforat, imponitur sepulchro.

Christi typi. Christ⁹ etiā est tēplū Salomōis, botrus de

terra pmissiōis in desertū trāstat⁹, colūna ignis & nubis, Dauidē quē Saul i iudaic⁹ ppl⁹ voluit trāfigere: sed plātata est lācea ad parietē, & illesus euasit: hirc⁹ emisit fari⁹, & imaculat⁹, gemin⁹ passer: q̄rū vn⁹ immolat, & alter auolabat: propiciatoriū: agn⁹ imaculat⁹, sūmus sacerdos q̄ semel ītroiuit i sacra sacrorū, vitula ruffa, serpēs in palo erectus, Samson fortis, verus Salomon, Dauid manu fortis, vel aspectu derabilis, Isaac ferēs ligna, verus Iosue, Ioseph pulchra facie & decorus aspectu, Hehiseus magnus coaptans se puero.

Chrysolith⁹ lapillus aureū fulgorem habet, ardētes scintillas videtur emittere. **Chrysolithus.**

Chrysoprasus vel Chrysopass⁹ lapill⁹ viridis aureq; naturā, q̄ in India nascit: q̄ dā etiā est purpureus cū aureis guttis. **Chrysoprasus.**

Cicatrix vestigiū vulneris ē: de facili renouat vuln⁹, cauterizat carnē, dolorē retiet. **Cicatrix.**

Ciconia veris ē nūcia, serpētib⁹ inimica, societatis amica, maria trāsuolat, i Asiā collecto agmīe p̄git: coturnices eas duces p̄cedunt: eximia illis circa filios pietas est, adeo pullos i nidis fouēt, vt affiduo incubatu plumas deponāt, & p quātū tempus filios nutriūt, p tantū a filiis nutriuntur.

Cygn⁹ natās collū erigit, fortis est in alis, carnē nigrā habet, a canēdo est appellat⁹, longū collū habet, plumas cādidās: instāte morte pēnā in cerebro suo figit, & dulcissime canit. Fertur Hyperboreis partibus holores plurimos aduolare, & p̄cētibus citharēdis admodū apte canere. **Cygnus.**

Cilicium de pilis caprarū fit, vermes nutrit, foetidum est, & pungituum. **Cilicium.**

Cinamomū corticē habet ad modū cānē: in medio Æthiopie gignit, frutice breui, duorū cubitorū, colore cinereo vel subnigro, crassū despiciūt, gracili⁹ cari⁹ est, virgā h̄z rotūdā & gracilē cū fragit, visibile euolat spiramētū i modū nebule vī pulueris.

Cypress⁹ odorifera est, medēdis corpib⁹ a pra: & venustatē comē nullo īpulsu depōit. **Cypress⁹.**

Cinis de lignis fit per ignem: minutus est & pōderosus: pānos lauat, fit optimus de sarmentis. i. de vitium putamine. **Cinis.**

Cisterna profunda, frigida, pluuiā excepiua, aque conseruatiua. **Cisterna.**

Cithara de corio fit aīalis mortuū sup li gnū extēso, ordinatē chordā, ab anteriori reddūt sonū, si nimis tendūtur, rūpūtur, si

- minus raucescunt, plectro temperantur.
- Clauis.** Clauis intromissoria est, magnā serā euoluit, ostium aperit, strepitum facit.
- Claustrum.** Claustrū carcer est spontaneus clericorum, locus quietis, securū efficit de externis, letū de internis, certū de eternis: si corpus compefcit, tamen mentem exhilarat.
- Cliban⁹.** Clibanus rotundus, solidus, candidus, demissus, patulus, obscurus.
- Coccū.** Coccū bis tinctum erat, colorem habens ignis.
- Cælum.** Cælum quē in eo sunt, cēlat, sedes dei est, locus angelorum & beatarum animarū: quietum, pacificum, altum, leue, molle, suaue, planum.
- Collum.** Collum capiti adhæret, longū est, caput corpori iungit, cibum ad corpus trahit, per ipsum formatur vox, planum est, candidum, teres.
- Colūba.** Colūba simplex est, osculis instat, felle caret, pedes rubros habet, visum præ ceteris auib⁹ habet acutū, nullū ore vel vnguib⁹ lēdit: pauper est, pullos rostro pascit his quibus pasta est: morticino nō vescitur, puro grano vescitur, alienos pullos vt suos fouet: superfluenta residet, vt accipitrem videat venientem: in petris nidificat, alis se defendit, gregatim volat, fecunda est, gemitum pro cantu dat: geminos pullos nutrit.
- Colūna.** Columna capitellū habet, stylū, basim, edificiū sustinet, fortis est, directa, gracilis, longā, rigida, detorta, plana.
- Cophinus.** Cophinus vilis est exterius, de iuncis & foliis palmarum intexitur, vas stercorum est.
- Cor.** Cor a sinistris est, & citra mortem inuolabile: sedes est caloris in medio corporis, est sedes animę, & solius trinitatis habitaculum.
- Cornu.** Cornu de carne est, firmiter hæret, carnem excedit, durum est, sed mollius osse, durius carne, rigidum & lucidum.
- Corona.** Corona principio caret & fine, totum caput ambit, floribus intexitur, caput ornatur, crines castigat: latior decidit, strictior non aptatur, transposita non congruit.
- Corrigia.** Corrigia longa est, tenuis: de mortuo animalis fit, totum corpus ambit, membra cōstringit, clauos habet, vestes constringit & castigat, ingressum habet quasi portam, pertusa acu fibula stringitur vel relaxatur.
- Cortinē.** de quinque coloribus erant, decem erant, operiebant vna aliam, ansulas habebat, ornabant.
- Coturnix.** a sono vocis dicta est quales, amoenitatis tempora auct: æstate repulsa, maria transuolat. Hæc sola auium facit & homo caducum morbum parit.
- Coruus.** niger est, cadaueribus pascitur, primum in cadaueribus oculum petit: & sic per oculum cerebrum extrahit, de raptu viuunt, rauca voce clamat, clamor est: foetus nisi nigrescat non nutrit, nidū ex multis in vnum congerit.
- Consecratio ecclesiæ.** sic fit. Reliquiæ asportantur, & viginti vna cruces mox fiunt in parietibus: corpora extrahuntur, Episcopus ad ostium pulsat, ecclesiam ambit, ter aspergendo eam aqua benedicta, intus etiam aspergitur aqua, vino, sale, cinere: carei duodecim in parietibus iuxta cruces vel imaginem Apostolorū ponuntur & illuminantur: alphabetum in modum crucis in pavimento scribitur: thus super altare crematur: altare chrismate inungitur, operitur, ornatur, missa celebratur, vexillum ecclesiæ superponitur.
- Crater.** est tornatilis, rotundus, profundus.
- Cremium.** siccū est, contrahitur, per ignē crematur, vt ignis sanguinem extrahat.
- Cribrum.** purum ab impuro separat: grossa retinet, minuta expellit.
- Crux.** serpentis anei palus, ligna Isaac, scala Iacob, virga Moyse, lignum Marath, signum Tau in superliminari domus, ligna Sareptanæ, sycomorus Zacchei, cocineum filiū Rhaab, clauis Dauid, vectis in quo botrus deportabatur. Quatuor habuit partes, ex quatuor lignis fuit composita, oliua, cedro, palma, cypressio. Pellit phantasmata, delet venialia, in modū crucis currunt per maria naues, volant aues in aere, natant homines, fiunt ecclesiæ & cuculle.
- Cultellus.** manubrio tenetur, ferro incinditur, vagina custoditur.
- Currus.** quanto plus oneratur, tanto plus stridet: quatuor rotis voluitur, vestigia relinquit, difficile vertitur, temonem habet.

bet, vinctus facile currit: scalas habet hinc & inde, in rotis radios habet.

De iis quibus prima litera est D.
Caput.III.

Damula

Damula in montibus habitat, mundum animal est, visu perspicua, cur su viget, ruminat, & findit vngulam.

Decem.

Decem mandata decalogi, decem virgines in euangelio, decem leprosi mundati, decem tribus Israel, decem cornua bestie, decem ciuitates, decem cortinae super tabernaculum, praeter tribum Iudam & tribum Benjamin, decem digiti in manibus & totidem in pedibus.

Denari⁹

Denarius argenteus est, rotundus, quatuor quadraturas continet, integer, non imminutus, equi poteris, imaginem & superscriptionem continet.

Dentes.

Dentes albi sunt, duri, bene radicati, ordinati, cibos conterunt, fortes sunt. Desertum infecundum est, arduum, incultum, solitarium, inuium hominibus, & feris habitaculum, ac serpentibus plenum.

Dies.

Dies colorem restituit rebus, operari finit, sincera est, & clara sole illuminante, furibus & latronibus & male agentibus aduersatur, duodecim horas continet, calida est, noctem & tenebras fugat, diuiditur in mane meridiem & vespem.

Digitus

Digitus articulariter distinctus, longus, rectus, teres, vnguem habet, gracilis est & flexibilis.

Discipulus.

Discipulus debet esse humilis, sanctus, obediens, intentus, patiens, promptus, diligens, praecptorem suum parentis animi non corporis loco habens & colens.

Diuitiæ.

Diuitiæ cum dolore amittuntur, cum labore acquiruntur, cum timore possidentur, cito transeunt, superbiam generant, mentem sollicitudine pungunt, viam ad dominum impediunt, a damone denunciantur. Spine sunt semen bonum suppressantes, radicare non finetes: iis tñ bone qui illis vtuntur bene. In metallis & gemis & victualibus ac vrensilibus, thesauris & possessionibus consistunt.

Doctrina.

Doctrina debet esse de fide & morib⁹, catholica, id est generalis, publica, sana, discreta, vera, matura.

Dolium rotundum est, circulatum, interxtum, profundum patulum.

Dominus Deus ad indulgentiam est facilis, tardus ad vindictam, pronus ad remunerandum, placabilis, benignus, portabilis, sine suspitione, nec incredulus.

Domus sic edificatur: primo terra effoditur, inde fundamentum iacitur, prius parietes eriguntur, post diuersa laquearia interponuntur: tectum superponitur, quadratus est paries, distinguuntur diuersa foria, multas continet portas & fenestras, habet diuresos introitus & exit⁹. Requie praebet inhabitantibus: a pluuiā & ventis defendit: familiam vnā constituit, vāgos domat, scientiam & prudentiam in ea quiescentibus & meditantib⁹ procurat.

Duo testamenta, duae tabulae legis, duae parietes in tabernaculo, duo chori in ecclesia, duo portitores botri, duo pisces in euangelio, duo homines ascendentes in templum, duae columnae in porticu templi, duo cherubim super propitiatorium, duo candelabra & duae oliuæ, duo luminaria in firmamento calii, duae vxores Iacob, duae sorores Lazari, duo altaria tabernaculi, duo i hoīe oculi, duo nares, duae aures, duo pedes, duo crura, duo genua, duae tibiae, duo latera, duo brachia, & cetera fere bina.

Duodecim patriarchae, duodecim Apostoli, duodecim post ascensionē annis praedicauerunt in Iudaea, duodecim lapides in rationali, duodecim fontes in Helim, duodecim sedes iudicantium, duodecim tribus Israel, duodecim panes propositionis, duodecim patenae, duodecim pugilli, duodecim partes maris rubri, duodecim exploratores, duodecim lapides de Iordane translati, duodecim excubiae circa tabernacula, duodecim portae ciuitatis, duodecim leunculi super gradus Salomonis, duodecim fructus spiritus enumerantur in epistola ad Galathas, duodecim fructus ligni vite in Apocalypsi, duodecim ibidem lapides, duodecim ibidem stellae in corona mulieris vise.

De iis quibus prima litera est E.
Cap.V.

- Ebrietas** **E**brietas ex frequēti potatione puenit, vomitū puocat, hoīem audaciore reddit, gressus titubare facit, linguā ipea dit, & quasi balbutientem reddit, gressus permutat, insensibilem facit, secreta denudat, fletum prouocat, officiū mēbrorum tollit, obliuionē ingerit, sui imemorem facit, discretionē aufert.
- Ebur.** Ebur cādidū est, frigidū, prius obscurū lūmis fit lucidum, planum, quāto vetustius tanto rubicundius & pulchrius.
- Elephas** Elephātes ingentes sunt corpore, apti pugne, gregatim incedunt, fraude capiunt.
- Ensis.** Ensis acutus, splēdidus, vtrāq; parte planus, in vagīna reconditur, literatus est.
- Equus.** Equus indomit⁹ vix domat⁹, vix tenet⁹: foris est, velox, supbus, sonitu armorū nō terret⁹, frenat⁹, seflorē sepe discernit, armatus audacior est, sternit sella, cingulis cōstrigitur, luxuriosus est, calcaribus vrgetur, duram habet vngulam, in qua ferratur.
- Eremita** Eremita est solitarius, incultus, pallidus, macilentus, pannosus, hirsutus, horridulus, barbatus.
- Ericius.** Erici⁹ seu herici⁹ spinosus est, cito irascitur dum tangitur, in aceraum se colligit, in aqua se exteudit, formā porci gerit, pomis & vuis se iuoluit, vt se oneret & postea nutriat.
- Æs.** Æs solidū est, vocale, imputribile.
- Æstas.** Æstas calida est & serena, lōgiores habet dies noctibus, floribus & fructibus abundat, humida deficcatur, tonitruis & fulgurationib⁹ coruscat, fructuosas arbores ab infructuosis discernit.
- athrops** Æthiops crisp⁹ est, dētes habet albos, carnē habet nigram, similem sibi generat.
- Euāgelium.** Euāgelia quatuor sunt, quatuor aīalia in Ezechiele, quatuor pedes in mēsa, iugū leue & suaue, luter ēneus in ingressu tabernaculī, colūna ignis & nubis, stella Magorū, quatuor quadrigē in Zacharia, currus Heliē, quatuor flumina de paradiso, manna in arca, liber septē sigillis signatus.
- ¶ De iis quibus prima litera est F. Ca. VI.
- Faber.** **F**aber noctē tāq; diē trāfigit, sedet iuxta incudē, cōsiderat op⁹ ferri, vapor ignis vrit vestes ei⁹, & carnes ei⁹ ī calore fornacis cōterit, vox mallei ītonat aurem eius, & cōtra similitudinē vasis oculus eius, Cor suum dabit in cōsummationem operū: & vigilia sua ornabit imperfectiōnem, officinam habet vel fornacem, incudem, forcipes, malleū, molam, ad exacue dum ignem folles, aspersorium.
- Facies.** Facies facturam & sicut vultus voluntatem hominis declarat, cognitionem facit & discretionem.
- Falx.** Falx acuta est, recurua, propius tondet.
- Fames.** Fames vitales meat⁹ arctat, op⁹ attenuat, squalorē gnat, vilia p̄ciosa reputat, cutem tumescere facit & pilosam, defidiā & appetitū excitat.
- Farina.** Farina minuta est, munda est, cum labore habetur, per aquam conglutinatur, feruētatur, acedine sumit.
- Fasciculus.** Fasciculus ex multis collectis fit, nisi bene colligat⁹, effluit.
- Fauilla.** Fauilla leuis est, in nihilū redigitur, post ignem remanet.
- Fauus.** Fauus cellulat⁹ est, leuis, dulcis, cērā cōtinet vel elicit.
- Fax.** Fax concaua est, sicca, fragilis seipsam cōsumit, lucem maximā diffundit, cum stridore comburitur.
- Fex.** Fex in fundo residet, amara est, lutulenta quiddā est, de vino procreatur, odorem retinet.
- Febris.** Febris calorem ingerit, tremere facit, palatum corrumpit, sudore terminatur, symptomata relinquit.
- Fenestra.** Fenestra in cardinib⁹ vertit⁹, patula est, lumen excipit, & radios solis.
- Fera.** Fera syluas inhātat, īdomita ē & crudelis.
- Fermentū.** Fermentū modicum de pasta, farine conglutinatē immittitur.
- Ferrum.** Ferrū ponderosum, extinguitur ex aqua, magnetem sequitur, rauce sonat, ex ipso fiunt arma, in ignem mollescit, crebris tūfionibus extēditur, in ore equi ponit⁹, equū regit ipm de facili circūducit duabus, cor rigiis protenditur quibusdā appēdiciis.
- Ficus.** Ficus lata habet folia, succ⁹ eorū pruritū gignit, post grossos effert, qui de facili cadūt, nec sunt esibiles, fruct⁹ eius dulcis.
- Figulus.** Figulus sedet ad opus suū, cōuertit pedibus suis rotā: in sollicitudine posit⁹ semper propter opus suū: & innumera est oīs opatio ei⁹ in brachio suo, formabit lutū, & ante pedes suos formabit virtutem suā, Cor suum dabit vt cōsummet linitionē, & vi

Filius. gilia sua mundabit fornacem.
Filius. Filius hereditatē expectat, obediēs est, patri similis, ingratus ab hereditate expellitur.
Filum. Filium gracile est, tortum, longum, vestē confuit, fetam sequitur.
Fimus. Fimus dispersus terrā foecundat, foetorem emittit, de animalī oritur.
Fistula. Fistula cōcaua est & pforata, tenuiter sonat, ore sufflatur, decipit auem.
Flāma. Flāma ex multis scintillis fit, in altū tendit, rutilat vel splendet, rubicunda est.
Flos. Flos visu delectat, odore afficit, spes ē fructus, cito marcescit, exponitur aerī, vere nascitur, campū ornat, suavis est, frigore laeditur, calore nimio vritur, vel grādine in temporanea deiicitur.
Fluuius. Fluuius rapidus est, ex abundātia crescit aquarū & pluuiarū, profundus est, solitū aluē nō deserit.
Fœmina. Fœminalia linea erant stricta, sponte assu mebantur, pudenda tegunt.
Fœnum. Fœnū estate viret, molle est, percussū facile sentit iniuriā, succisum statim aret, in clibanū mittitur, cibus est iumentorum.
Folium. Folium tenue est, latum, leue: vmbra facit, arborem ornat, fructū arboris tegit, in autumno pallefcit, v̄eto deiicitur, viride est, vento agitur & stridet.
Follis. Follis ex ligno & corio fit: os habet in anteriori parte, spiramētū attrahit, & emittit aerem vt ignem excitet.
Fons. Fons de terra scaturit, frigidus est, ī riuos diuiditur, purus est, dulce murmurat, sitim releuat, in hyeme calet, clarus est, leuiter turbatur, scaturigines sursum tollit.
Forceps. Forcipes duo brachia habēt, scindūt, dū scindūt strīgūt, clauo iūgūt, cōnectūt ī medio.
Fornax. Fornax modica est, calida est, aurum purgat, ligna incinerat, scoriam adnihilat.
Frigus. Frigus poros constringit, membra cōtrahit, fructificare non finit.
Frons. Frons tenera est, cito rubet, locus est verē cūdiē, maculam non celat.
Fructus. Fructus odore mulcet, gustu reficit, naturā arboris ostēdit, calore solis coloratur, maturus decidit, directē iaculatur.
Frusus. Frusus gen⁹ ruborū spōre nascit, in densum pullulat, spinosus est, immeabilis, te nebrofus, densus, implet⁹, implex⁹, & sibi coherēs, hispidus, incultus, sterilis.
Fucus. Fucus non laborat, pungit, aliorū labores deuorat.

Fulgur. Fulgur ī ora cadit, incutit, subito oritur, clarū est & splendidum, ex calore prouenit.
Fusus. Fusus filo inuoluit, in vtroq; fine acutus, ī medio latus, dextera manu voluitur.
Fumus. Fumus ex igne nascitur, in directū ascendit, lachrymas prouocat.
Funda. Funda motu vibrat, de corio fit, circū caput rotatur, lapidem cōtinet, duabus corrigiis appenditur, dure ferit.
Fūdamētum. Fūdamētū pfunde locat, firmū est, ex īpolitis fit lapidib⁹, in imā terrā iacitur, terra operitur, latum est, edificiū sustinet.
Fur. Fur de nocte venit, spoliat, subito īuadit, & pimit īcautos, aucupat, domū suffodit, obseruat⁹ latet. īmiserīcors est, secretos ītroitus querit, ad oēm strepitū pauet.
Fusciuncula. Fusciuncula recurua est, duos vncos habet, & fere ferrea est.

De iis qbus prima lra G est. Ca. VII

Galbanum. Albani odor serpentes fugat: estq; succus ferule cuiusdā arboris quā nascitur in Syria.

Gallus. Gallus pfundiorib⁹ horis noctis valētiores & pductiores cātus edere solet, ī matutino breuiores format voces. Anteq; canat alis se verberat: diem nūciat, pigros excitat, omni vento se inclināt.

Gallina. Gallina pullos sub alis fouet, cōtra miluū tuetur, de dolore pullorum suorū agoratur, & rauescit, & plumas deponit, ex calore pascitur.

Gemma. Gemma preciosa est & clara, virtute pollet, plana, tota speciosa.

Gena. Gena decora, candida, plana, ob verecundiam rubore subfunditur.

Gibbus. Gibbus superfluitas est nature, minorem facit, deformitatem ingerit.

Gigas. Gigas ingens est corpore, insignis membris, fortitudine prastans, sed pietate & ingenio bono deficit.

Glacies. Glacies ad frig⁹ ex aqua induratur: ad solē liq̄scit, fragilis est, lubrica, clara, splendida.

Glans. Glans a quēcu oritur, cibus porcorū est.

Globus. Globus rotundus est, volubilis, multis filiis circūuolutus.

Grando. Grando in aere induratur, friget, in cadēdo contunditur & resoluit, flores & herbas teneras ledit.

Granū. Granū serit, morit, post pullulat in hābā, post in spicā, & deinde in frumētū: colligit, tritatur, a palea per ventum separatur, siccat, & mola conteritur.

- Grues.** Grues viâ sequit' l'ario ordine, excelsa pe-
tūt, quo facili' videāt terras quas petūt.
Vna præcedit q̄ agmen castigat voce: qua
raucescēte, alia succedit: noctis vigilias di-
uidūt, & in ordine vigiliārū pedi semper
innituntur vni, in quo calculū tenent.
- Gurges.** Gurges profundus est, obscurus, horribi-
lis, absorbens, alioquin immotus.
- Gutta.** Gutta grauis est, cito arefcit, modica est,
præstat refrigerium.
- Guttur.** Guttur vehiculū vocis ē, & ciborū canalis.
De iis quib' prima l'ra H. est. Ca. VIII.
- Hæreditas.** **H**æreditas a dño excolitur, dominū
pascit, firmiter possidetur.
- Hamus.** Hamus aduncus, esca tectus, gracilis, lī-
nea appensus.
- Harena.** Harena innumerabilis est, minuta, amara,
sterilis, ponderosa, humida, bibula.
- Harūdo.** Harūdo vacua est, fragilis, oī v'eto cedit,
stridula est, in palude crescit, manū cōre-
ctatis sauiat, exteri' viret, iteri' marcet.
- Haſta.** Haſta lōga, teres, directa, plana, leuis, gra-
cilis, rigida, penetratiua, ferro munita.
- Hedera.** Hedera ſerpit, ſemp viret, ſilīs roſe crescit,
sterilis est, comā nō deponit, attractiue na-
ture est, foetores arcet, victores coronat,
Heremita videatur Eremita.
- Herodi'.** Herodi' auis rapaciſſima, volatiliū maxia:
aquilā vicit, in maximis petrae nidificat.
- Hyacinthus.** Hyacinthus cum aere mutatur, in sereno
perspicuus, in nubilo obscurus.
- Hyems.** Hyems aquas cōgelat, frigida est, noctes
longiores habet diebus, humida est.
- Hinul'.** Hinulus in excelsis morat': velox est, visu
perspicuus, in rupibus summis pascitur.
- Hypocrita.** Hypocrita sua mala celat, pallidus est, bo-
na sua prædicat, incult' ingredit', oīa ope-
ratur vt videatur, superbus, impatiens.
- Hircus.** Hircus foetidus, luxuriosus, hispidus, im-
mundus, immolandus, ruminat & findit
vngulam, cornibus insignis.
- Hirūdo.** Hirūdo garrula est, in domib' habitat, si-
nuosis circūflexib' volat, in nidis edificā-
dis & foetib' educādis solertiſſima: lapsu
ra deserit nec appetit culmina: alias aues
nō impetit nec impetit ab eis, maria trāſ-
uolat, ibiq' hyeme moratur, & per aduen-
tum suū veris nunciat initium.
- Hyſop'.** Hyſop' hūilis est herba, pecc' purgat, pe-
tre heret, radix ei' tumorē pulmōis ſedat.
Homo fragilis est, ad peccm p'ius, ad resur-
gēdū inept', ad cōſtātiā tenēdā infirmus.
- Honus, videatur onus.**
- Hospes.** Hospes in alieno morat', verecundus est, cia-
to transit, nō bene cōfidit i aliena domo.
Hostia eucharistię in colore cādida, i quā Hostia,
ritate modica, rotunda, triticea, immixta,
azyma, inscripta.
- Hostiū.** Hostiū videat' ostiū: ga ab ore deducitur.
- Humor.** Humor iūctus calori nutritur: a terra in
truncum, a trunco aſcendit in ramos.
- Humerus.** Humerus onera ſuſtinet, geminus est, in-
flexibilis, fortis, latus.
- De iis qbus prima litera est I. Ca. IX.**
- Ieiuniū.** Ieiuniū corpus caſtigat, vitia cōprimit,
libidines arcet, mētem erigit, animam
impinguat.
- Ignis.** Ignis rutilat, ad calorē eius trahunt quæ
in eo ponunt', ſplēdorem & fumū emittit,
fumū generat, calorē miniſtrat, ligna con-
ſumit, attractiue nature est: deficcāt cibos
decoquit, materiam ſuam ſequitur.
- Imago.** Imago lineamēta habet, ymbrā facit, aſſi-
milatur, rei cuius est imago, inutilis est.
- Incus.** Incus trunc' est ferre' durissim' solid' & fir-
m', ſup quē formāt opa, ad nihil aliū vtil'.
- Infula.** Infula fluctibus tunditur, fluctus frangit,
ſed paulatim minuitur.
- Inuid'.** Inuidus, pallidus, macie cōfectus, cito pro-
rūpit in irā: vultum cōmutat liuore, ocu-
lis truculentus, animo inquietus.
- Iris.** Iris duos habet colores, rutilat igneus ex-
teri', iteri' aquatilis est, pluuiā designat.
- Yſopus.** Yſopus vineatur Hyſopus.
- Iugum.** Iugū duos cōiūgit, graue est, ad terrā pre-
mit, collo inſidet, capiti colligat, curuum
est, indomitū caſtigat, nudū carnis terit.
- Iumētū.** Iumētū i ſimo ſuo verſat' & geſcit, vilib' pascit,
oniferū est, ſeſſores non diſcernit.
- Iuncus.** Iuncus in aqua crescit, flexibilis, in ſum-
mo acutus, gracilis, viridis exterius, pla-
nus, longus, directus, mollis, interius mar-
cidus, nodo carens.
- Iuniper'.** Iuniperus est frutex dimiſſus, in cui' cine-
re ſeruatur ignis per annū, vt dicitur, ym-
bra & ſuffitu ſaluberrimus.
- Iuuentus.** Iuuentus lubrica est, inconstans, inconsti-
derata, calida, intemperata.
- De iis qbus prima l'ra est L. Ca. X.**
- Lac.** Lac albū est, paruulos nutrit, coagu-
latum arefcit, dulce est, pingue, ſua-
ue, bulliēdo eleuatur.
- Lachryma.** Lachryma breuis, clara, cito arefcit: vali-
da, amara, & falſa.

Laguna Laguncula ex pluribus asseribus est re-
cula. xta, circulis ferreis constricta, spiracu-
cum habet: vinum conseruat.

Lamina Lamina tenuis est, crebris tunctionibus
extenditur, aurea fuit in fronte sacer-
dotis, & nomen dei tetragrammaton ha-
buit, speciem lunę corniculatę tenens.

Lampas Lāpas fragilis, subobscura, inferi⁹ stri-
cta, supius lata, oleū cōtinet, lucē pstat.

Lana. Lana crispa est, alba, mollis, suavis, le-
uis, Primo tondetur: post lauatur: tina-
gitur: netur.

Lapis. Lapis durus: volubilis: pedem offendit:
aqua nō mollescit: assidua gutta cauat.

Later. Later de luto formatur: igne solidatur
quadratus est, ruber: fragilis: crudus:
si recens factus plus lauatur: plus sor-
det, domum tegit.

Lectus. Lectus secretus, mollis, ornatus, tumi-
dus furtiuus.

Leo. Leo rex bestiarum, ore foetet, vt mortu-
us nascitur, tertia die ad rugitum pa-
tris excitatur: vestigia delet cauda dū
ab insequente premitur: ad rugitū ei⁹
timent omnes bestię: cū circulū cauda
facit, nulla ferarū audet trāsire: supbus
est, fortissim⁹, pde semp inheret.

Lepus. Lepus velox, in petra cubile suū collo-
cat, debilis, crura retro longiora ha-
bet, auriculatus, non ruminat, apertis
oculis dormit.

Lex. Lex est basis super colūnā: basis sub lu-
tere cneo, quīq; panes hordeacei, mors
in olla, baculus heliē, sacerdos & leuita
faucium pertrāsians: aqua marath, ti-
bicines circa puellam mortuam, hemo-
rhoissa, sex hydrie lapideę: seruus sum-
mi pōtifficis auricula altera mutilat⁹.

Liban⁹. Libanus arbor est in Arabia cortice &
folio lato, thuri similis: succum emit-
tens modo amygdali: bis in anno, autū-
no scilicet & vere colligitur: inciso cor-
tice in aestatis feruore thus candidum
exit: spuma contracta & densata in ve-
re inciso cortice rubrum exit, nō com-
parandum priori, sed tñ odorati⁹.

Liber. Liber de pelle mortui animalis fit, en-
casto scribitur per pennam, plura fo-
lia habet, punctatur, torculari constri-
gitur, ligatur, antiqua gesta & secre-
ta conseruat, nisi sepe aperiatur, muce-
scit: insignib⁹ ornatur, sigillis claudis:

de facili coinquatur, igne contrahi-
tur, aqua diluitur.

Libra duas lances æquales habet, lin-
guam superius, vbi appenditur: æqui-
tas magis ponderosum sequitur: lites
dirimit: & pōdere tēdit in alterutram
partem cui inclinat.

Ligna sethim humilia, imputribilia, in
cremabilia, albę spinę similia: quanto
plus in igne sunt tanto plus solidant.
Lilium de facili pululat, de inculta ter-
ra nascitur, in conuallibus oritur, odo-
rifera est, candidum, clausum conti-
net odorem, apertum effundit: sex fo-
lia habet, inter spinas crescit, virgulas
& stipitem habet in medio: a spinis pū-
gitur, et tamen candorem retinet: dire-
ctum est in stipite, adustis medetur mē-
bris, eradicatum non statim marcescit,
vt alii flores.

Lima dentata est, acuit ferrum, & dum
acuit trahitur & retrahit, seipsam con-
sumit rubigine.

Limen introitus domus & eiusdē prin-
cipium & finis.

Lingua modica est, labilis, velox, in hu-
mido sedet, verba format, magna exal-
tat, frigidum est membrum, volunta-
tem denunciat.

Linum prius feritur, cito leditur, graci-
le est & raram, operitur propter volu-
cres, molle colligitur in fasciculos in
aquam mittitur, ad solē siccatur, mul-
tis tunctionibus albescit, & varium co-
lorem deponit: teritur, & a stupa sepa-
ratur, netur, nodatur, euoluitur, iterū
lauatur, & in telam orditur.

Locusta sordes lauat, seipsam sordidat,
aquę colorem addit: cum nascitur vo-
catur brucus: cum formatur, achelab⁹:
cum perficitur locusta: altera alteram
deorat: in hyeme latet, in estate salit,
crura habet retro longiora.

Lorica diuersis circulis innectitur, cor-
pus, tegit & munit: ferrea est & ponde-
rosa, iacendo fit rubiginosa.

Lucerna modicam lucem prestat: de te
sta figuli fit, q̄ magna fracta apparet.

Lucifer stella matutina mane orit, ruti-
lantem diem nunciat, tenebras fugat.

Luna lumen habet a sole, de nocte lu-
cet recedētib⁹ aliis, inferior est, & p

- pior terre aliis: recedente sole, sola dat lucem nocti: maculam habet, quæ q̄to videtur clarior, t̄to macula est maior: rotunda est, quandoq; corniculata, per tēpora crescit & decrescit: cito explet cursum suum, permagna est, & tamen parua videtur.
- Lupus.** Lupus foetid⁹, rapidus, crudelis: absentiam canum & pastorū considerat, caulis ouium infidiatur, horrendum vultus, prius visus q̄ videat non nocet, prius videns vocem aufert.
- Luter.** Luter erat æneus, ad ostium tabernaculi, labium habebat per circuitum desuper, aquam continens ad lauandos sacerdotes basim subtus habens in directā linea longa & plana.
- Luxuria** Luxuria gratuita tollit, aīam inficit, corpori morbum palyis ingerit, & cæcitatem oculis: corpus inqnat, famā deflorat, pecuniā tollit, inimica ē pxio, foetet deo, placet diabolo, odibilis angelis: ei⁹ ignis descendit in infernum, fumus eius vindictam petens ascendit in celum.
- De iis quibus prīa lra est. M. Ca. XI.
- Magister.** Magister debet esse erudit⁹, mitis diligens, sollicitus.
- Malleus** Malleus durus, fortis pōderosus, ad feriendum eleuatur.
- Malum.** Malū granatum exterius rubicundū in cortice, interi⁹ pallidū, diuersa cōtinet grana rubicunda, quæ sitim sedant, durum habet corticem.
- Mamilla.** Mamilla in pectore sita, gemina, mollis, candida, rotunda, lac tenens, suavis, in virgine dura, laxa ē muliere: in ea sanguis in lac conuertitur.
- Manipulus.** Manipulus ex mltis fit manu collectis, cū labore colligit, s; i gaudio possidet.
- Manna.** Manna erat semē minutū quasi pilosum, album quasi semen coriādri, quicquid volebant comedētes ipsum sapiebat: ad solem liquefiebat, ad ignem durefcebat, i mortariolo terebat, hñs sapore panis oleacei, vltra mēsuram collectum scaturiebat vermibus.
- Manus.** Manus digitis distincta, flexibilis, operationi apta, candida.
- Mare.** Mare plēnū est monstris, salum & amarum, ventos generat, piculosum est, profundū, latū, oīs hō viuit in illo. Ibi maior piscis minore deuorat, oīa flumina recipit, quæ currunt, viua corpora retinet, mortua proicit, fluit & refluit, nūq̄ quiescit.
- Mater.** Mater in pariendo anxīa, in educando sollicita, in custodiēdo diligēs, in amore feruens.
- Mel.** Mel dulce, suauē, tenax.
- Mensa.** Mensa de lignis sethim fuit, deaurata, quatuor pedes habens, duas coronas, desuper labium æneum per circuitum rotunda erat, duodecim panes superponendi sunt candidi in sabbato, duodecim patenę sup panes, duodecim pugilli thuris super patenas, annulos i pedibus habens, & in annulis vectes.
- Merula.** Merula parua auis & nigra sola volās, nō gregatim vt sturnus: in regionibus Achaie sunt candidę.
- Miles.** Miles duris gaudet, & dura sustinet, fortis ē, sic armatur: ferreas caligas habet, super femoralia lorica: ornatū sup lorica mitrā ferreā, & galeam: sup galeā quoddam insigne: vt cōsuetū gladiū acutū: laceam: equo insidet: nō cedit ictib⁹.
- Miluus.** Miluus mollis est viribus, & volatu, rapacissimus est, cadauerib⁹ pascit: circa coquinas & macella assiduo volat, timidus est in magnis, audax i minimis, domesticis infidiatur auibus: siluestres nō audet inuadere, pullis infidiat, & quos incautos reperit, scitissime necat.
- Myrrha.** Myrrha arbor est in Arabia, qnq; cubitis alta, albę spinę similis, eius gutta viridis & amara, gutta sponte manans, preciosior est elicta corticis vulnere, vulnenum vermes & putredinē arcet, odorifera est, desiccatiue nature est: inflaturas & tumores sedat.
- Mola.** Mola cito voluitur, aspera est, gemina, rotunda, ferro nitit, ponderosa, granū cōterit, vsu cōsumit, farinā reddit.
- Mons.** Mons firmus, altus, sterilis, prius valle radios solis excipit, inferi⁹ lat⁹, i sūmo strictior, maioribus impulsione excitat.
- Mors.** Mors nullius miseretur, nulli comparatur, oīb⁹ equatur, insperata venit, nulli parcit, corpus & aīam separat, finis est laborum & vltima linea rerum.
- Murilegus.** Murilegus callidus est, muribus infidiatur, laqueo capitur, de nocte videt, oculos hēt rutilātes, nō cito submergit, vnguibus viget, de alto salit nec ledit.

- Murus.** Murus fit de lapidib⁹ sectis: oppida mun-
nit, hostes arcet, clausos cohibet.
- Mund⁹.** Mundus trāsitorius, vanus, sollicitus,
falsus, deceptorius.
- Mus.** Mus in caueis moratur, murilegum ti-
met, modica esca capitur.
- Mustū.** Mustum vinum dulce est, ventrem in-
flat, dissolutionem facit, calidum est, si-
ne spiraculo lagūculas novas disrum-
pit, stridet, dum clarescit omnia purgā-
da eiicit, ebrietatem generat.
De iis quibus prima litera est. N.
- Caput. XII.
- Nardus.** **N**ardus herba folio pressa & para-
uo, eius cacumina ī aristas se spar-
gunt: eius spicas & folia ad conficiē-
dum nardum deponunt pigmentarii,
calida herba est & odorifera.
- Naris.** Naris directa, concaua spirat, odorem,
sentit.
- Nasus.** Nasus directus, planus, candidus, in eo
ex maxima parte cōsistit species faciei
spiritum emittit per nares.
- Natans.** Natans corpus ī aqua habet, caput su-
pra aquam: manus & pedes mouet, flu-
ctus retro iacit.
- Nauis.** Nauis in principio & in fine est angus-
ta, in medio lata & onusta, super aquas
fertur, perforata submergitur, malum
habet, velo concitatur, gubernaculo re-
gitur, anchora retinetur, qua non mu-
nita vento mouetur, scopulis con-
fringitur, hauritoriis purgatur, fluctus
premit & frangit: fluctibus vndiq³ tun-
ditur.
- Nauta.** Nauta in fine nauis residet, puppi attē-
te respicit, clauum regit, viam confide-
rat, & metuit, tempestatem formidat,
nauem omni tempore lustrat, ne ali-
cunde lēsa sit: plus iusto eam non one-
rat, vilibus induitur, in portu merces-
dem expetit.
- Nebula.** Nebula ab humore oritur, late spargi-
tur, frigida est, ascendens pluuiam nū-
ciat, calore solis dissoluitur, descendēs
serenitatem signat, immota manēs obs-
curitatem.
- Nyctico-
rax.** Nycticorax in domibus habitat & mu-
ris, de nocte volat, diem fugit.
- Nidus.** Nidus fit auib⁹ secretus, itus calidus,
extra asper, ex multis congestus.
- Nix.** Nix ex aqua induratur, candida & fri-

gida est, cito dissoluitur, minuta descē-
dit, defursum venit, calore in aquam re-
soluitur, terram operit & segetē fouet.
Nouacula suauiter radit, acura est, su-
perflua incidit firmiter, in capsula recon-
dita.
Nouem angelorum ordines, leprosi cu-
rati & non reuersi.
Nox obscura, quieta, frigida, in nocte li-
gnum putridum & vermiculus quidā
fulget, solitaria est, pigra ad operandū
importuna, periculis & phantasmatib⁹
plena, colorem rebus aufert: stellis illu-
minatur.
Nubes leues sunt, pluuiam nutriunt,
obscurę sunt & veloces.
Nutrix infantem lactat, custodit, dolci-
ter tractat, diligēter portat, osculatur,
cibos prēmādit, infirmitates eius susti-
net, a fletu promissis & minis retrahit:
ire & loqui docet, & pręambulat quo-
cunq³ eat, illi osculum dirigit, aliquan-
do permittit eum cadere, vt lęsus ite-
rum cadere caueat, iratum mulcet, cū
lachrymatur oculos tergit, offēsum re-
uocat, in sinum leuat.
Nux corticem amarum habet, testā du-
ram, pabulum pręstat, nucleum habet
dulcem, suaue lumen ministrat vel ac-
commodat.

De iis quibus prima litera. O.

Caput. XIII.

Octo sunt beatitudines, etates ho-
minis & mundi, octo cubitorum
vestibulum portę Ezechielis.
Oculus clarus, planus, extensus, tener-
rimus, corpori lucem dat, cito lędit, pu-
pillam habet, pupilla palpebra tegitur,
macula vel nimio splendore obscurat,
geminus est.
Odor delectat, aerem inficit, post abla-
tum odoriferum fructum aliquantum
remanet.
Ola lutea, igne solidatur, fragilis ē, fra-
cta inutilis est.
Oleum pingue, suaue, pascit, inuisibilis
naturę est, supernatat, inficit, fessos re-
fouet.
Oliua arbor index est pacis, oleum dat,
speciosa est.

Noua-
cula.

Nouem

Nox.

Nubes.

Nutrix.

Nux.

Octo.
Eze. 40.

Oculus.

Odor.

Ola.

Oleum.

Oliua.

- Onus.** On⁹ fert: facile fert si colligetur, ad terram inclinat, graue est cum ligatur super humeros.
- Onycha.** Onycha piscis maritimus, cui⁹ ossa co⁹ seu onychis. minuta suauissimum reddunt odorem.
- Ordeu.** Ordeum asperum est, cibus est iumentis, rox, humile, aristas plenum, dulce, aqua mixtum confert agris, tenacem habet paleam.
- Organu.** Organum fistulas habet, in modum turris ordinatae stant fistulae, concordit sonat, cito ledit, foliis excitat.
- Ortus.** Ortus circumfoditur & circumsepitur, arborum distinctione ornatus, floribus iocundus, germine viridante suauis, aura flante lenis & placidus, umbrarum amoenitate prestat, murmure fontis delectabilis, fructibus variis refertus, a rore illatus, volucrum cantu laudabilis.
- Os.** Os forte est, occultum, candidum, carnem sustinet, durum, solidum, concavum.
- Osculu.** Osculum duo corpora coniungit, delectat, certificat, signum pacis est, pignus amoris, arra sponsaliorum.
- Ostium.** Ostium inter cardines vertitur, introitum ministrat, sera firmatur, pessulo munitur, duo liminaria habet, superius & inferius: vestibulis appenditur.
- Ovis.** Ovis lac & carnes praebeat ad esum, lanam ad indumentum, immolatur, simplex animal est vellere suo vestitur, & alios vestit, foecunda est, & simus eius utilis, aridis vescitur & pascitur & paucis saturatur: ruminat, & findit ungulam, timida est, quieta, pellem habet multis v⁹sibus accommodam, communis naturae est.
- Ouum.** Ouum perspicuum est, fragile candidum, spes palis: natum est ex aiali & ex eo aial nascitur.
De iis quibus prima litera est. P.
- Caput. XIII.
- Palma.** **P**alma iuxta terram per quam gracilis est, superius lata, cortice rugoso, exterius dulcedinem habet, in radice aspera, alta, diuturnis foliis, suauibus pomis ad modum palme manus extenditur, ceteraria fert fructum, victorum est corona, quia ponderi non cedit sed renititur.
- Palmes.** Palmes in vite fructificat, extra vitem arefcit, luxurias putat, putamen igni traditur.
- Palpebra.** Palpebra oculum regit & munit, abscissis palpebris homo non dormit: deformis redditur.
- Palus.** Palus longus est, acutus, rigidus, ei pre-
- foditur fouea ut facilius intraret: sepius aptus est, acuitur induratur igne, in ordinem ponitur.
- Palea.** Palea sicca est, levis, sterilis tenax, eicitur Palea: per ventilabrum, a grano diuiditur, igne crematur, ardentissimum ignem facit & fortem.
- Pannus.** Pannus lineae apertus, humectatur, in calido lixiuio ponitur, calefit, extergitur, flagellatur, torquetur, desiccatur.
- Palus.** Palus terra est aquosa, lutosa, inuisa, lubrica, plena lacunis, mollis profunda, ranis habitabilis.
- Papinus.** Papinus latus umbram facit, vnam contra in Papino: reperitur caloris munit, si luxuriat, succiditur, ut vna recipiat caloris fomentum.
- Panis.** Panis sic conficitur, prius farina molitur, pistitur, cribatur, conspargitur, fermentatur, reuoluitur, formatur panis, coquitur.
- Pannus.** Pannus ex multis filis corexitur, lana eius carpitur, net, tondetur, orditur, comprimitur, pugitur a fullone calcatur, lauat, tingitur, arte extenditur: in veste consciditur & consuitur.
- Pathera.** Pathera interpretatur omnis fera, pellem habet maculosam, speciosa est valde, mansueta, solis draconibus imitica, saturata draconibus, in spelunca se recipit, & tribus diebus dormit, tertia die resurgit, & suauitatis mirae odorem effundit, & rugitum emittit: ad cuius rugitum aialia ubique locorum gressum faciunt, & eam praecedente ordinate sequuntur solus draco vocem eius audiens, in spelunca se abscondit, & stupens quasi victus obmutescit.
- Paralyticus.** Paralyticus officium membrorum amittit, tremulus est, frigescit & turpescit.
- Pardus.** Pardus crudelis est & maculosus.
- Passer.** Passer modicus, luxuriosus, inconstans, instabilis, in tecto manet, in foramine petreum nidificat.
- Pastor.** Pastor oues agnoscit, infirmas consolidat, ad pascua ducit & reducit, lupos arcet voce & baculo, morbias & egrotas sanat, confractas alligat, errantes reducit, debiles, portat: fortes & pingues tondet: pestes regit, foetas portat, agnos in sinu leuat, ab eis cognoscitur.
- Pater.** Pater generat, reuocat, nutrit, diligit, datur hereditatem, erigit, corripit sustinet.
- Pauimentum.** Pauimentum decorum est, diuersimode pictatur, subiectum pedibus concutitur.
- Pauo.** Pauo ex sono vocis subito pauorem incutit audientibus, unde a pauore dictus: duras habet carnes, & putredine

ni resistens: quæ vix coquuntur: & sunt indigestibiles: incessum habet simplicè caput serpentum, pectus saphirinū, in alis plumas aliquid ruffas, caudā hēe oculatam & lōgam, dum laudatur, erigat caudam, pennas per ordinem erigat in modum rote, visis pedibus caudam demittit: quia cum caudam erigat, posteriora nudantur: in cauda magna est ei gloriatio, caput infirmū habet & cristatū, & inæquale reliquo corpori, foetus suos p̄sepe deuorat nisi oua mater occultauerit.

Pecten. Pecten dēatus est, spissis & rarioribus dētib⁹, crines cōponit & ordinat, caput purgat, ossens est, planus, lucidus, lat⁹.

Pelicanus. Pelicanus auis est ægyptia, rostro pullos occidit, & eos per tres dies luget, post tres dies seipsam rostro lacerat, & suo sanguine eos sanat, nimia maciei auis est.

Pellis. Pellis ab animalī vim pellit, diuersis v̄sibus adaptatur.

Pera. Pera duabus corrigiis a collo depēdet, recepta conseruat, peregrinorum est, de corio fit, ad latus gestatur.

Perdix. Perdix de voce nomen habet, nam auis est dolosa, aliena oua rapit, & fouet vt sua, illi pulli sic forti cum vocem p̄pria genitricis audiunt, naturalī instīctu eam reagnoscunt, & sequuntur: prope terram volat, gregatim icēdit, eius carnes sunt sanæ, in rete ad sonum campanule inducitur, † fomenta regit.

† frumēta.

Peregrinus. Peregrinus quo tendat, considerat, longitudinem vię ante metitur, necessaria victui secū portat, q̄ minimum potest se onerat, fortia calciamenta sibi cōparat, peram habet, baculum gerit, preciosis vestibus non induitur bonæ societati se coniungit, a perfectione iusti itinēris aliqua molestia ponderis non impeditur, non retrahitur a transitoriis: per pericula se fidelibus commendat, timore & suspitione nō caret, amore patriæ laborem tolerat: sua non multis ostendit: diuitem se non p̄dicat, de fine itinēris semper loquitur, cogitat, ad illū suspirat,

Pergamentum. Pergamentum de mortuo animalī extrahitur, extenditur, raditur, tenuatur multis ad aquationibus dealbatur, ex-

curatur, tenue est, candidum, planū, ad mollefit, & scribendi officio congruit, suaue est, igne contrahit & parat, pumice planū fit, creta cādidius, lineis distinguitur, vt sic tandem in ipso scribatur.

Pes. Pes terram petit, infima pars corporis est, & calceo munitur, hominemq̄ portat.

Pessulū. Pessulū ostium obfirmat, volubile est, trahitur & retrahitur.

Pila. Pila spherica, volubilis, leuis, intus floccis spurciis vel foeno plena.

Piper. Piper est granum modicum, fortissimū gustu, nigrum, rugosum, calidum.

Piscator. Piscator nauem habet cum ornamentis suis, vilibus induitur, cum silentio nauigat, retia in aquā mittit, iactis retibus pisces exterrit: diuersi generis retia ponit: retia sua lauat & reficit, in aqua turbida non ponit, retia sollicita qua iecerit, custodit: quæ escæ cuiuslibet pisci conueniant, nouit.

Piscis. Piscis pinnulas & squamas habet, cauda & pinnulis regitur, in aqua nutritur, extra aquā moritur, sine coitu generatur, ventum p̄uidet: & eo veniente in fundum se demittit, ad calorē saltat, semper ascendit, hamo in esca recto capitur.

Plaga. Plaga carnem cito putrefacit, foetet, vix sanatur.

Platan⁹. Platanus arbor est alta & patula, iuxta aquas crescit, foliis mollis, viti similis in foliis, succum habet tererrimum.

Pluma. Pluma leuis est, corpus regit, mollis, in carne radicat, suaui seu leuis extrahit.

Plūbū. Plūbū metallum est pōderosum, in aqua augmentatur, pro auro comburitur, tenerriū ad scindendum.

Pluuia. Pluuia desursum venit, minuta est, terram emollit, frigus resoluit, terram irrigat, lutum generat, tempestatem temperat, aquas augmentat, v̄tū sedat.

Pomum. Pomum sphericum, visu pulchrum, acre gustu, suaue, odoriferum, maturum pallefcit, tactu terræ putrescit.

Pons. Pons aquæ superponitur, trās flumen euntes porrat, alluione interdum dissoluitur, pilis sustentatur.

Porcus. Porcus nisi currat tardus ingreditur, cursilis est, foetofus, setosus, horrendū

grunnit, rostro lutum suffodit, non ru-
minat, in luto delectatur, immundis ve-
scitur, gladiis pascitur, vno percusso
ceteri congregantur & adgrunniunt.

**Predica-
tor.** Predicator debet esse sanctus, doctus,
discretus, maturus, facundus, honeste
conuersationis, constans, integræ fame,
humilis, affabilis, missus.

Pruina. Pruina de humore nascitur, obscura
est, late dispergitur.

Puer. Puer innocens est, purus, mundus, sim-
plex, verax, munificus, placabilis, tem-
peratus, lesus non sequitur, offensus ad ma-
trem recurrit. Videns mulierem non
concupiscit.

Pulmo. Pulmo mollis est, spiritum attrahit, le-
sione non patitur, calorem cordis temperat.

Puluis. Puluis terre quasi atomus minimus, vi-
lis, sterilis, mobilis, leuis, aridus, vento
voluitur, oculis noxijs.

Pupilla. Pupilla modica, nigra, aciem habens,
per hanc dirigitur, cito læditur, albu-
gine obumbratur.

**Purpu-
ra.** Purpura sanguinei coloris est, ornatus
regius.

De iis quibus prima littera est. Q.

Caput. XV.

**Quadra-
tum.** Quadratum sex habet latera: quo-
cumque iacitur, super latus recidit
& refidet.

Quatuor. Quatuor sunt euangelia, & euangeli-
ste, quadrage aminadab. quatuor milia
in eremo refecta, quatuor anuli in ar-
ca: quatuor pedes in mensa: quatuor ani-
malia Ezechiel: quatuor virtutes car-
dinales: quatuor operimenta taberna-
culi: quatuor flumina paradisi: quatuor
partes crucis: quatuor latera ciuita-
tis in apocalypsi: quatuor vigilię noctis:
quatuor partes vestimentorum domi-
ni in Ioanne: quatuor partes mensurę in
mattheo: quatuor licijs appensum erat
lintheum Petro ostensum.

Quercus. Quercus arbor querens alta, fortis, por-
cis cibum ministrat, multumque durabilis est.

Quinq. Quinq. libri Moyse, quinq. stolę datę
Beniamin a Ioseph: quinq. panes in euā-
gelio: quinq. milia hominū: quinq. par-
tes Ioseph datę pre alijs fratribus: quinq.
virī Samaritani: quinq. columnę ante
sanctas sanctorum: quinq. virgines fa-
tuę, & quinq. prudētes: quinq. lapides

quos sumpsit Dauid de torrente: quinq.
effusiones Sanguinis Domini: quinq.
vulnera in corpore Christi: quinq. sen-
sus in corpore humano.

De iis quibus prima littera. R. Ca. XVI.

Racem. Racem? sphericus est, plenus, grana
continet, prius amarus & durus: &
cum maturescit, dulcescit.

Radix. Radix perficitur terre, aspera est, occulta est, arbo-
rem sustinet, late se spargit, ad ramos
mittit humorem.

Radi. Radius solis est clarus, subtilis, calidus, directus.
Ramus. Ramus de arbore, in arbore coalescit, ab-
scissus aret.

Rana. Rana loquax est, fontem turbat saltitat, in
palude moratur, a gramine super quod
saltat, in lacum se demittit.

Rationale. Rationale seu logion, in pectore sacerdotis
veteris, in quo depēderet duodecim la-
pides, in quibus erant duodecim nomina filiorum
Israel: in quo erat scriptum, veritas & iu-
diciū, suphumerali erat iunctum quibus-
dam catenis aureis.

Remus. Remus latus est, aquam fundit, nauem
concitatur, & eam dirigit.

Rete. Rete diuersis maculis intexit, lauatur, pi-
sce vel auem inuoluit, plicatur, in aqua lu-
cida videtur, perturbata aqua occultatur.

Rhanus. Rhanus prius mollis est, deinde spinosa,
humilis est, semper virens, de eius cortice fit glutē.

Riuus. Riuus a fonte nascitur, a fonte separatur, sa-
porem a fonte trahit & colorem.

Ros. Ros inuisibiliter descendit, refrigerat, fecundat,
suauis est, clarus, modico calore siccatur.

Rosa. Rosa rubicunda, odorifera, speciosa, ex
spinis nascitur, cito marcescit, marcida al-
bescit, & contrahitur: frigida in folijs, cali-
da in semine.

Rota. Rota radios habet circa centrum, i. axem, vo-
lubilis est, erigendo cadit, arida stridet
& noua similis: plus iusto onerata stri-
det, & frangitur.

De iis quibus prima littera. S. Cap. XVII.

Sacerdos. Sacerdos debet esse vita honestus, pol-
lens sapientia.

Saccus. Saccus asper, durus, grauis, frumentum
celat, quadrangulus est.

Saga. Saga de pilis caprarum erat super cornu al-
taris, terram tangebatur, aspera erant.

Sagena. Sagena multas habet maculas, lata est,
bonos & malos, magnos & paruos pi-
sces capit, per medium aquę trahitur.

- Sagitta** Sagitta lignum habet, velociter currit, pennata est, in pharetra custoditur incastraturam habet, directe procedit, acuto ferro munita, directa, rigida, plana, gracilis, ab arcu emittitur, stridet, subito percutit.
- Sal.** Sal minutum est, cibos condit, carnem ficit, putredinem arcet, vermes occidit, in igne stridet, tumorem sedat, ex aqua plurimum fit per ignem aut solē decocta, terram sterilem reddit.
- Salix.** Salices iuxta aquas crescunt, de facili pululant, infructuose sunt, florescunt, & non fructificant, alte crescunt.
- Sāctuarium.** Sanctuarium habebat altare, thymiamma, maius velum in introitu, quinque columnas, mensam, candelabrum, omnibus sacerdotibus patebat.
- Sancta scōrū.** Sancta sanctorum propitiatorium habuit arcam fœderis, velum in introitu thuribulum aureum, quatuor erat columnarum: semel in anno soli pontifici patebat.
- Sāguis.** Sanguis calidus, purpureus, ostrinus, spissus, leniter fluit, sedes est anime.
- Sāguisuga.** Sanguisuga in palude habitat, longa est, sanguinem sugit, sed prius cutem vulnerat: postquam plena est, eadem quæ suxerat reuomit.
- Smaragdus.** Smaragdus nimie viriditatis super omnes herbas & frondes, aceruum circumfusum reddit viridem, preciosior in cielia quam alibi inuenitur.
- Saphir⁹.** Saphirus sereno cœlo similis, radio percussus emittit fulgorem.
- Sardus.** Sardus non unicolor, niger in imo, candidus in medio, rubens in summo, rubre terre habens speciem, sanguinei coloris est.
- Sarmenta.** Sarmenta vilia de vite proiciunt, nullis visibus nisi igni apta.
- Scops.** Scopa domum mūdāt, ex multis fit virgis, seipsam inquinat.
- Scutum.** Scutum est latum, triagulum, leue, volubile. Protegit, munit, in sinistra geritur, perque ligamentum tenetur.
- Securis.** Securis manubrium habet quo tenetur, ferrum quo incidit, petra hebetatur, quanto magis eleuatur, tanto magis ferit.
- Senect⁹.** Senectus fastidiens est, frigida, querulosa, pigra, infirma, curua, sterilis.
- Semen bonæ terræ traditur, dispergitur, occultatur, ad alterum annum incitur, gelu multiplicatur, effusione nimia suffocatur, cum multo fœnore surgit, in via conculcatur, & ab auibus rapitur, in petrosis locis arescit, in spinis suffocatur, in bona terra bene culta multiplicat. primo surgit herba, secundo spica, tertio frumentum, inde fit farina. Sex sunt cherubim in Esaia, hydrie in euangelio, ciuitates refugii, opera sex dierum, munera Ioseph fratribus oblata. Sepes ex palis & virgis cōtextitur, iuxta viam fit, fructus custodit, desiccata confringitur, a transeuntibus rapitur, collecto fructu rapitur, tollitur, feras & bestias arcet, spinis munitur.
- Septem dona spiritus sancti. septem petitiones in oratione dominica, septem virtutes, septem beatitudines, septem vitia capitalia, septem boues crasse, & septem macilente, septem spice pulchre, & totidem corrosæ: septem columnę ecclesie: septem modiolı contra candelabri brachia: septem in terra promissionis lucerne, septem emuncta: septem infusoria: septem psalmi pœnitentiales: septem ecclesie sacramta: septem ecclesie in asia, septem panes in euangelio: & septem sporte septem opa mīe: septem reges in terra promissionis: septem circuitiões in habitaculo. Sepulchrū extitit speciosū, iterit⁹ fœtidū ē.
- Sera ostio affigit, diuersa hēt diuertia cula, inuoluit ligno, & ferro cōposita: de facili turbatur.
- Sermo pri⁹ debet venire ad limā q̄ ad linguā, debet eē p̄meditat⁹, discret⁹, matur⁹, distinctus, rarus, rat⁹, viu⁹, assidu⁹, authentic⁹, hūilis, patiens, sollicitus.
- Serpēs sup̄ p̄ct⁹ gradit, terrā cōedit, occulte nocet: cauda ē venēosus, totū corpus p̄ capite custodiēdo expōit: in desertis hītat: leuit repit, hoīez nudū fugit, vix extinguit, sputo ieiunı hoīs morit.
- Seruus debet esse obediens, fidelis, sapiens, hilaris, promptus.
- Seta acuta, rigida, filum introducitur, gracilis est, firmiter heret.
- Sigillum imaginem habet & superscriptionem: chartam confirmat impressa cære, secreta custodit.
- Sylua arboribus confita, vmbrosa, opa

ca, condensa, feris inhabitata, inculta, solitaria, lutosâ, infructuosa, hûida.

Sônia. Somnia cito transeunt, vana sunt, vanitatem fingunt.

Sônus. Somnus officium membrorum tollit, paulatim serpit, phantasmata ingerit, corpus aggrauat, post ipsum fouet ad laborem.

Speculû. Speculum clarum, fragile, planum, & extersum, imaginem representat, in ligno locatur, fractum quot partes habet, tot imagines representat.

Spica. Spica aristis munitur, culmo sustentatur, granis repletur, ordinata sunt grana in illa.

Spina. Spina firmiter heret, humilis est, aspera, pungitiua, cōdensa, sponte pululat, acutum ignem facit, in igne stridet, dura est.

Spōgia. Spongia ē leuis, vacua, porosa, mollis, humoris receptiua.

Sputû. Sputum de cerebro descendit, falsum est, tum ornat.

Stella. Stella in alto fixa est, magna est, & parua videtur, rotunda, noctem illuminat, nautas dirigit, cursum non obliquat, cū firmamento rapit, ignea est, locū mutare videtur, radios ex se pfert, firmamentum & album.

Sterquilium. Sterquilinium est foetidum & sordidum receptaculum.

Stillicidium. Stillicidium cōcauum est, pluuiam excipit, exceptam dimittit, i ora tecti ponitur.

Stylus. Stylus longus, planus, gracilis, acutus, directus, in altera parte latus.

Stipula. Stipula terre heret, leuis, sterilis, post collectas fruges remanet, arida, incendio apta, dura, aspera, fragilis, stridula concaua.

Storax. Storax v'l styrax arbor ē arabie, lachrymā aromaticā distillat, lachrymaque defluit, mûda ē & alba ei⁹ resina odoris ē iocundi, humecti, & quasi nullo vsui liquorem emittens.

Struthio. Struthio auis ingens est corpore, rara plumis vel iplumis, alas habet filis accipitri & herodio, volare nequit, tñ aliquñ alas erigit, oua reliquit, & obliuiscitur qupes cōculcet ea, & bestia agri cōterat, durat ad filios suos, tãq̃ nō sint sui.

Studiû. Studium acuit ingenium, fugat ocium

scientiæ parit amorem, scientiam conseruat, vertit animum a vanis & inutilibus, peccati odium gignit, quietem & pacem querit.

Stupa purgamentum est lini, mollis ē, leuis est, cito succenditur.

Sulphur candidum, foetidum tenax. sulphur

De iis quibus prima litera est. T.

Titu. XVIII.

TAbernaculū domini quatuor habebat latera: in quolibet duorum laterum erant viginti tabulae, occidentali latere decē, quolibet tabula nitebatur duabus basibus argenteis: in singulis tabulis habebat annulos aureos, in annulis vectes deauratos, diuisum fuit i sancta & sancta sanctorum: in sanctis erat altare thymiamatis coopertū fuit cornu ei⁹ pellib⁹ rubricatis. In atrio, sub dō erat altare holocaustorum.

Talpa nigerrima terram comedit, terram fodit, & fodiendo terrā super se accumulat, q̃to magis fodit tanto magis auget cumulum terre super se, leuis est pelle, sub terra moratur, super terram non viueret.

Taurus duo cornua hēt, fortis est, cornu tenetur, armentum præt, foerus, iugum trahit, armentum foecundat, luxuriosus est.

Tela orditur, succiditur, texitur: crebris tunctionibus & lotionibus dealbatur, tenuis est, candida & mollis.

Templum mundum, cameris obuolutum, pallis appenditur & ornatur, floribus sternitur, cerei accenduntur, & campanae pulsantur in ipso.

Tenebre obscure sunt, lucem fugant: ut ipse non sint, a luce fugantur.

Terebinthus in macedonia brevis arbor, sed fructuosa & magna est in damasco: hēt lignū nigrum cū splendore & solidū in buxi speciem: flos hēt racemos sicut oliuē, sed rubent, folia habet densa & folliculos emittentes animalia quasi culices: resina eius castissima, quē terebinthina dicūt, vulgo teremithina. Maculae hui⁹ arboris fructuosae, fructuū ei⁹ duo sūt gñae, alteri⁹ fruct⁹ rubet lētis magnitudie, alteri⁹ pallet, nec faba est grādiior, odore iocundo.

Testa fragil ē, de luto fit, pignē solidat. Testa.

Thalamus. Thalamus debet esse secretus, ornatus, clausus, quietus.

Thesaurus. Thesaurus ex preciosis congeritur, reconditur, custoditur, augmetur, in tempus necessitatis reseruatur.

Thymia. Thymia cōponebatur ex aceto vel myrrha, ex onycha siue albeola, ex galbano boni odoris, ex thure purissimo, lucidissimo, & hec oīa ī vnū redigebāť.

Thronus. Thronus de ebore erat, grandis, vestitus auro fuluo nimis, ac mūdissimo intus & foris: eius ascensus erat p sex gradus, ascensus marmoreus, sex leunculi super sex gradus hincinde, reclinatio throni posterior rotunda erat, super vitulum respicientē sedebat, duæ manus hinc atq; inde tenebant illum, duo leones stabant iuxta manus singulas, non fuit tale opus in vniuersis regnis.

Thus. Thus virgulam fumī emittit: ī vere & autumno colligitur, accēsum magis redolet. Regio thurifera Saba dicitur: qđ interpretatur mysterium: estq; vndiq; rupib; inuia: arboribus vt lachryma effluit, motus carnis reprimit.

Thuribulum. Thuribulū duas partes habet apte cōuenientes, pars inferior solida est, superior perforata, superius habet annulum protēdunt ipsum quinq; catenæ quarum quatuor immobiles sunt: eleuatur & dimittitur: in parte inferiori ignem continet, superiori thus excutit & mouetur vt maiorem fumum exhalet, rotundum est & sculptura terebratur.

Tympanum. Tympanum manu percutitur, de corio mortui animalis fit: cui; pellis in ligno concauo extenditur.

Tinea. Tinea vestes comedit, modica est & ex eisdem quas comedit postea oritur.

Tonitruum. Tonitruum horribile, ex calore prouenit, fulgur premit, fulmen immittit.

Torcular. Torcular voluendo ascendit & descendit, vinum ab acino separat, vuas pmit gradatim ascendit.

Torrēs. Torrens est rapidus, cito transit, omnia obstacula rūpit, subitus est: ex supabundantia pluuiarum prouenit.

Tres & Tria. Tres fructus terræ bonæ in euangelio: Tres mortuos suscitauit dominus: tres dies sustinuit terra dominum, tria loca dñicæ parabolæ, tribus linguis scriptus Christi in cruce titulus, tres ten

tationes domini: Tria loca binos merito dispares cōtinebunt. s. ager, mola, lectus. Tres persone in trinitate, tres virtutes theologicæ & principales, tria facta farine, tres filii Noe. Tres turme chaldaorum contra Iob. Tria vitia principalia, tres magi, & eorum tria munera. tres dies sepulturæ domini. Tres homines Noe, Daniel, Iob. Tres ordines saluatorum in agro in lecto in mola, tria canistra pistoris in Genesi. tria grana malæ terræ in euangelio.

Tuba multis fit functionibus, in imo est stricta, in summo lata: per flatū oris sonat, concava est, maximum sonum reddit, excitat, congregat, terret.

Tunica Aaron erat hyacinthina, talaris, inferius dependebant tintinabula, malogranata, totum corpus tegebat.

Turris circumfossa, alta, munita, fortis, firma.

Turtur auis in locis delectabilibus & nemorosis nidum facit, in ramis arboris condēsā, si semel comparem amisit, semper caret, soliuaga est, morticino nō vescitur, pullos nocte pascit.

De iis quibus prima littera est.

V. Tit. XIX.

Vacca. Vacca lasciuia est, iugū trahit, triturat, lac ministrat, foecunda est, cornua habet, immolat, ruminat, & finit vngulam.

Vallis demissa, quieta, secreta, humida, umbrosa.

Velum sacrum opere pluuiario erat factum, quatuor coloribus intertextū, columnis & vectibus appensum. Velū naui colligit ventum, latum est, concitat malum, malo appensum cum ligno extranverso, in sereno restringitur, in tempestate explicatur, quodam ligno in decursum vertitur.

Vena sanguinem continet, percussa vel incisa eundem emittit, occulta est.

Venenum inficit, corrumpit, & pimit. Venter escas recipit, mollis est, tumidus est.

Ventus rapidus, inuisibilis, lenis, stridulus, validus, modica pluuiā magnus ventus temperatur.

Ver teperratū est, flores producit, plātas germinare facit: volucrū cantū puocat.

O o v

- Vermis** Vermis sine coitu de terra nascitur, leniter incedit, ore se trahit, fragilis est, mollis, erecto capite prospicit, ut mollius incedat.
- Vesica.** Vesica rotunda, levis, vacua, tumida, flatu distenditur.
- Vestimentum.** Vestimenta sacerdotis sunt hæc: foeminalia de bysso retorta, strictissima camisia linea, cidaribus in capite, tunica hyacinthina, balthus aureus. Hi habebant & aureum ephod & superhumeralia in modum scapularis factum, rationale in pectore quadratum: cidaribus (ut dixi) in capite cum lamina aurea.
- Viculū.** Vinculū ligat, constringit, graue seu molestum est.
- Vinea.** Vinea pululat, pastinatur, propagatur, putatur, foditur, paxillat, paxillis colligatur, sepitur, gemmas fert, frondes, flores: surculi euelluntur, ne humor stipitis ad eos transeat: tolluntur pampini propter nimiam umbram, ut botri calorem solis habeant: sit in ea umbraculū, ut custodiatur: in hyeme nullum lignū vilius, in æstate nullum vtilius.
- Vinum.** Vinum clarum est, candidum, dulce aliquantum, inebriat, sanguinem operatur, cor letificat, ingenium acuit, aliquando acescit, paruulos merū enecat.
- Viola.** Viola purpurea, humilis, odorifera, frigida, mollis.
- Virga.** Virga recta, gracilis, longa, plana, flexibilis, florem habet in summo, flagellat, & erudit.
- Vitrum.** Vitrum clarū, planum, solidū, fragile.
- Vitta.** Vitta ambit, ornat, constringit.
- Vitula.** Vitula sacra rufa erat, imaculata, quæ iugum non traxerat.
- Vitulus.** Vitulus hostia sacerdotalis, cornua habet, lasciuus est, & simplex.
- Vmbra.** Vmbra calorem temperat, grata est fessis in calore, corporis lineamenta retinet, per ipsam ad corpus venit, sit enim obiectu corporis ad rem lucidā, ianū est.
- Vndecim.** Vndecim discipuli in Galilæa. Vndecim saga in tabernaculo.
- Vnguentum.** Vnguentum bonum conficitur ex myrrha prima & cinnamomo & calamo, ex casia fistula, ex oleo oliuarum. Hæc res ducta in puluerem, cum oleo oliuarum sub mensura lini conficiebantur.
- Vnguis.** Vnguis est pars digitorum cornea, du-

ra, lucida, tenuis, plana.

Volucres leues, instabiles, nidificant & Volucres cantant in aere, duabus alis volāt: vna cres, percussa, alia fugiūt, timide sunt.

Voluptas virtutes dissipat, corp⁹ emoluit, naturalia bona dissoluit, oculū qrit. Voluptas.

Vox modesti hominis sit simplex, veracunda, quieta, humilis, modesta, clausa, meticulosa.

Vrsus fastidium generat, studiū nescit, Vrsus.

societatem non habet, ingens est corpore, durissima pelle tegitur, crudelis, brachiis, fortissimus, mel oppido diligit, super arbores serpit, informis caruncula nascit, lingua matris lambendo format.

Vter de corio animalis mortui sit. Vterum continet & seruat, cum fuerit inueteratus inutilis est.

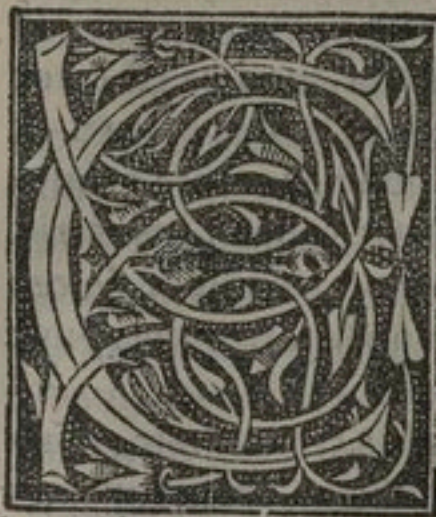
Vulpes callida est, mordax, foetida, in foeculis manet, dolosa, inescibilis. Vulpes.

Vultur trans maria dicitur sentire cadauera, si cadauer conspicit iacens, ad esum illius se deponit: exercitum sequitur: ut cadaueribus satietur: pedibus libenter graditur.

¶ Finis Libri Quarti & ita quatuor librorum de naturis rerum ac de proprietatibus ac epithetis earum: quorum omnium cognitio plurimū ad sacre scripture interpretationem, & ad sermonū quorum liber mox subsequetur, compositionem conducit.

¶ SEQVI ¶

tur in Librum Centum Sermonum, M. Hugonis de S. Victore, Præfatio.

Vm (scriptura Psal. 118.

teste) lucerna sit pedibus nris verbū dei & lumen semitis: modis oibus sacre scripture verbis legedis, meditandis, audiendis, dicendis, scri-

bendisq, prout licet, studium impendere debemus: præsertim nos fratres Carissimi, sociiq, claustrales: quia actionisurbationibus abrenūciāuimus & solius præstandæ contemplationis quieti nos mancipāuimus. Cuius virtutis euiden-